

BLOK

COĞRAFIYA

TARİX

RİYAZİYYAT

II

11 SINAQ 990 SUAL



DİM MODELİNƏ UYGUN QƏBUL
İMTAHANI (II MƏRHƏLƏ) SINAQLARI



HÖDƏF NƏŞRƏLƏRİ

BLOK - II

11 Sınaq / 990 sual

- ✓ Riyaziyyat
- ✓ Coğrafiya
- ✓ Tarix



MÜNDƏRİCAT

Sınaq 1	4
Sınaq 2	14
Sınaq 3	24
Sınaq 4	34
Sınaq 5	44
Sınaq 6	53
Sınaq 7	64
Sınaq 8	74
Sınaq 9	84
Sınaq 10	93
Sınaq 11	103
Cavablar	113

SINAQ - 1

RİYAZİYYAT

1. $a = 6^{n+1} \cdot 15^{n+2} \cdot 35^{n+3}$ ədədinin sadə bölənlərinin sayı n olarsa, a ədədinin sadə vuruqlarının sayını tapın.
A) 24 B) 36 C) 48 D) 12 E) 18

2. $y - x = 7$ və $|x + a + 5| + |y + b + 3| = 0$ olarsa, $a - b$ fərqi tapın.
A) -5 B) -2 C) 7 D) 2 E) 5

3. a, b və c natural ədədləri üçün $\frac{a+3}{2} = \frac{b}{5} = c$ olarsa, abc hasilinin ən kiçik qiymətini tapın.
A) 20 B) 30 C) 40 D) 13 E) 16

4. Həm 3-ə, həm də 7-ə bölünən ikirəqəmli natural ədədlərin sayını tapın.
A) 5 B) 4 C) 7 D) 3 E) 6

5. Üçbucağın biri digərindən 2 dəfə böyük olan iki daxili bucağının cəmi 120° olarsa, üçüncü daxili bucağın tənböləninə qarşı tərəflə əmələ gətirdiyi böyük bucağı tapın.
A) 80° B) 135° C) 90° D) 160° E) 110°

6. $\frac{4n-6}{9}$ adi kəsrinin düzgün olması üçün n -in ala biləcəyi natural qiymətlərin cəmini tapın.
A) 2 B) 5 C) 6 D) 4 E) 3

7. İki natural ədədin cəmi 85-dir. Bu ədədlərdən böyüyünü kiçiyinə böldükdə natamam qismətdə 4, qalıqda isə 10 alınır. Ədədlərdən kiçiyini tapın.
A) 25 B) 15 C) 60 D) 24 E) 70

8. 15 oktyabr 2020 tarixində Azərbaycan ordusunun işğaldan azad etdiyi bölgələrin sahəsi hesablandı. Nəticədə həmin ərazinin ölkə sahəsinin 5,5%-ni təşkil etdiyi müəyyən olundu.

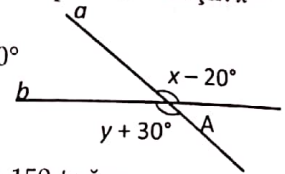
Qarabağ bölgəsi Azərbaycanın 20%-i olarsa, işğaldan azad edilən ərazilər Qarabağın neçə faizidir?

A) 27,5% B) 25% C) 40% D) 32,5% E) 22,5%

9. a və b düz xətləri A nöqtəsində kəşisir. $x - y$ fərqi tapın.

A) 10° B) 20° C) 30°

D) 40° E) 50°



10. Nəmliyi 55% olan 150 t ağac qurudulduqdan sonra kütləsi 90 t oldu. Qurudulmuş ağacın nəmliyi neçə faizdir?
A) 70 B) 40 C) 50 D) 25 E) 65

11. ƏBOB($a - b$; $a + b$) = 1 və $\frac{a-b}{a+b} = \frac{15}{21}$ olarsa, $a^2 - b^2$ ifadəsinin qiymətini tapın.
A) 12 B) 21 C) 35 D) 15 E) 30

12. $8 - \sqrt{33}$ ədədinin kəsr hissəsi ilə tam hissəsinin fərqi tapın.
A) 2 B) $6 - \sqrt{33}$ C) $4 - \sqrt{33}$
D) $\sqrt{33}$ E) $\sqrt{33} - 6$

13. Müsbət a, b və c ədədləri üçün $3a = 7b = 4c$ olarsa, $|a - b| + |b - c| + |a - c|$ ifadəsini sadələşdirin.
A) $2a - 2b$ B) $2c - 2b$ C) $2a - 2c$
D) $2a$ E) $-2b$

14. $|x| + x = 0$ və $x^3 y < 0$ olarsa, x və y -in işarəsini müəyyən edin.
A) + ; - B) - ; + C) + ; +
D) - ; - E) Təyin etmək olmur.

15. $3x^n y^k$ birhədlisinin qüvvəti 15, $5x^{n-k} y$ birhədlisinin qüvvəti isə 6 olarsa, $8x^{2n+k} y^{k+3n}$ birhədlisinin qüvvətini tapın.
A) 28 B) 21 C) 50 D) 60 E) 65

16. İfadəni sadələşdirin:

$$(a^2 - 1)(a^2 - a + 1)(a^2 + a + 1)$$

A) $a^4 - 1$ B) $a^2 - 1$ C) $a^6 - 1$
D) $a^3 - 1$ E) $a^2 - a - 1$

Blok II

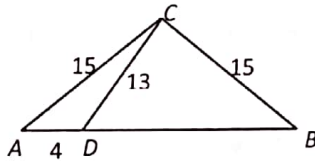
17. a , b və c müsbət həqiqi ədədləri üçün $b^2 = ac$ və $(a-4)(a+4) = a \cdot (2b-c)$ olarsa, $(a-b)$ ifadəsinin ala biləcəyi qiymətlərin hasilini tapın.
A) -4 B) -16 C) 8 D) 0 E) -8

18. Şagirdlərin 52%-i qız olan sinifdə oğlanların sayı ən az neçə olar?
A) 10 B) 11 C) 15 D) 13 E) 12

19. Hesablayın: $\frac{5,2 : 4 + 3 : 30}{1 - \frac{1}{3}}$
A) 1,2 B) 2,4 C) 3,6 D) 4,8 E) 2,1

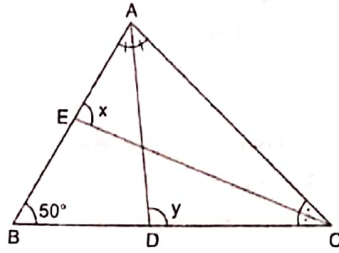
20. Uyğun tərəfləri paralel olan α və β və bucaqları üçün $3\alpha + \beta = 200^\circ$ olarsa, α -nın ala biləcəyi qiymətlərin cəmini tapın.
A) 40° B) 45° C) 50° D) 60° E) 65°

21. BD parçasının uzunluğunu tapın.
A) 12
B) 13
C) 14
D) 15
E) 16



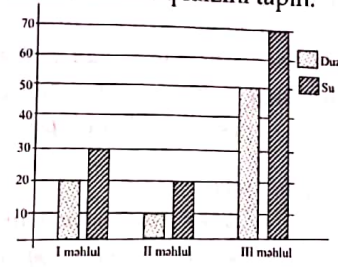
22. AD və CE tən bölənlər olarsa, $x + y$ cəmini tapın.

- A) 140°
B) 145°
C) 150°
D) 160°
E) 165°



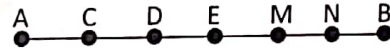
23. Oğulun yaşı atanın yaşının $\frac{1}{7}$ hissəsinə bərabərdir. Oğul atanın indiki yaşına çatanda onların yaşları cəmi 80 olacaq. Atanın indi neçə yaşı var?

24. Diaqramda üç məhlulun tərkibi verilmişdir. Hər üç məhlulu qarışdırdıqda alınan məhlulun duzluluq faizini tapın.



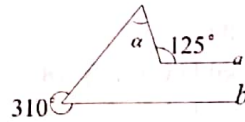
25. $6x^3 + 2x^4 - x + 5$ çoxhədlisinin əmsalları cəmi ilə qüvvətinin hasilini tapın.

26. AB parçası daxilində C, D, E, M və N nöqtələri qeyd olunmuşdur. Alınan parçaların sayını tapın.

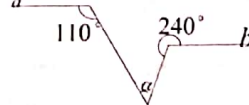


27. $a \parallel b$ olarsa, α bucağı üçün uyğunluğu müəyyən edin.

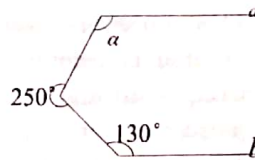
1.



2.



3.

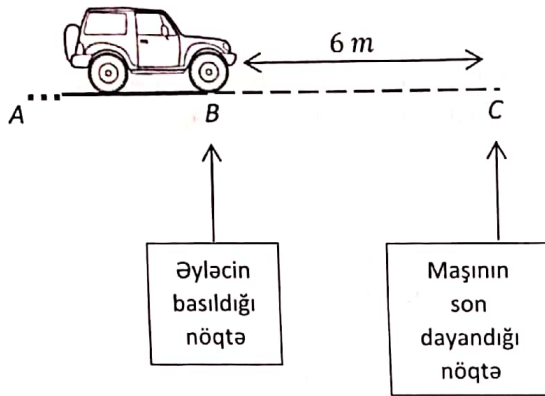


- a. $\alpha = 50^\circ$ b. $\alpha = 65^\circ$ c. $\alpha = 115^\circ$
d. $\alpha = 75^\circ$ e. $\alpha = 120^\circ$

Blok II

Sizə təqdim olunmuş situasiyanı diqqətlə oxuyun və burada verilmiş məlumatlardan istifadə edərək 28-30 sayılı tapşırıqları Cavab vərəqində yerinə yetirin. Nəzərə alın ki, hər tapşırıqda alınan nəticə həmin situasiya ilə bağlı növbəti tapşırıqlarda istifadə oluna bilər.

Müəyyən sabit sürətlə yolda gedən bir avtomobilin əyləcə basıldıqdan sonra dayanana kimi qət etdiyi məsafə onun həmin anda olan sürəti ilə düz mütənəssibdir.



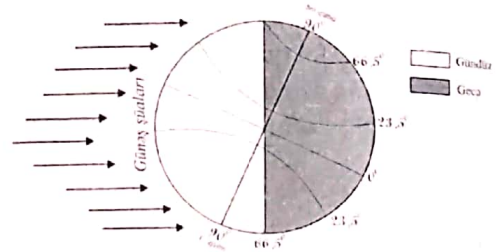
28. Maşının sürəti 80 km/saat -dır. Əyləcə basıldıqdan sonra maşın 6 m məsafədə dayanmışdır. Əgər 120 km/saat sürətlə əyləcə basılsaydı, BC məsafəsi neçə metr olardı?

29. Əgər maşın şəkildə verilmiş AB məsafəsini 3 saata qət etmişdirsə, A və C nöqtələri arasındakı məsafə neçə metrdir? (maşının sürəti 80 km/saat -dır)

30. AB xətti üzrə yol boyunca A nöqtəsindən başlayaraq hər 12 km aralıqla restoranlar, 15 km aralıqla isə yanacaq doldurma məntəqələri yerləşmişdir. Restoran və yanacaq doldurma məntəqəsinin eyni yerə düşdüyü neçə nöqtə var? (A və B nöqtələrində də restoran və yanacaq doldurma məntəqələri yerləşir)

COĞRAFIYA

31. Sxemə əsasən doğru fikri müəyyənəldir.



- A) Bakıda qış fəslidir.
- B) Şimal yarımkürəsi daha çox istilik alır.
- C) Günəş şimal tropikində zenitdədir.
- D) Avstraliya materikində qışıdır.
- E) Yer kürəsi bərabər işıqlanır.

32. Məntəqənin ekvatorndan olan məsafəsi 4440 km -dir. Yerli vaxtı isə Qrinviç meridianından 28 dəqiqə irəlidir. Verilənləri nəzərə alaraq məntəqənin coğrafi koordinatlarını müəyyən edin.

- A) $44^\circ \text{ şm.e; } 7^\circ \text{ q.u}$
- B) $40^\circ \text{ şm.e; } 7^\circ \text{ ş.u}$
- C) $50^\circ \text{ c.e; } 7^\circ \text{ ş.u}$
- D) $40^\circ \text{ şm.e; } 7^\circ \text{ q.u}$
- E) $40^\circ \text{ c.e; } 7^\circ \text{ q.u}$

33. Temperaturun 1°C artması üçün lazım olan dərinlik geotermik pillə adlanır. Yer qabığında geotermik pillənin orta qiyməti 33 m -ə bərabərdir. Geotermik pillənin 33 m -dən çox olduğu əraziləri seçin.

- 1. And dağları
- 2. Apennin yarımadası
- 3. Qərbi Avstraliya
- 4. Orta Sibir yaylası
- 5. Yapon adaları
- 6. Mərkəzi düzənliklər

- A) 1, 2, 5
- B) 2, 3, 5
- C) 1, 3, 6
- D) 2, 5, 6
- E) 3, 4, 6

Blok II

34. Yay gündönümündə kölgənin uzunluğu 0 m olan məntəqə ilə qütb ulduzunun maksimum bucaq altında görüldüyü enlik arasında nə qədər məsafə olar? (nəzərə alın ki, $1^\circ=111 \text{ km}$ -dir)

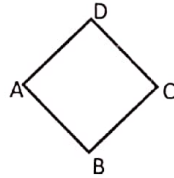
- A) 7381,5 km B) 7227,5 km C) 6378 km
D) 7881 km E) 88768,5 km

35. Xəritələrdə hər hansı coğrafi obyektin, bitki və heyvanların, faydalı qazıntıların yayıldığı əraziləri hansı təsvir üsulu ilə göstərilir?

- A) Areal B) Keyfiyyət fonu C) Nöqtələr
D) İzoxətlər E) Hərəkət xətləri

36. Səyyahın ABCDA hərəkət marşrutu aşağıda verilən hansı azimutlara uyğun gəlir?

- A) $45^\circ \rightarrow 135^\circ \rightarrow 315^\circ \rightarrow 270^\circ$
B) $135^\circ \rightarrow 180^\circ \rightarrow 225^\circ \rightarrow 45^\circ$
C) $225^\circ \rightarrow 315^\circ \rightarrow 45^\circ \rightarrow 180^\circ$
D) $180^\circ \rightarrow 90^\circ \rightarrow 0^\circ \rightarrow 315^\circ$
E) $135^\circ \rightarrow 45^\circ \rightarrow 315^\circ \rightarrow 225^\circ$



37. Yerin Günəş ətrafında (I) və öz oxu ətrafında (II) hərəkətinin coğrafi nəticələri:

1. Fəsilərin yaranması
 2. Gecə-gündüzün növbələşməsi
 3. Brizlərin yaranması
 4. Mussonların yaranması
 5. İşıqlanma qurşaqlarının yaranması
 6. Sütkalıq temperatur fərqlərinin formalaşması
- A) I – 1, 4, 5; II – 2, 3, 6 B) I – 1, 3, 5; II – 2, 4, 6
C) I – 2, 3, 6; II – 1, 4, 5 D) I – 1, 3, 4; II – 2, 5, 6
E) I – 1, 5, 6; II – 2, 3, 4

38. Müvafiq ardıcılıqla IV saat qurşağının orta və kənar meridianlarını tapın.

- Orta meridian Kənar meridianlar
A) 65° ş.u. $67,5^\circ$ ş.u. və 75° ş.u.
B) 44° ş.u. $31,5^\circ$ ş.u. və $16,5^\circ$ ş.u.

- C) 90° q.u. $82,5^\circ$ ş.u. və $97,5^\circ$ q.u.
D) 120° ş.u. $162,5^\circ$ ş.u. və $177,5^\circ$ ş.u.
E) 60° ş.u. $52,5^\circ$ ş.u. və $67,5^\circ$ ş.u.

39. Aşağıda verilənlər Yer kürəsinin orbit müstəvisinə neçə dərəcəlik meyilliyinin coğrafi nəticələridir?

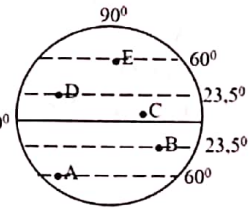
1. Qütb dairələrinin çevrəsinin uzunluğu artmışdır.
 2. Tropik enliklərdə 1° -lik qövsün uzunluğu $85,4 \text{ km}$ -dir.
 3. Qütb işıqlanma qurşaqlarının sahəsi artmışdır.
- A) 50° B) 40° C) 30° D) 60° E) 70°

40. Qitələrə uyğun qələm cavan qırıxıq dağları müəyyən edin.

- I. Avropa II. Asiya III. Afrika

1. Ural 2. Kopetdağ 3. Pont
4. Karpat 5. Atlas 6. Əjdaha

- A) I – 1, 4; II – 2; III – 5, 6 B) I – 1; II – 3, 6; III – 6
C) I – 4, 5; II – 1, 2; III – 3, 5 D) I – 3, 4; II – 5; III – 2, 6
E) I – 4; II – 2, 3; III – 5



41. 22 dekabr tarixində

hansı məntəqədə günorta vaxtı kölgənin uzunluğu daha çox olar?

- A) E B) C C) D D) A E) B

42. Uyğunluğu müəyyən edin.

I. Böyük Coğrafi Kəşflər dövrü

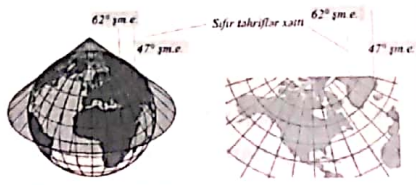
II. Müasir dövr

- a. Yer kürə formasında olmasının təcrübi yolla sübut olunması
- b. Dünya okeanının və atmosferin alt qatının tədqiq olunması
- c. Coğrafi proqnozların verilməsi
- d. Amerika qitəsinin, Hindistana su yolunun kəşf olunması

- A) I – a, b; II – c, d B) I – a, c; II – b, d
C) I – a, d; II – b, c D) I – b, c; II – a, d
E) I – b, d; II – a, c

Blok II

43. Verilən proyeksiyaya aid düzgün fikirləri seçin:



1. Mülayim enliklərin xəritəsini tərtib etmək üçün istifadə olunur.
 2. Ekvatorial ərazilərdə təhrif az olur.
 3. Antarktida və Şimal Buzlu okeanın xəritəsini tərtib etmək üçün istifadə edilir.
 4. Paralellər qövsvari, meridianlar isə bir nöqtədən çıxan düz xətlər şəklində təsvir olunur.
 5. Ekvatora doğru getdikcə təhriflərin miqdarı artır.
 6. Paralel və meridianlar düz bucaq altında kəsişən xətlər şəklində təsvir olunur.
- A) 2, 3, 5 B) 3, 4, 5 C) 1, 4, 5
D) 1, 3, 4 E) 1, 5, 6

44. Müvafiq olaraq, Günəşdən ən uzaqda və Günəşə ən yaxın olan planetlər:
- A) Venera, Saturn B) Merkuri, Neptun
C) Uran, Mars D) Neptun, Merkuri
E) Uran, Merkuri

45. Verilmiş şəkildə istifadə edilmiş təsviredilmə üsuluna aid olan doğru cavabı müəyyən edin.



Blok II

50. Fəaliyyətdə olan vulkanlara daha çox rast gəlinən ölkələr:

- A) İslandiya, İtaliya, Almaniya
- B) Polşa, Braziliya, Panama
- C) Meksika, Yaponiya, İndoneziya
- D) Filippin, Rusiya, Avstraliya
- E) Finlandiya, Çili, Fransa

51. Günəş 15°şm.e-də zenitdə olarsa aşağıdakı enliklərdən hansında qütb gecələri yaşanar?

- A) 76°şm.e, 76°c.e
- B) 76°şm.e, 80°şm.e
- C) 66.5°c.e, 90°c.e
- D) 76°c.e, 80°c.e
- E) 66.5°şm.e, 90°şm.e

52. Litosfer tavalalarının toqquşma zonasına düşən əraziləri seçin:

- 1. Kordilyer dağları
- 2. Şərqi Avropa düzənliyi
- 3. Amazon ovalığı
- 4. And dağları
- 5. Himalay dağları
- 6. Qərbi Sibir düzənliyi
- A) 1, 4, 5
- B) 2, 4, 6
- C) 1, 2, 6
- D) 3, 4, 5
- E) 2, 3, 4

53. Relyefin hansı formaları xarici qüvvələrin təsiri nəticəsində yaranmışdır?

- 1. Antiklinal
- 2. Yarğan
- 3. Moren təpə
- 4. Qraben
- 5. Horst
- 6. Barxan

54. Yer öz oxu ətrafında 20 dəqiqəyə neçə dəfə döner?

55. Plana aid düzgün fikirləri seçin.
- 1. 1:10000 və daha böyük miqyasda tərtib edilir.
 - 2. Paralel və meridianlardan istifadə edilir.
 - 3. Şərti işarəli təsvirdir.
 - 4. Nisbi və mütləq hündürlüyü təyin etmək olur.
 - 5. Yerin ayrılığı nəzərə alınır.
 - 6. Coğrafi koordinatları müəyyən etmək olur.

56. Kiçik litosfer tavalarını müəyyən edin.

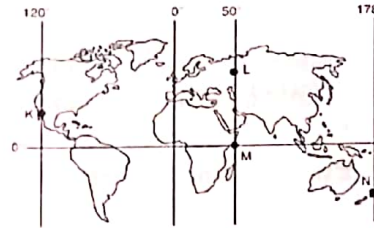
- 1. Filippin
- 2. Sakit okean
- 3. Hind-Avstraliya
- 4. Antarktida
- 5. Ərəbistan
- 6. Naska

57. Uyğunluğu müəyyən edin.

- I. Çökmə süxurlar
- II. Maqmatik süxurlar
- III. Metamorfik süxurlar
- a. daş kömür
- b. mərmər
- c. torf
- d. bazalt
- e. fillit

Sizə təqdim olunmuş situasiyanı diqqətlə oxuyun və burada verilmiş məlumatlardan istifadə edərək 58-60 sayılı tapşırıqları Cavab vərəqində yerinə yetirin. Nəzərə alın ki, hər tapşırıqda alınan nəticə həmin situasiya ilə bağlı növbəti tapşırıqlarda istifadə oluna bilər.

K, L, M və N məntəqələrində olan dostlardan biri artıq yeni ilin gəldiyini dedi və 10 – dan başlayaraq geriye saydı (10, 9, 8, ...). Bu hal digərlərinə təəccüblü gəldi. Çünki yeni ili qarşılamağa hələ saatlar vardı....



58. Digərlərinin təəccübünə səbəb olan dost işarələnmiş məntəqələrdən hansındadır?

59. Hansı məntəqə olan dostlar yeni ili Bakı ilə eyni vaxtda qarşılayacaq?

60. Yeni ili ən tez qarşılayan məntəqə ilə ən gec qarşılayan məntəqə arasındakı saat və gün fərqi müəyyən edin.

TARİX

61. Mauriya sülaləsinin nümayəndəsi Aşoka ilə I Göytürk hökmdarı Tapo üçün oxşar cəhət:

- A) Dövlətin parçalanması
- B) Çin ilə mübarizənin aparılması
- C) Buddizm dininin təbliğ edilməsi
- D) Bir sıra sahələrdə islahatların keçirilməsi
- E) Yeni dövlətin yaranması

62. 1840-cı il 10 aprel qanununa əsasən:

- A) Mülki işlərə hərbi məhkəmələrdə baxılması qaydası ləğv edildi.
- B) Vahid kənd idarəsi yaradıldı.
- C) Kəndlilərin feodal-asılı münasibətləri ləğv edildi.
- D) İrəvan və Yelizavetpol quberniyaları yaradıldı.
- E) Qərbi Avropa mallarının üçüncü ölkəyə aparılması qadağan edildi.

63. Uyğunluğu müəyyən edin.

I. II Ramzes

II. Mete xaqan

III. Perikl

- a. Suriyanın şimalını itirmişdir.
- b. Yoxsullara vəzifə tutmaq hüququ vermişdir.
- c. Monqol və Tibet tayfalarını tabe etmişdir.
- d. Mitani və Babil dövlətlərinə qalib gəlmişdir.
- e. Yeni şəhliq dövrünün sonuncu qüdrətli hökmdarı olmuşdur.

- A) I – c; II – a; III – b
- B) I – d; II – c; III – a, e
- C) I – a, d; II – c; III – e
- D) I – a, e; II – c; III – b
- E) I – c; II – d; III – b, e

64. Neolit dövründə insanlar arasında müxtəlif sənət sahələrinin meydana gəlməsinə zəmin yaratmışdı:

- A) təsərrüfatın zəif inkişaf etməsi
- B) əhalinin böyük bir hissəsinin oturaq həyata keçməsi
- C) əsas məşğuliyyətin dulusçuluq olması
- D) metallurgianın yaranması
- E) ictimai əmək bölgüsünün baş verməsi

65. Uyğunluğu müəyyən edin.

- 1. VII əsrin 40-cı illəri 2. VIII əsrin 30-cu illəri
- a. Abbasilər sülaləsinin hakimiyyətə gəlməsi
- b. Cərmidən döyüşünün baş verməsi
- c. Albaniya ilə xəzərlər arasında müqavilənin imzalanması
- d. Xəzərlərin əməviləri məğlub etməsi
- e. Mehranilər sülaləsinə son qoyulması
- A) 1-b, c; 2-c B) 1-c, d; 2-a, b
- C) 1-a; 2-b D) 1-a, b; 2-c, e
- E) 1-b; 2-d

66. Qədim Şumerlərə aid *deyil*:

- A) Tanrıların şərəfinə zikkuratlar ucaldılırdı.
- B) Samilər orduda xidmətə cəlb edilirdi.
- C) Hökmdar ordu komandanı və baş kahin vəzifəsini yerinə yetirirdi.
- D) Altay dağlarından Mesopotamiyaya köç etmiş qədim türk tayfalarıdır.
- E) Mərkəzi Asiyada şəhər dövlətləri yaradılmışdı.

67. Xronoloji ardıcılığı müəyyən edin.

- 1. Kür Şad üsyanının baş verməsi
- 2. Ağ Hun imperatorluğunun yaranması
- 3. I Göytürk dövlətinin parçalanması
- A) 2, 1, 3 B) 3, 2, 1 C) 2, 3, 1
- D) 1, 2, 3 E) 3, 1, 2

Blok II

68. Daş dövrünə aid xüsusiyyətləri müəyyən edin:

1. Sosial və əmlak bərabərsizliyinin daha da dərinləşməsi
 2. Qarabağda Xocalı, Oğuzda Kərimli kurqanları
 3. Şüurun inkişafı nəticəsində səsli nitqin yaranması
 4. Təbiət qüvvələrinə inamla bağlı olan dini təsəvvürlərin yaranması
 5. Tayfa başçılarının hakimiyyətinin güclənməsi
 6. Toxuculuğun meydana gəlməsi
- A) 1, 3, 5 B) 3, 4, 6 C) 2, 3, 6
D) 1, 2, 5 E) 2, 4, 5

69. Şimali Azərbaycanda komendant idarə üsulu dövrünə aiddir:

- A) Bakı quberniyasının yaradılması
B) Alban katalikosluğunun ləğv edilməsi
C) Dövlət kəndlilərinin bir yerdən başqa yerə köçməsinin qadağan edilməsi
D) Xəzər vilayətinin mövcud olması
E) Silki məhkəmələrin ləğv edilməsi

70. Erkən orta əsr türk dövlətlərinə aid *olmayan* xüsusiyyəti müəyyən edin.

- A) Bizans ilə Konstans müqaviləsinin imzalanması
B) Qaraxanlı dövlətinin süqut etməsi
C) Sakala və Səməndər şəhərlərinin paytaxt seçilməsi
D) Hindistana hücumlar etməsi
E) Çini asılı vəziyyətə salması

71. Assuriyalıların Mannada vilayət hakimlərini *Şarrani* adlandırmasına səbəb:

- A) Onların xalq tərəfindən seçildiyinə görə
B) Yalnız dini hakimiyyətə malik olduqlarına görə
C) Tayfa başçılarından fərqləndirilmək üçün

D) Yalnız hərbi hakimiyyətə malik olduqlarına görə

E) İrsi hakimiyyətə malik hökmdarlardan fərqləndirmək üçün

72. Aşağıdakı cədvəldə hadisələrdən hansıların yerini dəyişsək xronoloji ardıcılıq düz olar?

1.	Azərbaycanda alman koloniyalarının yaradılması
2.	Xanabad manufakturasının fəaliyyətə başlaması
3.	Azərbaycanda ilk rus məskənlərinin yaranması
4.	Qafqaz canişinliyinin yaradılması
5.	Qubada Hacı Məhəmmədin başçılığı ilə üsyanın baş verməsi

- A) 2 və 4 B) 3 və 5 C) 2 və 5
D) 1 və 3 E) 4 və 5

73. E.ə IV-I əsrə aiddir:

- A) Mauriya sülaləsinin hakimiyyətdə olması
B) Pun müharibəsinin baş verməsi
C) Ptolomeylər sülaləsinin Misiri idarə etməsi
D) Misirdə yeni şahlıq dövrünün mövcud olması
E) Çində "vuruşan padşahlıqlar" dövrünün olması

74. Azərbaycanda Sasani hökmdarlığı dövrünə aid *deyil*:

- A) Vahid xalqın yaranması prosesinin sürətlənməsi
B) İrsi torpaq mülkiyyətinin mövcud olması
C) Atəşpərəstliyin təbliğ edilməsi
D) Xaraq və Gezit vergisinin alınması
E) Rabat adlanan hərbi məskənlərin salınması

Blok II

75. Romada respublika dövrünə aid faktları müəyyən edin.

1. Vandalların hücumuna məruz qalması
 2. Kolonların yaranması
 3. Makedoniyanın işğal edilməsi
 4. Aqrar islahatın keçirilməsi
 5. Albaniya dövlətini asılı vəziyyətə salması
- A) 1, 3, 5 B) 2, 3, 5 C) 3, 4, 5 D) 1, 2, 4 E) 1, 4, 5

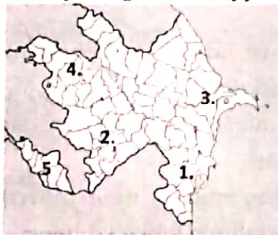
76. Uyğunluğu müəyyən edin.

- | | |
|---|-------------|
| 1. Ariobarzan | 2. Ariovast |
| a. Roma ilə diplomatik münasibətdə olması | |
| b. E.ə. I əsrdə hakimiyyətdə olması | |
| c. Atropatilər sülaləsinin sonuncu nümayəndəsi olması | |
| d. Eramızın əvvəlində hakimiyyətdə olması | |
| e. Karra döyüşündə Parfiya ilə müttəfiq olması | |
- A) 1-c, e; 2-a, b B) 1-d, e; 2-a, c C) 1-a, c; 2-b, e
D) 1-b, c; 2-a, e E) 1-a, b; 2-c, d

77. II Göytürk dövlətinin mövcudluğu dövrünə aiddir:

- A) Pinçen müqaviləsinin imzalanması
B) Albaniyanın Bizans ilə diplomatik münasibət qurması
C) Arilərin Hidistana hücum etməsi
D) Xəzər xaqanlığının süqut etməsi
E) Ərəblərin Azərbaycanda əhalini, mal-qaranı siyahıya alması

78. Erkən tunc dövrünə aid xüsusi ibadət evlərinin tikildiyi bölgələri müəyyən edin.



- A) 1, 5 B) 3, 4 C) 3, 5 D) 2, 4 E) 4, 5

79. Albaniya hökmdarlarının Roma ilə əlaqələri gücləndirməsinə səbəb:

- A) Alanların qarətçi yürüşləri

- B) Cənubdan gələn Parfiya təhlükəsi
C) Selevkilərin işğalçılıq siyasəti
D) Atropatena ilə Parfiya münasibətlərinin güclənməsi
E) Atropatena ilə münasibətlərin pisləşməsi

80. Kutilərin hakimiyyəti dövründə Mesopotamiyada:

1. Canişinlik idarə sistemi ləğv edildi.
 2. Şəhərlərarası toqquşmalara son qoyulmuşdu.
 3. Xarici hücumların arası kəsilmişdi.
 4. İlk dəfə vahid dövlətdə birləşdirildi.
 5. İdarəçilikdə yerli məmurlar kutilərlə əvəz olunmuşdu.
- A) 3, 5 B) 2, 3 C) 4, 5
D) 1, 5 E) 1, 2

81. Karfagen və Yunanıstan dövlətlərinə aid oxşar cəhət:

- A) Roma dövlətinin işğalına məruz qalmışdılar.
B) Heroqlif yazıdan istifadə etmişdilər.
C) Dorilərin hücumuna məruz qalmışdılar.
D) Hetlərlə müqavilə imzalamışdılar.
E) Əhəmənilər tərəfindən asılılığa salınmışdılar.

82. Daha sonra baş vermişdir:

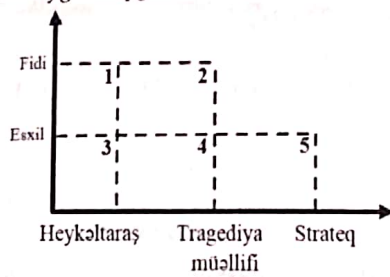
- A) Cavanşirin xəlifə ilə görüşə getməsi
B) Ərəblərin Qəzvin şəhərini tutması
C) Mehranilər sülaləsinə son qoyulması
D) Hilat şəhəri yaxınlığında xəzərlərin məğlub olması
E) Cərmidan döyüşündə ərəblərin qalib gəlməsi

83. Albaniyada Aquen kilsə məclisi keçirilən əsrdə baş verməmişdi:

1. II Vaçenin İrana qarşı mübarizə aparması
2. İlk xristian icmalarının yaranması
3. Məzdəkilər hərəkatının başlaması
4. Uti və Kolt vilayətlərinin itirilməsi

Blok II

84. Uyğunluq gözlənilmişdir:



85. Yunan-İran müharibəsinin nəticələrinə aiddir:

1. Yunanlar müstəqilliyini qoruyub saxlaya bildi.
2. Əhəmənilər Kiçik Asiyanı işğal etdi.
3. İran hərbi donanmasına Egey dənizində üzmək qadağan edildi.
4. Yunan şəhər dövlətləri istiqlaliyyətlərini itirdi.
5. Yunanıstan Aralıq dənizi hövzəsində hakim dövlətə çevrildi.

86. İqta torpaqlarına aid olanları müəyyən edin.

1. Şərti torpaq sahibliyi idi.
2. Dini idarələrin, məscid və pirlərin ixtiyarında idi.
3. Hərbi qulluğa görə verilirdi.
4. İcarəyə verilirdi, lakin onu satmaq, bağışlamaq olmazdı.

87. Uyğunluğu müəyyən edin.

1. 1846-cı il 6 dekabr reskripti
2. 1847-ci il kəndli əsasnaməsi
- a. Ali müsəlman silkinin həm mülk, həm də tiyul torpaqları üzərində tam irsi mülkiyyət hüququnu təsdiq edirdi.
- b. Kəndli öz pay torpağını satın alıb şəxsi mülkiyyətinə keçirmək hüququna malik idi.
- c. Qanuna əsasən Bakı quberniyasında yaşayan ali müsəlman silkinin torpaqları onların irsi mülkiyyəti elan edildi.

d. Kəndli qrupları ləğv edilərək ümumi adla "mülkədar tabelisi" elan edildi.

e. Şamaxı quberniyasının sahibkar kəndlilərinə aid edilirdi.

Sizə təqdim olunmuş mənbəni diqqətlə oxuyun və burada verilmiş məlumatlardan istifadə edərək 88-90 sayılı tapşırıqları Cavab vərəqində yerinə yetirin.

Parsuaşdan çıxıb Mannalılar ölkəsinin Missi vilayətinə yaxınlaşdım. Manna hökmdarı mənim inandığımı Assur canişinləri kimi, qoşunumun təmini üçün un və çaxır anbarları hazırladı, öz böyük oğlunu hədiyyələr və mehriban sözlər ilə mənə tapşırdı və öz hökmranlığını möhkəmləndirmək naminə mənə stela həsr etdi. İri qoşqu atlarını, mal-qaramı bac aldım. Mən onlara mərhəmət göstərdim, onların dualarını qəbul etdim, yalvarışlarını eşitdim və dedim: Əfv olsun ... Assurun və Mardukun mənə bəxş etdikləri qüdrətə və bütün dünyanın hökmdarları arasında mənim silahımı yüksəltməyinə görə, Urartu ölkəsini məğlub etməyi, onların sərhədlərini bərpa etməyi, Mannalılar ölkəsinin məzlum əhəlisinə dinclik yaratmağı söz verdim və onların ürəkləri ümidlə doldu ... fəxri süfrə açdım, taxtını onun atası, onu yaradan İrauzunun (taxtından) hündür yüksəlttim, assuriyalılarla birlikdə masa arxasında oturdum, onlar da mənim səltənətimə Assurun və öz ilahilərinin qarşısında xeyir-dua verdilər.

II Sarqonun "Qədim Azərbaycan tarixi mixiyazılı mənbələrdə" əsərindən

88. Mənbədə bəhs edilən hadisənin ilini müəyyən edin.

89. Mənbədə II Sarqonla Manna hökmdarı arasında imzalanan müqavilənin adını qeyd edin.

90. Mənbədə bəhs edilən yürüşün iki əsas nəticəsini yazın.

SINAQ - 2

RİYAZİYYAT

1. $\frac{x+2}{3} + \frac{x+4}{5} > 6$ bərabərliyindən x -in ala biləcəyi ən kiçik tam qiyməti tapın.
A) 10 B) 7 C) 8 D) 9 E) 11

2. $\begin{cases} x\sqrt{y} = 1 \\ y\sqrt{z} = 3 \\ z\sqrt{x} = 9 \end{cases}$ tənliklər sistemindən xyz hasilini tapın.
A) 27 B) 9 C) 3 D) 1 E) 18

3. $\sqrt{a} = 1 + \frac{1}{a}$ olarsa, $a^2 - a - \sqrt{a}$ ifadəsinin qiymətini tapın.
A) 6 B) 1 C) 4 D) 5 E) 3

4. Düzgün çoxbucaqlının daxili bucaqlarının cəmi 1800° , perimetri 96 sm-dir. Bu çoxbucaqlının tərəfini tapın.
A) 6 sm B) 8 sm C) 9 sm D) 12 sm E) 16 sm

5. $\frac{\sqrt{13}}{\sqrt{13}-\sqrt{11}} - \frac{\sqrt{11}}{\sqrt{13}+\sqrt{11}}$ ifadəsini sadələşdirin.
A) $2 + 2\sqrt{143}$ B) 12 C) $\sqrt{143}$ D) $12 - \sqrt{143}$ E) 1

6. 80%-li duz məhlulun 10 litr su əlavə etdikdə 75%-li məhlul alınır. Məhlulun əvvəlki miqdarını tapın.
A) 100 l B) 120 l C) 150 l D) 160 l E) 180 l

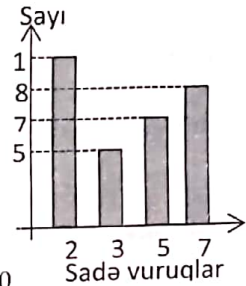
7. $|x| \cdot (x+3) > 0$ bərabərsizliyini həll edin.
A) $(0; +\infty)$ B) $(-3; +\infty)$ C) $(-\infty; 0)$ D) $(-\infty; -3)$ E) $(-3; 0) \cup (0; +\infty)$

8. $\begin{cases} x+y=5 \\ x^2+y^2=29+2xy \end{cases}$ tənliklər sistemindən xy hasilini tapın.
A) -4 B) 4 C) 9 D) 1 E) -1

9. $x^2 + (m-2n)x + n = 0$ tənliyinin kökləri x_1 və x_2 olarsa, $\frac{1}{x_1} + \frac{1}{x_2}$ ifadəsini m və n parametrləri ilə ifadə edin.
A) $2 - \frac{m}{n}$ B) $2 - \frac{2m}{n}$ C) $2 - \frac{n}{m}$ D) $3 - \frac{m}{n}$ E) $\frac{m}{n}$

10. $\sqrt{12-x} = |x|$ tənliyinin kökləri fərqlinin modulunu tapın.
A) 4 B) -3 C) 3 D) -4 E) 7

11. Diaqramda natural a ədədinin müxtəlif sadə vuruqları və onların sayı verilmişdir. a -nın natural bölənlərinin sayını tapın.



- A) 6760 B) 5760 C) 4410 D) 3240 E) 5184

12. $x = \sqrt{2}$, $y = \sqrt{3}$, $z = \sqrt{5}$ olarsa, $\sqrt{75}$ -i ifadə edin.

- A) $\frac{x^2}{z}$ B) $\frac{yz}{x}$ C) $\frac{x}{yz}$ D) $\frac{xz}{y}$ E) $\frac{y}{xz}$

13. $A = \{-9; -5; -4; -2; 2; 6; 7; 8\}$ çoxluğundan seçilmiş iki ədədin hasilini ən az neçə ola bilər?
A) -45 B) -72 C) -18 D) -40 E) -63

14. $\begin{cases} \frac{3}{x} - \frac{3}{y} = 6 \\ \frac{1}{x} + \frac{1}{y} = 3 \end{cases}$ sistemindən $\frac{1}{x^2} - \frac{1}{y^2}$ ifadəsinin qiymətini hesablayın.
A) 18 B) 9 C) 6 D) 2 E) 3

Blok II

15. $\frac{\sqrt{a} + \sqrt{a^2} + \sqrt{a^3} + \sqrt{a^4}}{(\sqrt{a} + 1) \cdot (a + 1)}$ ifadəsini sadələşdirin.

- A) $\sqrt{a} + a$ B) $a\sqrt{a}$ C) $\sqrt{a}$
D) $a + 1$ E) $\sqrt{a} + 1$

16. $|x - 3| < -2$ bərabərsizliyinin həllər çoxluğunu tapın.

- A) $\emptyset$ B) $(-\infty; 2)$ C) $(-\infty; +\infty)$
D) $(2; +\infty)$ E) $(2; 11)$

17. Tərəfi 12 sm olan bərabərtərəfli üçbucağın daxilinə çevrə çəkilmişdir. Bu üçbucağın çevrədən xaricdə qalan hissəsinin sahəsini hesablayın.

- A) $36\sqrt{3} - 12\pi$ B) $30 - 25\pi$ C) $48 - 16\pi$
D) $72 - 18\pi$ E) $42 - 24\pi$

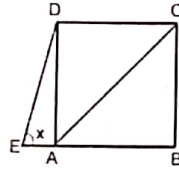
18. m və n parametrlərinin hansı qiymətində aşağıdakı sistemin sonsuz sayda həlli var?

$$\begin{cases} 3x + (m + 2)y + 5 = 0 \\ (n - 3)x - 2y + 4 = 0 \end{cases}$$

- A) $m = 3,6; n = 5,2$ B) $m = -2,4; n = 1,6$
C) $m = -4,5; n = 5,4$ D) $m = 3; n = 4,8$
E) $m = 5,7; n = -2,6$

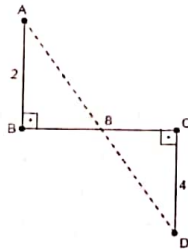
19. $AC = BE$ olarsa, verilənlərə görə x -i tapın.

- A) 15° B) 75°
C) $22,5^\circ$ D) $67,5^\circ$ E) $57,5^\circ$



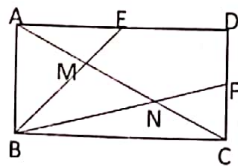
20. Şəklə əsasən AD -ni tapın.

- A) 6 B) 8 C) 10
D) 12 E) 14



21. $ABCD$ düzbucaqlısında $AE = ED = 12$, $DF = FC = 9$ olarsa, MN parçasının uzunluğunu tapın.

- A) 5
B) 10
C) 15
D) 20
E) 25

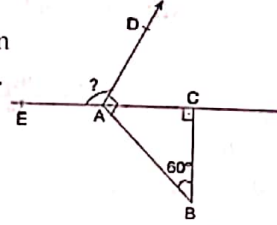


22. $\begin{cases} 4x^2 + 24y + 9 = 0 \\ 9y^2 + 12x + 16 = 0 \end{cases}$ tənliklər sistemindən

$x + y$ cəmini tapın.

- A) $-2\frac{5}{6}$ B) $\frac{3}{4}$ C) $-1\frac{2}{3}$ D) $\frac{1}{2}$ E) 1

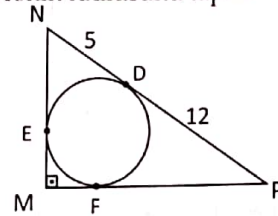
23. Şəklə əsasən $\angle EAD$ -ni tapın.



24. $x^2 - 32x + 4 = 0$ tənliyinin kökləri x_1 və x_2 olarsa, $\frac{1}{\sqrt{x_1}} + \frac{1}{\sqrt{x_2}}$ ifadəsinin qiymətini tapın.

25. Ədədi silsilədə $S_5 = 40$ və $4a_1 = a_3$ olarsa, a_1 -i tapın.

26. Şəkində verilmiş üçbucağın daxilinə çəkilmiş çevrənin radiusunu tapın.



27. İlk n həddinin cəmi S_n , ümumi həddi a_n olan ardıcılıqlar üçün uyğunluğu müəyyən edin.

1. $S_n + S_{n-1} = 26, a_n = 10$
2. $S_n + S_{n-1} = 45, a_n = 13$
3. $S_n + S_{n-1} = 22, a_n = 12$

- a. $S_{n-1} = 16$ b. $S_n = 17$ c. $S_{n-1} = 8$
d. $S_n = 18$ e. $S_n = 29$

Blok II

Sizə təqdim olunmuş situasiyanı diqqətlə oxuyun və burada verilmiş məlumatlardan istifadə edərək 28-30 sayılı tapşırıqları Cəvab vərəqində yerinə yetirin. Nəzərə alın ki, hər tapşırıqda alınan nəticə həmin situasiya ilə bağlı növbəti tapşırıqlarda istifadə oluna bilər.

2019-2020 tədris ili üçün universitet tələbələrinin sayı haqqında məlumat cədvəldə verilmişdir.

Ö – ödənişli əsaslarla təhsil

DS – dövlət sifarişi əsasında təhsil

		K	U	R	S
		I	II	III	IV
Yerli	Ö	300 0	400 0	m	250 0
vətəndaşlar	D S	x	500 0	150 0	500
Xarici	Ö	800	y	400	400
vətəndaşlar	D S	200	50	100	n

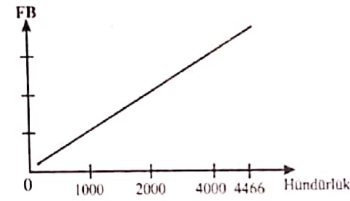
28. Yerli birinci kurs tələbələri arasında dövlət sifarişi əsasında təhsil alanların sayının ödənişli əsaslarla təhsil alanların sayından $33\frac{1}{3}\%$ az olduğunu bilərək, ümumi birinci kurs tələbələrinin sayını tapın.

29. Universitetdə 20000 tələbədən 15050-nin ödənişli əsaslarla təhsil aldığı məlumdursa, ümumi dördüncü kurs tələbələrinin sayını tapın.

30. Universitetdə keçirilən konfransda II və III kurs tələbələrinin hamısı iştirak etmişdir. İştirakçılar içərisindən 500 nəfər təqdimat vermişdir. Təqdimat verən tələbələrin sayı II və III kurs tələbələrinin cəmi sayının hansı hissəsini təşkil edir?

COĞRAFIYA

31. Şirvan düzündən Bazardüzü zirvəsinə doğru hərəkət edən ekspedisiya üzvləri bəzi təbii komponentlərin kəmiyyətinin artdığını müşahidə edir. Aşağıda verilmiş təbii komponentlərdən hansılarını FB-nin yerinə yazsaq qrafikin qanunauyğunluğu pozulmaz?



- yağıntılarda miqdarı
- süxurların geoloji yaşı
- ümumi radiasiyanın miqdarı
- atmosfer təzyiqi
- relyefin meyilliyi
- biokütlənin sıxlığı

- A) 1, 2, 5 B) 2, 5, 6 C) 1, 3, 4
D) 2, 4, 6 E) 1, 2, 3

32. Çayın su sərfi $210 \text{ m}^3/\text{sən}$ -dir. Çayın sürəti 3 m/sən olarsa, çayın en kəsiyinin sahəsini hesablayın.

- A) 70 m^2 B) 30 m^2
C) 330 m^2 D) 50 m^2 E) 210 m^2

33. Uyğunluğu müəyyən edin.

I. Deltanın yaranması

II. Estuarinin yaranması

- Mənsəbin dayazlığı, axımın zəifliyi
- Çayın çoxlu "çay gətirmələri" daşması və mənsəbdə intensiv akkumilyasiya prosesi
- Mənsəbdə qabarma-çəkmənin müşahidə olunması
- Mənsəbdən okean cərəyanlarının keçməsi

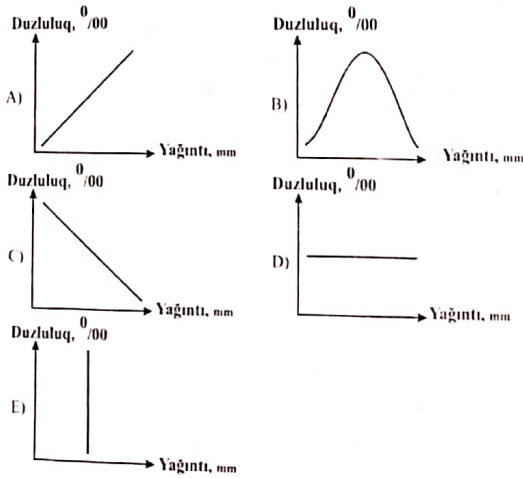
- A) I – 2, 4; II – 1, 3 B) I – 3, 4; II – 1, 2
C) I – 1, 3; II – 2, 4 D) I – 1, 2; II – 3, 4
E) I – 1, 4; II – 2, 3

Blok II

34. Çayın hidroqrafına əsasən müəyyən edilə bilər:

1. İl ərzində daşqınların sayını
 2. Çayın axın sürətini
 3. Ərazidəki süxurların mənşəyi
 4. Su sərfinin il ərzində dəyişməsi
 5. İl ərzində iqlim dəyişməsi
 6. Çayın qidalanma xüsusiyyətləri
- A) 1, 2, 3 B) 2, 3, 4 C) 3, 5, 6 D) 1, 2, 5 E) 4, 5, 6

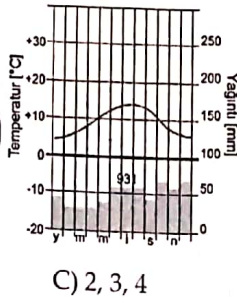
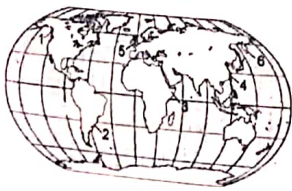
35. Verilən qrafiklərdən hansı düzdür?



36. Okean hövzəsinə *tökülməyən* çaylar.

1. Reyn
 2. Sırdərya
 3. Missisipi
 4. Mekonq
 5. Şari
 6. Volqa
- A) 1, 3, 4 B) 2, 3, 6 C) 2, 5, 6
D) 1, 4, 5 E) 2, 3, 4

37. Verilmiş iqlim diaqramı-xəritədə nömrələnmiş hansı məntəqələrin iqlimini doğru ifadə edir?



- A) 1, 3, 6 B) 1, 5, 6
D) 3, 4, 5 E) 1, 2, 4

C) 2, 3, 4

38. *Yan eroziyanın* daha güclü olduğu çaylar:

- A) Kür, Nil, Amazon, Missisipi
- B) Kolorado, Kolumbiya, Konqo, Amudərya
- C) Sırdərya, Yukon, Xuanxe, Vəlvələçay
- D) Qudyalçay, Qanix, Makkenzi, Nil
- E) Araz, Konqo, Ob, Kolorado

39. Ölkəmizin çaylarının yuxarı axını üçün səciyyəvidir:

1. Çaylarda meyillik çoxdur.
 2. Çay dərələri dar və dərin.
 3. Meandr formalı çay dərəsinə malikdir.
 4. Çaylar yüksək axım sürətinə malikdirlər.
 5. Çay güclü dağıdıcı qüvvəyə malikdir.
 6. Çaylar öz subasarında axmaz yaradır.
 7. Çayda akkumulyasiya prosesi daha güclüdür.
- A) 1, 2, 4, 5 B) 3, 5, 6, 7 C) 1, 3, 5, 7
D) 2, 3, 4, 5 E) 1, 3, 5, 6

40. Uyğunluğu müəyyən edin.

- I. Alp dağməhləgəlməsində yaranmış dağlar
 - II. Avrasiya materikinə platformaları
 - III. Seysmik qurşaqlarda yerləşən yaylalar
- A) I – Pamir, Pont; II – Sibir, Çin-Koreya;
III – Şərqi Afrika, Qərbi Avstraliya
B) I – Tyan-Şan, Sayan; II – Hindistan, Ərəbistan; III – Anadolu, Kolxida
C) I – Qafqaz, Himalay; II – Sibir, Şərqi Avropa; III – Meksika, Anadolu
D) I – Appalaç, Böyük Suayırıcı; II – Turan, Ərəbistan; III – İran, Qarabağ Vulkan yaylası
E) I – Elburs, Kopetdağ; II – Turan, Tarim;
III – Dekan, Kür-Araz

41. Ölkəmizin İranla təbii sərhədləri aşağıdakı obyektlərdən keçir:

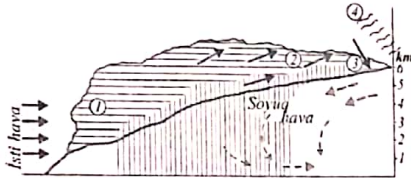
1. Araz çayı
 2. Kür çayı
 3. Samur çayı
 4. Taliş dağları
 5. Bolqarçay
 6. Qaraçay
 7. Astaraçay
 8. Lənkərançay
- A) 2, 3, 6, 8 B) 1, 2, 3, 7 C) 1, 4, 5, 7
D) 2, 4, 6, 8 E) 1, 3, 5, 7

Blok II

42. Hansı su hövzələri sahilində qış fəsli daha rütubətli keçir?

- A) Meksika körfəzi, Eyr gölü, Çukot dənizi
B) Şərqi Çin dənizi, Qırmızı dəniz, İran körfəzi
C) Qara dəniz, Egey dənizi, Adriatik dənizi
D) Aralıq dənizi, Qvineya körfəzi, Ərəbistan dənizi
E) Benqal körfəzi, Şərqi və Cənubi Çin dənizi

43. Şəkildə təsvir edilmiş atmosfer cəbhəsi üçün səciyyəvi xüsusiyyətləri müəyyən edin.



1. Leysan tipli yağışlar yaranır.
 2. Bulud əmələgəlmə tədricən baş verir.
 3. Lələkvəri və laylı buludlar əmələ gəlir.
 4. Topa yağış buludları əmələ gəlir.
 5. İsti hava soyuq havanı sıxışdırır və geri çəkilməyə məcbur edir.
 6. Soyucuq hava isti havanı sıxışdırır və geri çəkilməyə məcbur edir.
- A) 1, 2, 4 B) 2, 3, 5 C) 1, 2, 3
D) 2, 4, 6 E) 1, 3, 5

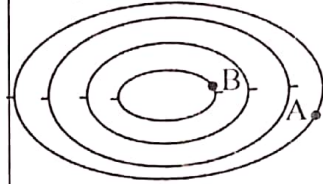
44. Buxarlanmanın ən yüksək qiyməti ①, ən aşağı qiyməti isə ②-də müşahidə olunur.

Müvafiq olaraq ① və ②-nin yerinə yazılmalıdır:

- A) ① – Tropik səhrələr və qütbəni enliklər;
② – Tropik enliklərin okean səthi
B) ① – Mülayim enliklərin kontinental sahələri; ② – Mülayim enliklərin okean səthi
C) ① – Arktik və subarktikdə yerləşən adalar;
② – Okeanların sahiləni hissələri

- D) ① – Mülayim enliklərin okean səthi;
② – Mülayim enliklərin kontinental sahələri
E) ① – Tropik enliklərin okean səthi;
② – Tropik səhrələr və qütbəni enliklər

45. A nöqtəsində atmosfer təzyiqi 740 mm c.s., B nöqtəsində isə 290 mm c.s.-dur. A məntəqəsində havanın temperaturu 18°C olarsa, dağın nisbi hündürlüyünü və B nöqtəsində havanın temperaturunu tapın.



- A) 4500 m; 27°C
B) 2000 m; 26°C
C) 3500 m; 9°C
D) 4500 m; -9°C
E) 3200 m; 15°C

46. Hansı iqlim qurşaqlarında mövsümi dəyişkənlik demək olar ki, nəzərə çarpmır?

- A) Subtropik, tropik
B) Subtropik, mülayim
C) Ekvatorial, arktik
D) Subarktik, subekvatorial
E) Arktik, mülayim

47. Uyğunluğu müəyyən edin.

- I. Barik pillə
II. Geotermik pillə
III. Aerotermik pillə
IV. Geotermik qradiyent
1. Yerin daxilində doğru temperaturun hər 100 m-də bir 3°C artması
 2. Atmosfer təzyiqinin hər 10 m-də 1 mm azalması
 3. Yerin daxilində doğru temperaturun hər 33 m-də bir 1°C artması
 4. Havanın temperaturunun hər 100 m-də 0,6°C azalması
- A) I – 1, II – 2, III – 3, IV – 4
B) I – 4, II – 1, III – 3, IV – 2
C) I – 2, II – 3, III – 4, IV – 1
D) I – 3, II – 4, III – 1, IV – 2
E) I – 1, II – 2, III – 4, IV – 3

Blok II

48. Böyük Qafqazın şimal-şərq yamacından axıb bilavasitə Xəzər dənizinə tökülən çayları müəyyən edin:

- A) Lənkərançay, Qudyalçay, Gilançay, Araz
B) Kür, Qanıx, Qabırçı, Bolqarçay
C) Qusarçay, Qudyalçay, Qaraçay, Vəlvələçay
D) Astaraçay, Bolqarçay, Qaraçay, Mazımçay
E) Kişçay, Qusarçay, Sinçay, Vəlvələçay

49. Qar xəttinin keçdiyi hündürlükləri alçaqdan yüksəyə doğru düzün.

- A) 3, 1, 2, 4
B) 4, 2, 1, 3
C) 2, 4, 1, 3
D) 3, 2, 4, 1
E) 1, 2, 3, 4

s.s.	Dağın ətəyi t°C
1	+15°C
2	+20°C
3	+6°C
4	+30°C

50. Aşağıda verilənlər xarakterizə edir:

I. Kəskin parçalanmış arid-denudasiyon relyef

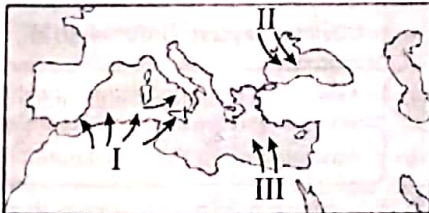
II. Kserofit bitkilərin çoxluğu

III. Zəif səth axını

IV. Yarıq və qobu şəbəkəsi

- A) Uca qırıq dağların zirvələrini
B) Dəniz səviyyəsindən aşağıda yerləşən vahələri
C) Orta okean dağ silsilələrinin yamaclarını
D) $R_0 < 1$ olan ərazinin dağ yarımsəhrələrini
E) Sıra dağların küləktutan yamaclarını

51. Verilmiş xəritədə I, II, III ilə ifadə olunmuş küləklər əsdiqləri ərazilərdə havanın temperaturuna necə təsir edər?



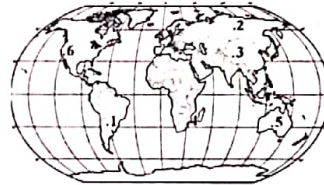
I	II	III
A) artırır	azaldar	artırır
B) azaldar	azaldar	artırır
C) artırır	artırır	azaldar
D) azaldar	artırır	azaldar
E) artırır	artırır	artırır

52. Verilmiş şəkil-sxema əsasən Günəş 09⁰⁰-15⁰⁰ arasını neçə dəqiqəyə keçmişdir?



- A) 720 B) 120 C) 240 D) 360 E) 180

53. Subtropik iqlim qurşağının kontinental vilayətinə aiddir:



54. Yer kürəsində eni 45 km, uzunluğu isə 60 km olan ərazinin 1:3 000 000 miqyaslı xəritədə tutduğu sahəni (sm²) tapın.

55. Atlantik okeanına məxsus okean cərəyanlarını müəyyənəldir.

1. Şimali Atlantika 2. Somali 3. Föklend
4. Kurosio 5. Kanar 6. Labrador

56. Hansı 2 gölün yerləşdiqləri ərazilərin mütləq hündürlükləri arasında fərq daha böyükdür?

1. Çad 2. Eyr 3. Titikaka
4. Xəzər 5. Ölü dəniz

57. Uyğunluğu müəyyən edin.

1.



a. Gümüşlü

2.



b. Şorbulaq

3.



c. Hamançay

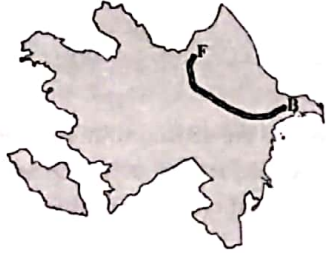
d. Şahtaxtı

e. Zəylik

Blok II

Sizə təqdim olunmuş situasiyanı diqqətlə oxuyun və burada verilmiş məlumatlardan istifadə edərək 58-60 sayılı tapşırıqları Cavab vərəqində yerinə yetirin. Nəzərə alın ki, hər tapşırıqda alınan nəticə həmin situasiya ilə bağlı növbəti tapşırıqlarda istifadə oluna bilər.

B nöqtəsindən F nöqtəsinə doğru hərəkətə başlayan ekspedisiya üzvlərinin qeydlərinin bir qismi belə idi: "Biz ekspedisiyaya qışı mülayim, yayı quraq keçən yarımsəhra və quru çöl iqlimindən başladığımız, dağ tundra iqlimində bitirdik. Bu iqlim tiplərinin arasında daha bir neçə iqlim tipinə rast gəldik. Keçdiyimiz ərazilərdən çoxlu süxur nümunələri – gil, qumdaşı, şist, əhəngdaşı və s. topladıq. Biz F nöqtəsindən 5 km cənubda Dəmiraparan çayı üzərində şalalə də müşahidə etdik".



58. Ekspedisiya üzvlərinin hərəkət marşrutunda əsasən hansı geoloji eralara məxsus süxurlar mövcuddur?

59. Ekspedisiya üzvlərinin "bir neçə" deyə qeyd etdiyi digər 3 iqlim tipi hansılardır?

60. Ekspedisiyanın müşahidə etdiyi şalalə hansıdır?

TARİX

61. Eramızdan əvvələ aid deyil:

- A) Azərbaycana türk tayfalarının ilk axınının baş verməsi
- B) Maqneziya döyüşünün baş verməsi
- C) Atropatenanın Romanı məğlub etməsi
- D) Alanların Albaniyaya yürüş etməsi
- E) Azərbaycanın şimalında ilk dövlətin yaranması

62. Daha sonra olmuşdur:

- A) Osmanlı-Səfəvi müharibəsinin ikinci mərhələsinin başa çatması
- B) Şəki hakimliyinin səfəvilərə təbə edilməsi
- C) Əbhər müqaviləsinin imzalanması
- D) Şirvan bəylərbəyliyi yaranması
- E) Ağqoyunluların ikinci qoluna son qoyulması

63. Qızıl Ordu dövlətinin parçalanması nəticəsində

yaranmamışdır:

- A) Qazan
- B) Navarra
- C) Həştərxan
- D) Krım
- E) Sibir

64. Sxemə əsasən düzgün fikirləri müəyyən edin.

I Göytürk xaqanlığı

- 1 Yabqu dövlətdə ikinci şəxs sayılırdı.
- 2 Taxt-tacın vəliəhdi şad adlanırdı.
- 3 Dövlətin paytaxtı Ordu şəhəri idi.
- 4 Aşina nəslə tərəfindən idarə edilirdi.
- 5 Dövlətin başçısı Xaqan adlanırdı.

- A) 1, 2, 3
- B) 2, 4, 5
- C) 3, 4, 5
- D) 1, 4, 5
- E) 2, 3, 5

65. Ağqoyunlu dövlətinin XV əsrin 70-ci illərinə aiddir:

1. Şəriətdə olmayan 20-dən artıq verginin ləğv edilməsi ilə bağlı fərmanın verilməsi
 2. Venesiya ilə müqavilənin imzalanması
 3. Malatya döyüşündə qalib gəlməsi
 4. Teymuri Əbu Səidin qüvvələrini məğlub etməsi
- A) 1, 2 B) 3, 4 C) 2, 3 D) 1, 4 E) 1, 3

66. Daha sonra baş vermişdir:

- A) Avropa Hun dövlətinin süqut etməsi
- B) İkinci Göytürk xaqanlığının yaranması
- C) Malazgird döyüşünün baş verməsi
- D) Qəznəvi dövlətinin süqut etməsi
- E) Qaraqorum qurultayının keçirilməsi

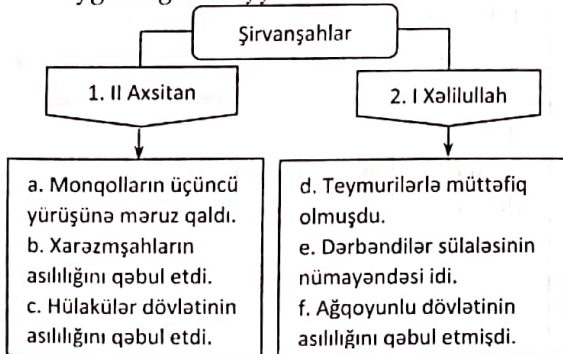
67. Ağqoyunlu dövlətində müharibə ərəfəsində vilayətlərdən qoşun toplayan və onların sayını dəqiqləşdirən məmur adlanırdı:

- A) təvaçi B) qaravul C) xassə əsgərləri
- D) kənqaş E) gərənay

68. Xronoloji ardıcılığı müəyyən edin:

1. ABŞ Konstitusiyasının qəbul edilməsi.
 2. Larqa və Kaqul döyüşlərinin baş verməsi.
 3. Rusiyanın imperiyaya çevirilməsi.
- A) 2, 3, 1 B) 3, 1, 2 C) 1, 2, 3 D) 2, 1, 3 E) 3, 2, 1

69. Uyğunluğu müəyyən edin.



- A) 1 – a, b; 2 – d, e B) 1 – a, c; 2 – d, e
- C) 1 – b, c; 2 – e, f D) 1 – a, c; 2 – e, f
- E) 1 – b, c; 2 – d, f

70. İbtida icma quruluşunun digər dövrlərindən fərqli olaraq, Erkən Tuncda:

1. Axirət dünyasına inam yaranmışdır.
 2. Xış əkinçiliyi yaranmışdır.
 3. Qəbilə icması yaranmışdır.
 4. Əkinçilik maldarlıqdan ayrılmışdır.
- A) 1, 2 B) 3, 4 C) 2, 3 D) 1, 3 E) 2, 4

71. Uyğunluq pozulmuşdur:

- A) Dərbənd şəhərini vergilərdən azad etdi – I Şah Abbas
- B) Şeyx Cüneyd məqbərəsini tikdirmişdi – I Təhmasib
- C) Sınıqkörpü döyüşündə qalib gəldi – Şah Səfi
- D) Mollahəsənli döyüşündə qalib gəldi – Məhəmməd Xudabəndə
- E) Tayfa başçılığında irsilik mövcud idi – I Şah İsmayılın dövründə

72. XIII əsrin 30-cu illərində Gəncə və Mərənddə üsyanlar baş vermişdir:

- A) Xarəzmşahlara qarşı B) Monqollara qarşı
- C) Çobanilərə qarşı D) Teymurilərə qarşı
- E) Qızıl Ordalılara qarşı

73. Uyğunluğu müəyyən edin.

1. Ankara döyüşündə I Bəyazidi məğlub etdi.
2. Çində Kidan tayfalarının üsyanını təşkil etdi.
3. Qızıl Ordu dövlətinin əsasını qoymuşdur.
4. Dövlətini "Müqəddəs Roma" imperiyası adlandırmışdır.

	Batı xan	Əmir Teymur	Çingiz xan	I Otto
A)	1	2	3	4
B)	2	1	4	3
C)	2	4	1	3
D)	3	1	2	4
E)	4	3	1	2

Blok II

74. Avropada reformasiyanın başlanğıcını qoydu:

- A) Auqsburgh sazişinin imzalanması
- B) Martin Lüterin "cənnət qəbzi"nə qarşı çıxış etməsi
- C) La-Manş döyüşündə ingilislərin qalib gəlməsi
- D) Utrext sazişinin imzalanması
- E) "Varfolomey gecəsi" adını almış hadisənin baş verməsi

75. Daha sonra baş vermişdir:

- A) Reformasiya hərəkatının başlaması
- B) "Varfolomey gecəsi" hadisəsinin baş verməsi
- C) Valua sülaləsinin hakimiyyətə gəlməsi
- D) Auqsburgh müqaviləsinin imzalanması
- E) Böyük Moğol dövlətinin əsasının qoyulması

76. XV əsr İngiltərə tarixinə aid *olmayanları* müəyyən edin.

- 1. İlk dəfə parlamentin çağırılması
 - 2. Azenkur döyüşündə qalib gəlməsi
 - 3. Tüdorlar sülaləsinin hakimiyyətə gəlməsi
 - 4. Uoy Tayler üsyanının baş verməsi
- A) 1, 3 B) 2, 3 C) 3, 4 D) 1, 2 E) 1, 4

77. Şəki hakimliyinə aid olanı müəyyən edin.

- A) Sasani işğalları nəticəsində yaranması
- B) Ərəblərin asılılığını qəbul etməsi
- C) Toxtamışın hücumu nəticəsində süqut etməsi
- D) Cəfərilər sülaləsi tərəfindən idarə edilməsi
- E) IX əsrin 60-cı illərində yaranması

78. XVII əsrin II yarısında Azərbaycanda *qolbəyi*:

- A) Şəhərdə asayişin qorunmasına nəzarət edirdi.
- B) Qəzaları idarə edir, vergiləri yığırdı.
- C) Vilayətləri idarə edirdi.

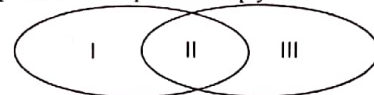
D) Nahiyələrə rəhbərlik edirdi.

E) Maliyyə işlərinə nəzarət edirdi.

79. XIX əsrin ikinci yarısında verilən xüsusiyyətlərin aid olduğu şəhəri müəyyən edin:

- 1. Ticarətin yarmarka formasının ilk dəfə təşkil edilməsi
 - 2. Yük dövriyyəsinə görə Rusiyanın liman şəhərləri ilə müqayisədə ikinci yerdə olması
- A) Şamaxı B) Bakı C) Dərbənd
D) Gəncə E) Lənkəran

80. Rəvvadi hökmdarı Vəhsudan (I) və Şirvanşah hökmdarı I Fəribürzün (III) fəaliyyətlərini müqayisə edərək, onların fərqli və oxşar (II) cəhətlərini Eyler-Venn diaqramında rəqəmlərlə qeyd edin.



- 1. Azərbaycan türklərinin mövqeyini daha da gücləndirdi.
 - 2. Dərbənd əmirliyini dövlətə birləşdirdi.
 - 3. Səlcuqların yürüşünə məruz qaldı.
 - 4. Paytaxtı güclü zəlzələ baş verdiyi üçün başqa qalaya köçürdü.
- A) I – 1, 4; II – 3; III – 2 B) I – 1; II – 2, 4; III – 3
C) I – 4; II – 1, 3; III – 2 D) I – 2; II – 1, 3; III – 4
E) I – 3; II – 1; III – 2, 4

81. XIX əsrin ikinci yarısı Şimali Azərbaycanın neft sənayesi üçün xarakterikdir:

- 1. İlk dəfə mexaniki qazma üsulu ilə neft quyusunun qazılması.
 - 2. İlk dəfə buruq üsulu ilə neft quyusunun qazılması.
 - 3. Neft mədənləri arasında ilk dəmiryolunun çəkilməsi.
 - 4. Turbabor vasitəsilə neft quyusunun qazılması.
- A) 1, 2 B) 3, 4 C) 2, 3 D) 1, 4 E) 1, 3

Blok II

82. XIII əsrin birinci yarısı üçün səciyyəvidir:

1. Monqolların Dərbənd şəhərini işğal etməsi
2. Marağa rəssədxanasının tikilməsi
3. Kəndlilərin bir yerdən başqa yərə getməsinin qadağan edilməsi
4. Şirvanşahların xarəzmşahlardan asılılığı qəbul etməsi

A) 1, 2 B) 1, 3 C) 2, 3 D) 1, 4 E) 3, 4

83. XI əsrin 70-ci illəri Səlcuqlara aiddir:

1. Bizans üzərində qələbə qazandı.
2. Cənubi Qafqaza yürüşə başladı.
3. Bütün Xorasanı ələ keçirdi.
4. Qaraxanlı dövlətini asılı vəziyyətə saldı.

84. Paytaxtları Marağa şəhəri olmuş dövlətlər:

1. Rəvvadilər 2. Sacilər 3. Səlcuqlar 4. Hülakülər

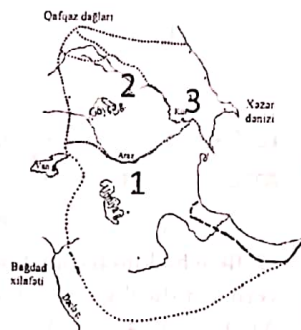
85. XIII-XIV əsrlərdə inşa edilmiş memarlıq abidələri:

1. Ərk qalası
2. Şirvanşahlar saray kompleksi
3. Gülüstən türbəsi
4. Şamaxının Sündü kəndində günbəzli məscid

86. Qaraqoyunlu və Ağqoyunlular üçün oxşar cəhət:

1. Türk mənşəli olmaları
2. Osmanlılarla müqavilə imzalamaları
3. Səfəvilərlə mübarizə aparmaları
4. Cəlairilərlə mübarizə aparmaları

87. Xəritədə verilmiş şəhərlərə uyğun olanı müəyyən edin.



- a. X əsrdə Şirvanşahların paytaxtını çevrildi.
- b. Hülakülər dövründə salınmışdı.
- c. Ağqoyunlu bəyliyinə mərkəzi olmuşdu.
- d. Rəvvadilər dövlətinin paytaxtı olmuşdu.
- e. IX əsrin ikinci yarısında məzyədilərlər tərəfindən bərpa edilmişdir.

Sizə təqdim olunmuş mənbəni diqqətlə oxuyun və burada verilmiş məlumatlardan istifadə edərək 88-90 sayılı tapşırıqları Cavab verərkən yerinə yetirin. Nəzərə alın ki, hər tapşırıqda alınan nəticə həmin mənbə ilə bağlı növbəti tapşırıqlarda istifadə oluna bilər.

Türk xalqı yox olmasın deyə, azad xalq olsun deyə Tanrı atamı İltəmiş xanı, anamı İlbilgə xatununu yüksəltmişdir. Xan atam 17 adamla əsarətdən xilas olub ətrafına çoxlu döyüşçü toplamışdır. Tanrı onlara güc verdiyinə görə xan atamın qoşunu qurd kimi qorxmaz olmuş, düşməni isə qoyun kimi ürəkə olturmuşdur. Xandan məhrum olan xalqı, qul olmuş xalqı, nəslə parçalanmış türk xalqını xan atamı ucaltıb, əvvəlki qüdrətini özünə qaytarmışdır.

88. Mənbədə türklərin kimlərə qarşı mübarizə aparıb yenidən dövlət qurmalarından söhbət gedir?

89. Mənbədə söhbət hansı dövlətin yaranmasından gedir?

90. Bu dövlət neçənci illərdə mövcud olmuşdur?

SINAG - 3

RİYAZİYYAT

1. $|AB| = a$, $|BC| = b$, $|CD| = c$ düzbucaqlı paralelipedin üç müxtəlif uzunluqlu tilləridir. AD parçasının uzunluğunu tapın.

- A) $\sqrt{a^2 + b^2}$ B) $\sqrt{a^2 + c^2}$ C) $\sqrt{a^2 + b^2 + c^2}$
D) $\sqrt{a^2 + b^2 - c^2}$ E) $\sqrt{a^2 - b^2 + c^2}$

2. $z = 3 + bi$ verilmiş kompleks ədəd, $z \cdot \bar{z} = 10$ olarsa, b -nin ala biləcəyi qiymətlərinin cəmini tapın.

- A) 1 B) -1 C) 0 D) 2 E) -2

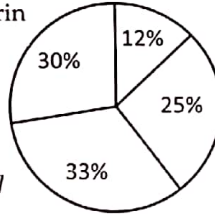
3. $y = \ln x + e^x$ funksiyasının $x_0 = 1$ nöqtəsində çəkilmiş toxunanının bucaq əmsalını tapın.

- A) e B) 1 C) 2 D) $1 + e$ E) $2 + e$

4. $\lim_{x \rightarrow \infty} \left(\frac{3x^2 + 6x}{5x + x^2} \right)$ limitini hesablayın.

- A) $\frac{3}{5}$ B) $\frac{6}{5}$ C) $\frac{1}{3}$ D) 3 E) $\frac{5}{6}$

5. Dairəvi diaqramda yarmarkada gün ərzində satılmış meyvələrin faizlə diaqramı verilmişdir. Ümumi satılan meyvələrin 33%-ni alma, 30%-ni nar, 25%-ni portağal, 12%-ni isə armud təşkil edir. Cəmi 200 kq meyvə satıldığı məlumdursa, satılan almanın miqdarının digər meyvələrin miqdarından neçə kq az olduğunu tapın.



- A) 52 B) 64 C) 68 D) 32 E) 36

6. $\log_5 7 = a$ olarsa, $\log_7 35$ neçə olar?

- A) $\frac{a+2}{a}$ B) $\frac{a-1}{a}$ C) $\frac{a+1}{a}$ D) $\frac{a+3}{a}$ E) $\frac{a}{a-1}$

7. $A = 9!$ olarsa, $11! + 10! - 9!$ ifadəsini A ilə ifadə edin.

- A) 90A B) 119A C) 120A D) 91A E) 95A

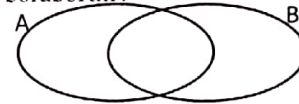
8. $8^{x-1} = 2^{x+1}$ olarsa, 2^x -i hesablayın.

- A) -8 B) -4 C) 0 D) 2 E) 4

9. 590 ədədi 2; 5; 7 ədədləri ilə tərs mütənasib hissələrə bölünmüşdür. Alınmış ədədlərdən ən böyüyünü tapın.

- A) 100 B) 250 C) 360 D) 350 E) 240

10. $(A \setminus B) + (A \cap B)$ çoxluğu aşağıdakılardan hansına bərabərdir?



- A) $A \cap B$ B) $A \cup B$ C) A D) $B \setminus A$ E) $\emptyset$

11. $(-3)^2 - [(-13 + 5) : (-4) + 3]^2 = ?$

- A) 4 B) 1 C) -4 D) -2 E) -16

12. $\begin{cases} x + 2y = 10 \\ 3x - y = 2 \end{cases}$ tənliklər sistemindən x -i tapın.

- A) 4 B) 8 C) 2 D) 7 E) 3

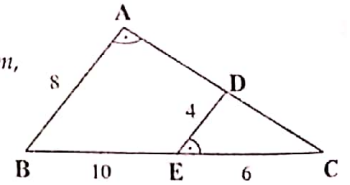
13. $\frac{a}{b} = \frac{c}{d} = \frac{2}{3}$ olarsa, $\left(\frac{a-b}{b} \right) \cdot \left(\frac{c-d}{d} \right) = ?$

- A) $\frac{3}{8}$ B) $\frac{8}{9}$ C) $\frac{4}{9}$ D) $\frac{1}{9}$ E) $\frac{5}{6}$

14. $\frac{1}{4}$ hissəsi ilə $\frac{1}{3}$ hissəsinin cəmi 35 olan ədədi tapın.

- A) 60 B) 75 C) 40 D) 45 E) 90

15. $AB = 8$ sm, $DE = 4$ sm, $BE = 10$ sm, $EC = 6$ sm, $\angle BAC = \angle DEC$ olarsa, $AD = ?$



- A) 4 B) 6 C) 9 D) $\frac{15}{2}$ E) $\frac{13}{2}$

16. $\frac{a}{b} + \frac{b}{a} = 8$ olarsa, $\frac{a^2}{b^2} + \frac{b^2}{a^2}$ ifadəsini tapın.

- A) 62 B) 54 C) 57 D) 81 E) 79

17. İlk n həddinin cəmi $S_n = 6n - n^2$ düsturu ilə verilən ardıcılığın 4-cü həddini tapın.

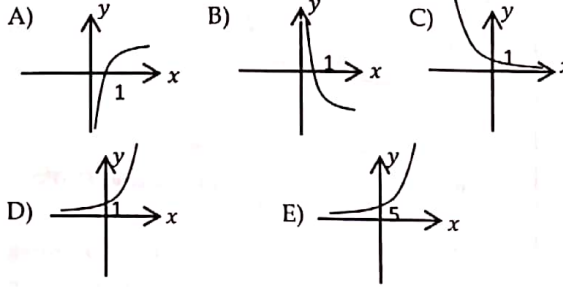
- A) -1 B) 4 C) 9 D) -3 E) 8

Blok II

18. Hesablayın: $\frac{1 - \sqrt{2} + \sqrt{3} - \sqrt{6}}{1 - \sqrt{2}}$

- A) $1 - \sqrt{2}$ B) $1 + \sqrt{2}$ C) $1 + \sqrt{3}$
D) $\sqrt{3} - 1$ E) $1 - \sqrt{3}$

19. $y = \log_{0,2} x$ funksiyasının qrafikini göstərin.



20. $a = \sin 47^\circ$, $b = \cos 47^\circ$ və $c = \tan 47^\circ$ ədədlərini müqayisə edin.

- A) $a < b < c$ B) $b < a < c$ C) $c < a < b$
D) $a < c < b$ E) $b < c < a$

21. Tərəfləri 5, 12, 13 olan üçbucağın kiçik tərəfinin ətrafında fırlanmasından alınan cismin həcmi tapın. ($\pi = 3$ qəbul edin.)

- A) 820 B) 900 C) 720 D) 500 E) 884

22. $9^x + 2 \cdot 3^x - 3 = 0$ tənliyini həll edin.

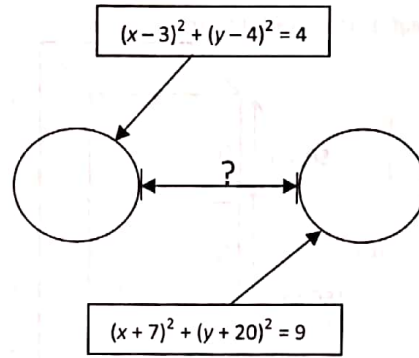
- A) 1 B) 0 C) 2 D) $\frac{1}{3}$ E) -1

23. Cədvəldəki ədədlərin neçə faizi rasyonaldır?

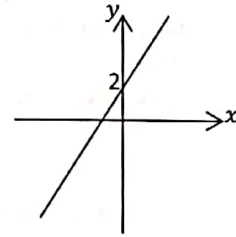
$\sqrt{5}$	$\frac{\sqrt{32}}{\sqrt{2}}$	$\sqrt[4]{81}$	$\sqrt{20} - 2\sqrt{5}$	π
$\sqrt{3} + \sqrt{12}$	$\frac{\sqrt{45}}{\sqrt{3}}$	$\sqrt{12} \cdot \sqrt{3}$	$\sqrt{4}$	e
$\frac{\sqrt{5}}{\sqrt{125}}$	$8\frac{5}{6}$	$\sqrt{8} - 2\sqrt{2}$	$(\sqrt{7})^2$	$\sqrt{3}$

24. Radiusu 8 olan dairənin 90° -li sektorünün sahəsini tapın. ($\pi = 3$ qəbul edin.)

25. Çevrələr arasındakı ən qısa məsafəni tapın.



26. Şəkində verilmiş $y = kx + b$ xətti funksiyasının qrafiki (5;12) nöqtəsindən keçərsə, $k + b$ cəmini tapın.



27. Uyğunluğu müəyyən edin:

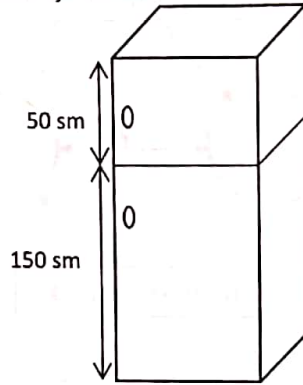
- a. $(a + b + 1) \cdot (9a - b + 1)$
b. $(a - b + 1) \cdot (9a + b + 1)$
c. $(2a + b - 1) \cdot (4a + b + 1)$
d. $(4a + b - 1) \cdot (4a + b + 1)$
e. $(2a + b + 1) \cdot (4a + b + 1)$

1. $(5a + 1)^2 - (4a + b)^2$
2. $(3a + b)^2 - (a + 1)^2$
3. $(4a + b)^2 - 1$

Blok II

Sizə təqdim olunmuş situasiyanı diqqətlə oxuyun və burada verilmiş məlumatlardan istifadə edərək 28-30 saylı tapşırıqları Cavab vərəqində yerinə yetirin. Nəzərə alın ki, hər tapşırıqda alınan nəticə həmin situasiya ilə bağlı növbəti tapşırıqlarda istifadə oluna bilər.

Evin mətbəxi üçün alınmış soyuducu hündürlükləri 150 sm və 50 sm olan alt və üst bölmələrdən ibarətdir. Soyuducu düzgün dördbucaqlı prizma şəklindədir.



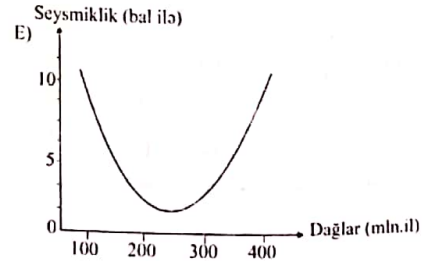
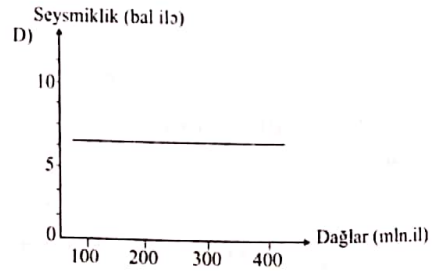
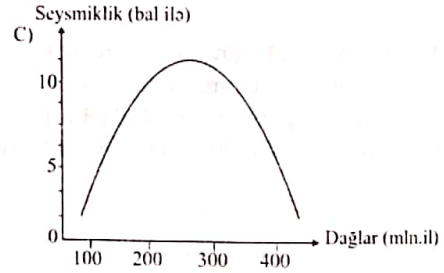
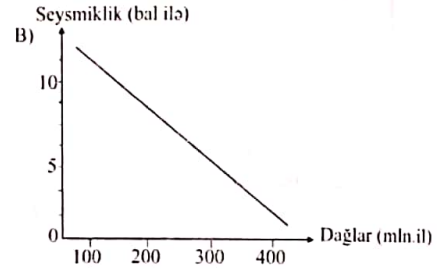
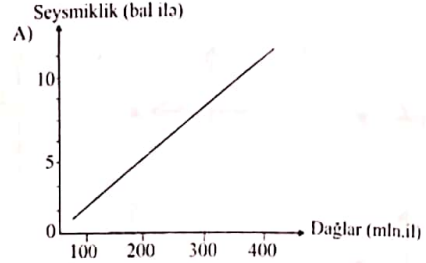
28. Soyuducunun ümumi tutumu $0,5 m^3$ olarsa, onun oturacağıнын tərəfinin uzunluğunu tapın.

29. Soyuducuya yığılması üçün alınan 100 qazlı içki alt bölməyə yerləşdiriləcək. Hər qazlı içkiyə neçə sm^3 yer düşər?

30. Alınmış içkilərin bəziləri 0,5 litrlik, bəziləri isə 1 litrlikdir. Təsadüfi seçilmiş bir içkinin 0,5 litrlik olması ehtimalı $\frac{2}{5}$ olarsa, 1 litrlik içkilərin sayını tapın.

COĞRAFIYA

31. Dağların yaşı ilə seysmiklik arasında düzgün verilmiş əlaqə qrafikini müəyyən edin.

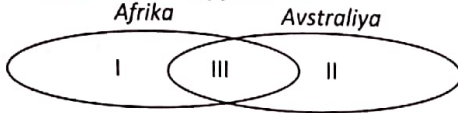


Blok II

32. Eldar şamı ağacının mühafizə olunduğu qoruq hansı düzənlik ərazimizdədir?

- A) Lənkəran ovalığı B) Qarabağ düzü
C) Ceyrançöl düzü D) Güllüstan düzü
E) Şirvan düzü

33. Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğunluğu müəyyən edin.



- a. Ərazinin çox hissəsində səhra və yarımsəhralar geniş yer tutur.
b. Qədim dağlıq ərazilər mövcuddur.
c. Seysmik cəhətdən fəal əraziyə malikdir.
d. Ərazisi yalnız bir dövlətə məxsusdur.
e. Sahəsinə görə materiklərin ən kiçiyi hesab olunur.

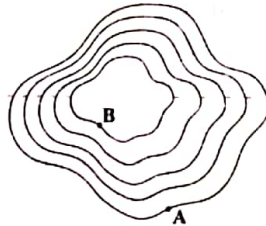
- A) I - c; II - d, e; III - a, b B) I - c, b; II - a, e; III - d
C) I - a, c; II - d, e; III - b D) I - d, II - c, e; III - a, b
E) I - a, b; II - d; III - c, e

34. B nöqtəsində temperatur -8°C -dir.

Kəsmə yüksəkliyi 200 m olduğunu nəzərə alaraq A

məntəqəsindəki havanın temperaturunu və hündürlüyü müəyyən edin.

- A) $+3,2^{\circ}\text{C}$; 2900 m B) $-3,2^{\circ}\text{C}$; 2900 m C) $-12,8^{\circ}\text{C}$; 4500 m
D) $+12,8^{\circ}\text{C}$; 800 m E) $+4,8^{\circ}\text{C}$; 2100 m



35. Respublikamızda arid iqlim şəraitinin olduğu əraziləri müəyyən edin.

- A) 3, 5, 6 B) 2, 4, 6 C) 1, 3, 5 D) 2, 4, 5 E) 1, 4, 6



36. Ceyrançöl-Acınohur və Qanıx-Əyriçay düzənlikləri üçün səciyyəvi olan müvafiq iqlim tipləri:

- A) yarımsəhra və quru-çöl, soyuq
B) mülayim-isti, soyuq
C) yarımsəhra və quru-çöl, dağ tundra
D) yarımsəhra və quru-çöl, mülayim-isti
E) mülayim-isti, yarımsəhra və quru-çöl

37. Ərazidə yerli küləklərin istiqamətini nəzərə

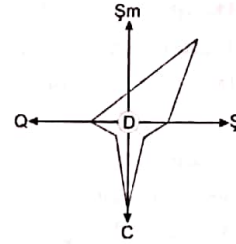
alın D nöqtəsində

yerləşən yaşayış

məntəqəsinin hansı tərəflərində atmosferi

çirkəndirən müəssisələri yerləşdirmək məqsədə uyğun deyil?

1. Şimal-qərb 2. Cənub 3. Cənub-qərb
4. Şimal-şərq 5. Şimal
A) 3, 5 B) 2, 4 C) 1, 3 D) 4, 5 E) 1, 2



38. Şırlan mineral bulağının Meşəsu mineral bulağından fərqli cəhətləri:

1. Tektonik qalxma zonasında yerləşməsi
2. Qonur və qəhvəyi meşə torpaqlarının yayıldığı ərazidə yerləşməsi
3. Müalicəvi əhəmiyyətə malik olması
4. İşğaldan azad olunmuş ərazidə yerləşməsi
5. Yayır-quraq keçən mülayim isti iqlim
6. Kiçik Qafqaz təbii vilayətində yerləşməsi
A) 2, 3, 6 B) 1, 5, 6 C) 1, 3, 5 D) 1, 4, 6 E) 2, 4, 6

39. Xəritə-sxemdə əsasən əhalisinin milli tərkibi müxtəlif olan yaşayış məntəqələri:

- A) 1, 3, 5 B) 2, 4, 6
C) 1, 2, 5 D) 1, 4, 6 E) 2, 3, 5



Blok II

40. Zəngəzur, Dərələyəz, Baş Suayrıcı silsilələrinə aid ümumi cəhət:
 A) Kimmeri dağəmələgəlməsinə aiddirlər.
 B) Respublikamızın sərhədləri boyunca yerləşirlər.
 C) Kiçik Qafqaz tektonik zonasına aiddirlər.
 D) Zirvələri qar xəttindən aşağıda yerləşir.
 E) Mülayim-isti iqlim tipinə malikdirlər.

41. İqtisadi-coğrafi rayonda 1990-cı ildə əhalinin sayı 1628 min nəfər, 2010-cu ildə isə 1880 min nəfər olmuşdur. Bu müddətdə şəhər əhalisinin sayının 145 min nəfər artdığını bilərək kənd əhalisinin sayının neçə min nəfər artdığını hesablayın.
 A) 252 B) 359 C) 107 D) 360 E) 250

42. Azərbaycanda sellərə qarşı mübarizə tədbirlərinə aid edilə **bilməz**:
 A) Selin qarşısını ala biləcək bəndlərin yaradılması
 B) Çayın tənzimlənməsi üçün su anbarının tikilməsi
 C) Yamacların bitki örtüyü ilə bərkidilməsi
 D) Çayın subasar hissəsində təsərrüfat işləri aparmamaq
 E) Çay hövzəsindəki meşələrin qırılması və suyun çayın əsas yatağından uzaqlaşdırılması

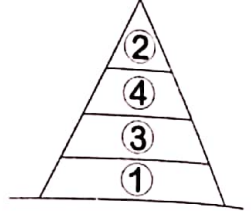
43. Düzgün verilmiş məntiqi ardıcılığı müəyyən edin.
 A) Kama çayı → Volqa çayı → Xəzər dənizi
 B) İrtiş çayı → İşım çayı → Ob çayı
 C) Xuanxe çayı → Yantszi çayı → Sarı dəniz
 D) Missuri çayı → Ohayo çayı → Missisipi çayı
 E) Zambezi çayı → Nil çayı → Qırmızı dəniz

44. Xəritə-sxemə əsasən podzol (I) və qəhvəyi (II) torpaqlarının yaranması üçün əlverişli təbii şəraiti olan müvafiq məntəqələri müəyyən edin.



- A) I – 2, 3; II – 4, 5 B) I – 1, 4; II – 2, 5
 C) I – 5, 6; II – 1, 4 D) I – 1, 4; II – 5, 6
 E) I – 1, 2; II – 3, 6

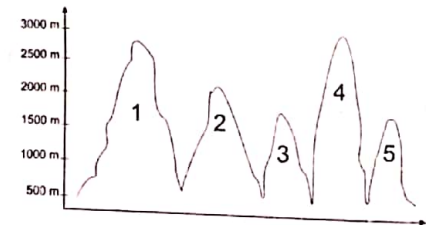
45. Sxemdə verilmiş landşaftların hündürlük qurşaqlığı Azərbaycanın hansı dağlıq bölgəsi üçün xarakterikdir?



1. yarımsəhra 2. subnival və nival
 3. dağ çölləri 4. subalp və alp çəmənlikləri
 A) Naxçıvanın dağlıq ərazisi
 B) Talış dağları
 C) Kiçik Qafqazın cənub-şərq hissəsi
 D) Böyük Qafqaz dağları
 E) Kiçik Qafqazın şimal-şərq hissəsi

46. Su anbarlarının yerləşdiyi inzibati rayonlar:
 A) Köndələnçay – Beyləqan, Bənəniyar – Babək, Ceyranbatan – Abşeron
 B) Arpaçay – Şahbuz, Taxtakörpü – Şabran, Sərsəng – Ağdam
 C) Mil-Muğan – Cəbrayıl, Yenikənd – Tovuz, Pirsaatçay – Şamaxı
 D) Cavanşir – Ağsu, Aşıqbayramlı – İsmayilli, Xanbulançay – Lənkəran
 E) Mingəçevir – Mingəçevir, Nohurqışlaq – Quba, Varvara – Ağdaş

47. Verilən sxemə əsasən əgər bütün dağların ətəklərində dəniz səviyyəsində temperatur +15°C olarsa, hansı dağlarda qar xətti yaranar?



- A) 1, 2 B) 3, 4 C) 1, 4 D) 2, 5 E) 3, 5

Blok II

48. Ölkə əhalisinin təbii artımı:

- A) Miqrantlarla yerli əhali arasında fərq
- B) Ölkəyə gələnlərin sayının gedənlərin sayından çox olması
- C) Ölkədən əhalinin sosial vəziyyətlə əlaqədar çıxıb getməsi
- D) Doğulanlarla ölənlər arasında fərq
- E) Əhalinin ölkə daxilində mexaniki hərəkəti

49. Xəritəyə əsasən ən çox yağıntının düşdüyü məntəqəni müəyyən edin.

- A) 1 B) 4 C) 5 D) 2 E) 3



50. Azərbaycanda Kür-Araz ovalığı ilə bağlı doğru fikirləri müəyyən edin.

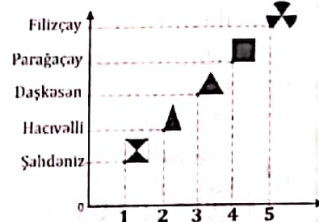
- 1. Mərkəzi hissəsi filiz faydalı qazıntılarla yaxşı təmin olunub.
 - 2. Qeyri-filiz faydalı qazıntıları çökmə süxurlarda daha geniş yayılıb.
 - 3. Rütubətli iqlimi rütubətli subtropik bitkilərin yetişdirilməsinə imkan verir.
 - 4. İqlimi suvarma əkinçiliyini inkişaf etdirmişdir.
 - 5. Neft, qaz və yod-brom ehtiyatları ilə zəngindir.
 - 6. Ərazinin çox hissəsi okean səviyyəsindən yüksəkdə yerləşir.
- A) 1, 3, 6 B) 2, 4, 5 C) 2, 3, 5 D) 2, 4, 6 E) 1, 4, 6

51. Okean cərəyanlarından I (arid) və II (humid) iqlim şəraiti yaradan cərəyanlar:

- 1. Şimali Passat 2. Kanar 3. Bengel
 - 4. Kurosio 5. Alyaska 6. Somali
- A) I – 1, 4; II – 2, 5 B) I – 2, 3; II – 4, 5
C) I – 1, 2; II – 3, 6 D) I – 4, 6; II – 3, 5
E) I – 3, 4; II – 1, 6

52. Sxema əsasən düzgün göstərilmiş cavabı müəyyən edin.

- A) 1, 2 B) 3, 4 C) 4, 5 D) 3, 5 E) 2, 3



53. Ölkə əhalisinin sayı 40 mln nəfərdir.

İqtisadi cəhətdən fəal əhali sayı 50%-ə, işsizlər 8%-ə bərabər olarsa, əmək qabiliyyətli əhalinin sayını hesablayın (mln nəfərlə).

54. Kənd təsərrüfatında istifadə edilən təbii zonalar:

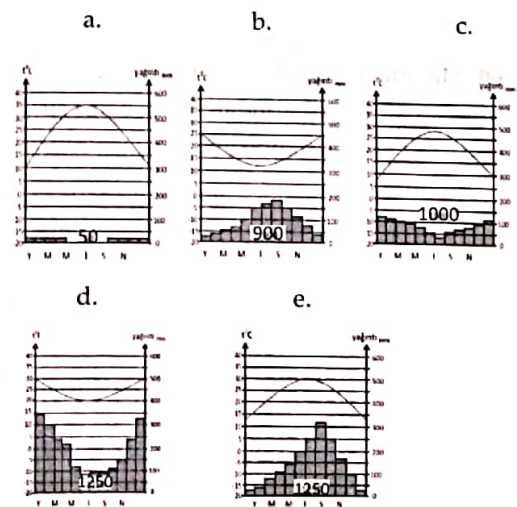
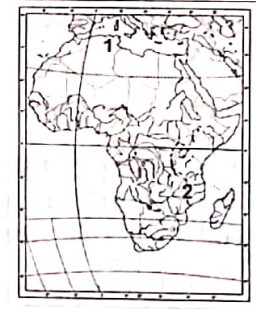
- 1. Tayqa 2. Çöllər 3. Ekvatorial meşələr
- 4. Tundra 5. Meşə-çöl 6. Səhra və yarımsəhra

55. Azərbaycanda əsas neft yataqları:

- 1. Günəşli 2. Ümid
- 3. Çıraq 4. Qaradağ-Qobustan
- 5. Hacıvəlli 6. Babazənən

56. Çayın mənbə ilə mənsəb arasında təzyiq fərqi 450 mm.c.st. Meyilliyi 0,8 m/km-dir. Çayın uzunluğunu hesablayın.

57. Xəritə-sxema əsasən rəqəmlərlə göstərilən məntəqələrə uyğun gələn diaqramları müəyyən edin:



Sizə təqdim olunmuş situasiyanı diqqətlə oxuyun və burada verilmiş məlumatlardan istifadə edərək 58-60 sayılı tapşırıqları Cavab vərəqində yerinə yetirin. Nəzərə alın ki, hər tapşırıqda alınan nəticə həmin situasiya ilə bağlı növbəti tapşırıqlarda istifadə oluna bilər.

Milli Olimpiya Mərkəzinin Mingəçevirdə yerləşən Mingəçevir su anbarında yaradılmış "Kür" idman avarçəkmə bazası lazımı avadanlıqlarla təchiz edilmişdir. İdmançıların və turistlərin Kür sahilində yerləşdirilməsi üçün yeni hotel tikilmiş, bulvar yenidən təmir olunmuş istirahət və müxtəlif əyləncə mərkəzləri yaradılmışdır. İdman bazası təkcə dünya miqyaslı yarışların keçirilməsi müddətində deyil, əlverişli iqlim şəratinə görə ilboyu idmançıların məşqləri üçün istifadə edilir.

58. Hansı iqlim tipinə görə idman bazası ilboyu məşqlər üçün istifadə edilir?

59. Avarçəkmə yarışlarının keçirildiyi su anbarı başqa hansı məqsədlər üçün istifadə edilir? (Ən az üç səbəb göstərilməli)

60. Mətnə adı qeyd olunan çayın üzərində Mingəçevir su anbarından başqa hansı su anbarları inşa olunmuşdur?

TARİX

61. Aşağıda verilən cəhətlər hansı xanlığın tarixinə aiddir?

1. XVIII əsrin 50-ci illərində Şamaxı xanlığına hücum etmişdir.
 2. Cəfər Balakən camaatlığı və İlisu sultanlığı ilə birlikdə ölkənin şimal-qərb torpaqlarının yadelli basqınlarından qorunmasında mühüm rol oynamışdır.
- A) Qarabağ B) Quba C) İrəvan
D) Urmiya E) Şəki

62. Lullubi dövlət qurumuna aid deyil:

- A) Azərbaycanın cənubunda yaranmışdır.
- B) Akkad dövlətinə son qoymuşdu.
- C) Çoxtanrıçılıq mövcud olmuşdu.
- D) Hökmdarı "padşahlar padşahı" kimi tanınırdı.
- E) Akkad dövlətinin işğalçılıq siyasətinə qarşı mübarizə aparmışdı.

63. II Dünya müharibəsinə aid xronoloji ardıcılığı müəyyən edin.

1. Cənubi Qafqaz müsəlmanlarının ruhani idarəsinin təşkili
 2. Azərbaycanda hərbi vəziyyətin elan edilməsi
 3. Azərbaycan Elmlər Akademiyasının yaradılması
- A) 1, 2, 3 B) 3, 2, 1 C) 2, 1, 3 D) 1, 3, 2 E) 2, 3, 1

64. Cədvəldəki hansı hadisələrin yerlərini dəyişsək, verilmiş hadisələrin xronoloji ardıcılığını düzgün müəyyən etmək olar?

1	Təbrizdə pulsuz qız məktəbinin təşkili
2	Xiyabani hökumətinin fəaliyyətə başlaması
3	"Təcəddüd" qəzetinin nəşr edilməsi
4	Azərbaycan SSR-nin birinci konstitusiyasının qəbulu
5	Azərbaycan SSR-də ərzaq vergisinin tətbiqi

- A) 1 və 3 B) 3 və 5 C) 2 və 3 D) 1 və 2 E) 1 və 4

65. Azərbaycanda *birinci* respublika dövrünə aiddir:

- A) Milli Ordunun yaradılması haqqında qərar verildi.
- B) Prezident vəzifəsi təsis edildi.
- C) Zaqatalada sovet işğalına qarşı üsyan baş verdi.
- D) Konstitusiya qəbul edildi.
- E) Müəssələr Məclisinə seçkilər keçirildi.

66. Xanlıqlarda polis vəzifəsini icra edir, şəhər və bazarda qayda-qanuna nəzarət edirdilər:

- A) Elbəyilər B) Ruhanilər C) Dargələr
- D) Bəylər E) Rəncbərlər

67. Xronoloji ardıcılığı müəyyən edin.

1. Montrö konfransının çağırılması
 2. "Dünkerk möcüzəsi" adlı hadisənin baş verməsi
 3. "Azad edilmiş Avropa haqqında bəyannamə"nin imzalanması
- A) 2, 3, 1 B) 3, 2, 1 C) 1, 2, 3 D) 3, 1, 2 E) 2, 1, 3

68. Azərbaycanın XV və XVII əsrlər tarixi üçün oxşar cəhət:

- A) tamğa vergisinin alınması
- B) inzibati cəhətdən dörd bəylərbəyliyə bölünməsi
- C) pul böhranının baş verməsi
- D) maldəhət vergisinin mövcud olması
- E) Rusiyanın işğalçı yürüşlərinə məruz qalması

69. Azərbaycan SSR-də YİS illərinə aid deyil:

- A) Ticarət azadlığı elan edildi.
- B) Ərzaq vergisi tətbiq olundu.
- C) Ortabab və varlı kəndli təsərrüfatının xüsusi çəkisi xeyli artdı.

D) Bakı-Sabunçu elektrik dəmir yol xətti işə salındı.

E) Əhalinin vəziyyəti yaxşılaşdı.

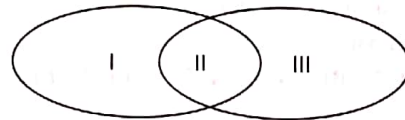
70. Daha əvvəl baş vermişdir:

- A) Məzdəkilər hərəkatının başlaması
- B) Əməvilərin hakimiyyətə gəlməsi
- C) Mehranilər sülaləsinin hakimiyyətinə son qoyulması
- D) Cavanşirin Xəzər xaqanından vassal asılı hala düşməsi
- E) Xürrəmilər hərəkatının yatırılması

71. XIX əsrin əvvəllərinə aiddir:

1. Cavad xanın Rusiyadan asılılığı qəbul etməsi
 2. Şəki xanlığında Əyalət Şurasının ləğv edilməsi
 3. Bakı xanlığının Rusiya tərəfindən işğalı
 4. Kürəkçay müqaviləsinin imzalanması
- A) 2, 4 B) 1, 3 C) 1, 2 D) 2, 3 E) 3, 4

72. Quba xanlığı (I) və Şəki xanlığının (III) oxşar (II) və fərqli cəhətlərini Eyler-Venn diaqramında qeyd edin.



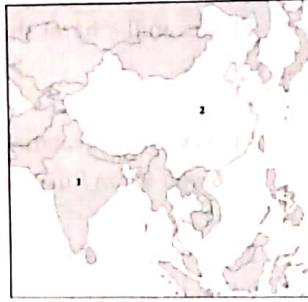
1. Birləşdirmə siyasəti aparmaları
 2. Cənub xanlıqlarına hücum etməsi
 3. Bayat qalası ətrafında məğlub olması
 4. XVIII əsrin 40-cı illərinin I yarısında yaranması
 5. Gavduşan döyüşündə məğlub olması
- A) I – 5; II – 1, 2; III – 3, 4
 B) I – 4; II – 1, 5; III – 1, 3
 C) I – 5; II – 1, 4; III – 2, 3
 D) I – 2; II – 1, 4; III – 3, 5
 E) I – 1, 2; II – 3; III – 4, 5

Blok II

73. Uyğunluq *pozulmuşdur*:

- A) Birinci Rus-Qacar müharibəsi dövründə baş vermişdir – Gümrü döyüşü
B) Birinci Rus-Qacar müharibəsi dövründə işğal olunmuş ilk xanlıq – Gəncə
C) XIX əsrin ilk onilliyində baş vermişdir – Qarababa döyüşü
D) Müqavilə bağlayaraq Rusiyanın tərkibinə qatılmışdı – Şəki xanlığı
E) Əyalət Şurası mövcud idi – Quba xanlığında

74. Xəritədə göstərilən ölkələrin XIX əsrin ikinci yarısına aid oxşar cəhətini müəyyən edin.



1. Xarici dövlətlərin təsiri altında olması
 2. Sipahilər üsyanının baş verməsi
 3. Müstəmləkəçilərə qarşı üsyanın baş verməsi
 4. Yaponiya ilə hərbi əməliyyatların aparılması
 5. Fransa və Böyük Britaniyaya təzminat ödəməsi
- A) 1, 3 B) 2, 3 C) 4, 5 D) 1, 4 E) 2, 5

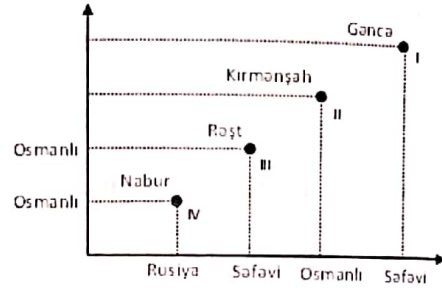
75. Daha gec baş vermiş hadisəni müəyyən edin.

- A) DQMV-nin yaradılması
B) Naxçıvan MSSR-nin yaradılması
C) Şəki-Zaqatala bölgəsində kollektivləşdirməyə qarşı üsyanın baş verməsi
D) Bakı ilə Moskva arasında müntəzəm hava uçuşlarının başlaması
E) RSFSR-lə Azərbaycan SSR arasında Moskva müqaviləsinin imzalanması

76. Daha sonra baş vermişdir:

- A) I Dünya müharibəsinin gedişində Almanların "İldırım sürətli müharibə" planının boşa çıxması
B) Somma döyüşünün baş verməsi
C) Rusiyanın müharibəni tərk etməsi
D) Müharibənin gedişində ilk dəfə zəhərli xlor qazından istifadə olunması
E) Osmanlının Mudros barışığını imzalayaraq müharibədən ayrılması

77. Uyğun bəndi tapın:



- A) I, II B) III, IV C) I, III D) II, IV E) I, IV

78. Səbəb-nəticə əlaqələrinin doğru verildiyi cavabı müəyyən edin.

	Səbəb	Nəticə
1.	Kiçik Qaynarça sülhünün imzalanması	Osmanlı dövləti Kırımın Rusiya tərəfindən işğalını tanıdı.
2.	Yeniçəri və ruhanilərin müqaviməti	"Lalə dövrü"nin islahatları yarımçıq qaldı.
3.	Köprülü Mehmet paşanın islahatları	Osmanlı imperiyasının tənəzzülünün qarşısı tamamilə alındı.
4.	XVII əsrin sonunda Müqəddəs birliklə aparılan müharibələr	Osmanlı dövləti şanlı qələbələr qazanaraq mövqelərini möhkəmləndirdi.
5.	1787-1791-ci illər Rus-Osmanlı müharibəsi	Osmanlının beynəlxalq nüfuzu aşağı düşdü.

- A) 2, 5 B) 2, 3 C) 1, 2 D) 4, 5 E) 1, 5

Blok II

79. Məntiqi ardıcılığı tamamlayın.

1. II Rusiya-İran müharibəsinin başlanması
2. Rus qoşunlarının Cənubi Azərbaycana daxil olması

3. ...

- A) Təbrizdə müvəqqəti idarənin yaradılması
- B) Gəncə döyüşünün baş verməsi
- C) Şəmkir döyüşündə rusların məğlub edilməsi
- D) Naxçıvan xanlığının işğal edilməsi
- E) Lənkəran xanlığının ləğv edilməsi

80. Türkiyə Respublikasına aiddir:

1. AXC-ni tanıması
 2. İqtisadi sahədə etatizm siyasətini tətbiq etməsi
 3. Qars müqaviləsinin imzalanması
 4. Qafqaz İslam ordusunun Bakını azad etməsi
 5. Millətlər Cəmiyyətinə daxil olması
- A) 1, 5 B) 2, 5 C) 3, 5 D) 1, 3 E) 2, 4

81. Böyük Moğol dövlətinə aid deyil:

- A) Qalibiyyətli müharibə nəticəsində yaranmışdı.
- B) Səfəvi dövləti ilə diplomatik əlaqə qurulmuşdu.
- C) Teymuri imperatorluğu ilə mübarizə aparmışdı.
- D) Mərkəzləşdirilmiş dövlət idi.
- E) Osmanlı dövləti ilə diplomatik əlaqə qurulmuşdu.

82. Uyğunluğu müəyyən edin.

1. Xlodviq 2. Karl Martel 3. Böyük Karl
- a. Bavariya hersoqluğu və Avar xaqanlığının süquta uğradılması
- b. İtaliyanın çox hissəsini öz torpaqlarına qatdı.
- c. "Frank qanunları"nın tərtib edilməsi

d. Puatey yaxınlığında ərəblərlə döyüşdə qalib gəldi.

- A) 1 - c; 2 - a, d; 3 - b
- B) 1 - c; 2 - d; 3 - a, b
- C) 1 - d; 2 - a; 3 - b, c
- D) 1 - d; 2 - a; 3 - b
- E) 1 - c; 2 - a; 3 - b, d

83. Hüseyn xanla Fətəli xan arasında imzalanmış müqaviləyə görə:

1. Şəki xanlığı lazım gələrsə, Quba xanlığına qoşun verməli idi.
2. Qaradağ xanlığını öz aralarında bölüşdürdülər.
3. Şəki Şamaxının daxili işlərinə qarışmamalı idi.
4. Quba xanlığı təminat ödəyirdi.

84. Rusiya tərəfindən daha tez ləğv edilmiş xanlıq:



85. Xronoloji ardıcılığı müəyyən edin.

1. Gilgilçay döyüşü
2. Zəyəm döyüşü
3. Gümrü döyüşü

86. İrəvan xanlığının XVIII əsrin 60-70-ci illər tarixinə aiddir:

1. Hacı Çələbiyə qarşı yaranmış ittifaqda iştirak etməsi
2. Gürcülərin hücumlarına məruz qalmaları
3. Qubalı Fətəli xanın hücumuna məruz qalmaları
4. Xoy xanlığından asılı olması
5. Ağa Məhəmməd xan Qacarın hücumuna məruz qalması

Blok II

87. Uyğunluğu müəyyən edin:

1. Bağdad müqaviləsi
2. Gəncə müqaviləsi
- a. Səfəvilərin ruslarla imzaladığı sonuncu müqavilədir.
- b. Ruslar Xəzərsahili vilayətləri tamamilə tərk etməli idi.
- c. Osmanlıların son on ildə işğal etdiyi əraziləri Səfəvilərə qaytarması nəzərdə tutulurdu.
- d. Kürdən cənubdakı Xəzərsahili torpaqların Səfəvilərə qaytarılması nəzərdə tutulurdu.
- e. İrəvan, Gəncə, Şirvan və Şamaxı Osmanlılarda qalırdı.

Sizə təqdim olunmuş mətni diqqətlə oxuyun və burada verilmiş məlumatlardan istifadə edərək 88-90 sayılı tapşırıqları Cavab vərəqində yerinə yetirin.

Hüseynqulu xan Qacar, qardaşı "Aslanlar başı" titulu daşıyan Həsən xan və onun nəvəsi Fətəli xan Qacar Rusiya işğalçılarına qarşı Sərdarabad qalasını qəhrəmancasına müdafiə etdi. Çar generalı Benkendorfun Sərdarabad qalasını təslim etmə tələbini rədd edən Həsən xanın nəvəsi Fətəli xan Qacar işğalçılara sərt və birmənalı cavab verdi: "Qalanı təslim etməkdənsə, onun dağıntıları altında ölməyim yaxşıdır".

88. Mətnə hansı Azərbaycan xanlığından bəhs olunur?

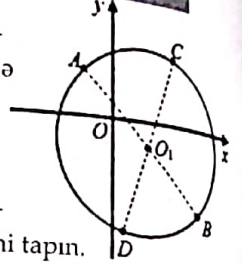
89. Mətnə göstərilən hadisələr neçənci ildə baş vermişdir?

90. Mətnə bəhs olunan bölgəyə xristianların ilk gəlişi neçənci ildə olmuşdur?

SİNAQ - 4

RİYAZİYYAT

1. Şəkilə mərkəzi O_1 nöqtəsində olan çevrə üzərində AB və CD diametrləri çəkilmişdir. $A(-2; 3)$, $B(6; -5)$ və $C(3; 5)$ nöqtələrinə əsasən, $D(x; y)$ nöqtəsinin koordinatları cəmini tapın.
A) -3 B) 3 C) -5 D) -6 E) -2

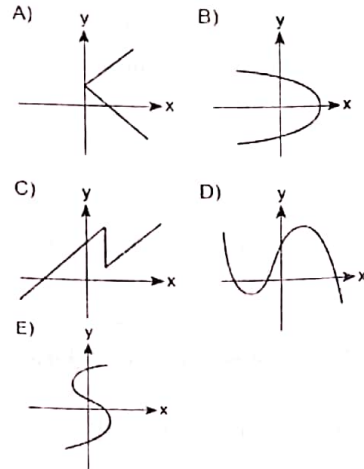


2. I. 19° II. 109° III. 62° IV. 135° V. 113°
bucaqlarından hansılar kəşifən iki müstəvi arasındakı bucaq ola bilər?
A) II, III, IV B) II, IV, V C) III, IV, V
D) I, IV, V E) I, III, IV

3. Rombun tərəfi 12 sm, iti bucağı 45° -dir. Onun daxilinə çəkilmiş dairənin sahəsini tapın.
A) $12\pi \text{ sm}^2$ B) $16\pi \text{ sm}^2$ C) $18\pi \text{ sm}^2$
D) $24\pi \text{ sm}^2$ E) $36\pi \text{ sm}^2$

4. $(m + m^{-1} + 2) : (m - m^{-1})$ ifadəsini sadələşdirin.
A) $\frac{m}{m+1}$ B) $\frac{m+1}{m-1}$ C) $\frac{m}{m-1}$ D) $\frac{m-1}{m+1}$ E) $\frac{1}{m}$

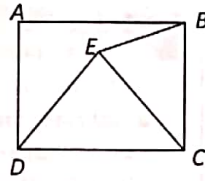
5. Hansı funksiya qrafiki ola bilər?



Blok II

6. Şəkilə, $ABCD$ kvadrat, DEC isə bərabərtərəfli üçbucaq olarsa, $\angle ABE$ bucağını tapın.

- A) 40° B) 15° C) 20°
D) 10° E) 30°



7. $x^2 + 2x - 1 = 0$ tənliyinin kökləri x_1 və x_2 olarsa,

$2\sqrt{x_2^2} + \sqrt{(x_1 - x_2)^2} - 4\sqrt{x_1^2}$ ifadəsinin qiymətini tapın. ($x_1 < 0$)

- A) 1 B) -1 C) 4 D) -6 E) 6

8. $A = (8^4 + 1)(8^2 + 1)(8 + 1)$ olduğuna görə, $7A + 1$ ifadəsinin qiymətini tapın.

- A) 8^6 B) 8^7 C) 8^8 D) 8^9 E) 8^{10}

9. $(a - 4)^3 + 6(a - 4)^2 + 12(a - 4) + 8$ ifadəsi aşağıdakılardan hansına bərabərdir?

- A) $(a - 4)^2$ B) $(a - 2)^3$ C) $a - 4$
D) $a - 2$ E) 8

10. $2^n = a$ və $7^n = b$ olarsa, $392^n = ?$

- A) a^3b^2 B) a^2b^3 C) a^2b^2 D) a^3b^3 E) ab

11. Bərabəryanlı trapesiyanın yan tərəfi 12 sm, iti bucağı 60° -dir. Trapesiyanın kiçik oturacağı 4 sm olarsa, onun sahəsini tapın.

- A) 64 sm^2 B) 72 sm^2 C) 36 sm^2
D) $30\sqrt{3} \text{ sm}^2$ E) $60\sqrt{3} \text{ sm}^2$

12. a parametrisinin hansı müsbət qiymətində $|4x - a| = 3$ tənliyinin kökləri qarşılıqlı tərs ədədlərdir?

- A) 5 B) 11 C) 6 D) 13 E) 9

13. Trapesiyanın oturacaqları 12 sm və 30 sm-dir. Orta xəttin diaqonalları arasında qalan parçanın uzunluğunu tapın.

- A) 9 sm B) 8 sm C) 10 sm D) 6 sm E) 7 sm

14. "?" işarəsinin yerinə uyğun olanı müəyyən edin.

$$\frac{x^2 - 4x}{x - 2} \Rightarrow \frac{4}{x - 2} \Rightarrow ?$$

- A) $x + 2$ B) $x - 2$ C) $\frac{1}{x - 2}$ D) $\frac{1}{x + 2}$ E) $\frac{x - 2}{x + 2}$

15. Hesablayın: $\frac{(y + 6)^2}{y^2 + 6y} + \frac{(y - 6)^2}{y^2 - 6y}$

- A) $\frac{y}{6}$ B) $\frac{y - 6}{y + 6}$ C) 2 D) $\frac{y}{y - 2}$ E) 1

16. $\frac{1}{3}\sqrt{50} - \frac{1}{6}\sqrt{32}$ ədədinin kəsr hissəsini tapın.

- A) $2 - \sqrt{2}$ B) $\sqrt{3} - 1$ C) $\sqrt{5} - 2$
D) $\sqrt{2} - 1$ E) $1 - \sqrt{2}$

17. $\frac{\lg 50^\circ + \lg 10^\circ}{1 - \lg 50^\circ \cdot \lg 10^\circ}$ ifadəsinin qiymətini hesablayın.

- A) $\sqrt{3}$ B) 0 C) $\frac{\sqrt{3}}{3}$ D) 1 E) $\frac{\sqrt{2}}{2}$

18. $x^2 + 2xy + 4y^2 + A$ ifadəsi ikihədlinin kvadratı olarsa, hansı birhədli A -ya bərabər ola bilməz?

- A) $2xy$ B) $-6xy$ C) $-3y^2$ D) $6xy$ E) $\frac{3}{4}x^2$

19. $\sin\left(\pi - \arccos\left(\frac{1}{2}\right)\right) = ?$

- A) $\frac{1}{2}$ B) $\frac{\sqrt{3}}{2}$ C) $-\frac{\sqrt{3}}{2}$ D) $-\frac{1}{2}$ E) $\frac{\sqrt{2}}{2}$

20. $\sin 5x = \cos 55^\circ$ tənliyinin ən kiçik müsbət həllini tapın.

- A) 3° B) 5° C) 7° D) 9° E) 11°

21. İki zəri bir dəfə atdıqda düşən xallar cəminin 11 olması ehtimalını tapın.

- A) $\frac{1}{2}$ B) $\frac{1}{36}$ C) $\frac{1}{12}$ D) $\frac{1}{6}$ E) $\frac{1}{18}$

Blok II

22. $F(x)$ funksiyası $f(x) = 2x + 1$ funksiyasının ibtidai funksiyası və $F(0) = 2$ olarsa, $F(x) < 0$ bərabərsizliyini həll edin.

- A) $(-1; 1)$ B) $(-2; 1)$ C) $\emptyset$
D) $(-1; 2)$ E) $(1; 2)$

23. Həndəsi silsilədə $b_4 - b_2 = 36$,
 $b_3 - b_1 = 9$ olarsa, silsilə vuruğunu tapın.

24. $3 : \frac{2}{3} + 0,5 - 5$ ifadəsinin qiymətini tapın.

25. $f(x) = 2x^2 - 6x + 5$ funksiyasının təpə nöqtəsinin koordinatları cəmini tapın.

26. $z = \frac{1 - \sqrt{3}i}{1 + \sqrt{3}i}$, $z \cdot \bar{z} = ?$

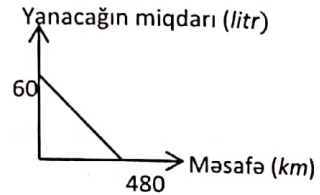
27. Bir tərəfinin uzunluğu verilən düzgün altıbucaqlılar üçün uyğunluğu müəyyən edin.

1. $a = 4$
2. $a = 5$
3. $a = 6$.

- a. $R = 5$
b. $r = 2\sqrt{3}$
c. $R = 3$
d. böyük diaqonalı 12-dir.
e. kiçik diaqonalı 5-dir

Sizə təqdim olunmuş situasiyanı diqqətlə oxuyun və burada verilmiş məlumatlardan istifadə edərək 28-30 sayılı tapşırıqları Cavab vərəqində yerinə yetirin. Nəzərə alın ki, hər tapşırıqda alınan nəticə həmin situasiya ilə bağlı növbəti tapşırıqlarda istifadə oluna bilər.

Qrafikdə avtomobilin yol boyu çəməndəki yanacağın miqdarı göstərilmişdir.



28. Hərəkətə başladıqdan neçə km məsafə gedildikdən sonra çəməndə 20 litr yanacaq qalmışdır?

29. Yanacaq doldurma məntəqəsi yolun 550-ci km-də yerləşir. Avtomobilin yanacağı bitdiyi üçün yolun 480-ci km-də dayanmışdır. Sürücü qalan yolu sürəti 50 km/saat olan yük maşınında gedib 100 litr yanacaq alıb həmin maşında geri qayıtmağa neçə saat sərf edər?

30. Avtomobilin sürəti 100 km/saat olarsa, alınmış yanacaq daha neçə saat yol gedə bilər?

COĞRAFIYA

31. İnkişaf etməkdə olan ölkələrdə iqtisadi geriliyin əsas səbəbləri:

1. Yüksək ixtisaslı mütəxəssislərin çatışmazlığı
 2. Qeyri-maddi istehsal sahələrində çalışanların çox olması
 3. Emaledici sənayenin zəif inkişafı
 4. İnkişafında ekstensiv təsərrüfatın üstünlüyü
 5. Mineral ehtiyatların çatışmazlığı
 6. Əmək ehtiyatlarının çoxluğu
- A) 1, 4, 5 B) 3, 4, 6 C) 1, 2, 6 D) 1, 3, 4 E) 2, 4, 5

32. Respublikamızda yerli xammala əsaslanan sənaye sahələri və yerləşdiyi ərazi:

- A) meyvə konservi, mebel – Quba, Bakı
- B) meyvə konservi, şəkər – Qəbələ, İmişli
- C) pambıqtəmizləmə, unüytmə – Bərdə, Sumqayıt
- D) şərabçılıq, şəkər – Şəmkir, Neftçala
- E) yanacaq, mebel – Bakı, Qazax

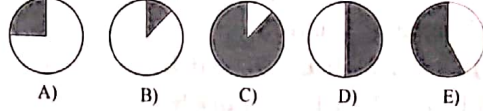
33. Şəkər çuğundurunun geniş sahə tutduğu böyük düzənliklər:

- A) Konqo çökəkliyi, Böyük Çin düzənliyi
- B) Turan ovalığı, Amazon ovalığı
- C) Meksika yaylası, Mesopotamiya ovalığı
- D) Şərqi Avropa, Mərkəzi düzənliklər
- E) Braziliya yaylası, Kür çökəkliyi

34. Respublikamızda yazlıq (I) və payızlıq (II) taxılçılığın daha çox becərildiyi torpaq tipləri:

1. açıq şabalıdı
 2. tünd şabalıdı
 3. qonur dağ-meşə
 4. boz qonur
 5. qəhvəyi dağ-meşə
 6. boz-çəmən
- A) I – 1, 4, 6; II – 2, 3, 5 B) I – 1, 3, 6; II – 2, 4, 5
C) I – 1, 2, 3; II – 4, 5, 6 D) I – 2, 3, 5; II – 1, 4, 6
E) I – 3, 4, 6; II – 1, 2, 5

35. Respublikamızda elektrik enerjisi istehsalında istilik elektrik stansiyalarının payının düzgün göstəriləyi diagramı müəyyən edin.



36. Xəritə-sxemdə işarələnmiş ölkəyə aid doğru fikirləri seçin.

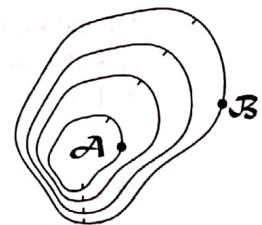
1. Federativ Respublikadır.
 2. Dünya əhəmiyyətli neft-qaz yataqlarına malikdir.
 3. Zəngin su, meşə resurslarına malikdir.
 4. Tropik bitkiçilik inkişaf etmişdir.
 5. Qərb yarımkürəsində ən inkişaf etmiş ölkədir.
 6. Dünya əhəmiyyətli dəmir filizi, qalay, boksit ehtiyatlarına malikdir.
 7. Geniş səhra landşaftına malikdir.
- A) 2, 4, 6, 7 B) 1, 5, 6, 7 C) 3, 4, 5, 6
D) 2, 3, 4, 7 E) 1, 3, 4, 6



37. Müvafiq olaraq mənsəbləri dəniz, körfəz və boğaz olan Afrika çayları:

- A) Konqo, Seneqal, Niger
- B) Niger, Konqo, Nil
- C) Naringi, Limpopo, Konqo
- D) Nil, Niger, Zambezi
- E) Nil, Limpopo, Konqo

38. Sxemdə A nöqtəsində atmosfer təzyiqi 718 mm.c.s., kəsmə yüksəklik 150 m olarsa, B nöqtəsində atmosfer təzyiqini və hansı istiqamətdə meyilliyin daha az olduğunu müəyyən edin.



- A) 763 mm, şm-ş B) 663 mm, c-q
C) 668 mm, şm-q D) 758 mm, c-ş
E) 673 mm, şm-ş

Blok II

39. Uyğunluğu müəyyən edin.

1. Çəltik ixrac edir. 2. Qarğıdalı ixrac edir.

3. Şəkər qamışı ixrac edir.

a. Myanma b. Argentina c. Braziliya
d. Tailand e. CAR f. Avstraliya
g. Vyetnam h. ABŞ

A) 1 – a, e; 2 – b, f, g; 3 – c, d, h

B) 1 – f, g; 2 – a, b, c; 3 – d, e, h

C) 1 – a, d, g; 2 – b, e, h; 3 – c, f

D) 1 – a, b, f; 2 – c, g, h; 3 – d, e

E) 1 – f, g; 2 – b, e, h; 3 – a, c, d

40. Mineral resursların tükənməsi probleminin əsas həll yolları:

1. Süni və sintetik materiallardan geniş istifadə

2. Qeyri-ənənəvi enerji mənbələrindən istifadənin genişləndirilməsi

3. Meşə resurslarından istifadənin genişləndirilməsi

4. Mineral resurslardan "eninə" istifadənin artırılması

5. Mineral resursların yeni mənbələrinin mənimlənilməsi

6. Sənaye və məişət tullantılarından istifadənin genişləndirilməsi

A) 1, 2, 4 B) 1, 3, 5 C) 1, 2, 6 D) 2, 4, 6 E) 3, 4, 5

41. Azərbaycanda şəhər əhalisinin payının nisbətən çox olmasının səbəbləri:

1. Sənayenin şəhərlərdə inkişafı, iş yerlərinin çox olması

2. Şəhərlərdə təbii artımın daha çox olması

3. Kənd yerlərində təbii artımın az olması

4. Kənd yaşayış məntəqələrində sosial-iqtisadi çətinlik

A) 1, 4 B) 2, 3 C) 1, 2 D) 2, 4 E) 3, 4

42. Uyğunluğu müəyyən edin.

I – Xəritənin riyazi əsasları

II – Xəritənin coğrafi əsasları

1. Siyasi-inzibati obyektlər 2. Relyef

3. Kartoqrafik proyeksiya 4. Miqyas

5. Hidroqrafik şəbəkə

A) I – 1, 3, 5; II – 2, 4, 6

C) I – 1, 2, 5; II – 3, 4, 6

E) I – 1, 3, 4; II – 2, 5, 6

6. Coğrafi koordinatlar

B) I – 3, 4, 6; II – 1, 2, 5

D) I – 4, 5, 6; II – 1, 2, 3

43. İstehsal sahələrinin yerləşmə prinsiplərini müəyyən edin.

I. Qara metallurgiya II. Əsas kimya

III. Sellüloz-kağız

1. Su və enerji mənbələrinə meyl edir.

2. Xammal və yanacaq mənbələri yaxınlığında yerləşdirilir.

3. Tələbat rayonlarında yerləşdirilir.

A) I – 3; II – 1; III – 2

B) I – 1; II – 2; III – 3

C) I – 2; II – 3; III – 1

D) I – 2; II – 1; III – 3

E) I – 1; II – 3; III – 2

44. 30° c.e-dən 30° q.u və 60° ş.u üzrə 0° azimutla 60° uçan təyyarələr müvafiq olaraq nə qədər məsafə qət edər?

A) 6660 km, 3330 km B) 9990 km, 6660 km

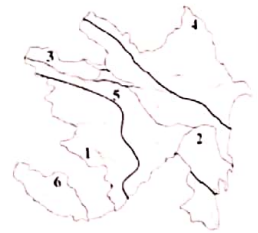
C) 6660 km, 6660 km D) 3330 km, 6660 km

E) 3330 km, 13320 km

45. Xəritə-sxemdə rəqəmlərə əsasən irriqasiya (suvarma) eroziyasının yayıldığı əraziləri müəyyən edin.

A) 1, 3, 5 B) 2, 4, 6

C) 1, 2, 5 D) 2, 4, 5 E) 3, 4, 6



46. Plaformalar üçün səciyyəvi əlamətlər:

1. Ekzogen proseslərin nəticəsində səthi hamarlanmışdır.

2. Qalın çökmə süxur qatı birbaşa bazalt qatın üzərində yerləşir.

3. Əsasən tavaların daxili ərazilərində yerləşir.

4. Büünvrəsi əsasən Mezozoy və Kaynazoy eralarında formalaşmışdır.

5. Seysmik cəhətdən sabit ərazilərdir.

6. Daxili ərazilərində cavan dağlar yerləşir

A) 1, 2, 4 B) 2, 3, 6 C) 1, 3, 5 D) 1, 5, 6 E) 3, 4, 5

Blok II

47. Saxa-Yakutiya və Taymır (Dolqan-Nen) qurumları üçün ümumi əlamətlər:

1. Dünya okeanına birbaşa çıxışı var.
 2. Ən zəif məskunlaşmış qurumlardır.
 3. Aqroiqlim ehtiyatları böyükdür.
 4. Sıx çay şəbəkəsi ilə ərzində nəqliyyat əlaqələri saxlamağa imkan verir.
 5. Ərazilərində qütb gecə-gündüzü müşahidə olunur.
 6. Əhalisi əsasən islam dininə sitayiş edir.
- A) 2, 4, 5 B) 1, 4, 6 C) 1, 3, 5 D) 1, 2, 5 E) 2, 3, 6

48. Temperaturu $+20^{\circ}\text{C}$, nisbi rütubətliyi 45% olan 1 m^3 hava $+10^{\circ}\text{C}$ -yə qədər soyuyursa, havanın nisbi rütubətliyi neçə faiz olar (1 m^3 havada $+10^{\circ}\text{C}$ -də 9 q, $+20^{\circ}\text{C}$ -də isə 17 q su buxarı ola bilər)?

- A) 70% B) 35% C) 15% D) 85% E) 60%

49. İşarələnmiş ölkələr üçün ümumi olan xüsusiyyətləri seçin.

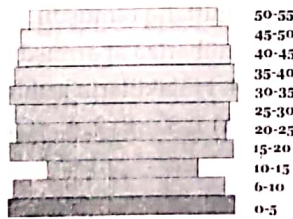


1. OPEK-ə daxilirlər.
 2. Əsasən tropik işıqlanma qurşağında yerləşirlər.
 3. Turizm güclü inkişaf edib.
 4. Əhali təzələnməsinin II tipinə daxildirlər.
 5. Urbanizasiya səviyyəsi yüksəkdir.
 6. Kənd təsərrüfatının aparıcı sahəsi heyvandarlıqdır.
- A) 1, 2, 3 B) 4, 5, 6 C) 1, 2, 4 D) 1, 3, 5 E) 3, 5, 6

50. Azərbaycanda kənd əhalisinin sayı 1995-ci ildə 3,6 mln. nəfər, 2005-ci ildə isə 4,0 mln. nəfər olmuşdur. Bu dövrdə kənd əhalisinin orta illik artımı neçə faiz təşkil etmişdir?

- A) 2,11 B) 2,23 C) 1,11 D) 1,85 E) 1,25

51. 2005-ci il üçün tərtib olunmuş "əhalinin yaş piramidası"na əsasən təqaüdə çıxacaq (60 yaş) adamların sayının az olacağı illəri müəyyən edin.



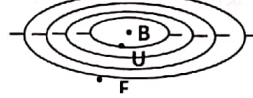
- A) 2040 – 2045 B) 2045 – 2050 C) 2035 – 2040
D) 2055 – 2060 E) 2050 – 2055

52. Azərbaycanda xalçaçılığın inkişafına əlverişli şərait yaradan amillər:

- A) kənd əhalisinin əkinçiliklə məşğul olması
- B) yun xammalının bolluğu, ənənəvi məşğulluq
- C) kətan və pambıq əkilməsi
- D) əkinçiliyin ekstensiv inkişafı, istehsalın kooperasiyası
- E) ucuz işçi qüvvəsi, nəqliyyatın yüksək inkişafı

53. Ölkənin ÜDM-nun həcmi 98,6 mlrd dollar, ÜMM-nun həcmi 107,4 mlrd dollardır. ÜDM-da xarici şirkətlərin yaratdığı dəyər 12,5 mlrd dollar olarsa, ölkə şirkətlərinin xaricdə yaratdığı dəyəri müəyyən edin. (mlrd dollar)

54. F və B nöqtələri arasındakı temperaturlar fərqi $13,5^{\circ}\text{C}$, F və U nöqtələri arasında 12°C olarsa, B və U nöqtələrinin mütləq hündürlüklərinin fərqi hesablayın (m).



55. Xəritə-sxemdə müvafiq olaraq federativ respublika, unitar monarxiya, federativ monarxiya və unitar respublika tipli dövlətlərin düzgün sırasını müəyyən edin.



56. X paralelinin uzunluğu 25200 km-dir. X paraleli üzərində yerləşən A və B məntəqələri arasındakı məsafə 1400 km-dir. A və B məntəqələri arasındakı yerli vaxt fərqi neçə dəqiqədir?

57. Respublikamızda müvafiq olaraq iki (1), bir ölkə ilə həmsərhəd olan (2) və sərhəddə yerləşməyən (3) müvafiq inzibati rayonlar üçün uyğunluğu müəyyən edin.

- a. Qəbələ
- b. Kürdəmir
- c. Qubadlı
- d. Tovuz
- e. Tərtər

Blok II

Sizə təqdim olunmuş situasiyanı diqqətlə oxuyun və burada verilmiş məlumatlardan istifadə edərək 58-60 sayılı tapşırıqları Cavab vərəqində yerinə yetirin. Nəzərə alın ki, hər tapşırıqda alınan nəticə həmin situasiya ilə bağlı növbəti tapşırıqlarda istifadə oluna bilər.

Mərkəzi Asiyada çay və göl şəbəkəsi seyrəkdir. Ən mühüm çaylar – Amudərya, Sırdərya, Kaşqadərya, Tarim uca dağlardan başlayaraq qumlu səhralara və axarsız hövzələrə tökülür. Cənub-Qərbi Asiyada ən nəhəng çay sistemləri olan Dəclə və Fərat akkumulyativ fəaliyyəti ilə böyük ovalıq formalaşdırmışdır. Qızıl İrmaq çayı isə yayladan Qara dənizə tökülür.

58. Mərkəzi Asiyanın çaylarının mənşəbi hansı əsas axarsız hövzələrdir?

59. Mətnə adı çəkilən hansı çay dünyanın fiziki xəritəsində qırıq-qırıq xətlərlə təsvir olunur?

60. Müvafiq ardıcılıqla Dəclə, Fərat çaylarının yaratdığı akkumulyativ düzənliyi və Qızıl İrmaq çayının keçdiyi yayları yazın.

TARİX

61. Daş dövrünə aid hadisələrin xronoloji ardıcılığını müəyyən edin.

1. Toxuculuğun yaranması
 2. Anaxaqanlılığının yaranması
 3. Axirət dünyasına inamın yaranması
- A) 3, 2, 1 B) 1, 3, 2 C) 2, 1, 3
D) 3, 1, 2 E) 2, 3, 1

62. Romaya aid hadisələrin xronoloji ardıcılığını müəyyən edin.

1. Borc əsarəti və vətəndaşların qula çevrilməsi ləğv edildi.
 2. Suriya Romanın əyalətinə çevrildi.
 3. Peşəkar muzdlu ordunun formalaşdırılmasına başlandı.
- A) 2, 1, 3 B) 3, 1, 2 C) 1, 2, 3
D) 2, 3, 1 E) 1, 3, 2

63. Uyğunluq gözlənilib:

- A) VIII əsrin sonlarında əmirlik yaratmışdır – Rəvvadilər
B) Yeni dövlətin banisi olmuşdur – İbrahim ibn Mərzban
C) X əsrdə Dəbil əmirliyinin əsasını qoymuşdur – Ləşkəri ibn Məhəmməd
D) Sacilər dövlətinin banisi olmuşdur – Yusif ibn Əbu Sac
E) Yeni sülalənin əsasını qoymuşdur – Heysam ibn Xalid

64. Şirvanşah hökmdarı I Xəlilullah:

1. Alaşkerd döyüşündə Teymurilərin müttəfiqi olmuşdu.
 2. Ağqoyunlu Yaqub Mirzə ilə müttəfiq olmuşdu.
 3. Səfəvilərə qarşı mübarizə aparmışdı.
 4. Hülakülərin asılılığını qəbul etmişdi.
- A) 1, 3 B) 2, 4 C) 1, 2 D) 3, 4 E) 2, 3

65. AXC-də Birinci Dünya müharibəsi dövründə baş vermişdir:

- A) Qacarlar tərəfindən de-yure tanınması
- B) Qarabağ general qubernatorluğunun yaranması
- C) Təbrizdə konsulluğun açılması
- D) Milli Ordunun yaranması
- E) Xəzər Hərbi Donanmasının yaranması

66. İngiltərədə vətəndaş müharibəsinin həlledici döyüşü:

- A) Yorktaun döyüşü
- B) Neyzbi döyüşü
- C) Puatye döyüşü
- D) Kresi döyüşü
- E) Larqa döyüşü

67. I Rus-Qacar müharibəsi zamanı Əyalət Şurasının yarandığı xanlıq:

- A) 1 B) 2 C) 4
- D) 3 E) 5



68. XX əsrin birinci yarısında verilən xüsusiyyətlərin aid olduğu şəhəri müəyyən edin.

- 1. Mütəlqiyyətə qarşı fəhlələrin açıq küçə nümayişi keçirməsi
- 2. Yük dövriyyəsinə görə Rusiyanın liman şəhərləri ilə müqayisədə birinci yerdə olması
- A) Şamaxı B) Bakı C) Dərbənd
- D) Gəncə E) Lənkəran

69. Xronoloji ardıcılığı müəyyən edin.

- 1. II Dumaya seçkilərin keçirilməsi
- 2. Yelizavetpol quberniyasının yaranması
- 3. "Difai" təşkilatının yaranması
- A) 1, 2, 3 B) 2, 3, 1 C) 1, 2, 3 D) 3, 1, 2 E) 3, 2, 1

70. XII əsr Azərbaycan mədəniyyətinə aiddir:

- A) Olcaytu Xudabəndə türbəsi

- B) Ramana qalası C) Sınıqqala məscidi
- D) Ərk qalası E) Darülmülk

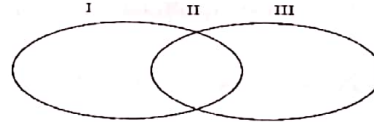
71. 1992-ci ildə Azərbaycana aid olanları müəyyən edin.

- 1. İslam Konfransı Təşkilatına daxil olması
- 2. "Azərbaycan Milli Qəhrəmanı" fəxri adının təsis edilməsi
- 3. Qubadlı rayonunun işğal edilməsi
- 4. BMT-yə daxil olması
- A) 1, 2 B) 2, 4 C) 2, 3 D) 3, 4 E) 1, 3

72. Moskva və Qars müqavilələri üçün oxşar cəhət:

- A) Naxçıvanla bağlı məsələnin mühüm yer tutması
- B) I Respublika dövrünə aid olması
- C) Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin iştirakı ilə imzalanması
- D) Osmanlı ordusunun Cənubi Qafqazdan çıxarılması
- E) Xüsusi Cənubi Qafqaz Komitəsinin iştirakı ilə imzalanması

73. İlk xəlifələr dövrü (I) və Əməvilər dövrü (III) müqayisə edərək, onların fərqli və oxşar (II) cəhətlərini Eyler-Venn diaqramında rəqəmlərlə qeyd edin.



- a. Xəzərlərlə mübarizə aparılması
- b. Frank imperiyasının qoşunları ilə toqquşması
- c. Azərbaycana ilk yürüşlərin edilməsi
- d. Sasani dövlətinin süqutu
- e. Cavanşirlə diplomatik əlaqələrin qurulması
- A) 1 - c, 2 - e, 3 - a, b B) 1 - a; 2 - b, d; 3 - c
- C) 1 - c, d; 2 - a; 3 - e D) 1 - b, e; 2 - a, c, 3 - d
- E) 1 - b; 2 - c, e; 3 - a

Blok II

74. Evian sazişi ilə Əlcəzairin müstəqilliyini tanıyan dövləti müəyyən edin.

- A) 1 B) 2 C) 3
D) 4 E) 5



75. XVI əsrin sonu Səfəvi dövlətinə aid olan xüsusiyyətlər:

1. Ağqoyunlu dövlətinin süquta uğradılması
 2. Sənətkar və tacirlərdən tamğa vergisinin alınması
 3. Şeybaniləri məğlub edib Xorasani birləşdirməsi
 4. Paytaxtın Qəzvin şəhərindən köçürülməsi
- A) 1, 4 B) 2, 3 C) 1, 3 D) 2, 4 E) 3, 4

76. XIX əsrin 40-cı illərində yaranmış quberniya:



- A) Yelizavetpol B) Zaqatala C) Şamaxı
D) Quba E) Bakı

77. Əmir Teymur və Nadir şahə aid ümumi cəhət:

- A) İran körfəzində hərbi donanma yaradılması
B) Böyük Moğol dövlətinin paytaxtının ələ keçirilməsi
C) Rusiya ilə sülh müqaviləsi imzalanması
D) Qanunlar toplusunun qəbul edilməsi
E) Hindistana yürüş edilməsi

78. Alban Arşaki sülaləsindən olan hökmdarların fəaliyyətinə aid uyğunluğu müəyyən edin.

1. Asuagen
 2. Urnayr
- a. IV əsrin 50-ci illərində hakimiyyətdə olması
b. Yeni alban əlifbasının yaradılması

c. V əsrin ikinci yarısında Albaniyanı idarə etməsi

d. Sasanilərə qarşı azadlıq mübarizəsinə başçılıq etməsi

e. Romaya qarşı mübarizənin aparılması

- A) 1 – c; 2 – a, e B) 1 – e; 2 – b, d
C) 1 – d; 2 – a, c D) 1 – b; 2 – a, e
E) 1 – b, e; 2 – c

79. Daha sonra baş vermişdir:

- A) Azərbaycanın ATƏM-ə daxil olması
B) SSR-nın süqut etməsi
C) GUAM-ın yaradılması
D) "Əsrin müqaviləsi"nin imzalanması
E) Manatın yeganə ödəniş vasitəsinə çevrilməsi

80. Sacilər dövləti, Albaniya və Şəddadilər dövlətindən fərqli olaraq:

1. IX əsrin ikinci yarısında yaranıb.
 2. Alanların hücumuna məruz qalıb.
 3. Azərbaycanın şimalında yaranıb.
 4. Azərbaycan torpaqlarını vahid şəkildə birləşdirib.
- A) 1, 2 B) 2, 4 C) 1, 4 D) 2, 3 E) 3, 4

81. Səbəb-nəticə əlaqələrinin doğru verildiyi bəndi müəyyən edin.

	Səbəb	Nəticə
a.	Rusiyanın qitə blokadasını pozması	III Napoleonun Rusiyaya yürüşü
b.	Prezident seçkilərində A.Linkolnun qalib gəlməsi	ABŞ-da vətəndaş müharibəsinin başlanması
c.	Fransa ordusunun Sedan ətrafında təslim olması	Fransada ikinci imperiyanın süqutu
d.	Almaniya ittifaqının yaradılması	Vyana konqresinin çağırılması

- A) a, d B) b, d C) c, d D) a, b E) b, c

82. Daha əvvəl baş vermişdir:

- A) Silki məhkəmələr ləğv edildi, vahid məhkəmə yarandı.
- B) I Dumaya seçkilər keçirildi.
- C) Yelizavetpol quberniyası yaradıldı.
- D) Hərbi vergi alınmağa başladı.
- E) Bakı-Tiflis arasında dəmir yol xətti çəkildi.

83. Qarabağ xanlığından fərqli olaraq, Şəki xanlığı:

- 1. Azərbaycanı birləşdirmək uğrunda mübarizə aparmışdır.
- 2. Quba xanlığından asılı vəziyyətə düşmüşdür.
- 3. Cəfər bəy camaatlığını bir müddət asılılığa salmışdır.
- 4. Birinci Rusiya-İran müharibəsi dövründə işğal edilmişdir.

84. XIX əsrin ikinci yarısı Rusiya tarixinə aid deyil:

- 1. Senatorların xalq tərəfindən seçilməsi haqqında konstitusiyaya düzəliş edilməsi
- 2. Krım müharibəsində məğlub olması
- 3. Quldarlığın ləğv edilməsi
- 4. Ümumi hərbi mükəlləfiyyətin tətbiq olunması
- 5. Azad taxılçılar haqqında qanunun qəbul edilməsi

85. Frank imperiyasının dağılmasının səbəbləri:

- 1. Natural təsərrüfatın hökmranlığı
- 2. Səlib yürüşlərinə məruz qalması

3. German tayfaları ilə mübarizənin aparılması

- 4. İri feodalların mövqeyinin güclənməsi
- 5. İri vilayətlər arasında iqtisadi əlaqələrin genişlənməsi

86. İşğal altında olan Azərbaycan torpaqları ilə bağlı "Madrid prinsipləri" nə aiddir:

- 1. İlk mərhələdə Laçın rayonunun 13 kəndi Azərbaycana qaytarılmalı idi.
- 2. İkinci mərhələdə Qubadlı, Zəngilan və Ağdam geri qaytarılmalı idi.
- 3. Dağlıq Qarabağın Azərbaycan icması öz yerlərinə geri qaytarılmalı idi.
- 4. İlk mərhələdə Kəlbəcər rayonu geri qaytarılmalı idi.

87. Uyğunluğu müəyyən edin.

- 1. 1847-ci il "Kəndli əsasnamələri"
- 2. 1865-ci il "Kənd cəmiyyətlərinin ictimai idarəsi haqqında" əsasnamə
- 3. 1900-cü il "Cənubi Qafqazda dövlət kəndlilərinin torpaq quruluşu haqqında" qanun
- a. İcma torpaqlarından nəqli istifadə hüququ verildi.
- b. 15 yaşından yuxarı kişi cinsindən olan hər bir kəndli 5 desyatın pay torpağı ilə təmin edildi.
- c. Bəylərin kəndlilər üzərində polis və məhkəmə hakimiyyəti ləğv edildi.
- d. "Mülkədar tabelisi" yaradıldı.
- e. Kəndliyə öz torpaqlarını satın alıb şəxsi mülkiyyətə keçirmək hüququ verildi.

Blok II

Sizə təqdim olunmuş mənbəni diqqətlə oxuyun və burada verilmiş məlumatlardan istifadə edərək 88-90 sayılı tapşırıqları Cəvab vərəqində yerinə yetirin. Nəzərə alın ki, hər tapşırıqda alınan nəticə həmin mənbə ilə bağlı növbəti tapşırıqlarda istifadə oluna bilər.

"Fətəli xan bizim nəinki təkca düşmənimiz, hətta qanımızdır. Sizə qarşı da olduqca yaramaz işlər görmüşdür, andını peymanını pozmuşdur. Sənin oğlunu məkr və hiylə ilə aparıb məhbus etmişdir. İndi var qüvvə ilə bizə kömək etməli və bu işdə heç şeydən müzaqiyyə etməməlisən. Çünki intiqam alsaq və oğlunu xilas etsək siz sevindiyyiniz kimi biz də arzumuza çatmış olacağıq." Kərim xanın bu məktubuna Qarabağ xanı müsbət cavab verərək onunla birləşib yola düşdülər.

88. Mənbəyə və tarixi məlumatlarınıza əsaslanaraq məktubun hansı xana ünvanlandığını müəyyən edin.

89. Mənbəyə əsasən Kərim xan və Qarabağ xanı kimə qarşı birləşmişdilər:

90. Tarixi biliklərinizə əsasən mənbədə təsvir olunan hadisələrin neçənci əsrdə baş verdiyini qeyd edin:

SINAQ - 5

RİYAZİYYAT

1. 220 ədədinin natural bölənlərinin sayı $(8x-12)$ -yə bərabər olarsa, x -i tapın.
A) 3 B) 2 C) 5 D) 1 E) 7

2. Müqayisə edin: $a = 6,76$; $b = 6,(\overline{76})$; $c = 6,7(6)$
A) $a < c < b$ B) $a < b < c$ C) $b < a < c$
D) $c < a < b$ E) $b < c < a$

3. Bucağın təpəsindən çıxan şüa onu dərəcə ölçüləri nisbəti 3:1 kimi olan iki bucağa bölür. Kiçik bucaq 40° olarsa, bucağın dərəcə ölçüsü nəyə bərabər olar?
A) 40° B) 80° C) 120° D) 160° E) 180°

4. $25^5 \cdot 8^4$ ədədi neçə rəqəmlidir?
A) 8 B) 9 C) 10 D) 12 E) 11

5. $\frac{n+5}{12}$ düzgün kəsr olduğuna görə, n -in mümkün natural qiymətlərinin cəmini tapın.
A) 21 B) 28 C) 15 D) 22 E) 20

6. $a = 0,1(7)$ və $b = 0,1(5)$ olarsa, $\frac{8}{a} + \frac{7}{b}$ cəmini tapın.
A) 32 B) 42 C) 45 D) 84 E) 90

7. Bir fəhlə işi 6 saata, digəri isə 7 saata görür. İkisi birlikdə 3 saat işləsələr, işin hansı hissəsi görülməmiş qalar?
A) $\frac{13}{14}$ B) $\frac{11}{14}$ C) $\frac{6}{7}$ D) $\frac{1}{7}$ E) $\frac{1}{14}$

8. $19265a$ ədədinin 18-ə qalıqsız bölünməsi üçün a neçə olmalıdır?
A) 4 B) 8 C) 6 D) 2 E) 0

9. α bucağı ilə qarşılıqlı olan bucaq 80° -dir. α bucağı ilə qonşu olan bucaq neçə dərəcədir?
A) 80° B) 100° C) 110° D) 120° E) 140°

Blok II

10. $7 < x < y < 11$ şərtini ödəyən x və y natural ədədləri üçün $\frac{7x+7y+38}{x+y}$ ifadəsinin ən kiçik qiymətini tapın.
A) 9 B) 8 C) 17 D) 11 E) 15

11. 1,13(6) dövrü onluq kəsrini adi kəsre çevirin.
A) $1\frac{41}{300}$ B) $1\frac{13}{100}$ C) $1\frac{14}{100}$ D) $1\frac{43}{300}$ E) $1\frac{21}{150}$

12. a -nın hansı ən böyük qiymətində $\frac{a}{20}$ kəsri düzgün, $\frac{a}{15}$ kəsri isə düzgün olmayan kəsir olar?
A) 17 B) 16 C) 18 D) 19 E) 15

13. Uyğun tərəfləri paralel olan bucaqlardan biri digərindən 3 dəfə böyük olarsa, bu bucaqların fərqi tapın.
A) 120° B) 80° C) 100° D) 110° E) 90°

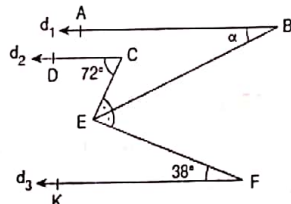
14. ƏBOB(36; 144) qiymətinin rəqəmləri fərqi modulu tapın.
A) 17 B) 3 C) 6 D) 9 E) 36

15. Malın maya dəyəri $(3b - 10)$ manat, satış qiyməti isə $(2b + 5)$ manatdır. Malın 25% qazancla satıldığını bilərək, b -ni tapın.
A) 5 B) 20 C) 15 D) 12 E) 10

16. $36 : 7 = x : 21$ tənəsübündən x -i tapın.
A) $\frac{12}{49}$ B) $\frac{49}{12}$ C) 12 D) 84 E) 108

17. $x = 2^a \cdot 3^b \cdot 5^c$ və $y = 2^b \cdot 3^c \cdot 5^a$ olarsa, $\Theta KOB(x; y)$ -i tapın. ($a < b < c$)
A) $10^a \cdot 3^b$ B) $2^b \cdot 15^c$ C) $3^b \cdot 10^c$
D) $15^b \cdot 2^a$ E) $3^a \cdot 15^c$

18. $d_1 \parallel d_2 \parallel d_3$,
 $\angle DCE = 72^\circ$
 $\angle EFK = 38^\circ$
 $\angle ABE = \alpha = ?$

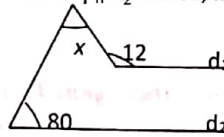


A) 17 B) 22 C) 34 D) 9 E) 15

19. $\overline{a4b}$ üçrəqəmli ədədi 12-yə tam bölünür. Buna görə, a neçə fərqli qiymət ala bilər?
A) 7 B) 6 C) 9 D) 8 E) 10

20. Hesablayın: $1 + \frac{1}{1 + \frac{1}{3}}$
A) $\frac{4}{3}$ B) $\frac{4}{7}$ C) $\frac{3}{4}$ D) $\frac{5}{3}$ E) $\frac{7}{4}$

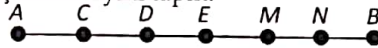
21. Şəkilə $d_1 \parallel d_2$ olarsa, x bucağını tapın.



A) 20° B) 40° C) 30° D) 60° E) 80°

22. 14-dən böyük, 25-dən kiçik olan və 4-ə tam bölünən ədədləri göstərin.
A) {18; 21; 24} B) {15; 21; 24} C) {15; 18; 21}
D) {16; 18; 24} E) {16; 20; 24}

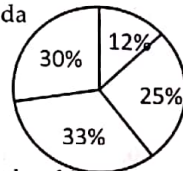
23. AB parçası daxilində C, D, E, M və N nöqtələri qeyd olunmuşdur. Ümumi parçaların sayını tapın.



24. $\overline{abc}$ ədədini 25-ə böldükdə qalıqda 5 alınır. $\overline{abc}$ ədədi 9-a tam bölünürsə, a -nın ala biləcəyi qiymətlərin cəmini tapın.

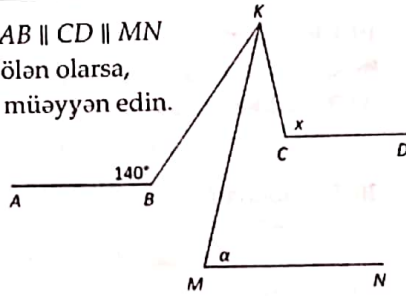
25. Sexdə olan dəzgahların 44%-ni təmir etdikdən sonra təmir olunmamış 280 dəzgah qaldı. Sexdə cəmi neçə dəzgah olduğunu tapın.

26. Dairəvi diaqramda yarmarkada gün ərzində satılmış meyvələrin faizlə diaqramı verilmişdir. Ümumi satılan meyvələrin 33%-ni alma, 30%-ni nar, 25%-ni portağal, 12%-ni isə armud təşkil edir. Cəmi 200 kq meyvə satıldığı məlumdursa, satılan almanın miqdarının digər meyvələrin miqdarından neçə kq az olduğunu tapın.



Blok II

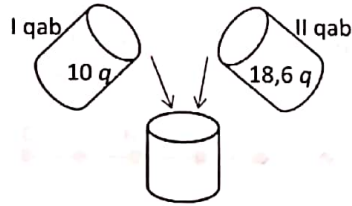
27. Şəkilə $AB \parallel CD \parallel MN$ və KM tən bölən olarsa, uyğunluğu müəyyən edin.



- | | | |
|------------------------|--------------------|--------------------|
| 1. $\alpha = 70^\circ$ | a. $x = 100^\circ$ | d. $x = 110^\circ$ |
| 2. $\alpha = 80^\circ$ | b. $x = 130^\circ$ | e. $x = 140^\circ$ |
| 3. $\alpha = 75^\circ$ | c. $x = 120^\circ$ | |

Sizə təqdim olunmuş situasiyanı diqqətlə oxuyun və burada verilmiş məlumatlardan istifadə edərək 28-30 sayılı tapşırıqları Cəvab vərəqində yerinə yetirin. Nəzərə alın ki, hər tapşırıqda alınan nəticə həmin situasiya ilə bağlı növbəti tapşırıqlarda istifadə oluna bilər.

Birinci qabda 50 litr $a\%$ -li məhlul, ikinci qabda isə 60 litr $b\%$ -li duz məhlulu var.



28. Birinci qabdakı məhlulun tərkibində 10 q, ikinci qabdakı məhlulun tərkibində isə 18,6 q duz var. Bu məhlullar ayrı bir qaba tökülüb qarışdırıldı. Alınan məhlulun duzluluq faizini tapın.

29. Alınan məhlulun üzərinə 20 q su əlavə edildi. Məhlulun duzluluq faizi $x\%$ olmuşdur. x ədədini tapın.

30. $x\%$ -li məhluldan 30 qramı atılıb qalan məhlulun üzərinə 100 qram su əlavə olunarsa, məhlulun duzluluq faizi nə qədər olar?

COĞRAFIYA

31. Doğru olmayanları seçin.

Fiziki coğrafiya:

- | | |
|------------------|--------------------|
| I. Okeonologiya | II. Demoqrafiya |
| III. Toponomika | IV. Paleocoğrafiya |
| V. Meteorologiya | |
| A) I və III | B) II və III |
| C) IV və V | D) III və V |
| E) I və IV | |

32. Səbəb və nəticə əlaqələrini müəyyən edin.

- Qədim insanların kitab və dəftərləri yox idi.
 - Yer haqqında çoxlu biliklər toplandı.
 - Xəritədə ərazilərin yerini müəyyən etmək çətin idi.
 - İstiqamətləri müəyyənləşdirmək çətin idi.
- | | |
|----------------------------|----------------------------------|
| a. Kompas yarandı. | b. Dərəcə toru yarandı. |
| c. Coğrafiya elmi yarandı. | d. Qaya üstü rəsmlər formalaşdı. |
- | | |
|-----------------------|-----------------------|
| A) 1-d, 2-b, 3-a, 4-c | B) 1-b, 2-c, 3-a, 4-d |
| C) 1-b, 2-d, 3-c, 4-a | D) 1-c, 2-a, 3-d, 4-b |
| E) 1-d, 2-c, 3-b, 4-a | |

33. Miqyası 1:300 000 olan xəritədə Ağdam və Şuşa şəhəri arasında məsafə 13 sm ilə göstərilmişdir. Həmin məsafəni 1:600 000 olan xəritədə neçə sm ilə göstərmək olar?

- A) 39 sm B) 26,5 sm C) 13 sm D) 6 sm E) 6,5 sm

34. Kürə səthdən müstəvi səthə keçərkən yaranan təhrif növlərini müəyyən edin.

- | | | | |
|----------|--------------|------------|-------------|
| 1. sahə | 2. silindrik | 3. bucaq | 4. konus |
| 5. forma | 6. azimutal | 7. uzunluq | 8. ixtiyari |
- | | | |
|---------------|---------------|---------------|
| A) 1, 3, 5, 7 | B) 2, 3, 6, 7 | C) 2, 5, 7, 8 |
| D) 1, 4, 5, 8 | E) 3, 4, 5, 6 | |

35. Bakı şəhərində Günəşin düşmə bucağı 35° olarsa, hansı enlikdə Günəş zenitdə olar?

- | | | |
|---------------------|-----------------------|--------------------|
| A) 55° şm.e. | B) $23,5^\circ$ c.e. | C) 15° c.e. |
| D) 15° şm.e. | E) $23,5^\circ$ şm.e. | |

Blok II

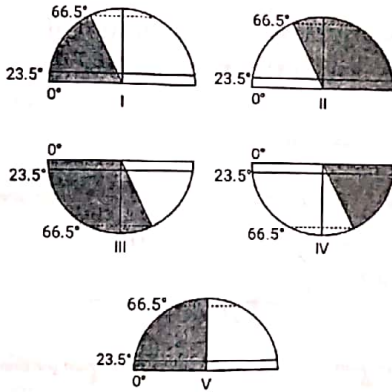
36. Aşağıdakı cədvəldə K, L, M məntəqələrinin 22 dekabr tarixində gecə və gündüz uzunluğu verilmişdir.

Məntəqələr	Gecənin uzunluğu	Gündüzün uzunluğu
K	16 saat 10 dəq	7 saat 50 dəq
L	13 saat 7 dəq	10 saat 53 dəq
M	19 saat 40 dəq	4 saat 20 dəq

Verilən 3 məntəqənin yerləşdiyi paralelləri ekvatora görə uzaqdan yaxına doğru ardıcıl düzün.

- A) L → M → K B) L → K → M C) M → L → K
D) M → K → L E) K → M → L

37. Verilmiş şəkillərdən hansılar 22 dekabr tarixi üçün doğrudur?



- A) I və II B) I və III C) II və III
D) II və IV E) IV və V

38. Yerin Günəş ətrafında (I) və öz oxu ətrafında (II) hərəkətinin coğrafi nəticələri:

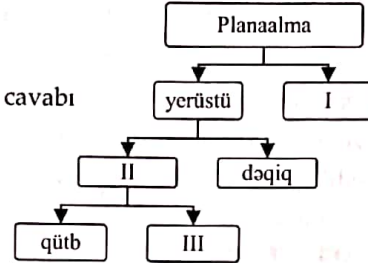
1. Fəsillərin yaranması
2. Gecə-gündüzün növbələşməsi
3. Brizlərin yaranması
4. Mussonların yaranması
5. İşıqlanma qurşaqlarının yaranması
6. Sutkalıq temperatur fərqlərinin formalaşması

- A) I – 1, 4, 5; II – 2, 3, 6 B) I – 1, 3, 5; II – 2, 4, 6
C) I – 2, 3, 6; II – 1, 4, 5 D) I – 1, 3, 4; II – 2, 5, 6
E) I – 1, 5, 6; II – 2, 3, 4

39. 70 şm.e.-də qütb gecələrinin yaşanmadığı ayları seçin.

- A) iyun, avqust B) yanvar, mart
C) dekabr, yanvar D) sentyabr, dekabr
E) avqust, yanvar

40. Düzgün cavabı seçin.

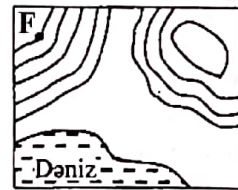


- A) I – dəqiq, II – havadan, III – marşrut
B) I – havadan, II – gözəyari, III – marşrut
C) I – havadan, II – marşrut, III – gözəyari
D) I – marşrut, II – gözəyari, III – havadan
E) I – marşrut, II – havadan, III – gözəyari

41. Plan, Xəritə, Qlobus – adı çəkilən kartoqrafik təsvirlərin eyni xüsusiyyətlərini müəyyən edin.

- A) Təsviri zamanı müxtəlif proyeksiyalardan istifadə olunur.
B) Obyektlərin coğrafi koordinatlarını müəyyən etmək mümkün deyil.
C) Yalnız Yer kürəsini bütövlükdə təsvir etmək mümkündür.
D) Təsviri zamanı təhriflərə çox yol verilir.
E) Miqyaslı təsvirdir.

42. Verilmiş sxemə əsasən F nöqtəsinin mütləq hündürlüyü 2500 m olarsa, kəsmə yüksəkliyi müəyyən edin.



- A) 300 m B) 250 m C) 400 m D) 500 m E) 450 m

43. Generalizasiya hansı miqyaslı xəritədə daha az olar?

- A) 1:100 000 B) 1:500 000 C) 1:1 000 000
D) 1:600 000 E) 1:2 000 000

Blok II

44. Günəş 17°şm.e.-də zenitdə olarkən hansı enliklərdə qütb gecələri yaşanar?

1. 75°şm.e. 2. 75°c.e.
 3. 70°şm.e. 4. 30°c.e.
 5. 80°şm.e. 6. 80°c.e.
- A) 1, 3 B) 3, 5 C) 4, 6 D) 2, 6 E) 2, 4

45. Günəşin zenitdə müşahidə edildiyi

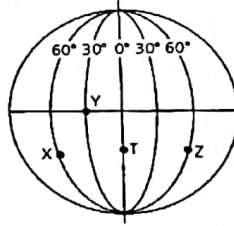
- yarımada:
- A) 1, 2, 6 B) 3, 4, 7
C) 1, 4, 6 D) 3, 4, 5
E) 2, 4, 5



46. II saat qurşağının orta meridianı ilə Bakı şəhəri arasındakı yerli vaxt fərqi müəyyən edin.

- A) 80 dəq B) 20 dəq C) 140 dəq D) 40 dəq E) 90 dəq

47. Verilmiş sxemdə T məntəqəsinin yerli vaxtının 08:00 olduğunu nəzərə alaraq X, Y, Z məntəqələrinin yerli vaxtını tapın.



- A) X-04:00, Y-06:00, Z-16:00 B) X-06:00, Y-12:00, Z-14:00
C) X-04:00, Y-06:00, Z-12:00 D) X-12:00, Y-06:00, Z-04:00
E) X-06:00, Y-12:00, Z-16:00

48. Təsvir olunan ərazilər hissələrə bölünərək müxtəlif rənglərlə rənglənir və ya ştrixlərlə ayrılır. Bu üsul vasitəsilə fiziki xəritələr, bitki, torpaq, geoloji və s. xəritələr tərtib olunur. Verilən məlumatlar hansı təsvir üsuluna aiddir?

- A) areal B) izoxətlər C) keyfiyyət fonu
D) hərəkət xətləri E) nöqtələr

49. Topoqrafik xəritələrə aiddir:

1. Böyük miqyasda tərtib olunur.
2. Təhriflər həddən artıq çox olur.
3. Baş və xüsusi miqyasdan ibarət olur.

4. Kiçik ərazilər təsvir olunur.

5. Meridianlar 6°-dən bir keçirilir.

6. Ümumcoğrafi xəritələrə aiddir.

- A) 1, 4, 6 B) 2, 3, 5 C) 1, 3, 6
D) 1, 3, 4 E) 2, 4, 5

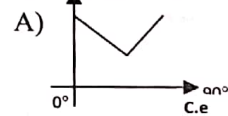
50. Verilən xüsusiyyətlərin hansı proyeksiyaya aid olduğunu qeyd edin.

1. Açılışında paralel və meridianlar düz bucaq altında kəsişir.
2. Ekvatorial ərazilərdə təhrif olmur.
3. Ekvatordan qütbə doğru getdikcə təhriflər artır.

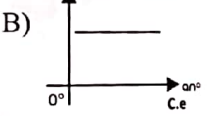
- A) sahəvi B) çoxüzvlü C) silindrik
D) azimutal E) konus

51. Ekvatordan şimal qütbünə doğru hərəkət edən səyyahın qütb ulduzunu görmə dəyişikliyinə əks etdirən qrafiki müəyyən edin.

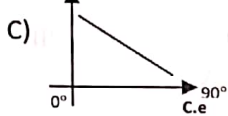
Q.u - nün görünməsi



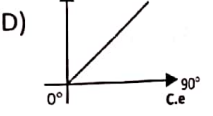
Q.u - nün görünməsi



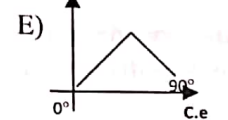
Q.u - nün



Q.u - nün görünməsi



Q.u - nün görünməsi



52. Məntəqənin ekvatordan olan məsafəsi 4440 km-dir. Yerli vaxtı isə Qrinviç meridianından 28 dəqiqə irəlidir.

Verilənləri nəzərə alaraq məntəqənin coğrafi koordinatlarını müəyyən edin.

- A) 44°şm.e., 7°q.u. B) 40°şm.e., 7°ş.u.
C) 50°c.e., 7°ş.u. D) 40°şm.e., 7°q.u.
E) 40°c.e., 7°q.u.

Blok II

53.

Mərkəzdən hansı istiqamətdə getdikdə yerin fırlanma sürəti artar?



54. Məhəllin planında miqyassız şərti işarələrlə təsvir olunan coğrafi obyektlər:

1. abidə 2. meşə 3. su quyusu
4. bataqlıq 5. dayanacaq 6. göl

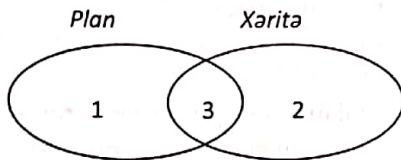
55. Konus proyeksiyası üçün xarakterik olan əlamətlər:

1. Ekvator xətti sıfır təhriflidir.
2. Paralellər qövsvəri formada çəkilir.
3. Mülayim enliklərin xəritəsinin tərtibində istifadə olunur.
4. Meridian və paralellər bir-biri ilə düz bucaq altında kəsişir.

56. Meridianlara aid əlamətləri göstərin.

1. Bütün meridianların uzunluqları bərabərdir.
2. Meridianlar qütblərdə birləşir.
3. Ən uzun meridian Qrinvichdir.
4. Bir meridian üzərində müxtəlif məntəqələrin yerli vaxtları eynidir.
5. Ekvatordan qütblərə doğru meridianlar arasındakı məsafə çoxalır.

57. Uyğunluğu müəyyən edin.



- a. Şərti işarəli təsvirdir.
- b. Kiçik əraziləri təsvir etmək üçün istifadə olunur.
- c. Paralel və meridianlar olur.

- d. Coğrafi koordinatlar olur.
- e. Daha dəqiq təsvirdir.

Sizə təqdim olunmuş situasiyanı diqqətlə oxuyun və burada verilmiş məlumatlardan istifadə edərək 58-60 sayılı tapşırıqları Cavab vərəqində yerinə yetirin. Nəzərə alın ki, hər tapşırıqda alınan nəticə həmin situasiya ilə bağlı növbəti tapşırıqlarda istifadə oluna bilər.

Yakutsk Rusiyanın Saxa Respublikasının paytaxtı, ən böyük şəhəridir. Şimal qütb dairəsinin 450 km cənubundadır. Lena çayı üzərində ana limandır. Zəngin mədənlərə sahib olan Yakutsk 1632-ci ildə salınmışdır. Şəhər 62°şm.e. , 129°ş.u. -da yerləşir. Şəhərin iqlimi çox soyuqdur. Orta temperatur -40°C -dir. Şəhərin ətrafında Oymyakonda $-71,2^{\circ}\text{C}$ qeydə alınmış və buranın şimal yarımkürəsinin ən soyuq yeri olduğu müəyyən olmuşdur. İl ərzində yalnız bir gün şəhərə Günəşin düşmə bucağı $41,5^{\circ}$ olur.

58. Yakutsk şəhərinə Günəşin ən böyük bucaq altında düşdüyü tarixi tapın.

59. Yakutsk şəhərində həmin tarixdə hansı fəslin yaşandığını müəyyən edin.

60. 58-ci sualın cavabını nəzərə alaraq, həmin gün Bakı şəhərinə Günəşin düşmə bucağını hesablayın.

TARİX

61. Uyğun *olmayan* variantı müəyyən edin.

- A) E.ə. VI əsrin birinci yarısında keçirilmişdi – Solon islahatı
- B) Şumerlərdə yaranan ilk şəhər dövləti-Eredü
- C) Hetlərlə müqaviləni imzalayan Misir fironu – II Ramzes
- D) Romada yoxsullar vəzifə tutmaq hüququ əldə etdi – e.ə. V əsrdə
- E) Hindistanda vahid xalq yaranmışdı – e.ə. II minillikdə

62. Çində "Qırmızıqaşlılar" üsyanına aiddir:

- 1. Sin sülaləsinə qarşı etiraz səbəbindən başlamışdır.
 - 2. I əsrin birinci yarısında baş vermişdir.
 - 3. Feodal zülmünə qarşı idi.
 - 4. Məğlubiyyətlə nəticələndi.
- A) 1, 3 B) 3, 4 C) 2, 4 D) 1, 2 E) 2, 3

63. II Vaçenin başçılığı ilə üsyan:

- A) V əsrin ikinci yarısında baş vermişdi.
- B) Albaniya dövlətinin süqutu ilə nəticələndi.
- C) Sasani mərzbanlığına son qoyuldu.
- D) Roma ağalığını sarsıtdı.
- E) I Qubad tərəfindən yatırılmışdı.

64. V əsrdə Qərbi Hun dövlətinə aiddir:

- 1. Bizans ilə müqavilə imzalanması
 - 2. Balamirin Hun tayfa birliyinin başçısı seçilməsi
 - 3. Burqund üsyanını yatıraraq Almaniyanı hakimiyyəti altına alması
 - 4. Sasani dövləti ilə müharibədə məğlub olması
- A) 1, 2 B) 1, 3 C) 2, 3 D) 1, 4 E) 3, 4

65. Kurqan qəbirləri:

- 1. Tunc dövründə yaranmışdır.

2. I-III əsrlərə aid edilir.

3. Daş dövründə varlı insanlar dəfn edilirdi.

4. Oğuzda Kərimli yaşayış məskənində aşkar edilmişdir.

- A) 1, 2 B) 1, 3 C) 2, 3 D) 1, 4 E) 3, 4

66. Komendant idarə üsulu dövrünə aid deyil:

- A) Quba üsyanı zamanı Hərbi Şuranın yaradılması
- B) Məscidlərə və kilsələrə məxsus torpaqların vəqf adlanması
- C) Bəy və ağalara polis hüququnun verilməsi
- D) Şəriət məhkəmələrinin mövcud olması
- E) Kəndlilərin dövlət və sahibkar kəndli qruplarına bölünməsi

67. Makedoniya dövləti ilə mübarizə aparmışlar:

- 1. Selevkilər 2. Albaniya 3. Atropatena
 - 4. Roma 5. Yunanıstan
- A) 1, 4 B) 3, 5 C) 2, 3 D) 4, 5 E) 2, 4

68. 1846-cı il Reskriptə əsasən:

- A) Komendant idarə üsulu ləğv edildi.
- B) "Mülkədar tabelisi" ifadəsi yarandı.
- C) Şamaxı və Dərbənd quberniyası yarandı.
- D) Sənətkarlar rəhdar vergisi ödəməli idi.
- E) Qondarma "erməni vilayəti" ləğv edildi.

69. I Göytürk dövlətinin mövcudluğu dövrünə uyğun gəlir:

- A) Albaniyada Arşakilər sülaləsinə son qoyulması
- B) Katalaun döyüşünün baş verməsi
- C) "Xalqların böyük köçü"nün başlanması
- D) Albaniyanın Sasani mərzbanları tərəfindən idarə edilməsi
- E) Romanın Kolt və Uti vilayətlərini işğal etməsi

Blok II

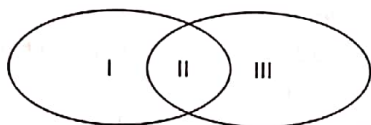
70. Sasani dövlətinə aiddir:

1. Amid döyüşündə məğlub olması
 2. III əsrin 60-cı illərində Romanı məğlub etməsi
 3. Qədim Roma və Şərqi Roma ilə mübarizə aparması
 4. Azərbaycanın yalnız şimalını işğal etməsi
- A) 1, 4 B) 1, 2 C) 1, 3 D) 2, 4 E) 2, 3

71. Köçmə maldarlıq və kollektiv dəfnəmənin yarandığı dövr:

- A) Neolit B) Mezolit
C) Üst Paleolit D) Orta Tunc
E) Erkən Tunc

72. II Göytürk (I) və Uyğur (III) dövlətlərinin fəaliyyətlərini müqayisə edərək, onların fərqli və oxşar (II) cəhətlərini Eyler-Venn diaqramında rəqəmlərlə qeyd edin.



1. VIII əsrdə yaranmışdır.
 2. Paytaxtı Ötükən şəhəri olmuşdur.
 3. Çini bir müddət asılılığa salmışdır.
 4. Çin orduları üzərində qələbə nəticəsində yaranmışdır.
- A) I – 1, 4; II – 3; III – 2
B) I – 1; II – 2, 4; III – 3
C) I – 4; II – 1, 3; III – 2
D) I – 2, 4; II – 3; III – 1
E) I – 3; II – 1; III – 2, 4

73. E.ə.VI əsrin 20-ci və e.ə. IV əsrin 30-cu illərinə aid oxşar cəhət:

- A) Hindistanda yeni sülalələrin hakimiyyətə gəlməsi
B) Yeni Türk dövlətlərinin yaranması
C) Misirin xarici dövlətlərin asılılığına düşməsi

- D) Makedoniyanın Yunanıstan və Əhəməniləri məğlub etməsi
E) Çində üsyanların baş verməsi

74. Aşağıdakı cədvəldə hadisələrdən hansılarının yerini dəyişsək xronoloji ardıcılıq düz olar?

1.	Krit mədəniyyətinin yaranması
2.	Çində ilk dövlətin yaranması
3.	Qranik döyüşünün baş verməsi
4.	Yunanıstanda "strateq" vəzifəsinin yaranması
5.	Böyük Hun dövlətinin parçalanması

- A) 2 və 4 B) 1 və 2 C) 2 və 5 D) 1 və 3 E) 3 və 4

75. Şimali Azərbaycanda 1837-ci və 1840-cı illərə uyğun gələn tarixi hadisələr:

- A) Rəhdar sisteminin ləğvi və ticarət tarifi qəbul edilməsi
B) Quba üsyanının baş verməsi və Xəzər vilayətinin yaranması
C) Qafqaz canişinliyinin yaranması və Şamaxı quberniyasının ləğv edilməsi
D) Komendant idarə üsulunun ləğv edilməsi və İrəvan quberniyasının yaranması
E) Xanabad manufakturasının yaranması və Alban katalikosluğunun ləğv edilməsi

76. IV əsrin 70-ci illərində:

- A) Roma bir sıra Alban vilayətlərini tutdu.
B) Atropatena Parfiyanın asılılığına düşdü.
C) Kanidi Albaniyanı asılı vəziyyətə saldı.
D) Məzdəkilər hərəkatı başladı.
E) Sasanilər Albaniyanı işğal etdi.

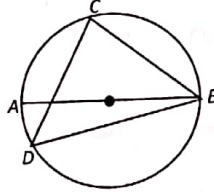
77. Romada kolonlar:

- A) Qeyri-məhdud hakimiyyət forması idi.
B) Çevik və güclü qullar idi.
C) Qoşun hissəsi belə adlanırdı.
D) Azad kəndlilər idi.
E) Romanı il ərzində idarə edən vəzifəli şəxs idi.

Blok II

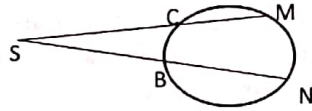
10. ƏBOB(24; a) = 12, ƏKOB(24; a) = 72 olarsa, a ədədini tapın.
A) 12 B) 16 C) 18 D) 36 E) 48

11. Şəkilə AB diametr, $\angle ABC = 17^\circ$ olarsa, $\angle BDC$ -ni tapın.
A) 34° B) 134°
C) 146° D) 63°
E) 73°



12. Katetləri 12 sm və 16 sm olan düzbucaqlı üçbucağın hipotenuzuna çəkilmiş medianın uzunluğunu tapın.
A) 12 B) 20 C) 10 D) 15 E) 8

13. $SM = 18$, $SC = 8$ və $SN - SB = 7$ olarsa, SN -i tapın.



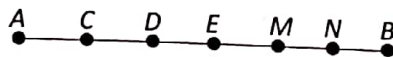
- A) 16 B) 20 C) 13 D) 12 E) 15

14. 3 və 12 ədədlərinin həndəsi ortasını tapın.
A) 3 B) 4 C) 6 D) 12 E) 18

15. Radiusu 6 sm olan çevrədə 120° -li mərkəzi bucağa uyğun qövsün uzunluğunu tapın.
A) 2π sm B) 3π sm C) $2,5\pi$ sm
D) 4π sm E) 8π sm

16. $\frac{8^3 \cdot 12^4}{2^{17} \cdot 3^4}$ ifadəsinin qiymətini tapın.
A) 12 B) 4 C) 1 D) 8 E) 2

17. AB parçası daxilində C, D, E, M və N nöqtələri qeyd olunmuşdur. Uzunluğu AB parçasının uzunluğundan az olan parçaların sayını tapın.



- A) 15 B) 23 C) 20 D) 17 E) 12

18. Neçə irrasional ədəd göstərilmişdir?

$$12,5; \sqrt{7}; \pi; -0,7; \frac{2}{3}$$

- A) 4 B) 1 C) 5 D) 3 E) 2

19. $-7,6$ ədədinin kəsr hissəsi ilə $-12,5$ ədədinin tam hissəsinin fərqi tapın.
A) 13 B) 13,4 C) 13,2 D) 12,8 E) 10

20. $|x| \geq 1$ olduqda, $\sqrt{1 - \frac{2}{x} + \frac{1}{x^2}} - \sqrt{1 + \frac{2}{x} + \frac{1}{x^2}}$ ifadəsini sadələşdirin.
A) $-\frac{2}{x}$ B) -2 C) 4 D) 2 E) $\frac{2}{x}$

21. $18 \cdot 16^{10}$ ədədinin müxtəlif sadə vuruqlarının sayını tapın.

- A) 4 B) 10 C) 2 D) 3 E) 5

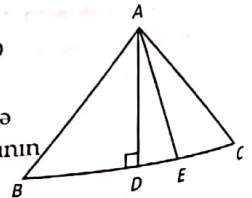
22. ABC üçbucağında $\angle A = 75^\circ$, $\angle C = 45^\circ$, və $AB = 6\sqrt{2}$ olarsa, AC tərəfini tapın.
A) $4\sqrt{3}$ B) 8 C) 9 D) $6\sqrt{3}$ E) $3\sqrt{6}$

23. Hesablayın: $\frac{7^{2009} - 7^{2010}}{7^{2011} - 7^{2012}}$.

24. $P(x) = \frac{(5x-1)^3}{5x-3}$ və $Q(x) = \frac{15x-1}{3-5x}$ kəsrlərinin cəmi birhədli verir. Bu birhədlinin əmsalını tapın.

25. $(\sqrt[3]{128} + \sqrt[3]{16} + \sqrt[3]{54}) : \sqrt[3]{2}$ ifadəsinin qiymətini hesablayın.

26. ABC üçbucağında AD hündürlük, AE median, $AB = 11$ sm, $AC = 13$ sm və $BC = 12$ sm isə DE parçasının uzunluğunu tapın.



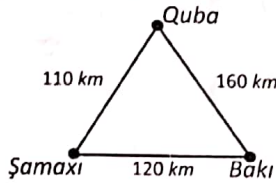
Blok II

27. Uyğunluğu müəyyən edin.

1. $x^6 - y^6$
2. $(x^2 - x - 1)^2 - (x^2 + x - 1)^2$
3. $x^4 - 13x^2 + 36$
- a. Vuruqlarından biri $(x - 1)$ -dir.
- b. Vuruqlarından biri $(x + 3)$ -dir.
- c. Vuruqlarından biri $(x - 2)$ -dir.
- d. Vuruqlarından biri $(x^2 - xy + y^2)$ -dir.
- e. Vuruqlarından biri x -dir.

Sizə təqdim olunmuş situasiyanı diqqətlə oxuyun və burada verilmiş məlumatlardan istifadə edərək 28-30 sayılı tapşırıqları Cavab vərəqində yerinə yetirin. Nəzərə alın ki, hər tapşırıqda alınan nəticə həmin situasiya ilə bağlı növbəti tapşırıqlarda istifadə oluna bilər.

Turizm şirkətinin Quba və Şamaxı turları üçün iki avtobusu Bakı şəhərindən həmin rayonlara yola düşmüşdür. Bakıdan Qubaya qədər məsafə 160 km, Şamaxıya qədər məsafə isə 120 km-dir.



28. Qubaya yola düşən avtobusun sürəti 80 km/saat-dir. Hər iki avtobus gedəcəkləri şəhərlərə eyni zamanda çatmışlarsa, Şamaxıya yola düşən avtobusun sürətini tapın.

29. Şamaxıya gedən avtobus oradan Qubaya, sonra isə Bakıya gedəcək. Həmin avtobus Quba şəhərində 3,5 saat fasilə edərsə, Şamaxıdan Bakıya nə qədər vaxta çatar?

30. Rayonlara gedənlərin sayları cədvəldə göstərilmişdir. Kişilərin 40%-i, qadınların isə 60%-i xarici ölkə vətəndaşıdır. Əgər Şamaxı şəhərinə gedənlərin hamısı yerli vətəndaşlar olarsa, Quba şəhərinə gedənlər arasında neçə yerli vətəndaş var?

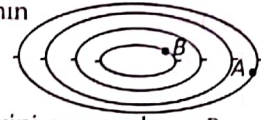
	Kişi	Qadın
Şamaxı	14	7
Quba	11	13

COĞRAFIYA

31. Eyni meridian çevrəsi üzərində, lakin fərqli saat qurşaqlarında yerləşən, qütb ulduzunu 40° -lik bucaq altında görən iki məntəqə arasında məsafə miqyası 1:200 000 olan xəritədə neçə sm olar?
A) 7,7 sm B) 6,5 sm C) 3,5 sm D) 5,2 sm E) 7,4 sm

32. A nöqtəsində havanın temperaturu 10°C -dir.

Horizontalların hər 100 m-dən bir keçirildiyini nəzərə alaraq B nöqtəsində temperaturu müəyyən edin:
A) $8,2^\circ\text{C}$ B) 18°C C) 7°C D) $11,8^\circ\text{C}$ E) 3°C



33. Uyğunluğu müəyyən edin.

1. Coğrafi enlik
 2. Coğrafi uzunluq
 3. Sıfır təhrifli xətt
 - a. Ekvatorla verilmiş nöqtədən keçən paralel arasında qalan meridian qövsünün uzunluğudur.
 - b. Qriniç meridianı ilə verilən nöqtədən keçən meridian arasında qalan paralel qövsünün uzunluğudur.
 - c. Dərəcə qiyməti 0° - 90° arasında dəyişir.
 - d. Kartoqrafik proyeksiyada qlobus hər hansı paralel üzrə köməkçi həndəsi fiqura toxunur.
 - e. Qlobusda və yarımkürələr xəritəsində dərəcə qiyməti ekvatorun üzərində yazılır.
- A) 1 - b, c; 2 - a; 3 - d, e
B) 1 - d; 2 - b, e; 3 - a, c
C) 1 - a, b; 2 - e; 3 - c, d
D) 1 - b, d; 2 - c; 3 - a, e
E) 1 - a, c; 2 - b, e; 3 - d

Blok II

34. Fiziki aşınmanın daha zəif getdiyi sutkalıq temperatur amplitudaları:

- | | | |
|------------|------------|------------|
| 1. 26°C | 2. 5°C | 3. 10°C |
| 4. 30°C | 5. 3°C | 6. 29°C |
| A) 1, 2, 3 | B) 2, 4, 6 | C) 1, 3, 5 |
| D) 2, 3, 5 | E) 3, 5, 6 | |

35. I. Yağıntısı az, buxarlanma qabiliyyəti yüksəkdir.

II. Hidroqrafik şəbəkə seyrəkdir.

III. Ekzogen proseslər daha güclüdür.

IV. Sutkalıq temperatur amplitudu böyükdür.

Verilənlərin hansı platformaya aid olduğunu müəyyən edin.

- | | |
|-----------------|-------------------|
| A) Şərqi Avropa | B) Sibir |
| C) Ərəbistan | D) Cənubi Amerika |
| E) Çin-Koreya | |

36. 30°C temperatura malik olan 3 m³ havada nisbi rütubət 60% olarsa, doyma üçün nə qədər su buxarı tələb olunur? (Nəzərə alın ki, bu temperaturda 1 m³ hava 30 qram su buxarı saxlaya bilər.)

- A) 54 q B) 60 q C) 12 q D) 36 q E) 18 q

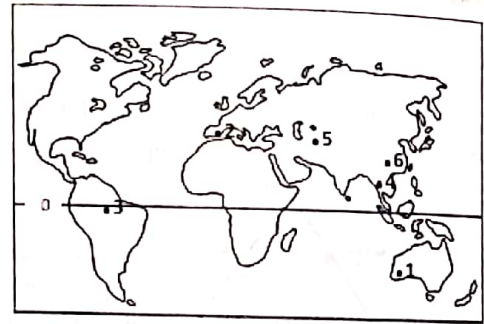
37. Müşahidəçinin qütb ulduzunu özündən hansı istiqamətdə görməsi ilə bağlı doğru uyğunluğu müvafiq ardıcılıqla müəyyən edin.

- 60° şimal paraleli ilə 90°-lik azimutla hərəkət edir.
- 30° şimal paralelindən 180°-lik azimutla hərəkət edir.
- 20° cənub paralelindən 180°-lik azimutla hərəkət edir.
- 60° şimal paralelindən 0°-lik azimutla hərəkət edir.

5. 20° şimal paraleli ilə 270°-lik azimutla hərəkət edir.

- sağda, solda, arxada, görməz, irəliddə
- solda, arxada, irəliddə, görməz, sağda
- görməz, irəliddə, sağda, solda, arxada
- solda, arxada, görməz, irəliddə, sağda
- arxada, sağda, irəliddə, solda, görməz

38. Xəritə-sxemə görə, yağıntıları əsasən iyun, iyul, avqust aylarında düşən məntəqələri müəyyən edin.



- | | | |
|------------|------------|------------|
| A) 2, 3, 5 | B) 3, 4, 6 | C) 1, 4, 6 |
| D) 2, 4, 5 | E) 1, 3, 5 | |

39. K məntəqəsinin coğrafi koordinatları 72° şm.e. və 48°ş.u.; L məntəqəsinin coğrafi koordinatları isə 60°c.e. və 37°q.u.-dur. Bu məntəqələrin hansı saat qurşağında yerləşdiyini və onlar arasındakı qurşaq vaxt fərqi tapın.

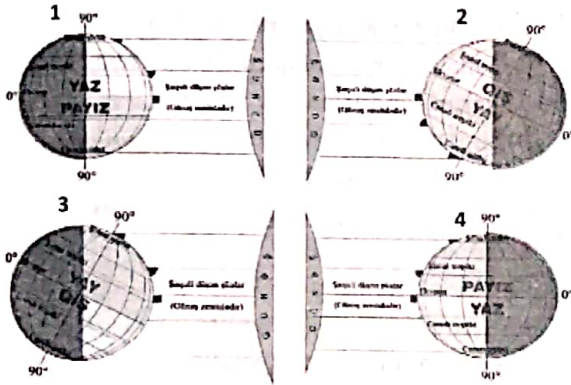
- K – II, L – XX; 5 saat
- K – II, L – XIX; 7 saat
- K – III, L – XXII; 5 saat
- K – V, L – XXIII; 6 saat
- K – III, L – XXIV; 4 saat

Blok II

40. Geosinklinal əraziyə düşən yarımadaıarı seçin.

- A) Apennin, Somali B) Balkan, Labrador
C) Florida, Taymur D) Pireney, Kamçatka
E) Skandinaviya, Kola

41. Şəkillərdə Yer kürəsinin müxtəlif tarixlərdə vəziyyəti əks olunmuşdur. Şimal yarımkürəsindəki müşahidəçiyə görə müvafiq olaraq 1, 2, 3, 4 ilə ifadə olunmuş hansı tarixlər doğrudur?



- A) 1 – 23 sentyabr, 2 – 21 mart, 3 – 22 iyun, 4 – 22 dekabr
B) 1 – 21 mart, 2 – 22 dekabr, 3 – 22 iyun, 4 – 23 sentyabr
C) 1 – 22 dekabr, 2 – 22 iyun, 3 – 23 sentyabr, 4 – 21 mart
D) 1 – 21 mart, 2 – 22 iyun, 3 – 21 mart, 4 – 23 sentyabr
E) 1 – 23 sentyabr, 2 – 22 dekabr, 3 – 22 iyun, 4 – 21 mart

42. Əgər yerin xəyali oxunun orbit müstəvisi ilə əmələ gətirdiyi bucaq 55° olsa idi, o zaman aşağıdakılardan hansı doğru olardı?

1. Qütb dairələri 55° -lik paralellərdən keçərdi.
2. Tropik xətləri 35° -lik paralellərdən keçərdi.
3. Qütb dairələri 35° -lik paralellərdən keçərdi.
4. Tropik xətləri 55° -lik paralellərdən keçərdi.
5. Tropik işıqlanma qurşağının əhatə sahəsi genişlənərdi.
6. Mülayim işıqlanma qurşağının əhatə sahəsi genişlənərdi.
7. Qütb işıqlanma qurşağının əhatə sahəsi genişlənərdi.
8. Tropik işıqlanma qurşağının əhatə sahəsi azalardı.

- A) 1, 2, 7, 8 B) 2, 5, 6, 7 C) 1, 2, 5, 7
D) 1, 3, 4, 8 E) 1, 3, 5, 6

43. Yan krater və maarın yaranması nə ilə bağlıdır?

- A) krater B) kaldera C) vulkan tufu
D) nekk E) vulkan külü

44. Uyğunluğu müəyyən edin.

1. Küləyin fəaliyyəti
2. Buzlaqların fəaliyyəti
3. Yeraltı suların fəaliyyəti
4. Səth sularının fəaliyyəti

I. troq dərələr, kar, sirk II. sürüşmə, mağaralar

III. barxan, dyun, şahid dağlar

IV. estuari, meandr, kanyon

A) 1 – II; 2 – III; 3 – IV; 4 – I

B) 1 – III; 2 – I; 3 – II; 4 – IV

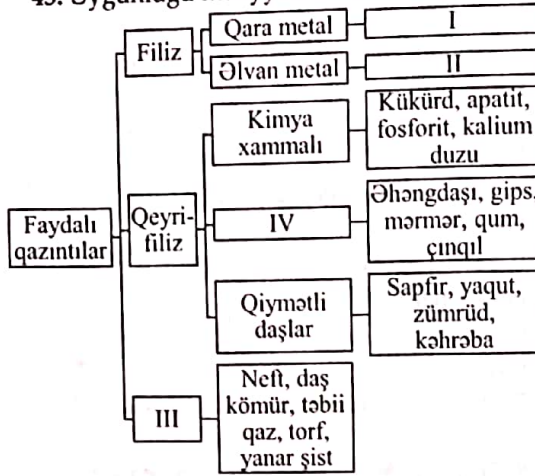
C) 1 – III; 2 – II; 3 – IV; 4 – I

D) 1 – II; 2 – IV; 3 – I; 4 – III

E) 1 – I; 2 – II; 3 – III; 4 – IV

Blok II

45. Uyğunluğu müəyyən edin.



- A) I – dəmir, xromit; II – mis, fosforit; III – yanar faydalı qazıntılar; IV – tikinti materialları
 B) I – alüminium; II – mis, qalay; III – texniki yanacaq; IV – kimyəvi süxurlar
 C) I – dəmir; II – mis, xromit; III – yanacaq xammalı; IV – tikinti materialları
 D) I – qalay; II – dəmir, mis; III – emal məhsulları; IV – tikinti xammalı
 E) I – dəmir; II – alüminium, mis; III – yanar faydalı qazıntılar; IV – tikinti materialları

46. Aşağıda sadalanan amillər əsasən təsir edir:

1. Yer in xəyali fırlanma oxunun orbit müstəvisinə meyilliyi
 2. Yer in Günəş ətrafında hərəkəti
 3. Yer in kürə formasında olması
 4. Yer və Günəş in fəzada eyni müstəvi üzərində yerləşməsi
 5. Yer səthinin relyefi
 6. Yamacların ekspozisiyası (yamacın üfünqün hansı tərəfinə istiqamətlənməsi) və meyilliyi
- A) Yer in maqnitizminə
 B) Yer kürəsində saat qurşaqlarının bölünməsinə

- C) Peyklərin hərəkət istiqamətinə
 D) Günəş şüalarının düşmə bucağına
 E) Yer kürəsində su və qurunun nisbətinin dəyişməsinə

47. Ölçmə işləri zamanı 84 m dərinlikdə temperaturun 36°C olduğu müəyyən edilmişdir. 18 m dərinlikdə temperaturun neçə dərəcə olduğunu hesablayın.
 A) 34°C B) 38°C C) 39°C D) 30°C E) 37°C

48. Uğur sinif otağında olarkən zəlzələ baş verir. Bu zaman Uğur nə etməlidir?
 A) Pilləkənlərə tərəf qaçmalı, məktəbin işıqlarını söndürməlidir.
 B) Sinif otağının eyvanına çıxmalı, ordan həyətə enməyə çalışmalıdır.
 C) Pəncərəni bağlamalı və cold mətbəxə keçib suyu açmalıdır.
 D) Qapını möhkəm bağlamalı, sinif otağının işıqlarını söndürüb – yandırmağa, 112 qaynar xəttinə zəng etməlidir.
 E) Partanın altına girməli, bir əli ilə partadan möhkəm tutmalı, digər əli ilə kitab və ya çanta ilə başını qorumalıdır.

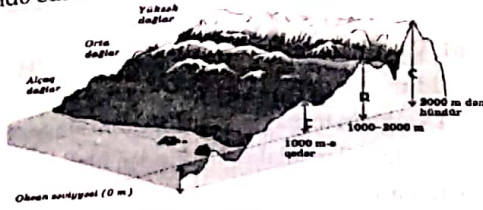
49. Doğru uyğunluğun verildiyi sıranı müəyyən edin.

s.s	Çökmə	Maqmatik	Metamorfik
1	Kömür	Qabbro	Daş kömür
2	Neft	Qranit	Əhəngdaşı
3	Qaz	Kömür	Fillit
4	Torf	Bazalt	Qneys
5	Yanar şist	Qneys	Qranit

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

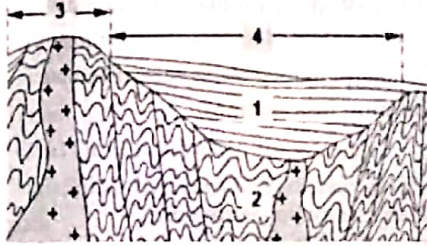
Blok II

50. Müvafiq olaraq F, B, S hansı dağları ifadə edir?



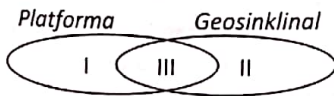
- A) Kömürköy, Dübrar, Salavat
- B) Krım, Dəlidağ, Qızıyurdu
- C) Qapıcıq, Bozdağ, Himalay
- D) Heydər zirvəsi, Pont, Qobustan
- E) Bozdağ, Narodnaya, Tufandağ

51. Platforma sahəsinin quruluşu sxemina əsasən müvafiq olaraq 1, 2, 3-ü müəyyən edin.



- A) antiklinal, fay, qırqan
- B) kristallik bünövrə, çökmə qat, sinekliz
- C) qalxan (sipər), çökmə qat, antiklinal
- D) çökmə qat, kristallik bünövrə, qalxan (sipər)
- E) çökmə qat, qalxan (sipər), kristallik bünövrə

52. Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğunluğu müəyyən edin.



- 1. Cavan dağ
- 2. Ovalıq
- 3. Yayla
- 4. Qədim dağ
- 5. Fəaliyyətdə olan vulkan
- A) I - 1, 5; II - 2, 3; III - 4
- B) I - 1, 3; II - 5; III - 2, 4
- C) I - 4; II - 1, 5; III - 2, 3
- D) I - 4; II - 1, 3; III - 2, 5
- E) I - 5; II - 1, 4; III - 2, 3

53. Təzyiq qurşaqlarına aid düzgün fikirləri seçin.

	Təzyiq qurşağı	Növü	Hava axınları	Radiasiya
1	Ekvatorial	Alçaq	Qalxan	Düz
2	Tropik	Yüksək	Enən	Səpələnən
3	Mülayim	Alçaq	Qalxan	Səpələnən
4	Qütb	Yüksək	Enən	Düz

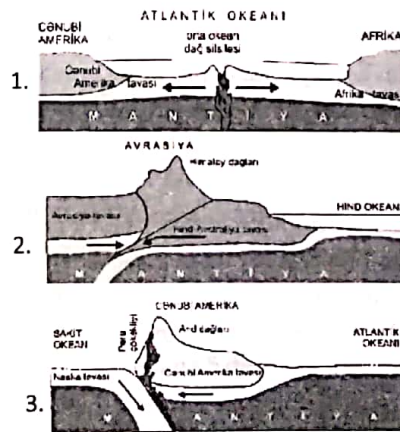
54. Əraziyə düşən 200 kkal/sm^2 düz radiasiyanın 25%-i udulub. Səth örtüyü tərəfindən əks olunan radiasiyanın miqdarını (kkal/sm^2) müəyyən edin.

55. Atmosfer hadisələrini müəyyən edin:
1. buludluluq 2. külək 3. yağıntı
4. rütubətlik 5. temperatur 6. təzyiq

56. Tropik hava kütlələrinin təsirindədir:

- 1. Kola yarımadası
- 2. Kaliforniya yarımadası
- 3. Pireney yarımadası
- 4. Skandinaviya yarımadası
- 5. Labrador yarımadası
- 6. Arnhemlend yarımadası

57. Uyğunluğu müəyyən edin.



- a. Azor, İslandiya
- b. And dağları və Peru çökəkliyi
- c. Aleut və Kuril adaları
- d. Qafqaz, Kopetdağ silsilələri
- e. Müqəddəs Yelena, Pasxa

Blok II

Sizə təqdim olunmuş situasiyanı diqqətlə oxuyun və burada verilmiş məlumatlardan istifadə edərək 58-60 sayılı tapşırıqları Cavab vərəqində yerinə yetirin. Nəzərə alın ki, hər tapşırıqda alınan nəticə həmin situasiya ilə bağlı növbəti tapşırıqlarda istifadə oluna bilər.

II Qarabağ münaqişəsinin ən qızğın vaxtı Cəbrayıl şəhərindən irəliləyən Azərbaycan ordusu oktyabr ayının ortalarında Hadrut qəsəbəsini işğaldan azad etdi. Şanlı ordumuz daha sonra şimal istiqamətində hərəkət edərək meşələri, dağ keçidlərini aşıb, Şuşaya doğru irəliləmiş və 7 noyabrda qayalıqları dırmaşaraq yüngül silah-sursat ilə Şuşaya daxil olmuşdur. Onlar tezliklə erməni terrorçılarını şəhərdən qovmuş və 8 noyabrda Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Azərbaycan ordusunun Şuşanı işğaldan azad etdiyini bəyan etmişdir.

58. Cəbrayıl şəhərindən Şuşaya doğru hərəkət edən ordumuz hansı dağ silsiləsindən keçmişdir?

59. Mətnə verilmiş məlumata əsasən ordumuzun keçdiyi ərazilərdə hansı eraya uyğun süxurların yayıldığını yazın.

60. Sual 59-un doğru cavabına əsasən mətnə haqqında söhbət gedən ərazilərdə müvafiq olaraq hansı süxurların yayıldığını yazın.

TARİX

61. V əsrin ikinci yarısı Albaniya dövlətinə aiddir:

- A) Verginin torpağın sahəsinə görə alınması
- B) Mehranilər sülaləsi tərəfindən idarə edilməsi
- C) Ərəblərə qarşı Sasanilərlə müttəfiq olması
- D) Roma tərəfindən işğal olunmuş ərazilərin geri qaytarılması
- E) Hunlarla mübarizə aparması

62. XIX əsrin 80-ci illərinə aid deyil:

- A) Bakı-Tiflis şəhərləri arasında dəmiryol xəttinin çəkilməsi
- B) Bakıda ilk yarmarkanın açılması
- C) Hərbi verginin alınmağa başlanması
- D) Bakıda şəhər islahatının keçirilməsi
- E) Qalakənddə misəritmə-missaflaşdırma zavodunun inşa edilməsi

63. Daha sonra baş vermişdir:

- A) Çirmən döyüşündə osmanlıların qalib gəlməsi
- B) Sərbədarilər üsyanının baş verməsi
- C) "Uqra çayında dayanma" adlı hadisənin baş verməsi
- D) Şərqi Roma imperiyasının süqut etməsi
- E) Qəznəvilərin şimal-qərbi Hindistanı tutması

64. Uyğunluq pozulmuşdur:

- A) Atropatena ərazisində tapılmış ən qədim pullar kəsilmişdi – İsgəndərin adına
- B) Mannada fəaliyyət göstərən ağsaqqallar şurası asılı idi – Hökmdardan
- C) Fraaspa döyüşündə Romaya qalib gəlmişdi – Albanlar
- D) I əsrin 20-ci illərində Atropatena öz müstəqilliyini itirərək asılı vəziyyətə düşmüşdü – Parfiyadan
- E) Artabazanın dövründə Atropatena hücumuna məruz qalmışdı – Selevkilərin

Blok II

65. Kəndlilərə məxsus olub, Ərəb feodallarının əlinə keçən torpaqlar adlanırdı:

- A) cizyə B) gezit C) üşr D) iqta E) ilcə

66. Yunanıstana Dorilərin hücumu nəticəsində:

1. Mikenə mədəniyyəti süqut etdi.
 2. Vahid xalqın yaranma prosesi başa çatdı.
 3. Sparta şəhərinin əsası qoyuldu.
 4. Polislərdə yenidən tiraniya bərqərar oldu.
- A) 1, 3 B) 2, 4 C) 1, 4 D) 3, 4 E) 2, 3

67. Xürrəmilər hərəkəti dövrünə uyğun gəlir:

- A) Qaraqorum qurultayının keçirilməsi
B) Frank imperiyasının yaranması
C) Tiflis müsəlman əmirliyinin ləğv edilməsi
D) Qızıl Orda dövlətinin yaranması
E) Malazgird döyüşündə Bizansın məğlub olması

68. Verilən əlamətlər aiddir:

1. Şəmsiyyə sülaləsi hakimiyyətdə olmuşdu.
 2. Monqolların və Teymurilərin hücumuna məruz qalmışdı.
- A) Qızıl Ordu dövləti
B) Səlcuq dövləti
C) Osmanlı dövləti
D) Dehli sultanlığı
E) Xəzər xaqanlığına

69. Xronoloji ardıcılığı müəyyən edin.

1. Qaraxanlı dövlətinin süqut etməsi
 2. Məzyədilər sülaləsinin hakimiyyətə gəlməsi
 3. Müstəqil Dərbənd hakimliyinin yaranması
- A) 1, 2, 3 B) 1, 3, 2 C) 2, 3, 1 D) 3, 2, 1 E) 2, 1, 3

70. XIX əsrin 80-ci illərində Bakı neftinə kapital qoyan Rotşild hansı dövləti təmsil edirdi?



- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

71. Daha sonra baş vermişdir:

- A) Monqolların Azərbaycanın işğalını başa çatdırması
B) Bəndərin başçılığı ilə üsyanın baş verməsi
C) Rəvvadilər dövlətinə son qoyulması
D) Dəndənəkan döyüşündə səlcuqların qalib gəlməsi
E) Eldənizlərin paytaxtı Naxçıvandan köçürməsi

72. 1847-ci il islahatından fərqli olaraq, 1870-ci il Burjua islahatı:

- A) Sahibkar kəndlilərinə aid edilirdi.
B) Kəndlilər məcəhət vergisi ödəməli idi.
C) Yelizavetpol quberniyasının sahibkar kəndlilərinə aid edilirdi.
D) İlk dəfə 15 yaşına çatan hər bir kişi cinsindən olana 5 desyatın torpaq sahəsinin verilməsi nəzərdə tutulurdu.
E) Şamaxı quberniyasının sahibkar kəndlilərinə aid edilirdi.

Blok II

73. IX əsrin ikinci yarısına aid hadisələri müəyyən edin.

1. Slavyanların Azərbaycana hücumunun başlanması
 2. Salarilər dövlətində "Qanunnamə"nin qəbul edilməsi
 3. Marağa şəhərində Yeni dövlətin yaranması
 4. Dəbil əmirliyinin yaranması
- A) 1, 2 B) 2, 4 C) 1, 3 D) 3, 4 E) 2, 3

74. Azərbaycanda Mezolit dövründən fərqli olaraq Neolit dövründə:

1. İnsanların Qəbilə icmasında birləşməsi
 2. Anaxaqanlılığının mövcud olması
 3. Dulusçuluq və toxuculuğun yaranması
 4. Əsas məşğuliyyətin əkinçilik və maldarlıq olması
- A) 1, 3 B) 2, 4 C) 3, 4 D) 1, 2 E) 2, 3

75. Daha sonra baş vermişdir:

- A) Bədr döyüşündə ərəblərin qalib gəlməsi
- B) Salik qanunlarının qəbul edilməsi
- C) Slavyanların Bizans ərazisində məskunlaşması
- D) Verden müqaviləsinin imzalanması
- E) Müqəddəs Roma imperiyasının yaranması

76. Osmanlı dövlətinin tarixinə aid sxemi tamamlayın.



- A) dəftərdar, reaya B) tarxan, ulus
C) zəmindar, yeniçəri D) reaya, uc
E) tigin, şad

77. Verilənlərin aid olduğu feodal dövlət:

1. Kiyev dövlətinin qüvvələrinə qarşı mübarizə aparmışdı.
 2. Ərazisi Dərbənddən Dəclə və Fərat çayına qədər uzanırdı.
- A) Sacilər B) Rəvvadilər C) Salarilər
D) Şirvanşahlar E) Şəddadilər

78. Uyğunluq pozulmuşdur:

- A) Osmanlı dövlətində maliyyə işlərinə baxırdı – dəftərdar
- B) Teymurilər dövlətinin paytaxt olmuşdu – Herat şəhəri
- C) Səlcuq dövlətinin parçalanması nəticəsində yaranmışdı – Konya sultanlığı
- D) Monqollar qalib gəlmişdi – Moxac döyüşündə
- E) Teymurilər dövləti tərəfindən yatırılmışdı – Sərbədarilər üsyanı

79. Eldənizlər dövləti üçün *səlt* fikri müəyyən edin.

- A) Monqolların yürüşünə məruz qalmışdı.
- B) Şirvanşahlar dövlətini asılı vəziyyətə salmışdı.
- C) Hökmdarı XII əsrin sonunda sultan titulu qəbul etmişdi.
- D) Naxçıvan və Həmədan şəhərləri paytaxtı olmuşdu.
- E) Böyük Səlcuq dövlətinin süqutundan sonra yaranmışdı.

80. İntibah mədəniyyəti dövrünə aiddir:

- A) Şimalda Dərbənd və Şirvan sədlərinin tikilməsi
- B) Şamaxıda Cümə məscidinin inşa edilməsi
- C) Cavanşir qalasının tikilməsi
- D) Memarlar Məsud Davudoğlu və Əcəmi Əbubəkir oğlunun fəaliyyət göstərməsi
- E) Ərəb dilinin bütün ölkə ərazisində mühüm ünsiyyət vasitəsinə çevirilməsi

81. Xürrəmilərə qarşı Xilafət ordularının uğursuzluğunun səbəblərindəndir:

- A) Franklarla müharibənin aparılması
- B) Əməvilər sülaləsində daxili çəkişmələrin aparılması
- C) Ərəb ordusunda xidmət edən türklərin Xürrəmilərə qarşı vuruşmaq istəməməsi
- D) Xürrəmilərin odlu silahdan istifadə etməsi
- E) Bizansla müharibənin aparılması

Blok II

82. Salarilər hökmdarı Mərzban ibn Məhəmmədə aid olanları müəyyən edin.

1. Səlcuqlardan asılılığı qəbul etməsi
 2. Azərbaycan torpaqlarını vahid dövlət halında birləşdirməsi
 3. Dövlətin sonuncu hökmdarı olması
 4. "Qanunnamə" qəbul etməsi
- A) 2, 4 B) 1, 3 C) 3, 4 D) 1, 2 E) 2, 3

83. Azərbaycanda baş vermiş hadisələrin xronoloji ardıcılığını müəyyən edin.

1. İlk dəfə tanker tipli gəmilərdən istifadə olunmağa başlanması
2. İlk mərkəzləşdirilmiş telefon stansiyasının işə salınması
3. İlk dəfə qazma buruq üsulu ilə neft quyusunun qazılması

84. IX-XI əsrlər Azərbaycanın sosial-iqtisadi həyatı üçün xarakterikdir:

1. Dini torpaqlar alınıb-satıla bilməzdi.
2. Torpaqdan istifadə müqabilində alınan vergi üşr adlanırdı.
3. Şərti torpaqlar icarəyə verilə bilməzdi.
4. İlk dəfə irsi torpaqlar yaranmışdı.
5. Asılı kəndlilər-uluclar dövlətə vergi verməyə borclu idi.

85. Rəvvadilər və Şirvanşahlar üçün oxşar cəhətlər:

1. Azərbaycanın cənubunda yaranmaları
2. X əsrin ikinci yarısında mövcud olmaları
3. Səlcuqların hücumuna məruz qalmaları
4. Ərəb mənşəli sülalələr tərəfindən yaranmaları
5. Azərbaycanın şimalında yaranmaları

86. Qaraxanlı dövlətindən fərqli olaraq, Qəznəvi dövləti:

1. X əsrin ikinci yarısında yaranmışdı.
2. XIII əsrin əvvəlində mövcud idi.
3. Hindistanın şimal-qərbinə işğal etmişdi.
4. Erkən feodalizm dövründə yaranmışdı.

87. Uyğunluğu müəyyən edin.

1. Salarilər dövləti
 2. Rəvvadilər dövləti
 3. Şəddadilər dövləti
- a. VIII əsrin sonunda Azərbaycanın cənubunda əmirlik yaratmışdır.
- b. Kiyev dövlətinin qüvvələri ilə mübarizə aparmışdır.
- c. XI əsrin 60-cı illərində süqut etmişdir.
- d. Xəzərlərlə mübarizə aparmışdır.
- e. Samanilərdən Rey şəhərini almışdır.

Sizə təqdim olunmuş mətni diqqətlə oxuyun və burada verilmiş məlumatlardan istifadə edərək 88-90-cu tapşırıqları yerinə yetirin.

Dövlətin sərhədlərini möhkəmləndirmək üçün Yusif Dərbənd səddini təmir etdirdi. Azərbaycan torpaqlarının vahid dövlət halında birləşdirilməsi təsərrüfatın canlanmasına, şəhərlərin, sənətkarlığın, ticarətin və mədəniyyətin inkişafına xeyli zəmin yaratdı. Yusif ibn Əbu Sacın maliyyə və vergi sahəsindəki siyasəti ölkədə iqtisadiyyatın dirçəlməsinə və əhəlinin artmasına təkan verdi.

88. Mətnə bəhs edilən dövlətin paytaxt şəhərlərini qeyd edin.

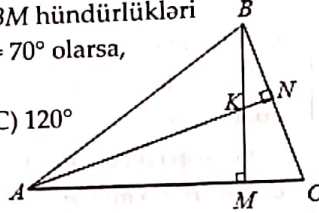
89. Yusif ibn Əbu Sac neçənci ildə Xəlifənin xəzinəsinə xərac verməyi dayandırdı?

90. Tarixi biliklərinizə əsasən bu dövrdə Azərbaycanın şimalında hara Həşimilər tərəfindən idarə edilirdi?

SINAQ - 7

RİYAZİYYAT

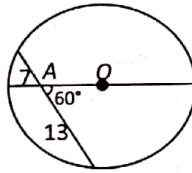
1. $\triangle ABC$ -də AN və BM hündürlükləri çəkilmişdir. $\angle ACB = 70^\circ$ olarsa, $\angle K$ -ni tapın.
A) 70° B) 140° C) 120°
D) 110° E) 130°



2. Qarşılıqlı bucaqların cəmi 100° -dir. Bu bucaqları tapın.
A) $30^\circ; 70^\circ$ B) $40^\circ; 60^\circ$ C) $20^\circ; 80^\circ$
D) $50^\circ; 50^\circ$ E) $40^\circ; 40^\circ$

3. $\sqrt{(-5)^2} \cdot (\sqrt{3} - 1) \cdot (\sqrt{3} + 1)$ ifadəsinin qiymətini tapın.
A) 24 B) 50 C) 10 D) 40 E) 15

4. Çevrənin diametri kəsişdiyi vətərlə 60° -li bucaq əmələ gətirərək həmin vətəri 7 sm və 13 sm -lik hissələrə ayırır. Çevrənin mərkəzindən vətərin diametrlə kəsişmə nöqtəsinə qədər məsafəni tapın.
A) 6 sm B) $3\sqrt{3} \text{ sm}$ C) 3 sm
D) $6\sqrt{3} \text{ sm}$ E) $3\sqrt{6} \text{ sm}$



5. Vuruğu kök işarəsi altına salın: $x \cdot \sqrt{\frac{5}{x}}$
A) $\sqrt{5x^2}$ B) $\sqrt{5x}$ C) $\sqrt{25x}$
D) $\sqrt{25x^2}$ E) $\sqrt{5x^3}$

6. $\frac{3}{a+1}; \frac{2}{a^2-1}; \frac{1}{a^2+a}$ kəsrlərinin ortaq məxrəcini tapın.
A) $a(a-1)(a+1)$ B) $a(a-1)(a^2+1)$
C) $6a(a-1)(a+1)^3$ D) $6a(a-1)(a+1)$
E) $a(a+1)^3(a-1)$

7. $\frac{5}{a} + \frac{1}{b} = \frac{1}{7}$ olarsa, $\frac{ab}{5b+a}$ ifadəsinin qiymətini tapın.

A) 10 B) 5 C) 7 D) 14 E) 12

8. Ədədi silsilənin ilk üç həddi $a_1 = 2k + 1$; $a_2 = k + 7$ və $a_3 = 5k - 2$ olarsa, bu silsilənin 5-ci həddini tapın.
A) 19 B) 12 C) 11 D) 17 E) 14

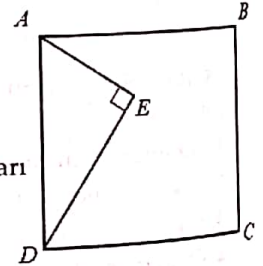
9. Sınıfdə 21 oğlan oxuyur. Oğlanların $\frac{1}{3}$ hissəsi, qızların isə $\frac{1}{2}$ hissəsi hazırlıq kurslarına gedir. Sınıfdə 10 nəfərin hazırlıq kurslarına getdiyini bilərək, sınıfdəki şagirdlərin ümumi sayını tapın.
A) 29 B) 28 C) 31 D) 27 E) 25

10. y -in hansı qiymətində $a^2 + y + 9b^2$ ifadəsi ikihəddlin kvadratı olar?
A) $4b$ B) $6b$ C) $6ab$ D) $4ab$ E) $4a$

11. $|x + 2| > 4$ bərabərsizliyini həll edin.
A) $(-\infty; -2) \cup (6; +\infty)$
B) $(-\infty; 2) \cup (4; +\infty)$ C) $(-\infty; 4) \cup (6; +\infty)$
D) $(-\infty; -4) \cup (4; +\infty)$ E) $(-\infty; -6) \cup (2; +\infty)$

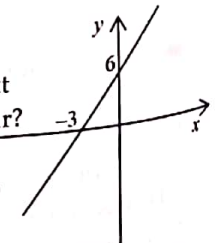
12. $ABCD$ kvadratında $AE \perp DE$, AE və DE parçalarının AD tərəfi üzərindəki proyeksiyaları uyğun olaraq 3 sm və 12 sm olarsa, E nöqtəsindən BC tərəfinə qədər məsafəni tapın.

A) $7,5 \text{ sm}$ B) 6 sm C) 9 sm D) 10 sm E) 8 sm



13. Təsvir olunmuş düz xətt hansı funksiyanın qrafikidir?

A) $y = 3x - 3$ B) $y = 2x + 6$
C) $y = 6x - 3$ D) $y = 6x + 3$
E) $y = 2x - 6$



Blok II

14. Hansı şərt ödəniləndə $ax^2 + bx + c > 0$ bərabərsizliyi x -in bütün həqiqi qiymətlərində ödəyir?

- A) $a > 0$ və $D > 0$ B) $a = 0$ və $D \geq 0$
C) $a < 0$ və $D = 0$ D) $a \leq 0$ və $D < 0$
E) $a > 0$ və $D < 0$

15. Hansı ifadənin qiyməti müsbətdir?

- A) $5^{20} - 25^{10}$ B) $4^8 - 8^4$ C) $2^{20} - 4^{15}$
D) $25^2 - 5^5$ E) $2^{300} - 4^{200}$

16. Mağaza x manata aldığı malı 24% zərər ilə, y manata aldığı malı 36% xeyirlə satır. Əgər ümumi satışdan xeyir əldə olunursa, x ilə y arasındakı asılılığı tapın.

- A) $2x - 3y > 0$ B) $2x - 3y < 0$
C) $3x - 2y > 0$ D) $3x - 2y < 0$
E) $2x - y > 0$

17. a -nın hansı qiymətində

$ax^2 + 2x - 4a + 4 = 0$ tənliyinin köklərindən biri 3 olar?

- A) 3 B) -1 C) 1 D) -2 E) 2

18. $0,23(5) - 0,1(5)$ ifadəsinin qiymətini tapın.

- A) 0,8 B) 0,08 C) 0,008 D) 0,(8) E) 0,(08)

19. Verilmiş tənliklər sistemindən $a - 3b$ ifadəsinin qiymətini tapın.

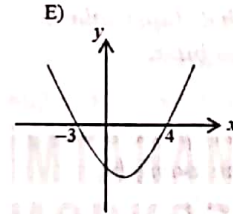
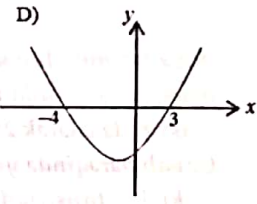
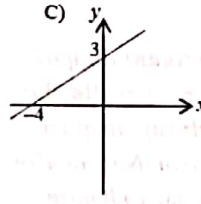
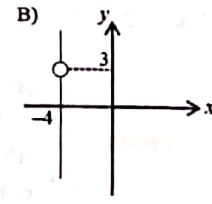
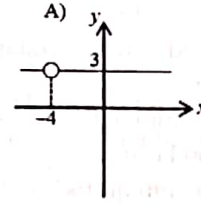
$$\begin{cases} (a - b)^2 = (2b - 5)^2 \\ a + b = 7 \end{cases}$$

- A) -3 B) 2 C) 4 D) -5 E) -2

20. İfadəni sadələşdirin: $\frac{a^2 - ab}{b} : \frac{a - b}{b}$

- A) $2a$ B) a C) b D) $a - b$ E) $2b$

21. $y = \frac{3x + 12}{x + 4}$ funksiyanın qrafiki hansıdır?



22. $(3 - \pi) \cdot x > 0$ və $xy < 0$ olarsa, x və y -in işarələrini müəyyən edin.

- A) $x < 0$ və $y < 0$ B) $x > 0$ və $y > 0$
C) $x < 0$ və $y = 0$ D) $x = 0$ və $y > 0$
E) $x < 0$ və $y > 0$

23. Ədədi silsilədə $a_1 + a_3 = 20$ və $a_2 + a_4 = 26$ olarsa, silsilə fərqi tapın.

24. $\begin{cases} ax + 4y = b \\ 3x + by = 9 \end{cases}$ tənliklər sisteminin sonsuz sayda həlli olarsa, $a + b$ cəminin ən böyük qiymətini tapın.

25. $a + b = 4$, $a - c = 1$ olarsa, $a^2 + ab - ac - bc$ ifadəsinin qiymətini tapın.

26. Hesablayın: $\frac{4,6}{2,3} + \frac{0,56}{0,007} - \frac{1,2}{0,2}$

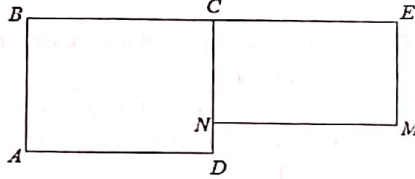
Blok II

27. Uyğunluğu müəyyən edin.

1. $y = 2x^2$ a. Funksiyasının qrafiki koordinat başlanğıcına nəzərən simmetrikdir.
2. $y = 3x^3$ b. Cüt funksiya.
3. $y = -2x + 1$ c. Bütün ədəd oxunda azalan funksiya.
- d. Funksiyasının qrafiki (2; -3) nöqtəsindən keçir.
- e. Funksiyasının qrafiki (1; 2) nöqtəsindən keçir.

Sizə təqdim olunmuş situasiyanı diqqətlə oxuyun və burada verilmiş məlumatlardan istifadə edərək 28-30 sayılı tapşırıqları Cavab vərəqində yerinə yetirin. Nəzərə alın ki, hər tapşırıqda alınan nəticə həmin situasiya ilə bağlı növbəti tapşırıqlarda istifadə oluna bilər.

Sinif otağında eninin uzunluğuna nisbəti uyğun olaraq 3:4 və 2:3 olan düzbucaqlı şəkildə iki lövhə yanaşı şəkildə divardan asılmışdır. ($AB:BC = 3:4$ və $NC:CE = 2:3$)



28. Lövhələrin uzunluqları bərabərdir ($BC = CE$). Böyük lövhənin eninin 90 sm olduğunu bilərək, kiçik lövhənin enini hesablayın. ($AB = 90$ sm, $CN = ?$)

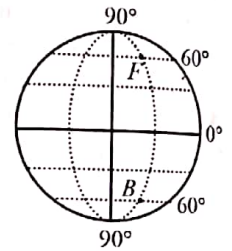
29. Lövhələrin qiymətləri sahələri ilə düz mütənəsbdir. Böyük lövhənin qiyməti 63 manat olarsa, kiçik lövhənin qiymətini hesablayın.

30. Məktəbdə 30 böyük sinif otağı və 10 kiçik sinif otağı var. Böyük otaqlar üçün böyük, kiçik otaqlar üçün kiçik lövhələr alınıb. Hər sinif otağına bir lövhə alındığı məlumdursa, lövhələr üçün cəmi neçə manat xərclənmişdir?

COĞRAFIYA

31. Mülayim-isti iqlim tipinin səciyyəvi olduğu düzənliklər:

- A) Qanix-Əyriçay vadisi, Samur-Dəvəçi ovalığı və Lənkəran ovalığı
- B) Lənkəran ovalığı, Şərur-Ordubad düzü və Salyan düzü
- C) Qarayazı düzü, Qusar maili düzənliyi və Muğan düzü
- D) Şirvan, Mil və Qarabağ düzləri
- E) Qanix-Əyriçay vadisi, Lənkəran ovalığı və Qusar maili düzənliyi



32. Miqyası 1:50 000 000 olan xəritədə F və B arasında məsafə 20 sm-dir. Uzunluq və ya məsafə təhrifini müəyyən edin.

- A) 3540 km B) 3320 km C) 3000 km
- D) 2300 km E) 3134 km

33. Şimal və qərb yarımkürəsində yerləşən fəaliyyətdə

olan vulkanları müəyyən edin.

- A) Orisaba, Kotopaxi, Ruis, Krakatau
- B) Mauna Kea, San-Pedro, Hekla, Kamerun
- C) Klimancaro, Klyuçi Sopkasi, Etna, Kolima
- D) Erebus, Fudziyama, Popokatepetl, Ruis
- E) Hekla, Popokatepetl, Şasta, Taxumulko

34. Appalaç və Böyük Suayırıcı dağlar üçün ortaq əlamətlər:

1. Qədim dağlardır, şaquli qurşaqlıq qanunauyğunluğu aydın təzahür etmir.
2. Fəal seysmik zonada yerləşmişlər, fəaliyyətdə olan vulkanlara malikdirlər.
3. Yerləşdikləri materikin və yarımkürənin ən uca dağlarıdır.
4. Fəal antropogen təsirə məruz qalmışlar.
5. Şərq yamaclarına daha çox yağıntı düşür.
6. Şimal və şərq yarımkürələrində yerləşirlər.

- A) 1, 2, 5 B) 2, 4, 6 C) 1, 4, 5 D) 2, 3, 6 E) 1, 3, 4

Blok II

35. Ölçüləri $2 \text{ m} \cdot 4 \text{ m} \cdot 6 \text{ m}$ olan otaqda temperatur 30°C -dir. Nisbi rütubətin 20% olduğunu bilərək otaqda neçə qram su buxarı olduğunu müəyyən edin (30°C temperaturda 1 m^3 havanın doyması üçün 30 q su buxarı lazımdır).

- A) 12 q B) 8 q C) 520 q D) 6 q E) 288 q

36. Uyğunluğu müəyyən edin.

I. Ekzarasiya II. Abraziya III. Eroziya

1. Süxurların parçalanması, dağılıb aparılmasıdır.

2. Buzlaqların geoloji fəaliyyətidir.

3. Küləyin geoloji fəaliyyətidir.

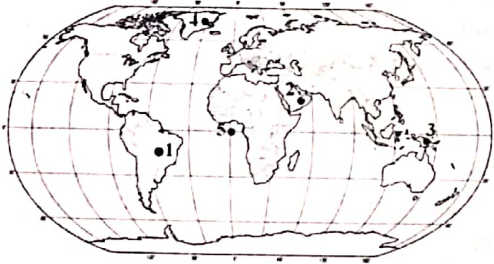
4. Okean və ya dənizlərin sahiləki dağıdıcı fəaliyyətidir.

A) I – 1; II – 3; III – 2 B) I – 3; II – 2; III – 4

C) I – 2; II – 1; III – 4 D) I – 2; II – 4; III – 1

E) I – 4; II – 3; III – 1

37. Xəritə-sxemdə rəqəmlərə əsasən hansı fikrin **yanlış** olduğunu müəyyən edin.



A) 2 – Rub-Əl-Xali səhrasıdır.

B) 4 – Qrenlandiya adasıdır.

C) 3 – Madaqaskar adasıdır.

D) 1 – Braziliya yaylasıdır.

E) 5 – Qvineya körfəzidir.

38. Aşağıdakı əlamətlərin aid olduğu ərazilər:

1. Yayda ekvatorial hava kütlələri hakim olur.

2. Savanna və seyrək meşələr geniş sahə tutur.

3. Dekabr, yanvar, fevral ayları quraq keçir.

A) Hind-Çin yarımadası və Qviana yaylası

B) Keyp-York və Pireney yarımadaı

C) Dekan yaylası və Braziliya yaylası

D) Dekan yaylası və Ərəbistan yarımadası

E) Hind-Çin yarımadası və Braziliya yaylası

39. Uyğunluğu müəyyən edin.

I. Çayın mənbəyi

II. Çayın mənsəbi

1. Dağ buzlaqları

2. Dənizlər

3. Bataqlıqlar

4. Digər çaylar

5. Bulaqlar

6. Okeanlar

A) I – 1, 2, 3; II – 4, 5, 6

B) I – 2, 4, 6; II – 1, 3, 5

C) I – 1, 3, 5; II – 2, 4, 6

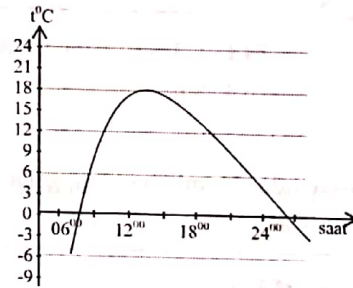
D) I – 4, 5, 6; II – 1, 2, 3

E) I – 1, 3, 4; II – 2, 5, 6

40. Qrafikə əsasən müvafiq olaraq sutkalıq

ən alçaq və ən yüksək temperaturları və

sutkalıq temperatur amplitudunu müəyyən edin.



A) -3°C , 24°C , 12°C

B) -6°C , 18°C , 24°C

C) 0°C , 18°C , 0°C

D) -6°C , 18°C , 12°C

E) -18°C , 6°C , 24°C

41. A məntəqəsindən B

məntəqəsinə hərəkət

zamanı təzyiqin və

temperaturun dəyişməsi

necə olacaq?

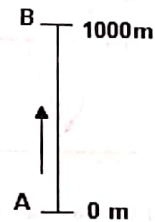
A) 100 mm.cs. artar, 10°C azalar

B) 100 mm.cs. azalar, 6°C azalar

C) 1000 mm.cs. artar, 16°C artar

D) 100 mm.cs. artar, $0,6^\circ\text{C}$ azalar

E) 100 mm.cs. azalar, $0,6^\circ\text{C}$ azalar

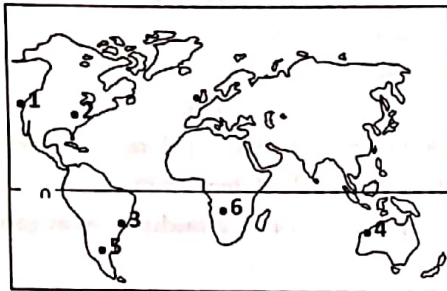


Blok II

42. Şelf düzənliklərinin daha geniş sahə tutduğu dənizlər:

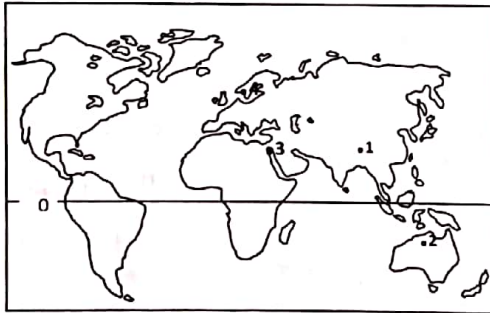
- A) Mərcan, Aralıq, Sarqass, Fici
- B) Kara, Laptevlər, Qara, Qırmızı
- C) Laptevlər, Barens, Kara, Çukot
- D) Sulavesi, Karib, Ərəbistan, Norveç
- E) Bofort, Tasman, Şərqi Sibir, Yapon

43. Soyuq okean cərəyanlarının təsiri altında olan məntəqələr:



- A) 1, 4, 5
- B) 1, 2, 3
- C) 2, 3, 6
- D) 3, 4, 5
- E) 4, 5, 6

44. Xəritə-sxemədə rəqəmlərə uyğun gələn müvafiq körfəzlər:

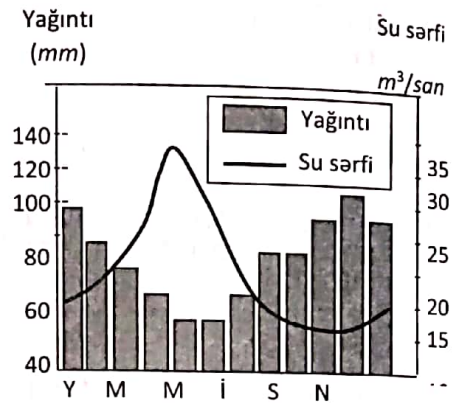


- A) 1 – Siam, 2 – Oman, 3 – Qvineya, 4 – Botnik
- B) 1 – La-Plata, 2 – Benqal, 3 – Siam, 4 – Biskay
- C) 1 – Karpentariya, 2 – Siam, 3 – Biskay, 4 – Ədən
- D) 1 – Alyaska, 2 – Biskay, 3 – Ədən, 4 – Karpentariya
- E) 1 – Siam, 2 – Karpentariya, 3 – Ədən, 4 – Biskay

45. Miqyası 1:2 000 000 olan xəritədə çay hövzəsi 40 sm² ilə göstərilmişdir. Hövzədəki çayların ümumi uzunluqlarının 8000 km olduğunu bilərək çay şəbəkəsinin sıxlığını hesablayın.

- A) 5 km/km²
- B) 1 km/km²
- C) 1 m/km
- D) 0,5 km/km²
- E) 2,5 km/km²

46. Verilmiş qrafiki xarakterizə edən doğru cavabı müəyyən edin.



- A) Pireney, Apennin, Balkan yarımadaalarının subtropik iqlim qurşağının Aralıq dənizi iqlim yarımipindən axan çaylarını xarakterizə edir.
- B) Cənub yarımkürəsində subtropik iqlim qurşağının Aralıq dənizi iqlim yarımipindən axan çayları xarakterizə edir.
- C) Bu hidroqrafı xarakterizə edən bütün çayların mənbəyi buzlaqlardan başlanır, mənsəbləri estuaridir.
- D) Şərq yarımkürəsində subtropik iqlim qurşağının musson iqlim yarımipindən axan çayları xarakterizə edir.
- E) Şimal yarımkürəsində subekvatorial iqlim qurşağından axan çayları xarakterizə edir.

47. Eyni okean hövzəsində yerləşən adaları müəyyən edin.

- A) Elsmir, Devon, Kuril
- B) Azor, Madaqaskar, Sulavesi
- C) Tayvan, Haynan, Şri-Lanka
- D) Siciliya, Kipr, Kuba
- E) Folklend, Maldiv, Yeni Zelandiya

Blok II

48. Ərazisindən 180°-lik meridianın keçdiyi coğrafi obyektləri müəyyən edin.

- A) Ross dənizi, Fici, Aleut və Vrangeli adaları, Berinq dənizi
B) Amundsen və Ross dənizləri, Fici və Kuril adaları, Anadır körfəzi
C) Fici və Aleut adaları, Ross və Uedell dənizləri, Bristol körfəzi
D) Lazarev və Bellinshauzen dənizləri, Qvineya körfəzi, Qalapaqos adası
E) Vrangeli və Havay adaları, Berinq və Çukot dənizləri, Şelixov körfəzi

49. Xəritə-sxemə əsasən Günəş enerjisindən istifadənin perspektivi daha böyük olan ərazilər:



- A) 1, 3, 5 B) 2, 4, 6 C) 1, 2, 3 D) 4, 5, 6 E) 3, 4, 5

50. Müvafiq olaraq Avrasiyanın mülayim iqlim qurşağının tiplərinə uyğun gələn ərazilərini seçin.

- I. Mülayim dəniz II. Mülayim kontinental
III. Kontinental IV. Mülayim musson
a. Bretan yarımadası b. Saxalin adası
c. Orta Rusiya yüksəkliyi d. Turan ovalığı
A) I-a, II-c, III-d, IV-b B) I-b, II-c, III-d, IV-a
C) I-c, II-a, III-b, IV-d D) I-b, II-d, III-c, IV-a
E) I-d, II-a, III-c, IV-b

51. Uyğunluğu müəyyən edin.

- I. Meandr II. Kanyon III. Terras

1. Dağ çayları asan yuyulan süxurları dağıdaraq, yatağı dərinləşdirir.

2. Düzənlik çaylarında çay yatağı dayaz və ayri-ayrı olur.

3. Çay dərəsində yan və dib eroziya növbələşir.

- A) I - 1; II - 3; III - 2 B) I - 3; II - 1; III - 2
C) I - 2; II - 3; III - 1 D) I - 3; II - 2; III - 1
E) I - 2; II - 1; III - 3

52. Düzgün *olmayan* ifadəni müəyyən edin.

- A) Uca qırıxq dağlar litosfer tavalalarının sərhəddində yerləşir.
B) Platformalarda fəaliyyətdə olan vulkanlar geniş yayılmışdır.
C) Ərazinin geoloji quruluşu ilə relyefi arasında sıx əlaqə mövcuddur.
D) Morfostrukturlar daxili proseslərin üstünlüyü ilə yaranan relyef formalarıdır.
E) Çay dərəsi və Karst mağarası morfoskulpturdur.

53. Xəritə-sxemədə verilmiş rəqəmlərə əsasən daş duz, neft və civə yataqlarının müvafiq ardıcılığını müəyyən edin.



54. Duzluluğu 6‰ olan 5 ton sudan nə qədər duz (kq-la) əldə etmək olar?

55. Düzgün cavabları seçin.

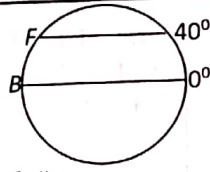
s.s	Yarımada	İqlim qurşağı	Yağmtılı dövr
1.	Hindistan	Subekvatorial	İyun, İyul, Avqust
2.	Yutlandiya	Mülayim	İlboyu
3.	Keyp-York	Ekvatorial	İlboyu
4.	Kamçatka	Mülayim	İyun, İyul, Avqust
5.	Kiçik Asiya	Subtropik	Dekabr, Yanvar, Fevral

56. F məntəqəsində Yerə bastırılmış şaquli dirəyin uzunluğu 2 m-dir. Günəş şüası aşağıdakı bucaqlardan hansıları ilə düşərsə, dirəyin kölgəsinin uzunluğu öz həqiqi uzunluğundan çox olar?

1. 75° 2. 73° 3. 20° 4. 30° 5. 85° 6. 25°

Blok II

57. Uyğunluğu müəyyən edin.
(Nəzərə alın ki, 40-cı paraleldə
1° – 85,4 km-dir.)



1. B və F paralel çevrələrinin uzunluğu arasında fərq
 2. F paralelinin çevrəsinin uzunluğu ilə Yer in ekvatorial radiusu arasındakı fərq
 3. B paralelinin çevrəsinin uzunluğu ilə Yer in meridian çevrəsinin uzunluğu arasındakı fərq
- a. 24387 km b. 9332 km c. 67 km
d. 21 km e. 24366 km

Sizə təqdim olunmuş situasiyanı diqqətlə oxuyun və burada verilmiş məlumatlardan istifadə edərək 58-60 sayılı tapşırıqları Cavab vərəqində yerinə yetirin. Nəzərə alın ki, hər tapşırıqda alınan nəticə həmin situasiya ilə bağlı növbəti tapşırıqlarda istifadə oluna bilər.

Cazibə qüvvəsinin təsiri ilə Ay və Yer bir-birini cəzb edirlər. Bu cazibə qüvvəsi Dünya okeanında qabarma-çəkilmə hadisəsini yaradır. Okean sahillərində yerləşən bəzi ölkələr bu təbiət hadisəsindən faydalı məqsədlər üçün yararlanırlar. Qabarma zamanı okeanda suyun səviyyəsi qalxır, su sahilə basır, çəkilmə zamanı isə su geriye çəkilir. Bu proses zamanı bəzi çayların dayaz və ensiz hissələrədən belə gəmilər limana daxil olurlar və tor qurmaqla balıq ovlayırlar.

58. Qabarma-çəkilmə hadisəsinin mətnə adı çəkilməyən digər əsas faydası hansıdır?

59. 58-ci sualın doğru cavabı əsasən hansı ölkələrdə inkişaf etmişdir?

60. 59-cu sualın doğru cavabı sayılan hansı ölkələr Azərbaycan Respublikası ilə eyni coğrafi enlikdə yerləşir?

TARİX

61. Qədim Romada respublika və imperiya dövrü üçün oxşar cəhət:

- A) Xristian dininin dövlət dini olması
- B) Parfiya ilə müharibənin baş verməsi
- C) Strateq tərəfindən idarə edilməsi
- D) Plebeylərin dövlətin siyasi işlərinə buraxılmaması
- E) Hunlarla mübarizə aparması

62. 1912-ci il aqrar qanununa aid deyil:

- A) Müvəqqəti mükəlləfiyyətliyin ləğv edilməsi
- B) Kəndlilərin pay torpağını məcburi surətdə satın alması
- C) Əkinçilik üçün yararsız torpaqların kəndlilərin mülkiyyətinə pulsuz keçməsi
- D) İcma torpaqlarında nəslə istifadə hüququnun verilməsi
- E) Pay torpaqlarında salınmış bağ yerlərinin əvəzində pul ödənilməməsi

63. Daha sonra baş vermişdir:

- A) Hindistana dəniz yolunun kəşf edilməsi
- B) Tüdorlar sülaləsinin hakimiyyətə gəlməsi
- C) Saratoqa döyüşünün baş verməsi
- D) Yüzillik müharibənin başlanması
- E) "Prayd təmizləməsi" adlı hadisənin baş verməsi

64. Uyğunluq pozulmuşdur:

- A) Alaşkerd döyüşündə məğlub oldu – Qaraqoyunlular
- B) Qızıl Ordu dövləti ilə mübarizə aparmışdı – Hülakülər
- C) Samur döyüşündə məğlub oldu – Qızılbaşlar
- D) Teymurilər ilə diplomatik əlaqə qurmuşdu – Dərbəndilər sülaləsi
- E) Səfəvi-Osmanlı müharibəsinin birinci mərhələsi başa çatdı – Amasiya müqaviləsi ilə

Blok II

65. "Qeyrat" partiyasına aid olanları müəyyən edin.

1. Şimali Azərbaycanda yaranan ilk milli partiya idi.
 2. Əsas məqsədi xalqımızı erməni terrorundan müdafiə etmək idi.
 3. Azərbaycana muxtariyyət verilməsi tələbini irəli sürən ilk siyasi təşkilat idi.
 4. Yaradıcısı Əhməd bəy Ağayev olmuşdu.
- A) 1, 3 B) 2, 4 C) 1, 4 D) 3, 4 E) 2, 3

66. Verilən əlamətlər aiddir:

1. Cizyə vergisi ləğv edilmişdi.
 2. Səfəvi və Osmanlı dövləti ilə diplomatik əlaqələr qurmuşdu.
- A) Qızıl Ordu dövlətinə B) Səlcuq dövlətinə
C) Böyük Moğol dövlətinə D) Dehli sultanlığına
E) Teymuri dövlətinə

67. Səbəb-nəticə əlaqəsi pozulmuşdur:

	Səbəb	Nəticə
A)	Şirvanşahlar dövlətinin yaranması	Qədim dövlətçilik ənənəsinin bərpa edilməsi
B)	Muş döyüşündə məğlubiyyət	Qaraqoyunlu dövlətinin tənəzzülünün sürətlənməsi
C)	Hülakülər dövlətinin tənəzzülü və parçalanması	Şəki hakimliyinin daxili müstəqillik əldə etməsi
D)	Şərur döyüşünün baş verməsi	Ağqoyunluların tamamilə süqut etməsi
E)	Qaraqoyunlularla Ərdəbil hakimliyi arasında münasibətlərin pisləşməsi	Ərdəbil hakimliyinin Ağqoyunlularla yaxınlaşması

68. Xronoloji ardıcılığı müəyyən edin.

1. Şimali Amerikada ilk ingilis koloniyasının yaranması
 2. Böyük Moğol dövlətinin yaranması
 3. İngiltərədə respublikanın yaranması
- A) 1, 2, 3 B) 1, 3, 2 C) 2, 1, 3 D) 3, 2, 1 E) 2, 3, 1

69. Daha əvvəl baş vermişdir:

- A) Cəlairilər dövlətinin yaranması
- B) Əlincə qalasının Teymurilər tərəfindən tutulması
- C) Əbhər müqaviləsinin imzalanması
- D) Sədrud döyüşündə Qaraqoyunluların qalib gəlməsi
- E) Şirvan bəylərbəyliyi yaranması

70. Ərəb dövlətinin qalib gəldiyi döyüş:

- A) Puatye
- B) Savalan
- C) Bədr
- D) II Həşdadsər
- E) Talas

71. XVI əsrin əvvəlində Osmanlı dövləti tərəfindən məğlub edilən dövlət:



- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

72. III Dövlət Dumasına aid *olmayan* xüsusiyyətlər:

1. Məmməd Yusif Cəfərov deputat seçilmişdi.
 2. İrticaçı seçki qanunu əsasında seçki keçirilmişdi.
 3. Xəlil bəy Xasməmmədov deputat seçilmişdi.
 4. Birinci Rus inqilabı illərində seçkilər keçirilmişdi.
- A) 1, 2 B) 3, 4 C) 1, 4 D) 2, 3 E) 1, 3

Blok II

73. XVI əsrə aid hadisələri müəyyən edin.

1. Reformasiya hərəkatının başlanması
 2. Valua sülaləsinin hakimiyyətə gəlməsi
 3. Ordubad şəhərinin vergilərdən azad edilməsi
 4. Buğurd qalası yaxınlığında döyüşdə Osmanlıların məğlub olması
- A) 1, 2 B) 2, 4 C) 1, 4 D) 3, 4 E) 2, 3

74. Atropatena mədəniyyətinə Yunan mədəniyyətinin təsirini göstərir:

1. Tikinti materialı kimi kirəmitdən istifadə edilməsi
 2. Həsənlidə tapılmış qızıl cam üzərində dini təsvirlər
 3. Kerifto adlı yerdə qayada oyulmuş möhtəşəm memarlıq abidəsi
 4. Şəkinin Böyük Dəhnə kəndində üzərində yunan yazısı olan daş kitabə
- A) 3, 4 B) 2, 4 C) 1, 3 D) 1, 2 E) 2, 3

75. Məntiqi ardıcılığı tamamlayan fikri seçin.

1. Makedoniya imperiyasının parçalanması
 2. Azərbaycanda Atropatena və Albaniya dövlətlərinin yaranması
 3. ...
- A) Azərbaycanda ilk mərkəzləşmiş dövlətin yaranması
B) Azərbaycanın Əhəməni imperiyasının hakimiyyəti altına düşməsi
C) Slavyanların Azərbaycana hücumlarının başlanması
D) Azərbaycanda vahid Türk xalqının yaranmağa başlaması
E) Azərbaycanda mərzbanlıq sisteminin yaranması

76. Qazan xanın keçirdiyi vergi islahatı nəticəsində:

1. İqta torpaqlarının alınıb-satılmasına qadağa qoyuldu.

2. Alqı-satqı işləri qaydaya salındı.

3. Vilayət hakimlərinin vergi toplanması qadağan edildi.

4. Qeyri-qanuni vergilərin toplanması qadağan edildi.

A) 3, 4 B) 1, 2 C) 2, 3 D) 1, 3 E) 1, 4

77. Verilənlər aiddir:

1. Avropada katolik kilsəsinin nüfuzu sarsıldı.

2. Aralıq dənizində ticarət daha da canlandı.

A) Böyük Coğrafi kəşflərə

B) "Xalqların böyük köçü"nə

C) Reformasiya hərəkatına

D) Səlib yürüşlərinə

E) Rekonkista hərəkatına

78. Uyğunluğu müəyyən edin.

Cənubi Azərbaycanda:

1. "qapı pulu" 2. xırdamalıq 3. "baş pulu"

a. Torpaqsız kəndlilər idi.

b. Otlardan istifadəyə görə alınan vergi idi.

c. Maldarlardan heyvanların sayına görə alınırdı.

d. Dövlətə məxsus torpaq idi.

e. Kəndlilərin və ya kiçik mülkədarların əlində olan cüzi torpaq payları idi.

A) 1 – a; 2 – c; 3 – d B) 1 – b; 2 – e; 3 – c

C) 1 – c; 2 – a; 3 – b D) 1 – d; 2 – e; 3 – c

E) 1 – e; 2 – b; 3 – a

79. Verilmiş cədvəldə kalvinizmin geniş yayıldığı adı buraxılmış dövləti müəyyən edin.

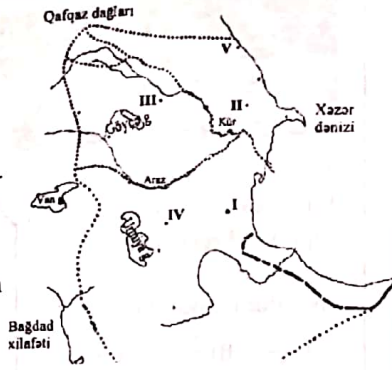
Fransa	?	Niderland
--------	---	-----------

- A) İngiltərə B) İtaliya C) Almaniya
D) İsveçrə E) Polşa

Blok II

80. "Əlişah məscidi" sonralar Ərk qalası kimi tanınan memarlıq abidəsinin yerləşdiyi şəhəri müəyyən edin.

- A) I B) II
C) III D) IV E) V



81. Sənətkar və tacirlərdən *tamğa* vergisi alınmırdı:

- A) Hülakülərdə B) Qaraqoyunlularda
C) Səlcuqlarda D) Ağqoyunlularda
E) Səfəvilərdə

82. XIX əsrin 70-ci illəri mədəniyyətinə aid olanları müəyyən edin.

1. Qori müəllimlər seminariyasının Azərbaycan şöbəsinin fəaliyyətə başlaması
2. Bakıda ilk teatr binasının tikilməsi
3. "Kəşkül" qəzetinin nəşrinə başlanması
4. Azərbaycanda milli teatrın əsasının qoyulması

- A) 1, 2 B) 2, 4 C) 1, 4 D) 3, 4 E) 2, 3

83. İngiltərədə "Prayd təmizləməsi" adlanan hadisəyə aiddir.

1. XVII əsrin 40-cı illərində baş verib.
2. Parlamentli monarxiya quruluşu bərqərar oldu.
3. Kral əleyhidarları parlamentdə üstünlük qazandılar.
4. Uzunmüddətli parlamentə son qoyuldu.

84. Erkən orta əsrlər dövrü üçün xarakterik deyil:

1. Fransada ilk dəfə Baş Ştatların çağırılması
2. Almaniya, Fransa və İtaliya krallıqlarının yaranması
3. İlk Dünya səyahətinin başlaması
4. Xidmət müqabilində *cagir* adlanan şərti torpaqların paylanması
5. Feodal nərdivanının mövcud olması

85. Malatya, Niyazabad və Sınıq körpü döyüşləri üçün oxşar cəhətlər:

1. XVI əsrin ikinci yarısında baş vermələri
2. Səfəvilərin qalib gəlməsi
3. Türk dövlətləri arasında olması
4. Osmanlıların məğlub olması
5. Ağqoyunluların iştirak etməsi

86. Xronoloji ardıcılığı müəyyən edin.

1. ABŞ-da Konstitusiyanın qəbul edilməsi
2. Böyük Britaniyanın yaranması
3. Auqusburq müqaviləsinin imzalanması
4. "Al və Ağ qızılgül müharibəsi"nin başlaması

87. Uyğunluğu müəyyən edin.

1. Hüseyn xan Naxçıvanski
2. İbrahim ağa Vəkilov
 - a. İlk azərbaycanlı hərbi təyyarəçi idi.
 - b. Döyüş xəritələrinin hazırlanmasında iştirak edən hərbi topoqraf idi.
 - c. "Lodz əməliyyatı"nda uğur qazanmışdı.
 - d. Rusiya imperatorunun yavəri təyin olunmuşdu.
 - e. Əlahiddə Süvari Korpusuna komandanlıq etmişdi.

Blok II

Sizə təqdim olunmuş mənbəni diqqətlə oxuyun və burada verilmiş məlumatlardan istifadə edərək 88-90-cu tapşırıqları Cavab vərəqində yerinə yetirin.

Trabzon məsələsi Ağqoyunlu – Osmanlı münasibətlərini daha da kəskinləşdirdi. Öz müttəfiqini müdafiə etmək məqsədilə Qoyluhisarda Osmanlıların ön dəstələri ilə döyüşə girən Həsən bəy Bayandur qalib gəlsə də, yaranmış şəraiti düzgün qiymətləndirərək barışığa gəlmək qərarı verdi. Uzun Həsən anasını-müdrək və uzaqgörən qadın olan Sara Xatunu danışıqlar üçün II Mehmetin düşərgəsinə göndərdi. O zaman Sara Xatun Şərqdə və Avropa ölkələrində tanınan yeganə diplomatik qadın idi. Sara Xatun diplomatik yolla Trabzon məsələsini həll edə bilmədi. Osmanlılar hücum edərək Trabzon imperiyasını süquta uğratdılar.

88. Mətnədə adı çəkilən döyüşün baş verdiyi ili qeyd edin.

89. Tarixi biliklərinizə əsaslanaraq Sara Xatunun II Mehmetlə görüş zamanı həll etməli olduğu iki məsələni qeyd edin.

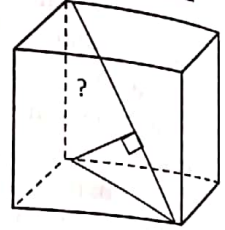
90. Trabzon imperiyasının süqutunun Ağqoyunlular üçün nəticələri nə oldu?

SINAQ - 8

RİYAZİYYAT

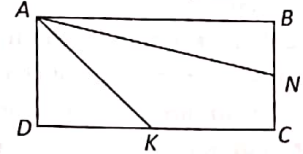
1. Tili a olan kubun bir təpəsindən, həmin təpədən keçməyən diaqonalına kimi məsafəni tapın.

- A) $\frac{a\sqrt{3}}{2}$ B) $\frac{a}{2}$ C) $\frac{a\sqrt{2}}{2}$
D) $\frac{a\sqrt{3}}{3}$ E) $\frac{a\sqrt{6}}{3}$



2. $\begin{cases} 3x + by = 10 \\ ax + 9y = 15 \end{cases}$ tənliklər sisteminin sonsuz sayda həlli varsa, $a \sin \alpha + b \cos \alpha$ ifadəsinin ən böyük qiymətini tapın (a və b parametrlərdir).
A) 8 B) 6,5 C) 10,5 D) 10 E) 7,5

3. ABCD düzbucaqlısında K və N nöqtələri uyğun olaraq DC və BC tərəflərinin orta nöqtələridir. $S_{AKCN} = 40 \text{ sm}^2$ olarsa, ABCD düzbucaqlısının sahəsini tapın.



- A) 60 sm^2 B) 80 sm^2 C) 50 sm^2
D) 75 sm^2 E) 72 sm^2

4. $f(x) = e^{x^2+x}$ funksiyasının böhran nöqtəsini tapın.

- A) 2 B) 0,5 C) 1 D) -0,5 E) -1

5. Çevrə üzərindəki iki nöqtə ilə 7:5 nisbətində bölünmüşdür. Həmin nöqtələrdən çevrəyə çəkilmiş toxunanlar arasında qalan kiçik bucağı tapın.

- A) 60° B) 30° C) 45° D) 75° E) 50°

6. $\log_{x-1}(3x-5) = 2$ tənliyini həll edin.

- A) 2 B) 4 C) 6 D) 3 E) 1

Blok II

7. $a = 5 \cdot 10^m$ və $b = 12 \cdot 10^n$ olarsa, ab hasilinin tərtibini tapın.

- A) $2m - n$ B) $m + n$ C) $5m - n$
D) $m - n$ E) $m + n + 1$

8. $|x - 5| \geq 8$ bərabərsizliyini ödəməyə ən böyük tam ədəd ilə ən kiçik tam ədədin hasilini tapın.

- A) -26 B) -39 C) -24 D) -36 E) -20

9. $y = 3 \sin^2 6x$ funksiyasının ən kiçik müsbət dövrünü tapın.

- A) $\frac{\pi}{6}$ B) $\frac{\pi}{3}$ C) $\frac{2\pi}{3}$ D) $\frac{\pi}{12}$ E) $\frac{\pi}{18}$

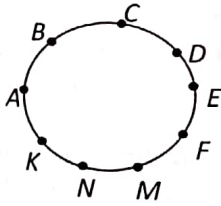
10. Həndəsi silsilədə $b_1 = 2$, $b_2 = x$ və $b_3 = 3,5x - 5$ olarsa, x -in qiymətini tapın ($q \neq 1$).

- A) 2 B) 5 C) 7 D) 4 E) 6

11. $x^2 - 10x + 8 = 0$ tənliyinin kökləri cəmi a və kökləri hasil b olarsa, kökləri a və b olan natural əmsallı kvadrat üçhədlinin sərbəst həddinin ən kiçik qiymətini tapın.

- A) 42 B) 80 C) 18 D) 26 E) 16

12. Çevrə üzərində 9 nöqtə qeyd olunmuşdur. Bu nöqtələr ilə çəkilmiş xətlər arasında təsadüfi ikisi seçilsə, hər ikisinin A nöqtəsindən keçmə ehtimalını tapın.



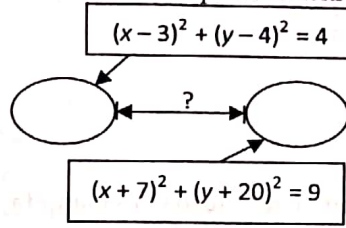
- A) $\frac{7}{9}$ B) $\frac{3}{8}$ C) $\frac{5}{42}$ D) $\frac{2}{45}$ E) $\frac{4}{9}$

13. $\frac{b^2(a-b) - a^2(a-b) + (a+b)^3}{a^2b + ab^2}$ ifadəsini sadələşdirin.

- A) 2 B) 4 C) 3 D) 0 E) 1

14. Çevrələr arasındakı ən qısa məsafəni tapın.

- A) 21
B) 25
C) 33
D) 26
E) 30



15. Üç ardıcıl tərəfi $A(3;5)$, $B(4;8)$ və $C(7;9)$ nöqtələrində yerləşən $ABCD$ rombunun kiçik diaqonalının uzunluğunu tapın.

- A) $4\sqrt{2}$ B) $4\sqrt{3}$ C) $2\sqrt{2}$ D) $2\sqrt{3}$ E) $3\sqrt{2}$

16. Hesablayın: $i^{3768} + i^{8673}$

- A) i B) $1 - i$ C) $i - 1$ D) 2 E) $i + 1$

17. Hesablayın: $\lim_{x \rightarrow \infty} \frac{6x+5}{\sqrt{4x^2+3x-2}}$

- A) $\frac{4}{5}$ B) $\frac{5}{4}$ C) $\frac{3}{2}$ D) $\frac{1}{3}$ E) 3

18. $y = -\sqrt{-x}$ funksiyasının qrafiki hansı rübdə yerləşir?

- A) I B) II C) III D) IV E) heç biri

19. Silindrin ox kəsiyi diaqonalı $8\sqrt{2}$ sm olan kvadrattır. Silindrin tam səthinin tapın.

- A) $100\pi \text{ sm}^2$ B) $120\pi \text{ sm}^2$ C) $64\pi \text{ sm}^2$
D) $68\pi \text{ sm}^2$ E) $96\pi \text{ sm}^2$

20. $\vec{a}$ və $\vec{b}$ vektorları arasındakı bucaq 60° -dir.

$|\vec{a}| = 3$, $|\vec{b}| = 4$ olarsa, $|3\vec{a} - 2\vec{b}|$ -ni tapın.

- A) $\sqrt{73}$ B) 1 C) $\sqrt{71}$ D) 3 E) $\sqrt{43}$

21. $\log_{16} \left(\frac{\sqrt{3}}{\cos 290^\circ} + \frac{1}{\sin 250^\circ} \right)$ -ni

hesablayın.

- A) $\frac{1}{2}$ B) $\frac{3}{4}$ C) $\frac{1}{4}$ D) $\frac{3}{2}$ E) $\frac{2}{3}$

22. $a = 6! + 8!$ ədədinin natural bölənlərinin sayını tapın.

- A) 80 B) 40 C) 60 D) 50 E) 30

Blok II

23. $\frac{2}{\sin 50^\circ} + 8 \sin 10^\circ$ ifadəsinin qiymətini hesablayın.

24. p -nin hansı müsbət qiymətində $y = (12 - p)x^2 + px + \frac{1}{4}$ parabolasının təpə nöqtəsi absis oxu üzərindədir?

25.
$$\begin{cases} 5^{x-y-1} = 25 \\ 7^{-2x+y-1} = \frac{1}{49} \end{cases}$$
 tənliklər sistemindən xy hasilini tapın.

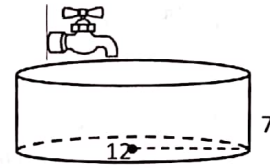
26. Düzbucaqlı üçbucağın katetlərindən biri 8 sm , hipotenuzu isə 10 sm -dir. Düzbucaq təpəsindən çəkilmiş hündürlüyü tapın.

27. Uyğunluğu müəyyən edin.

- | | |
|--|----------------------------------|
| 1. $A = \{1; 2; 3\},$
$B = \{3; 5; 7; 9\}$ | a. $n(A \setminus B) = 3$ |
| 2. $A = \{1; 2; 3; 5\},$
$B = \{5; 7\}$ | b. $n(B \setminus A) = 4$ |
| 3. $A = \{1; 3; 5\},$
$B = \{5; 7; 9; 10; 11\}$ | c. $A \cap B = \{3\}$ |
| | d. $B \setminus A = \{5; 7; 9\}$ |
| | e. $n(A \cup B) = 5$ |

Sizə təqdim olunmuş situasiyanı diqqətlə oxuyun və burada verilmiş məlumatlardan istifadə edərək 28-30 sayılı tapşırıqları Cavab vərəqində yerinə yetirin. Nəzərə alın ki, hər tapşırıqda alınan nəticə həmin situasiya ilə bağlı növbəti tapşırıqlarda istifadə oluna bilər.

Silindr formalı hovuzun dərinliyi 7 dm , oturacağının radiusu isə 12 dm -dir.



28. Hovuzun həcmi hesablayın ($\pi = 3$).

29. Yuxarı hissədən hovuzla qoşulan boru 1 saatda hovuzla 108 litr su doldura bilirsə, hovuz neçə saata dolar? ($1 \text{ litr} = 1 \text{ dm}^3$)

30. Hovuzun üstünü tam bağlamaq üçün kvadrat şəkilli taxta lövhə kəsilməlidir. Lövhənin tərəfinin uzunluğu hovuzun (silindrin) ox kəsiyinin diaqonalının uzunluğundan neçə *destimetr* azdır?

COĞRAFIYA

31. Kiçik Asiyanın Pireney yarımadasından fərqli xüsusiyyətlərini seçin.

1. Ən hündür nöqtəsi 5165 m-dir.
2. Qəhvəyi və sarı torpaqlara rast gəlinir.
3. Aralıq dənizinə çıxışı var.
4. Mənbəyi bu yarımada yerləşən çayların eroziya bazisi 3 hövzəyə aiddir.
5. Geosinklinal ərazidə yerləşir.
6. Anadolu yaylası burada yerləşir.
7. Ərazisində codyarpaqlı meşə və kolluqlara rast gəlinir.
8. Ərazisində olan dağlar Alp qırışıqlığına aiddir.

- A) 1, 4, 6 B) 2, 6, 8 C) 2, 4, 7
D) 3, 5, 7 E) 1, 3, 5

32. Respublika ərazisində dərman bitkilərinin qorunduğu qoruq:

- A) İsmayilli qoruğu (Şahdağ Milli parkı)
B) Şirvan C) Qızılağac
D) Şahbuz E) Pirqulu qoruğu

33. II Qarabağ müharibəsinə qədər işğal altında olan qoruqlar:

- A) Şirvan, Qızılağac B) Qarayazı, Korçay
C) Daşaltı, Arazboyu D) Laçın, Qubadlı
E) Bəsitçay və Qaragöl

34. A məntəqə-sindən B məntə-qəsinə doğru landşaftları ardıcıl düzün.



- A) nival, subnival, alp çəmənləri, subalp çəmənləri dağ-meşə, dağ çölləri, quru çöllər, yarımsəhra
B) dağ çölləri, quru çöllər, subalp çəmənləri, nival, subnival, yarımsəhra

C) yarımsəhra, quru çöllər, dağ çölləri, dağ-meşə, subalp çəmənləri, alp çəmənləri, subnival, nival

D) yarımsəhra, quru çöllər, subnival, dağ çölləri, dağ-meşə, subalp çəmənləri, alp çəmənləri

E) subnival, nival, alp çəmənləri, subalp çəmənləri dağ-meşə, dağ çölləri, quru çöllər, yarımsəhra

35. Qərb istiqamətində axan çayı seçin.

- A) Tərtərçay B) Astaraçay
C) Türyançay D) Samur E) Əyriçay

36. Düzgün sıranı seçin.

	Alt bataqlıq	Üst bataqlıq
I.	Torfun qalınlığı çox olur.	Torfun qalınlığı az olur
II.	Tundra, meşə-tundra, tayqa zonalarında rast gəlinir.	Meşə və meşə-çöl zonalarında yerləşir.
III.	Torfun qalınlığı 6-10 m olur.	Torfun qalınlığı 1-1,5 m olur.
IV.	Qrunt suları ilə qidalanır.	Atmosfer yağıntıları ilə qidalanır.
V.	Elektrik enerjisi alınır.	Üzvi gübrə kimi istifadə edilir.

- A) I B) II C) III D) IV E) V

37. Duzluluğu 18‰ olan 1 litr suyun 70%-i buxarlandırılsa, yerdə qalan suyun duzluluğunu promil ilə (‰) hesablayın.

- A) 50‰ B) 60‰ C) 70‰
D) 56‰ E) 30‰

38. Kiçik Qafqazın cənub-şərqindən Kür çayına axan çayları seçin.

- A) Bərgüşad, Oxçuçay, Bəsitçay
B) Köndələnçay, Quruçay, Həkəri
C) Tərtərçay, Qarqarçay, Xaçınçay
D) Kürəkçay, İncəçay, Qaraçay
E) Ağstafaçay, Tovuzçay, Həsənsu

Blok II

39. Missisipi çayı haqqında düzgün fikirləri seçin.

1. Meksika körfəzinə tökülür
 2. Böyük Kölə gölündən başlayır
 3. İtaska gölündən başlayır
 4. Buzlaqlarla qidalanır
 5. Şimal istiqamətində axır
- A) 1, 3 B) 2, 4 C) 3, 5 D) 4, 5 E) 1, 2

40. Düzən çaylarının əsas xüsusiyyətləri:

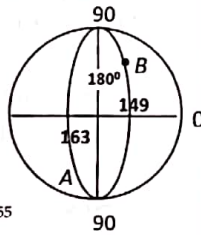
1. Dərəsi "V" şəkilli olur.
 2. Axın sürəti zəifdir.
 3. Yan eroziyası güclüdür.
 4. Meyillilik çoxdur.
 5. Astana və şəlalə çoxdur.
 6. Meandr və axmazlar çoxdur.
- A) 1, 3, 5 B) 1, 2, 3 C) 2, 3, 6 D) 4, 5, 6 E) 2, 4, 5

41. Tayqa təbii zonasını səciyyələndirən əlamətlər:

1. Boz, boz-qonur torpaqların geniş yayılması
 2. Enliyarpaqlı ağac növlərinin üstünlüyü
 3. Podzol torpaqların yayılması
 4. İynəyarpaqlı ağacların üstünlüyü
 5. Cənubi Amerika və Şərqi Asiyada geniş sahə tutması
 6. Qərbi və Şərqi Sibirdə geniş yayılması
- A) 2, 3, 5 B) 3, 4, 6 C) 2, 4, 5 D) 1, 4, 6 E) 1, 5, 6

42. Şərq yarımkürəsində yerləşən A nöqtəsində 13 mart saat 16⁴⁵-dir. B məntəqəsindəki təqvim və yerli vaxtı tapın.

- A) 25 mart; 19⁴⁵ B) 26 mart; 13⁵⁵
C) 26 mart; 03¹⁶ D) 12 mart; 19⁵⁷
E) 27 mart; 13⁵³



43. İsti okean cərəyanlarının təsiri altında olan məntəqələr:

- A) 1, 2, 3
B) 1, 4, 5 C) 3, 4, 5 D) 4, 5, 6 E) 2, 3, 6



44. 20° şm.e. üçün düzdür:

1. Tropik işıqlanma qurşağında yerləşir.
 2. Payız gecə-gündüz bərabərliyi günü Günəş şüaları buraya 70° bucaq altında düşür.
 3. Şimal mülayim işıqlanma qurşağında yerləşir.
 4. Ekvatora qədər olan məsafəsi 2220 km-dir.
 5. Uzunluğu şimal tropikindən çox, cənub tropikindən isə azdır.
 6. Qütb ulduzu 70° ilə görünür.
- A) 1, 3, 5 B) 1, 2, 4 C) 3, 4, 5 D) 2, 3, 6 E) 4, 5, 6

45. Neytral dövlətləri seçin.

- A) Türkiyə, Finlandiya, İsveçrə
B) Qazaxıstan, Pakistan, Azərbaycan
C) Suriya, Rusiya, İsveçrə
D) ABŞ, Norveç, CAR
E) Türkmənistan, Finlandiya, İsveçrə

46. Respublikamızın təbii şəraitinin və təsərrüfatının formalaşmasına Xəzər dənizinin təsiri:

1. Suvarma əkinçiliyinin inkişaf etdirilməsinə şərait yaradır.
 2. İqliminə yumşaldıcı təsir göstərir.
 3. Tropik hava kütlələrinin qarşısını alır.
 4. Müxtəlif sənaye sahələrinin inkişaf etdirilməsinə şərait yaradır.
 5. Dağəmələgəlmə prosesini gücləndirir.
 6. Nəqliyyat və ticarət əlaqələrini genişləndirməyə əlverişli şərait yaradır.
- A) 2, 4, 5 B) 1, 5, 6 C) 3, 5, 6 D) 2, 4, 6 E) 1, 3, 4

47. – Kaledon – Hertsin qırıxıqlığına aiddir.

- Qədim dağdır.
– Ən hündür zirvəsi Mitçelldir.
– Daş kömür ehtiyatları ilə zəngindir.
Verilən xüsusiyyətlərin aid olduğu dağı seçin.

- A) Kordilyer B) Ural C) Skandinaviya
D) Appalaç E) Kap

Blok II

48. Dini inancları digərlərindən fərqli olan Türk xalqını seçin.

- A) Qazax B) Çuvaş C) Qırğız
D) Özbək E) Türkmən

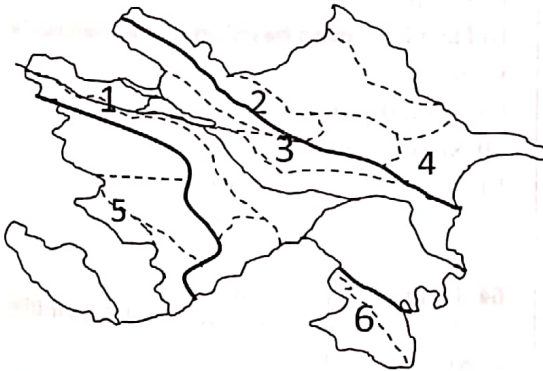
49. Ural-Volqaboyu regionunda yaşayan türk qurumlarını seçin.

- A) Tatarıstan, Çuvaşıstan, Sınsızıyan-Uyğur Muxtar Vilayəti
B) Xakasiya, Çuvaşıstan, Altay
C) Kabarda-Balkar, Qaraçay-Çərkəz, Tuva
D) Altay, Tuva, Xakasiya
E) Başqırdıstan, Tatarıstan, Çuvaşıstan

50. Araz çayının sol sahilində yerləşən düzənliklərə aiddir:

1. Cənub-şərqi Şirvan 2. Mil
3. Gəyən 4. Muğan
5. Böyükdüz 6. Şirvan 7. Ceyrançöl
A) 1, 3, 7 B) 2, 3, 5 C) 1, 3, 4
D) 5, 6, 7 E) 2, 4, 6

51. Xəritə-sxemə əsasən Respublikamızda səhrləşmə prosesinə daha çox məruz qalan fiziki-coğrafi rayonlar:



- A) 1, 2, 3 B) 3, 4, 5
C) 1, 3, 4 D) 2, 4, 6 E) 1, 3, 5

52. Coğrafi təbəqənin qanunauyğunluqları və hadisələri arasında uyğunluğu müəyyən edin.

- I. Bütövlük II. Ritmiklik III. Zonallıq

1. Fəsillərin və gecə-gündüzün növbələşməsi

2. Ekvatordan qütblərə doğru təbii komponentlərin dəyişməsi

3. Təbii komponentlərin bir-biri ilə sıx əlaqədə olması

- A) I – 3; II – 1, III – 2 B) I – 2; II – 1, III – 3
C) I – 1; II – 2, III – 3 D) I – 3; II – 2, III – 1
E) I – 1; II – 3, III – 2

53. Xəritə-sxemə əsasən, dağ-tundra iqlim tipinin mövcud olduğu əraziləri müəyyən edin.



54. Cənub tropiki boyunca yerləşən səhralar:

1. Kalaxari 2. Namib 3. Atakama
4. Liviya 5. Tar 6. Böyük Nefud

55. Qərb sivilizasiyasına aid düzgün fikirləri seçin.

1. Qərbi Avropa, Amerika və Avstraliyada formalaşmışdır.
2. Yeniliklərə meyilliliyi ilə səciyyələnir.
3. Afrika və Cənubi Amerikada formalaşmışdır.
4. Elm və texnikanın yüksək inkişaf sürəti ilə səciyyələnir.
5. Daha çox ənənələrə sadıq olması ilə səciyyələnir.

56. Madaqaskar adası Afrika materikindən 250 mil məsafədə yerləşir. Miqyası 1:74 000 000 olan xəritədə bu məsafəni neçə santimetr ilə göstərmək olar?

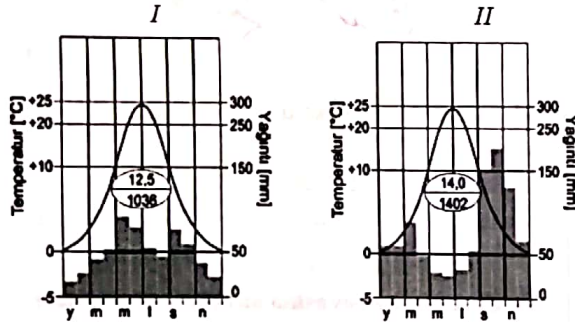
Blok II

57. Uyğunluğu müəyyən edin.

- | | |
|--------------|-------------------|
| 1. Polimetal | a. Vulkanik yayla |
| 2. Civə | b. Zaqatala-Lahıc |
| 3. Alunit | c. Gəncə |

Sizə təqdim olunmuş situasiyanı diqqətlə oxuyun və burada verilmiş məlumatlardan istifadə edərək 58-60 sayılı tapşırıqları Cavab vərəqində yerinə yetirin. Nəzərə alın ki, hər tapşırıqda alınan nəticə həmin situasiya ilə bağlı növbəti tapşırıqlarda istifadə oluna bilər.

Meteoroloji stansiyalarda aparılan tədqiqat işləri zamanı meteoroloqlar əldə etdikləri məlumatlara əsasən hər bir rayon üzrə iqlim qrafiki tərtib etdilər. Verilən qrafikləri təhlil edərək sualları cavablandırın.



58. Müvafiq olaraq qrafiklərin uyğun gəldiyi inzibati rayonların adlarını qeyd edin.

59. Hər iki inzibati rayon üçün xarakterik olan iqlim tipini müəyyən edin.

60. Sual 59-un doğru cavabı sayılan iqlim tipinin ölkə ərazisində hakim olan yanım tiplərini müəyyən edin.

TARİX

61. Sacilər və Səlcuqlar dövlətinə aid oxşar cəhət:

- A) Eyni əsrdə yaranmaları
- B) Samanilərlə mübarizə aparmaları
- C) Məzyədilər sülaləsini asılı vəziyyətə salmaları
- D) Abbasiləri məğlub etmələri
- E) Bizansla mübarizə aparmaları

62. E.ə. V əsrin I yarısı Yunanıstan tarixinə aiddir:

- A) Afina-Sparta müharibəsinin başlaması
- B) Yoxsullara vətəndaşlıq hüququnun verilməsi
- C) Əhəmənilər dövləti üzərində qələbənin qazanılması
- D) Romanın əyalətinə çevrilməsi
- E) Strateq vəzifəsinin yaranması

63. Daha sonra baş vermişdir:

- A) Rusların Xəzərsahili əraziləri tamamilə tərk etməsi
- B) Hacı Davudun başçılığı ilə üsyanın baş verməsi
- C) Bağdad müqaviləsinin imzalanması
- D) Nabur müqaviləsinin imzalanması
- E) Əfşarlar dövlətinin yaranması

64. Uyğunluq pozulmuşdur:

- A) ABŞ-da quldarlığı ləğv etmək istəyirdilər – Abolisionistlər
- B) İngiltərə ilk dəfə dominion hüququ vermişdi – Kanadaya
- C) Sipahilər üsyanı baş vermişdi – Mancur ağalığına qarşı
- D) Trafalqar döyüşündə məğlub oldu – Fransa ordusu
- E) Rusiya və Fransaya qarşı müharibə aparmaq planı idi – “Şliffen planı”

Blok II

65. Yüzillik müharibəyə aid *olmayan* hadisə:

1. İngiltərədə mərkəzləşdirilmiş dövlətin əsasının qoyulması
 2. Fransada silki monarxiyanın yaradılması yolunda ilk ciddi addımın atılması
 3. Kale limanının İngiltərədə qalması
 4. Fransızların qalib gəlməsi
 5. XV əsrin II yarısı başa çatması
- A) 1, 2 B) 3, 4 C) 4, 5 D) 2, 3 E) 1, 5

66. Məntiqi ardıcılığı tamamlayın.

1. Azərbaycan Osmanlı qüvvələrinin birgə mübarizəsi
 2. Sentrokaspi diktaturasının süqut etməsi
 3. ...
- A) Bakı Xalq Komissarları Sovetinin süqut etməsi
B) Araz Türk Respublikasının yaranması
C) Zaqafqaziya Seyminin yaranması
D) Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin Gəncədən Bakıya köçürülməsi
E) Beşinci hökumət kabinetinin süqut etməsi

67. Səbəb-nəticə əlaqəsi *pozulmuşdur*:

	Səbəb	Nəticə
A)	İsveçin müharibədə məğlub olması	Rusiya Baltik dənizi sahillərinə çıxdı.
B)	İkinci dəfə Vyana şəhərinin mühasirəsinin uğursuzluğu	Osmanlı dövlətinin Mərkəzi Avropadan sıxışdırılmasının başlanğıcı qoyuldu.
C)	I Balkan müharibəsində Osmanlının məğlub olması	Osmanlı demək olarkı Avropadakı torpaqlarını itirdi.
D)	Çinin II Tiryək müharibəsində məğlub olması	Çin ərazisində tiryəkin açıq satışına icazə verildi.
E)	I burjuva inqilabında ABŞ-in qalib gəlməsi	ABŞ-da aqrar məsələ həll edildi.

68. Xronoloji ardıcılığı müəyyən edin.

1. Xüsusi Cənubi Qafqaz Komitəsinin yaranması
 2. Trabzon konfransının çağırılması
 3. Bakı Xalq Komissarları Sovetinin yaranması
- A) 1, 2, 3 B) 1, 3, 2 C) 3, 1, 2
D) 3, 2, 1 E) 2, 3, 1

69. Daha əvvəl baş vermişdir:

- A) Gent müqaviləsinin imzalanması
B) Susima döyüşünün baş verməsi
C) Dekabristlər üsyanının baş verməsi
D) Yassı müqaviləsinin imzalanması
E) Trablis müharibəsinin baş verməsi

70. XVIII əsrin 90-cı illərində ləğv edilib mahal kimi Şəki xanlığının tərkibinə daxil oldu:

- A) Xaçın məlikliyi B) İlisu sultanlığı
C) Dizaq məlikliyi D) Ərəş sultanlığı
E) Car-Balakən camaatlığı

71. Kırım müharibəsində Rusiyaya qarşı Osmanlıya kömək edən dövlət:



- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

Blok II

72. Gəncə xanlığında ikihakimiyyətlik başa çatan ildə:

1. İngiltərə ABŞ-ın müstəqilliyini tanıdı.
2. Portsmut müqaviləsi imzalandı.
3. "Antanta" ittifaqının yaranması başa çatdı.
4. Kırım xanlığı Rusiya tərəfindən işğal edildi.

A) 1, 2 B) 3, 4 C) 1, 4 D) 2, 3 E) 1, 3

73. Çində XIX əsrin ikinci yarısına aid olan hadisələri müəyyən edin.

1. II Tiryək müharibəsində məğlub olması
2. Respublika elan edilməsi
3. Taypinlər hərəkatının baş verməsi
4. İlk qeyri-bərabər hüquqlu müqavilə imzalaması

A) 1, 2 B) 2, 4 C) 1, 4 D) 3, 4 E) 2, 3

74. Şəki və Urmiya xanlıqlarına aid oxşar cəhətlər:

1. Qarabağ xanlığına yürüş etmələri
2. Quba xanlığından bir müddət asılı vəziyyətdə olmaları
3. Birləşdirmə uğrunda mübarizə aparmaları
4. Əfşar tayfası tərəfindən yaranmaları

A) 3, 4 B) 2, 4 C) 1, 3 D) 1, 2 E) 2, 3

75. Verilən əlamətlər hansı tarixi dövrə aiddir?

1. İlk dəfə vergi toplamaq üçün icazə kağızı qəbalə verilirdi.
2. Hərbi məskənlər rabat adlanırdı.

A) monqollar B) səlcuqlar C) səfəvilər
D) ərəblər E) xanlıqlar

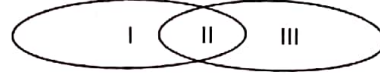
76. I Abbasın dövründə verilən əlamətlərin aid olduğu şəhər:

1. Qeysəriyyə tikdirilmişdir.

2. Vergilərdən azad edilmişdir.

A) Təbriz B) İsfahan C) Ordubad
D) Şamaxı E) Ərdəbil

77. Azərbaycan XX əsrin ilk onilliyi (I) ilə Azərbaycanın XX əsrin ikinci onilliyi (II) arasında oxşar (II) və fərqli cəhətləri Eyler-Venn diaqramına əsasən müəyyən edin.



1. Partiya və təşkilatların yaranması
 2. İlk Operamızın yaranması
 3. İlk filmimizin çəkilməsi
 4. Sahibkarlarla fəhlələr arasında ilk müştərək müqavilənin imzalanması
 5. Müvəqqəti mükəlləfiyyətliyin ləğv edilməsi
- A) I – 2, 4; II – 1; III – 3, 5 B) I – 2, 3; II – 4, III – 5
C) I – 4; II – 5; III – 1, 2 D) I – 5; II – 3; III – 2, 4
E) I – 4, 5; II – 2; III – 1, 3

78. Uyğunluq gözlənilmişdir:

AXC dövründə

1. Azərbaycan vətəndaşlığı haqqında qanun
 2. Parlamentin yaradılması haqqında qanun
- a. 20 yaşına çatmış bütün vətəndaşlara seçkilərdə iştirak etmək hüququ verildi.
b. Milli azlıqlara böyük güzəştlər edilmişdi.
c. Türk-müsəlman dünyasında kişilərlə qadınların hüquq bərabərliyi təmin edildi.
d. Qadınlara seçib-seçilmək hüququ verildi.
e. Yalnız azərbaycanlıların təmsil olunduğu bir palatalı parlament yaradılmalı idi.
- A) 1 – a, b; 2 – e B) 1 – c, d; 2 – b C) 1 – c; 2 – b, d
D) 1 – d; 2 – a, b E) 1 – e; 2 – c, d

79. I Dünya müharibəsi dövrünə aid adı buraxılan döyüşü müəyyən edin.

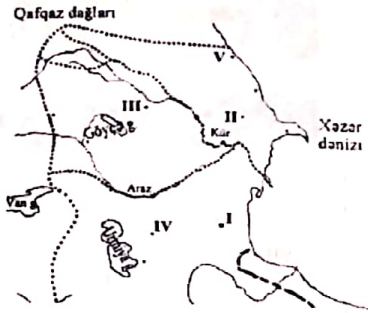
Marna	?	Koperatto
-------	---	-----------

A) Susima B) Yorktaun C) Poltava
D) Somma E) Trafalqar

Blok II

80. XVII əsrə aid "Kələxana" məqbərəsinin yerləşdiyi şəhəri müəyyən edin.

- A) I B) II
C) III D) IV
E) V



81. Hülakülər dövlətində ləğv edilən vergi:

- A) gezit B) xüms C) qoqçur
D) cizyə E) bəhrə

82. Neolit dövründən fərqli olaraq, Tunc dövrünə aid olanları müəyyən edin.

1. Əhalinin əkinçilik və maldarlıqla məşğul olması
 2. İlk şəhər mərkəzlərinin yaranması
 3. Anaxaqanlığının mövcud olması
 4. Atdan minik və qoşqu vasitəsi kimi istifadə edilməsi
- A) 1, 2 B) 1, 4 C) 2, 4 D) 3, 4 E) 2, 3

83. VII əsrin 80-ci illərinə aiddir:

1. Türklərin Çinə qarşı üsyanının baş verməsi
2. Birinci Göytürk dövlətində buddizm dininin təbliğ edilməsi
3. İltaris xanın yeni dövlət yaratması
4. Gurlu tayfası tərəfindən Qəznəvilər dövlətinə son qoyulması

84. Xanlıqlar dövrünə aid *səhv* fikirlər:

1. Mirzəyanə və kələntərlik adlı vergilər toplanırdı.
2. Torpaq sahibinə çevrilən *elbəylər* xan qarşısında hərbi mükəlləfiyyətdən azad idi.
3. *Maaflar* asayiş qoruyucusu idi və qoşunun əsasını təşkil edirdi.

4. Bir sıra xanlıqlarda qanunverici hakimiyyətə *Malik xan* çurası fəaliyyət göstərirdi.

85. Qızıl Ordu dövləti üçün səciyyəvi cəhətləri müəyyən edin.

1. XIV əsrdə islam dininin qəbul edilməsi
2. Xidmət müqabilində *cagir* adlı torpağın paylanması
3. Rusları asılı vəziyyətə salması
4. Osmanlılara qarşı mübarizə aparılması
5. XVI əsrin əvvəlində süqut etməsi

86. Xronoloji ardıcılığı müəyyən edin.

1. Qərbi Hun dövlətinin xəzərləri asılı vəziyyətə salması
2. Ağ Hunların Şimal-Qərbi Hindistanı asılı vəziyyətə salması
3. Müqəddəs Roma imperiyasının yaranması
4. Fransa krallığının yaranması

87. Uyğunluğu müəyyən edin.

Qaraqoyunlu hökmdarlarının hakimiyyət dövrü:

1. Qara Yusif
2. Qara İsgəndər
3. Cahan şah

Hadisələr:

- a. Öz hakimiyyətini Kürün şimalına yaymışdı.
- b. Alaşkerd döyüşündə məğlub olmuşdu.
- c. Sədrud döyüşündə qalib gəlmişdi.
- d. Hakimiyyətinin əvvəlində Teymurilərdən asılı vəziyyətdə olmuşdu.
- e. Səfəvilərə qarşı mübarizə aparmışdı.

Blok II

Sizə təqdim olunmuş mətni diqqətlə oxuyun və burada verilmiş məlumatlardan istifadə edərək 88-90-cu tapşırıqları Cavab vərəqində yerinə yetirin.

1387-ci ildə Teymur Azərbaycanı tərk etməli oldu. Ancaq ölkə artıq Əmir Teymurun canişinləri tərəfindən idarə olunmağa başlanmışdı. O, oğlu Miranşahı zəbt olunmuş ərazilərin hakimi təyin etdi. Azərbaycanda hakimiyyəti ələ almağa çalışan feodallar bir tərəfdən Əmir Teymurun canişinlərinə qarşı vuruşur, digər tərəfdən isə öz aralarında mübarizə aparırdılar. Təbriz şəhəri Azərbaycanın açarı hesab edildiyi üçün onun ələ keçirilməsi həm Teymuri əmirləri, həm də yerli feodallar üçün əsas məqsəd idi. Yerli feodallar əsas qüvvələri Əmir Teymura qarşı mübarizəyə səfərbər etmək əvəzinə, bir-biri ilə vuruşurdular və qüvvələrini tükəndirirdilər. Nəticədə Əmir Teymur 1392-ci ildə Azərbaycana gəldi və Təbrizi tutdu.

88. Mətnə əsasən hansı şəhər uğrunda əsas mübarizə aparıldığını qeyd edin.

89. I yürüşdən sonra Teymurun Azərbaycanı tərk etməsinin səbəbini yazın.

90. Tarixi biliklərinizə əsaslanaraq Naxçıvanda Əlincə qalasında Əmir Teymura qarşı on dörd il mübarizə aparan dövlətin adını qeyd edin.

SINAQ - 9

RİYAZİYYAT

1. Ən kiçiyi $2n$ olan üç ardıcıl cüt natural ədədin cəmi 30 olarsa, $(2n + 1)$ ifadəsinin qiymətini tapın.

- A) 11 B) 7 C) 8 D) 12 E) 9

2. b parametrinin hansı qiymətində $y = 2x + b$ düz xətti $y = x^2 + 4x + 7$ parabolasına toxunur?

- A) -1 B) 6 C) 4 D) 7 E) 9

3. $y = \sqrt{24 - 4x} + (3x - 6)^{-\frac{1}{2}}$ funksiyasının təyin oblastını tapın.

- A) (2; 6] B) [2; 6] C) $(-\infty; 2) \cup [6; +\infty)$
D) (2; 6) E) [2; 6)

4. $\begin{cases} x + y = 5 \\ x^2 + y^2 = 29 + 2xy \end{cases}$ tənliklər sistemindən xy hasilini tapın.

- A) -4 B) 4 C) 9 D) 1 E) -1

5. $z = -2 + bi$ kompleks ədədinin argumenti $\alpha = 120^\circ$ olarsa, b -ni tapın.

- A) 2 B) $-\sqrt{3}$ C) $2\sqrt{3}$ D) -2 E) $\sqrt{3}$

6. $x^2 + y^2 + 4y - 21 = 0$ tənliyi ilə verilmiş çevrənin radiusunu tapın.

- A) 9 B) 6 C) 5 D) 1 E) 2

7. ABC bərabərtərəfli üçbucağının orta xətlərinin əmələ gətirdiyi üçbucağın sahəsi $9\sqrt{3}$ olarsa, ABC üçbucağının perimetrini tapın.

- A) 36 B) 9 C) 24 D) 30 E) 27

8. Hesablayın: $\lim_{x \rightarrow \infty} \frac{6x + 5}{\sqrt{4x^2 + 3x - 2}}$

- A) $\frac{4}{5}$ B) $\frac{5}{4}$ C) $\frac{3}{2}$ D) $\frac{1}{3}$ E) 3

9. lg 3768 ədədi hansı aralıqda yerləşir?

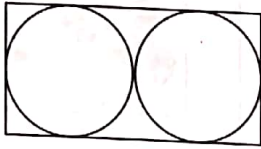
- A) (2; 3) B) (3; 4) C) (4; 5) D) (5; 6) E) (6; 7)

Blok II

10. $\sqrt[3]{(4-\sqrt{17})^3} - \sqrt[4]{(\sqrt{17}-5)^4}$ ifadəsinin qiymətini tapın.

- A) 1 B) $9 - 2\sqrt{17}$ C) $2\sqrt{17} - 9$
D) -1 E) $-1 - 2\sqrt{17}$

11. Şəkildə sahəsi 128 sm^2 olan düzbucaqlının daxilində iki eyni çevrə çəkilmişdir. Çevrənin radiusunu tapın.

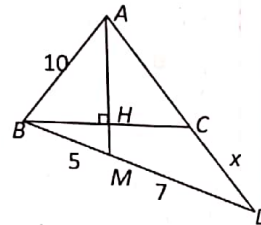


- A) 2 B) 6 C) 8 D) 9 E) 4

12. İfadəni sadələşdirin: $\frac{\cos^2 \alpha}{1 + \cos 2\alpha}$

- A) 1 B) 2 C) $\frac{1}{2}$ D) $\cos \alpha$ E) $\operatorname{tg}^2 \alpha$

13. $AB = 10 \text{ sm}$, $BH = HC$,
 $AH \perp BC$, $BM = 5 \text{ sm}$,
 $MD = 7 \text{ sm}$ olarsa, x -i tapın.
 A) 2 sm B) 4 sm C) 5 sm
 D) 3 sm E) 6 sm



14. Çevrəsinin uzunluğu 24π olan dairədə 30° -li mərkəzi bucağa uyğun olan sektorun sahəsini tapın.

- A) $3\pi \text{ sm}^2$ B) $9\pi \text{ sm}^2$ C) $6\pi \text{ sm}^2$
D) $12\pi \text{ sm}^2$ E) $15\pi \text{ sm}^2$

15. $\frac{x^2 - 7x + 12}{x^2 - a}$ cəbri kəsri ixtisar olunarsa, a -nın

ala biləcəyi ədədi qiymətlərin cəmini tapın ($x \neq 0$).

- A) 32 B) 19 C) 28 D) 25 E) 27

16. $\frac{a}{b}=2$ olarsa, $\frac{a^2-16b^2}{a \cdot (a-4b)}$ ifadəsini

sadələşdirin.

- A) 3 B) -3 C) 1 D) 2 E) -2

17. Həcmi 40 *lit*r olan 30%-li duz məhlulunu nə qədər buxarlandırmaq lazımdır ki, 50%-li duz məhlulu alınsın?

- A) 20 B) 16 C) 30 D) 25 E) 26

18. $\begin{cases} A = \{1; 2; 3; 4; 5; 6\} \\ B = \{2; 3; 4; 5; 6; 7\} \\ C = \{4; 5; 6; 7; 8; 9\} \end{cases}$ çoxluqları üçün

$(A \cap B) \setminus C$ çoxluğunu tapın.

- A) {2; 3} B) {6} C) {5} D) {1; 2; 3; 4; 5; 6} E) {5; 6}

19. Düz xətt üzərində yerləşən 6 nöqtə verilmişdir. Alınan parçaların sayını tapın.

- A) 18 B) 12 C) 15 D) 6 E) 5

20. $|\sin x| = \frac{1}{2}$ tənliyinin $[0; 4\pi]$ parçasında neçə kökü var?

- A) 8 B) 12 C) 5 D) 6 E) 4

21. $\frac{{}_6C_2}{{}_5P_1} + \frac{100!}{99!}$ ifadəsinin qiymətini hesablayın.

- A) 103 B) 125 C) 150 D) 97 E) 72

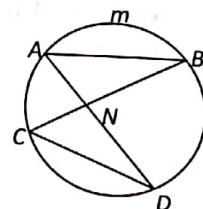
22. $-9,3$ və $8,7$ ədədlərinin tam hissələri hasilini tapın.

- A) -1 B) 72 C) -80 D) -72 E) 21

23. $a_n = 3n^2 + 2$ ardıcılığında $a_2 + a_n = 64$ olursa, $n = ?$

24. Paralel köçürmədə $A(6; 3)$ nöqtəsi $B(4; 9)$ nöqtəsinə köçürülərsə, AB parçasının $C(x; y)$ orta nöqtəsi $D(m; n)$ nöqtəsinə keçər. $m + n$ cəmini tapın.

25. a -nın hansı qiymətində $ax^2 + 2x - 6a + 4 = 0$ tənliyinin köklərindən biri 2 olar?



26. Şəkilə AmB qövsü 100° və $AB = CD$ olarsa, $\angle ANC$ -nin dərəcə ölçüsünü tapın.

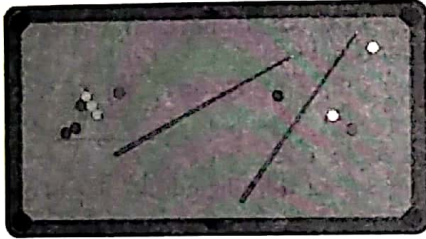
Blok II

27. $ax^2 + bx + c > 0$ bərabərsizliyi üçün uyğunluğu müəyyən edin (a , b və c parametrlərdir).

- | | |
|---|--------------------------|
| 1. x -in bütün həqiqi qiymətlərində ödənilir. | a. $a > 0$ və $D = 0$ |
| 2. x -in heç bir həqiqi qiymətlərində ödənilir. | b. $a = 0$ və $D \geq 0$ |
| 3. x -in yalnız bir həqiqi qiymətində ödənilir. | c. $a < 0$ və $D \leq 0$ |
| | d. $a \leq 0$ və $D < 0$ |
| | e. $a > 0$ və $D < 0$ |

Sizə təqdim olunmuş situasiyanı diqqətlə oxuyun və burada verilmiş məlumatlardan istifadə edərək 28-30 sayılı tapşırıqları Cavab vərəqində yerinə yetirin. Nəzərə alın ki, hər tapşırıqda alınan nəticə həmin situasiya ilə bağlı növbəti tapşırıqlarda istifadə oluna bilər.

Bilyard masasında 11 top və topların düşməsi üçün 6 dəlik var. Toplardan yalnız biri ağ rəngdədir.



28. Masadan təsadüfi seçilmiş iki topun heç birinin ağ olmaması ehtimalını tapın.

29. Hər bir dəliyə bir top yerləşirsə, bütün dəliklər dolduqdan sonra, yerdə qalan toplar içərisində ağ topun da olması ehtimalını tapın.

30. Hər vuruşda I iştirakçının uğurlu olma ehtimalı 0,3; II iştirakçının uğurlu olma ehtimalı isə 0,8-dir. İlk vuruşda iştirakçılardan yalnız birinin uğurlu olması ehtimalını tapın.

COĞRAFIYA

31. Xəritə-sxemə əsasən işarələnmiş ərazilərə aid olan xüsusiyyətlər:



1. Təbii artım yüksəkdir.
 2. Əhalinin əksəriyyəti islam dininə inanır.
 3. Təbii artımın tipi müasirdir.
 4. Əhalinin cins tərkibində kişilər üstünlük təşkil edir.
 5. Fəal əhalinin əksəriyyəti xidmət sahələrində çalışır.
- A) 1, 4 B) 2, 3 C) 3, 5 D) 1, 5 E) 2, 4

32. Respublikamızda dağüstü kserofit bitkilərin daha geniş yer tutduğu ərazilər:

- A) Vulkanik yayla, Kür dağarası çökəkliyi
- B) Qusar maili düzənliyi, Acınohur ön dağlığı
- C) Kiçik Qafqazın şimal yamacı, Lənkəran ovalığı
- D) Talış dağlarının zirvələri, Naxçıvan ərazisi
- E) Böyük Qafqazın cənub yamacı, Talış dağları

33. "Yalançı urbanizasiya"ya aid olan ifadələri seçin.

1. Meqapolis 3. Geceqondu 5. Bidonvil
 2. Favel 4. Suburbanizasiya 6. Aqlomerasiya
- A) 1, 2, 3 B) 3, 4, 6 C) 2, 3, 5 D) 4, 5, 6 E) 1, 3, 6

34. Yer kürəsində səhrələşmə problemini yaradan əsas səbəblər:

- A) Dəniz nəqliyyatının sürətli inkişafı, suvarma əkinçiliyinin genişlənməsi
- B) Demografik böhran, meşələrin qırılması
- C) İqlimin quraqlaşması, ətraf mühitdən səmərəsiz istifadə
- D) Daimi donuşluq, istehsalın elm tutumluluğunun artması
- E) Sənayedə tullantısız texnologiyanın tətbiqi, havanın temperaturunun azalması

Blok II

35. Atlantik okeanı sahilində yerləşən dövlətlər:

- A) Portuqaliya, Meksika, Tailand
- B) Uruqvay, Macarıstan, Nigeriya
- C) Argentina, Fransa, Efiopiya
- D) Mavritaniya, Peru, Mozambik
- E) İspaniya, Seneqal, Braziliya

36. Dağ meşələrinin geniş yayıldığı fiziki-coğrafi rayonları müəyyən edin.

- A) Günnüt-Qapıcıq, Zaqatala-Lahıc, Küdrü Şirvan
- B) Abşeron-Qobustan, Qonaqkənd, Qarabağ dağları
- C) Günnüt-Qapıcıq, Qazax-Qarabağ, Küdrü Şirvan
- D) Zaqatala-Lahıc, Qonaqkənd, Qarabağ dağları
- E) Qazax-Qarabağ, Zaqatala-Lahıc, Qarabağ dağları

37. – Rütubəti az

– Fiziki aşınması çox

– Bitki örtüyü zəif

Yuxarıda verilən xüsusiyyətlər hansı ərazi üçün xarakterik deyil:

- A) İran yaylası
- B) Ərəbistan yarımadası
- C) Turan ovalığı
- D) Konqo hövzəsi
- E) Böyük Səhra

38. Ölkə gəlirinin çox hissəsini təhsilə ayıran ölkələri seçin.

- A) Türkiyə, Finlandiya, Meksika
- B) Çin, İsveç, ABŞ
- C) Özbəkistan, Norveç, Zimbabve
- D) Kanada, Çili, Madaqaskar
- E) Hindistan, Monqolustan, Boliviya

39. Yaşlı əhali %-nin daha çox olduğu regionlar:

- A) And ölkələri, Cənubi Avropa
- B) Orta Avropa, Şimali Avropa
- C) Cənubi Avropa, Cənub-Şərqi Asiya

- D) Mərkəzi Asiya, Orta Avropa
- E) Baltıqyanı ölkələr, Şərqi Asiya

40. Tayqa zonası üçün səciyyəvi olmayan əlamətlər:

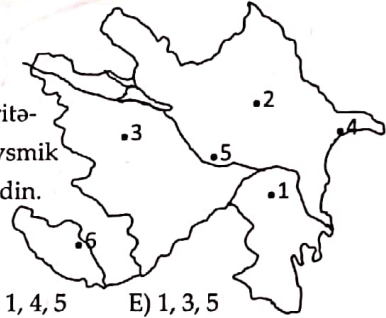
- 1. İsti cərəyanların təsiri ilə formalaşib.
 - 2. Əsasən şimal materikləri ərazisindədir.
 - 3. Podzol torpaqlar yayılmışdır.
 - 4. Mülayim qurşaqla yerləşir.
 - 5. Cənub yarımkürəsində geniş sahə tutur.
 - 6. İynəyarpaqlı meşələrdir.
- A) 2, 6 B) 3, 5 C) 1, 4 D) 1, 5 E) 3, 6

41. Ölkə əhalisinin mexaniki artımı nədir?

- A) Əhalinin miqrasiya hesabına azalmasıdır.
- B) Əhalinin ölkə daxilində yerdəyişməsidir.
- C) Ölkədən əhalinin işsizliklə əlaqədar çıxıb getməsidir.
- D) Kənddə təbii artım hesabına işsizlərin çoxalmasıdır.
- E) Ölkəyə gələnlərin sayının gedənlərdən çox olmasıdır.

42. Verilmiş xəritədə daha fəal seysmik əraziləri təyin edin.

- A) 1, 4, 6
- B) 2, 3, 6
- C) 2, 4, 5
- D) 1, 4, 5
- E) 1, 3, 5



43. Ölkənin iqtisadi-coğrafi mövqeyinin qiymətləndirilməsi zamanı nəzərə alınan əsas amillər:

- A) dənizə çıxışın olması, kənd əhalisinin üstünlüyü
- B) faydalı qazıntılar, dövlət quruluşu, şəhər əhalisinin sayı
- C) nəqliyyat, təbii şərait, təbii ehtiyatlar, mikromövqe
- D) iqlim şəraiti, relyef, əhalinin cins və yaş tərkibi
- E) nəqliyyat, əhalinin təbii artımı, ixtisaslı kadrlar

Blok II

44. Qarabağ iqtisadi coğrafi rayonu üzrə əhalinin sayı 2021-ci ildə 904,5 min nəfər, illik təbii artım 4703,4 nəfər olmuşdur. Hər 1000 nəfərə düşən təbii artımı müəyyən edin.

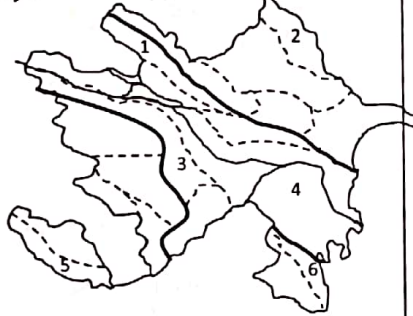
- A) 9,3 nəfər B) 2,4 nəfər C) 8 nəfər
D) 5,2 nəfər E) 6,7 nəfər

45. Xörək duzu ehtiyatlarının yerləşdiyi ərazilər:

- A) Aran, Lənkəran B) Kiçik Qafqaz, Qobustan
C) Abşeron, Lənkəran D) Naxçıvan, Abşeron
E) Qarabağ, Dağlıq Şirvan

46. Müvafiq olaraq Qanx-Əyriçay, Gülüstən və Şollar düzlərinin yerləşdiyi fiziki coğrafi rayonları müəyyən edin.

- A) 4, 5, 6
B) 1, 5, 2
C) 2, 1, 3
D) 1, 3, 2
E) 2, 6, 4



47. 2022-ci il 1 yanvar statistik məlumatlara əsasən Azərbaycanda ÜDM 9257,6 milyon ABŞ dolları olmuşdur. ÜDM-in adambaşına düşən indeksini ($I_{\text{ÜDM}}$) (maksimum 40 000 ABŞ dolları, minimum 100 ABŞ dolları) hesablayın.

- A) 0,23 B) 1,25 C) 0,94 D) 0,45 E) 0,77

48. Uşaq ölümlərinin daha çox olduğu ölkələri müəyyən edin.

- A) Yaponiya, Rusiya
B) ABŞ, Meksika
C) Efiopiya, Somali
D) Braziliya, Azərbaycan
E) Niderland, Norveç

49. Regionlara uyğun gələn körfəzləri müəyyən edin.

1. Cənub-qərb Asiya I. Benqal
2. Cənub-şərqi Asiya II. Siam
3. Baltikyanı III. Oman
4. Cənubi Asiya IV. Rıqa
A) 1 – IV; 2 – I; 3 – II; 4 – III
B) 1 – III; 2 – IV; 3 – I; 4 – II
C) 1 – II; 2 – III; 3 – IV; 4 – I
D) 1 – I; 2 – III; 3 – IV; 4 – II
E) 1 – III; 2 – II; 3 – IV; 4 – I

50. İşarələnmiş ölkə üçün xas olan xüsusiyyətləri müəyyən edin.

1. "Dемоqrafik partlayış" xarakterikdir.
2. 2 okeana çıxışı var.
3. İri taxıl ixracatçısıdır.
4. Ölkə ərazisində pampa geniş sahə tutur.
5. Əhali əsasən sahil ştatlarda məskunlaşıb.
6. İmmiqrant mərkəzlərindəndir.
A) 1, 2, 4 B) 3, 5, 6 C) 1, 3, 4
D) 2, 4, 6 E) 2, 3, 4



51. Azərbaycanda əhalinin sıx məskunlaşdığı ərazilər:

- A) Abşeron, Lənkəran, Gəncə-Qazax
B) Böyük Qafqazın yüksək dağlığı, Qobustan, Mil
C) Ceyrançöl, Samur-Dəvəçi, Kəlbəcər-Laçın
D) Qobustan, Abşeron, Şəki-Zaqatala
E) Acınohur, Abşeron, Muğan

52. Urbanizasiya səviyyəsi daha yüksək olan ölkələr:

1. Qatar 2. Əfqanıstan 3. BƏƏ
4. Misir 5. Bəhreyn 6. Türkiyə
A) 1, 3, 6 B) 2, 4, 6 C) 1, 5, 6
D) 2, 3, 4 E) 1, 3, 5

Blok II

53. Böyük Qafqazda olan hansı landşaftlara Talış dağlarında rast gəlinir?

1. Yarımsəhra 2. Subnival 3. Düzənlik-meşə
4. Nival 5. Dağ-meşə 6. Səhra

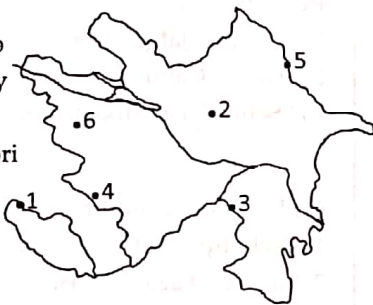
54. Əraziləri iki qitədə yerləşən ölkələr:

1. Misir 2. Türkiyə 3. Rusiya
4. Kanada 5. Qazaxıstan 6. Peru

55. Yağıntılardan düşməsinə bağlı olaraq sahəsi kəskin dəyişən şərq yarımkürəsi gölləri:

1. Xəzər 2. Çad 3. Eyr
4. Göygöl 5. Lobnor 6. Miçiqan

56. Xəritə-sxema əsasən, paleozoy yaşlı süxurların yayıldığı əraziləri müəyyən edin.



57. Uyğunluğu müəyyən edin.

1. Friksion işsizlik
2. Struktur işsizlik
3. Dövri işsizlik
- a. Təbii işsizliyə aid deyil.
- b. İş yerini öz istəyi ilə tərk edən işçinin iş tapana qədər işsiz qalmasıdır.
- c. İqtisadiyyatın müxtəlif sahələrinə yeni texnologiyaların tətbiq edilməsi nəticəsində yaranır.
- d. Ölkədə iqtisadi problemlər yaşanan zaman müşahidə olunur.
- e. İşsiz qalmış şəxslərin yeni peşə öyrənməsi ilə nəticələnir.

Sizə təqdim olunmuş situasiyanı diqqətlə oxuyun və burada verilmiş məlumatlardan istifadə edərək 58-60 sayılı tapşırıqları Cavab vərəqində yerinə yetirin. Nəzərə alın ki, hər tapşırıqda alınan nəticə həmin situasiya ilə bağlı növbəti tapşırıqlarda istifadə oluna bilər.

Şərq çinarının qorunub saxlanılması məqsədilə 1974-cü il tarixli qərarı ilə 107 hektar ərazidə Qoruq yaradılmışdır. Qoruğun adı monqol mənşəli olub, Beysut tayfasının adından götürülüb. Çinarlıq qoruq ərazisinin 93,5%-ni təşkil edir. Qoruğun yerləşdiyi ərazi əsasən dağlıq olub, dəniz səviyyəsindən hündürlüyü 600–800 m-ə qədərdir. Sağ sahil dik yamaclı dağlardan, sol sahil isə təpəliklərdən ibarətdir. Əsasən Üçüncü dövr çöküntüləri yayılıb. Çay dərəsi boyunca ensiz allüvial düzənlik uzanır.

58. Mətnə verilən məlumatlar hansı qoruğa aiddir?

59. Qoruq hansı inzibati rayonun ərazisində yerləşir?

60. 59-cu sualın cavabını nəzərə alaraq qoruğun yerləşdiyi iqtisadi-coğrafi rayonu tapın.

TARİX

61. Dəbil və Bərdə şəhərlərinə aid oxşar cəhət:

- A) Şəddadi dövlətinin paytaxtı olmaları
- B) Monqollara xərac verib dağıntılardan xilas olmaları
- C) Xürrəmilər tərəfindən ərəblərdən azad edilmələri
- D) Ərəb canişinliyinin mərkəzi olmaları
- E) Slavyanların qarət və talanlarına məruz qalmaları

62. Qərbi Roma imperiyasına aiddir:

- A) Amid döyüşündə məğlub olması
- B) Milan fərmanının verilməsi
- C) Katalaun döyüşündə iştirak etməsi
- D) Konstans müqaviləsinin imzalanması
- E) Suasson döyüşündə məğlub olması

63. Daha sonra baş vermişdir:

- A) ZSFSR-in yaranması
- B) Yuxarı Zəngəzurun Ermənistana verilməsi
- C) Azərbaycan SSR-nin II konstitusiyasının qəbul edilməsi
- D) "Çayoba faciəsi"nin baş verməsi
- E) SSRİ-də elektrikle işləyən ilk dəmir yol xəttinin işə salınması

64. Uyğunluq pozulmuşdur:

- A) Veymar Respublikası mövcud olmuşdu – Almaniya
- B) Türkiyənin müstəqilliyi və yeni sərhədləri tanındı – Lozanna konfransında
- C) ABŞ-da mühacirət qanunlarına dəyişiklik edilmişdi – Kalvin Kulicin dövründə
- D) Almaniya ilə SSRİ arasında imzalanmışdı – Rapallo sazişi
- E) Yaponiya və Almaniya arasında imzalanmışdı – "Antikomintern" paktı

65. Ərdəbil hakimliyinin mövcud olduğu dövrə aid deyil:

- 1. Cəfərilər və Şüeybilər sülaləsinin hakimiyyətdə olmaları
 - 2. Şirvanşahlar və Teymurilər arasında diplomatik münasibətlərin qurulması
 - 3. Soyurqal torpaq sahibliyinin yaranması
 - 4. Dərbəndilər sülaləsinin hakimiyyətinin başa çatması
 - 5. Üşr adlı verginin toplanmağa başlanması
- A) 2, 5 B) 3, 4 C) 1, 4 D) 2, 3 E) 1, 5

66. Zaqafqaziya Seymi ilə Osmanlılar arasındakı müharibə nəticəsində yaranmışdır:

- A) Bakı Xalq Komissarlar Soveti
- B) Cənubi Qafqaz müstəqil Federativ Respublikası
- C) Cənubi Qafqaz Komissarlığı
- D) Xüsusi Cənubi Qafqaz Komitəsi
- E) "Sentrokaspi diktaturası"

67. Verilənlərə aiddir:

- 1. Gizli diplomatiyadan imtina edilməsi
- 2. Silahların azaldılması
- A) Krım konfransı B) Brian-Kelloq paktı
- C) "14 maddə" prinsipi D) "Atlantika xartiyası"
- E) "Molotov-Ribbentrop" paktı

68. Azərbaycanda II Respublika ilə bağlı xronoloji ardıcılığı müəyyən edin.

- 1. Qars müqaviləsinin imzalanması
 - 2. Latın əlifbasının tətbiq edilməsi
 - 3. Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətinin yaranması
- A) 1, 3, 2 B) 1, 2, 3 C) 3, 1, 2 D) 3, 2, 1 E) 2, 3, 1

69. Daha əvvəl baş vermişdir:

- A) Kanadaya *dominion* hüququnun verilməsi
- B) Rusiyada təhkimçiliyin ləğv edilməsi
- C) Fransada III Respublikanın yaranması
- D) Yaponiyada burjuva islahatının keçirilməsi
- E) Gənc türklər inqilabının baş verməsi

Blok II

70. XVIII əsrin 90-cı illərində hakimiyyətə gələn sülalə:
A) Tüdorlar B) Burbonlar C) Əfşarlar
D) Qacarlar E) Valua

71. Qubalı Fətəli xanın vergi islahatına görə:
1. Vergilərin mahal naibləri tərəfindən yığılması qadağan edildi.
2. Bir sıra ağır vergilər ləğv edildi.
3. Vergini kəndxuda toplamalı və şəxsən özü xan xəzinəsinə təhvil verməli idi.
4. Verginin toplanması əyalət hakimlərindən alınıb mərkəzi divana həvalə edildi.
A) 1, 2 B) 3, 4 C) 1, 4 D) 2, 3 E) 1, 3

72. Xəritəyə əsasən "Üçlər ittifaqı"na daxil olan dövlətlər:



A) 1, 3 B) 2, 5 C) 3, 4 D) 2, 4 E) 1, 5

73. VII əsrin 60-cı illərinin I yarısına aid olanları müəyyən edin.
1. Sasanilərin Bizansla müqavilə imzalaması
2. Girdiman dövlətinin Əməvilərlə diplomatik əlaqə qurması
3. Kür çayı sahilində döyüşdə xəzərlərin məğlub olması
4. Əməvilər sülaləsinin hakimiyyətə gəlməsi
A) 1, 2 B) 2, 4 C) 1, 4 D) 3, 4 E) 2, 3

74. Aslandüz və Cavanbulaq döyüşlərinə aid oxşar cəhətlər:

1. XIX əsrin II onilliyində baş vermələri
2. Qacar dövlətinin hökmdarı Fətəli şahın qoşununun məğlub olması
3. Rus çarı I Nikolayın qalib gəlməsi
4. Rusiya ordusunun qalib gəlməsi
A) 3, 4 B) 2, 4 C) 1, 3 D) 1, 2 E) 2, 3

75. Qədim Makedoniya dövlətinin hücumlarına məruz qalmamışdır:

A) Albaniya B) Əhəməni
C) Finikiya D) Yunan şəhər-dövlətləri
E) Misir

76. Xürrəmilərin qalib gəldiyi adı buraxılan döyüşü müəyyən edin.

I Həşdadsər	?	I Həmədan
-------------	---	-----------

A) II Həmədan B) Bəzz C) Savalan
D) II Həşdadsər E) Cərmidan

77. Eyler-Venn diaqramına əsasən ərzaq sapalağı (I) ilə ərzaq vergisini (III) oxşar (II) və fərqli cəhətlərini müəyyən edin.



1. XX əsrin 20-ci illərində tətbiq edilmişdir.
2. XX əsrin 30-cu illərində tətbiq edilmişdir.
3. Azad ticarətin inkişafına səbəb olmuşdur.
4. Yeni İqtisadi Siyasət dövrünə aiddir.
5. Hərbi kommunizm siyasəti dövrünə aiddir.

A) I - 5; II - 1; III - 3, 4 B) I - 2, 3; II - 4; III - 5
C) I - 4; II - 5; III - 1, 2 D) I - 5; II - 3; III - 2, 4
E) I - 4, 5; II - 2; III - 1, 3

Blok II

78. Uyğunluğu müəyyən edin.

1. Ş.M.Xiyabani hökuməti
 2. S.C.Pişəvəri hökuməti
 - a. Üsyana rəhbərlik etmək üçün İctimai İdarə Heyəti təşkil olundu.
 - b. Təbrizdə pulsuz qız məktəbi açıldı.
 - c. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti ilə diplomatik əlaqələr qurmuşdu.
 - d. Azərbaycan dili bütün Cənubi Azərbaycanda rəsmi dövlət dili elan edildi.
 - e. Təbriz universiteti təsis edildi.
- A) 1 – a, b; 2 – e B) 1 – b; 2 – d, e C) 1 – c; 2 – b, d
D) 1 – d; 2 – a, b E) 1 – e; 2 – c, d

79. Gurlu tayfası tərəfindən süquta uğradılan dövlət:

- A) Uyğur B) Qəznəvi C) Böyük Səlcuq
D) Qaraxanlı E) Xəzər xaqanlığı

80. Mezolit və Eneolit dövrlərinə aid oxşar cəhətlər:

1. Yalnız daş əmək alətlərindən istifadə edilməsi
 2. İnsanların dulusçuluqla məşğul olması
 3. Anaxaqanlığının mövcud olması
 4. İnsanların ovçuluqla məşğul olması
- A) 1, 2 B) 1, 4 C) 3, 4 D) 2, 4 E) 2, 3

81. Səfəvilər nəslı tərəfindən yaradılan xanlıq:

- A) 2 B) 4 C) 5
D) 1 E) 3



82. Sasani dövlətində şərti torpaq sahibliyi adlanırdı:

- A) Gezit B) Xüms C) Xostak
D) Cizyə E) Xaraq

83. İkinci Dünya müharibəsinin 1940-cı ilə aid olan hadisələri:

1. Fransa ərazisində Vişi hökumətinin yaranması
2. Miduey və Əl-Ələmeyn döyüşünün baş verməsi
3. "Dünkerk möcüzəsi" adlı hadisənin baş verməsi
4. Yunanıstan və Yuqoslaviyanın faşistlər tərəfindən işğal edilməsi

84. Bəndərin başçılığı ilə baş verən üsyana aid doğru fikirləri seçin.

1. Monqol zülmünə qarşı yönəlmişdi.
2. XIII əsrin 30-cu illərində baş vermişdi.
3. Məğlubiyyətlə nəticələnmişdi.
4. Erkən feodalizm dövründə baş vermişdi.

85. Türkmənçay müqaviləsinə aid olan fikirləri müəyyən edin.

1. İranın Rusiyaya təzminat ödəməyi öhdəsinə götürməsi
2. Şərqi Gürcüstan və Dağıstanın Rusiyaya ilhaq edilməsinin İran tərəfindən tanınması
3. Rusiyanın Cənubi Qafqazın işğalını başa çatdırması
4. İrandan əhalinin Cənubi Qafqaza hərəkətinə icazə verilməsi
5. İranın Şimali Azərbaycana olan iddialarından əl çəkməsi

86. Türkiyə Respublikasının tarixinə aid hadisələrin xronoloji ardıcılığını müəyyən edin.

1. Səadabad paktının imzalanması
2. İlk Konstitusiyanın qəbul edilməsi
3. Millətlər Cəmiyyətinə daxil olması
4. Montre konfransının keçirilməsi

Blok II

87. Uyğunluğu müəyyən edin.

1. Rumıniyanın Markita şəhəri uğrunda mübarizə aparmışdı.
 2. Tuapse uğrunda döyüşlərdə qəhrəmanlıq göstərmişdi.
 3. Yuqoslaviyada partizan hərəkətində fəal iştirak etmişdi.
- a. Qafur Məmmədov b. Gəray Əsədov
c. Mehdi Hüseynzadə d. Ziya Bünyadov
e. Əhmədiyyə Cəbrayıl

Sizə təqdim olunmuş mətni diqqətlə oxuyun və burada verilmiş məlumatlardan istifadə edərək 88-90-cı tapşırıqları Cavab vərəqində yerinə yetirin.

Şimali Amerikada İngiltərə hökumətinə qarşı "Azadlıq oğulları" adlı gizli təşkilat yarandı. 1765-ci ildə koloniyalar öz nümayəndələrini Nyu-Yorkda qurultaya göndərdilər. Qurultayın qərarına əsasən, İngiltərə parlamenti koloniyaların razılığı olmadan onlara vergi qoya bilməzdi.

Buna baxmayaraq, İngiltərə parlamenti koloniyalara satılan çayın gömrük haqqını artırdı. "Ost-Hind" şirkətinin çayla yüklənmiş bir neçə gəmisi Boston limanına gəldi. Çay gömrük haqqı ödənilməklə əhaliyə satılmalı idi, lakin əhali buna etirazını bildirdi. Gizli təşkilatların üzvləri hindu paltar geyinərək gəmilərə hücum etdilər. Çay qutularını suya atdılar.

88. Mətnə haqqında danışılan ingilislərə qarşı hadisə neçənci ildə baş vermişdi?

89. Tarixi biliklərinizə əsasən baş verən bu hadisə tarixə hansı adla düşdü?

90. Mətnə haqqında danışılan etiraz hadisəsinə cavab olaraq İngiltərə hökuməti hansı tədbirləri gördü?

SINAQ - 10

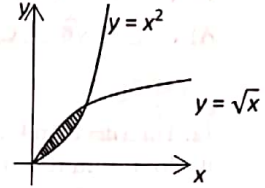
RİYAZİYYAT

1. $|\sin \alpha| = -\sin \alpha$, $\operatorname{tg} \alpha = \frac{2}{3}$ olarsa, $\cos \alpha$ -ni hesablayın.

- A) $\frac{3}{\sqrt{13}}$ B) $\frac{2}{\sqrt{13}}$ C) $-\frac{3}{\sqrt{13}}$ D) $-\frac{2}{\sqrt{13}}$ E) 1

2. Şəklə əsasən ştrixlənmiş hissənin sahəsini tapın.

- A) $\frac{1}{2}$ B) $\frac{2}{3}$ C) $\frac{1}{4}$
D) $\frac{1}{3}$ E) $\frac{3}{4}$



3. $a = 3^{30} + 3^{-30}$ və $b = 3^{30} - 3^{-30}$ olduqda $a^2 - b^2$ ifadəsinin qiymətini tapın.

- A) 2 B) 1 C) 5 D) 6 E) 4

4. Hesablayın: $\lim_{x \rightarrow \infty} \frac{5x^2 + 7x + 4}{10x + 15x^2 + 11}$

- A) $\frac{2}{3}$ B) $\frac{1}{4}$ C) $\frac{1}{3}$ D) $\frac{3}{4}$ E) $\frac{1}{2}$

5. $\frac{x+y}{2x-y} = 5$ olarsa, $\frac{2x+y}{2x-y}$ ifadəsinin qiymətini tapın.

- A) 5 B) 6 C) 7 D) 8 E) 9

6. $x^2 - 7x + c = 0$ tənliyinin köklərindən biri 5 olarsa, c parametrini tapın.

- A) 3 B) 6 C) 10 D) 2 E) 7

7. $|x - 3| < 5$ bərabərsizliyini ödəyən neçə natural ədəd var?

- A) 10 B) 7 C) 8 D) 9 E) 11

8. Tilinin uzunluğu 6 sm olan kubşəkilli qabın yarısı su ilə doludur. Qabın boş hissəsinin əmələ gətirdiyi düzbucaqlı paralelepipedin diaqonalının uzunluğunu tapın.

- A) $6\sqrt{3}$ sm B) 9 sm C) $3\sqrt{6}$ sm
D) 6 sm E) $3\sqrt{3}$ sm

Blok II

9. $\log_2(2x - 3) < 4$ bərabərsizliyini ödəyən ən kiçik və ən böyük tam qiymətlərin cəmini tapın.

- A) 20 B) 18 C) 9 D) 11 E) 10

10. $1 + \frac{1}{3} + \frac{1}{9} + \frac{1}{27} + \dots$ cəmini hesablayın.

- A) 1,5 B) 2,5 C) $\frac{7}{2}$ D) 3 E) $\frac{3}{4}$

11. $\sqrt{7 - 2\sqrt{6}} + 1 = ?$

- A) $\sqrt{7}$ B) $\sqrt{6}$ C) $\sqrt{3}$ D) $\sqrt{6} - 2$ E) $\sqrt{6} + 1$

12. Tili 5 dm olan kub formalı qabın 20%-i su ilə doldurulmuşdur. Qabda neçə litr su var?

- A) 25 l B) 5 l C) 50 l D) 37,5 l E) 125 l

13. $\int_0^1 (3x^2 - 2a)dx = a^2 - 2$ tənliyini ödəyən a -nın tam qiymətlərinin cəmini tapın.

- A) -3 B) 1 C) 0 D) 2 E) -2

14. 3 qız və 4 oğlan tamaşa salonuna daxil oldular. Oğlanlar bir tərəfdə, qızlar isə digər tərəfdə olmaq şərti ilə onlar bir sırada neçə üsulla otura bilərlər?

- A) 288 B) 256 C) 136 D) 72 E) 12

15. $\int_1^4 (2x - 1)dx$ integralını hesablayın.

- A) 7 B) 10 C) 8 D) 16 E) 12

16. $a_n = \frac{n+4}{2n-1}$ və $b_n = a_{n+1} + a_{n+2}$ olarsa, (b_n) ardıcılığının ilk üç həddinin cəmini tapın.

- A) $4\frac{27}{37}$ B) $5\frac{6}{35}$ C) $4\frac{25}{27}$ D) $7\frac{20}{37}$ E) $8\frac{3}{35}$

17. $x^2 - 5x + a^2 - 4 = 0$ tənliyinin köklərindən biri 0-dır. $a = ?$

- A) ± 3 B) ± 2 C) $\pm\sqrt{2}$ D) $\pm\sqrt{3}$ E) $\sqrt{2}$

18. $\frac{7 - \sqrt{7-x}}{x+42}$ ifadəsinin ən böyük qiymətini tapın.

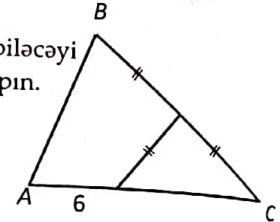
- A) $\frac{1}{4}$ B) $\frac{1}{8}$ C) $\frac{1}{7}$ D) $\frac{1}{6}$ E) $\frac{1}{5}$

19. $\sqrt{(\sqrt{7} - 5)^2}$ ədədi hansı iki qonşu tam ədəd arasında yerləşir?

- A) -3 və -2 B) -2 və -1 C) -1 və 0
D) 0 və 1 E) 2 və 3

20. Şəkildə AB-nin ala biləcəyi ən kiçik tam qiyməti tapın.

- A) 4 B) 5 C) 6
D) 7 E) 12



21. Kəsişməsi boş olmayan A və B çoxluqları üçün $(A \setminus B) + (A \cap B)$ çoxluğu aşağıdakılardan hansına bərabərdir?

- A) $A \cap B$ B) $A \cup B$ C) A D) $B \setminus A$ E) $\emptyset$

22. $a = \sqrt{3} - \sqrt{2}$ olarsa, a ədədinin kəsr hissəsi ilə $\frac{1}{a}$ ədədinin hasilini tapın.

- A) 1 B) 0 C) $\sqrt{3} + \sqrt{2}$ D) $\sqrt{3} - \sqrt{2}$ E) $2\sqrt{3}$

23. Ədədi silsilədə $S_5 = 40$ və $4a_1 = a_3$ olarsa, a_1 -i tapın.

24. Oturacaqları 13 sm və 7 sm, yan tərəfi 5 sm olan bərabəryanlı trapesiyanın sahəsini tapın (sm^2).

25. $y = x^3 + x^2 + x$ funksiyası üçün $f'(4) + f'(1)$ ifadəsinin qiymətini tapın.

26. $z = -5i$ kompleks ədədinin arqumenti neçə dərəcədir?

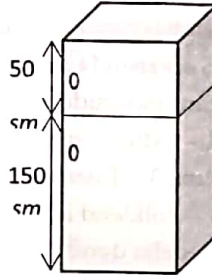
27. Uyğunluğu müəyyən edin.

- | | |
|------------------------|--|
| 1. $y = 2x^2$ | a. $y = f(x)$ funksiyasının qrafiki koordinat başlanğıcına nəzərən simmetrikdir. |
| 2. $y = 3x^3$ | b. $y = f(x)$ cüt funksiyadır. |
| 3. $y = \sqrt[3]{x-2}$ | c. $y = f(x)$ azalan funksiyadır. |
| | d. $y = f(x)$ funksiyasının təyin oblastı $[2; +\infty)$ intervalıdır. |
| | e. $y = f(x)$ funksiyasının qrafiki $(1; -1)$ nöqtəsindən keçir. |

Blok II

Sizə təqdim olunmuş situasiyanı diqqətlə oxuyun və burada verilmiş məlumatlardan istifadə edərək 88-90 sayılı tapşırıqları Cavab vərəqində yerinə yetirin. Nəzərə alın ki, hər tapşırıqda alınan nəticə həmin situasiya ilə bağlı növbəti tapşırıqlarda istifadə oluna bilər.

Evin mətbəxi üçün alınmış soyuducu hündürlükləri 150 sm və 50 sm olan alt və üst bölmələrdən ibarətdir. Soyuducu düzgiin dördbucaqlı prizma şəklindədir.



28. Soyuducunun tutumu $0,5 m^3$ olarsa, onun oturacağına tərəfinin uzunluğunu tapın.

29. Soyuducuya yığılması üçün alınan 100 qazlı içki alt bölməyə yerləşdiriləcək. Hər qazlı içkiyə neçə sm^3 yer düşər?

30. Alınmış içkilərin bəziləri 0,5 litrlik, bəziləri isə 1 litrlikdir. Təsadüfi seçilmiş bir içkinin 0,5 litrlik olması ehtimalı $\frac{2}{5}$ olarsa, 1 litrlik içkilərin sayını tapın.

COĞRAFIYA

31. Xəritə-sxemə əsasən işarələnmiş ərazilərə aid *olmayan* xüsusiyyətlər:



1. Fəal əhalinin əksəriyyəti xidmət sahələrində çalışır.
 2. Əhalinin əksəriyyəti buddizm dininə inanır.
 3. Təbii artımın tipi müasir, doğum ölumdən artıqdır.
 4. Təbii artımın tipi müasir, əsasən yaşlı əhali üstünlük təşkil edir.
 5. Fəal əhalinin əksəriyyəti kənd təsərrüfatında çalışır.
- A) 1, 4 B) 2, 3 C) 3, 5 D) 1, 5 E) 2, 4

32. Verilmiş əlamətlərə uyğun gələn coğrafi obyektləri müəyyən edin.

1. Allüvial mənşəlidir.
 2. Üzvi mənşəli faydalı qazıntılarla zəngindir.
 3. Fiziki xəritələrdə yaşıl rənglə təsvir edilir.
 4. Çökmə süxur qatı qalıdır.
- A) Amazon ovalığı, Dekan yaylası
B) Kür-Araz, Qərbi Sibir ovalığı
C) Qərbi Sibir, Orta Sibir
D) Kap dağları, Qafqaz dağları
E) Tibet yaylası, Turan ovalığı

Blok II

33. Doğru *olmayan* cavabı seçin.

1. Ümumi radiasiya ilə əks olunan radiasiyanın fərqi radiasiya balansı adlanır.
 2. $1 m^3$ havada olan su buxarının qramlarla miqdarına *mütləq rütubətlik* deyilir.
 3. Suyun maye halından qaz halına keçməsinə *kondensasiya* deyilir.
 4. Eyni duzluluğa malik olan nöqtələri birləşdirən xətlərə *izoqamin* deyilir.
 5. *Rütubətlənmə əmsalı* – illik buxarlanmanın yağıntıya olan nisbətidir.
 6. Yüksəkliyə doğru temperaturun artmasına *temperatur inversiyası* deyilir.
- A) 1, 2, 6 B) 2, 4, 5 C) 2, 3, 6
D) 3, 4, 5 E) 1, 3, 5

34. Urbanizasiya səviyyəsi daha aşağı olan ölkələr:

1. Sinqapur 2. Əfqanıstan 3. BƏƏ
 4. Nepal 5. Bəhreyn 6. Somali
- A) 1, 3, 6 B) 2, 4, 6 C) 1, 5, 6
D) 2, 3, 4 E) 1, 3, 5

35. Xəritə-sxemdə rəqəmlərə uyğun gələn müvafiq körfəzlər:



- A) 1 - Siam, 2 - Oman, 3 - Qvineya, 4 - Botnik
B) 1 - La-Plata, 2 - Benqal, 3 - Siam, 4 - Biskay
C) 1 - Karpentariya, 2 - Siam, 3 - Biskay, 4 - Ədən
D) 1 - Alyaska, 2 - Biskay, 3 - Ədən, 4 - Karpentariya
E) 1 - Siam, 2 - Karpentariya, 3 - Ədən, 4 - Biskay

36. Xəritədə F ilə işarələnmiş materikə aid olan bəndləri və 1, 2, 3 ilə işarələnmiş coğrafi obyektləri müəyyən edin.



- a. Sahilləri 3 okeanın suları ilə şelf buzlaqları qərbindədir.
 - b. Kristallik bünövrənin səthə çıxdığı yerlərdə qrunut sularının təsiri ilə vahələr yaranır.
 - c. Ən hündür yeri Vinson massivi, ən çökək yeri isə Meri Berd düzənliyidir.
 - d. Arktikaya nisbətən iqlimi daha mülayimdir, ərazisində fəaliyyətdə olan Erebus vulkanı mövcuddur.
- A) F – b, c; 1 – Odlu Torpaq adası; 2 – Kergelan adası; 3 – Tasmaniya adası
B) F – a, d; 1 – Folklend adası; 2 – Ross dənizi; 3 – Uedella dənizi
C) F – a, c; 1 – Dreyk boğazı; 2 – Yeni Zelandiya adası; 3 – Madaqaskar adası
D) F – c, d; 1 – Dreyk boğazı; 2 – Cənubi Georgiya adası; 3 – Kergelan adası
E) F – a, b; 1 – Folklend adası; 2 – Yeni Zelandiya adası; 3 – Madaqaskar adası

37. Azərbaycanımızın qərb sərhədləri hansı təbii obyektlərdən keçir?

- A) Vulkanik yayla, Şahdağ və Murğuz silsilələri
B) Zəngəzur, Dərələyəz, Talış silsilələri
C) Murğuz, Qovdağ, Niyaldağ silsilələri
D) Talış, Peştəsər, Burovar silsilələri
E) Şahdağ, Peştəsər, Qovdağ silsilələri

38. Hansı ərazinin faydalı qazıntısı doğru göstərilmişdir?

- A) 1, 4, 5 B) 2, 3, 4
C) 1, 2, 3 D) 2, 4, 5
E) 1, 3, 5



39. Respublikamızın böyük şəhərlərində urbanizasiyanın aşağı salınması üçün hansı zəruri tədbirlər aparılmalıdır?

- A) Kəndlilərə verilən torpaq sahələri artırılmalıdır.
- B) Regionlarda qeyri-maddi istehsal sahələri inkişaf etdirilməlidir.
- C) Regionlarda yeni faydalı qazıntı yataqları aşkar edilməlidir.
- D) Regionlarda sənaye infrastrukturu yaradılmalı, əmək tutumlu sahələr genişləndirilməlidir.
- E) Ənənəvi üsulla kənd təsərrüfatı inkişaf etdirilməlidir

40. ♦ Rütubəti çox

♦ Fiziki aşınması yox

♦ Bitki örtüyü zəngin

Yuxarıda verilən xüsusiyyətlər hansı ərazi üçün xarakterikdir?

- A) Ərəbistan yarımadası
- B) İran yaylası
- C) Turan ovalığı
- D) Konqo hövzəsi
- E) Böyük Səhra

41. Neft sənayesi müəssisələrinin Bakı-Sumqayıt sənaye qovşağında – Abşeronda yerləşməsinin müsbət cəhətləri:

- 1. İqtisadi səmərəliliyi azaldır.
 - 2. Məhsulun maya dəyəri artır, kooperasiya zəifləyir.
 - 3. Nəqliyyat xərcləri aşağı düşür.
 - 4. Müəssisələr arası kooperasiya əlaqələrini gücləndirir.
 - 5. Nəqliyyat xərcləri dəfələrlə artır.
 - 6. İqtisadi səmərəliliyi artırır.
- A) 1, 2, 3 B) 2, 4, 5 C) 1, 3, 6 D) 1, 2, 5 E) 3, 4, 6

42. Azərbaycanda əhalinin seyrək məskunlaşdığı ərazilər:

- A) Abşeron, Lənkəran, Gəncə-Qazax
- B) Acınohur, Qobustan, Mil
- C) Gəncə-Qazax, Samur-Dəvəçi, Kəlbəcər-Laçın

D) Qobustan, Abşeron, Şəki-Zaqatala

E) Acınohur, Abşeron, Muğan

43. Uyğunluğu müəyyən edin.

- 1. Sellüloz-kağız
- 2. Ağac tədarükü
- 3. Meşə sənayesi
- 4. Mebel istehsalı

a. Əhalisi sıx olan istehlak rayonları

b. Əlverişli nəqliyyat mövqeyi

c. Su və enerji mənbələri

d. Xammal rayonları

A) 1 – c; 2 – a; 3 – d; 4 – b

B) 1 – d; 2 – c; 3 – a; 4 – b

C) 1 – c; 2 – d; 3 – b; 4 – a

D) 1 – a; 2 – b; 3 – c; 4 – d

E) 1 – b; 2 – a; 3 – d; 4 – c

44. Verilmiş xüsusiyyətləri özündə birləşdirən sənaye sahəsini müəyyən edin.

1. Çoxsahəli olub, sürətli inkişaf edir, dəyişir.

2. Digər təsərrüfat və sənaye sahələrini bir-biri ilə əlaqələndirir.

3. Yeni məhsullar istehsal edir, ETİ dövründə kəskin dəyişilir.

A) Kimya sənayesi

B) Aviasiya sənayesi

C) Maşınqayırma sənayesi

D) Yüngül sənaye

E) Meşə və ağac emalı sənayesi

45. Sürüşmələrin qarşısını almaq məqsədi ilə hansı tədbirlər həyata keçirilir?

1. Drenaj şəbəkəsi çəkilir.

2. Dəmir yolu nəqliyyatı çəkilir.

3. Meşə və kolluqlar əkilir.

4. Suvarma kanalları çəkilir.

5. Lifli və paxlalı bitkilərin becərilməsi intensivləşdirilir.

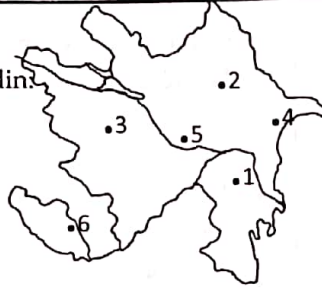
A) 3, 4 B) 1, 5 C) 2, 4 D) 1, 3 E) 2, 5

Blok II

46. Seysmikliyi zəif

olan əraziləri təyin edin.

- A) 1, 4, 6 B) 2, 3, 6
C) 2, 4, 5 D) 1, 4, 5
E) 1, 3, 5

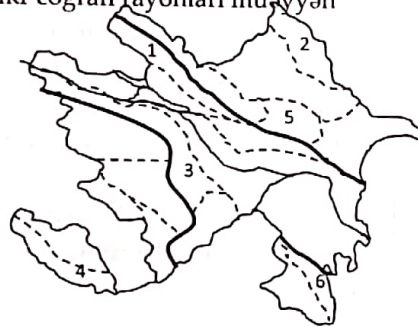


47. Eyni ərazidə yerləşən 1-ci səthdə əks olunan radiasiya 50 k.kal/sm^2 , udulan radiasiya isə 30 k.kal/sm^2 -dir. 2-ci səthin albedosu 40% təşkil edirsə, 2-ci səthin udulan radiasiyasını tapın.

- A) 80 k.kal/sm^2 B) 40 k.kal/sm^2
C) 48 k.kal/sm^2 D) 60 k.kal/sm^2
E) 32 k.kal/sm^2

48. Ərazisindən axan çayların mənsəbi Kür çayı olan fiziki-coğrafi rayonları müəyyən edin.

- A) 4, 5, 6
B) 1, 5, 2
C) 2, 1, 3
D) 1, 3, 5
E) 2, 6, 4



49. Müvafiq olaraq Avrasiyanın mülayim iqlim qurşağının tiplərinə uyğun gələn əraziləri seçin.

- I. Mülayim dəniz II. Mülayim kontinental
III. Kontinental IV. Mülayim musson
a. Bretan yarımadası b. Saxalin adası
c. Orta Rusiya yüksəkliyi d. Turan ovalığı
A) I-a, II-c, III-d, IV-b B) I-b, II-c, III-d, IV-a
C) I-c, II-a, III-b, IV-d D) I-b, II-d, III-c, IV-a
E) I-d, II-a, III-c, IV-b

50. Xəritədə işarələnmiş məntəqələrin təbii zonasını və torpaq tipini müəyyən edin.

1. Codyarpaqlı meşə və koluqlar → qəhvəyi torpaqlar

2. Rütübətli ekvatorial meşələr → qırmızı-sarı, qırmızı-qonur torpaqlar

3. Səhra və yarımsəhralar → podzol, qleyli torpaqlar

4. Dəyişkən rütübətli meşələr → qırmızı-sarı, qırmızı-ferralit torpaqlar

5. Savanna və seyrək meşələr → qırmızı-sarı, qırmızı-qonur torpaqlar

- A) 1, 2, 3 B) 3, 4, 5 C) 2, 3, 5 D) 1, 2, 4 E) 1, 4, 5



51. Dünyanın külək enerjisindən istifadə edən başlıca ölkələrini və bu iş üçün ölkəmizin yararlı ərazilərini müəyyən edin.

- A) Niger, Çad, Əfqanıstan və Mil düzü, Qarabağ Vulkan yaylası
B) AFR, ABŞ, Avstraliya və Qobustan, Abşeron yarımadası
C) Rusiya, CAR, MAR və Abşeron yarımadası, Qanix-Əyriçay
D) Ukrayna, Belarusiya, Kipr və Talış dağları, Kür-Araz ovalığı
E) Mali, Beliz, Fransa və Muğan düzü, Salyan düzü

52. Əsas immiqrasiya istiqamətlərini doğru ifadə edən cavabı müəyyən edin.

1. Latın Amerikası 2. Cənubi Avropa
3. Şimali Afrika 4. Misir 5. Hindistan

- a. Qərbi Avropa b. ABŞ
c. İran körfəzinin neft hasil edən ölkələri

- A) 4 və 5 → b; 1 və 3 → a; 2 → c
B) 1 → b; 2 və 3 → a; 4 və 5 → c
C) 1 → a; 3 və 5 → b; 2 və 4 → c
D) 1 və 2 → c; 3 → b; 4 və 5 → a
E) 2 və 5 → b; 3 → a; 1 və 4 → c

53. Aşağıdakı hansı mənbələrdən qidalanan çayların hidroqrafı sabit qalır?

1. Yeraltı sularla
2. Bataqlıqlarla
3. Ekvatorial yağışlarla
4. Qar ərinti suları ilə
5. Buzlaqlarla
6. Musson yağışları ilə

54. Bataqlıqların iqtisadi əhəmiyyətinə aiddir:

1. Duz istehsalında istifadə olunur.
2. Taxta-şalban istehsalında istifadə olunur.
3. Balıqçılıq inkişaf etdirilir.
4. Gəmiçilikdə istifadə olunur.
5. Torfdan yanacaq və gübrə alınır.

55. Doğru fikirləri seçin.

1. Meliorasiya torpaqların məhsuldarlığının artırılmasına yönəldilən kompleks tədbirlər sistemidir.
2. Rekultivasiya insanın təsərrüfat fəaliyyəti nəticəsində tamamilə pozulmuş torpaqların bərpa edilməsi prosesidir.
3. Bedlendlər istifadəyə yaralı torpaqlardır.
4. İrriqasiya torpağın şumlanmasıdır.
5. Terraslar dağ yamaclarında eroziyanın qarşısını almaq üçün yaradılan antropogen landşaftdır.

56. Ardicılığın pozulduğu cavabı müəyyən edin.

ss	Yarımada	Təbii zonası	Torpaqları
1	Yutlandiya	enliyarpaq meşələr	qonur meşə
2	Somali	savanna	qırmızı-qonur
3	Florida	musson meşələri	podzol
4	Pireney	codyarpaqlı meşə və kolluqlar	qəhvəyi
5	Çukot	tundra	tundra-qleyli

57. Respublikamızın verilən əlamətlərə uyğun gələn düzənliklərini müəyyən edin.

1. Neft və qaz ehtiyatları ilə zəngindir.
2. İllik günəş radiasiyasının miqdarı daha yüksəkdir.
3. Ərazisində gətirmə konusları üstünlük təşkil edir.
- a. Gəncə-Qazax
- b. Cənub-Şərqi Şirvan düzü
- c. Lənkəran ovalığı
- d. Samur-Dəvəçi ovalığı
- e. Yaycı düzü

Sizə təqdim olunmuş situasiyanı diqqətlə oxuyun və burada verilmiş məlumatlardan istifadə edərək 58-60 sayılı tapşırıqları Cavab vərəqində yerinə yetirin. Nəzərə alın ki, hər tapşırıqda alınan nəticə həmin situasiya ilə bağlı növbəti tapşırıqlarda istifadə oluna bilər.

Azərbaycanlı səyyah coğrafi koordinatları 73° şm.e. və 73° q.u. olan F nöqtəsində dayanmışdır. O həmin nöqtəni xəritə üzərində qeyd edir və o nöqtədən başlamaqla koordinatları 40° şm.e. və 50° ş.u. olan U məntəqəsi ilə xətlə birləşdirir, əlavə qeydlər aparır və çoxlu hesablama işləri görür.

58. F məntəqəsindən Yerləşmə mərkəzindən keçməklə ox çəksək, bu ox hansı coğrafi koordinatlara malik məntəqədən çıxar?

59. Səyyahın xəritə üzərində çəkdiyi xətt təxminən hansı istiqamət və azimutu ifadə edir?

60. 58-ci sualın cavabı hansı materikin ərazisinə aiddir və orada hansı fəsilədir?

TARİX

61. Monqollar tərəfindən süquta uğradılan dövlətləri müəyyən edin.

1. Eldənizlər 2. Xarəzmşahlar
3. Dehli 4. Ərəb
A) 1, 2 B) 1, 4 C) 2, 4 D) 3, 4 E) 1, 3

62. Azərbaycanda I və III Respublika dövrünə aid oxşar *olmayan* fikir:

- A) Xarici neft şirkətləri ilə müqavilənin imzalanması
B) Konstitusiyanın qəbul edilməsi
C) Ermənilərin ərazi iddialarına qarşı mübarizə aparılması
D) Təbrizdə konsulluğun açılması
E) Parlamentin fəaliyyət göstərməsi

63. Frank dövlətinə aid *deyil*:

- A) Salık qanununun qəbul edilməsi
B) Erkən orta əsrlərdə yaranması
C) Avar xaqanlığına son qoyması
D) Ərəbləri məğlub etməsi
E) Qədim Roma imperiyası ilə mübarizə aparması

64. Naxçıvan xanlığı üçün səciyyəvidir:

1. "Şiraz qonaqlığı"nda iştirak etməsi
2. Quba xanlığının hücumuna məruz qalması
3. II Rus-Qacar müharibəsi dövründə ləğv edilməsi
4. Qarabağ xanlığından bir müddət asılılığa düşməsi
A) 1, 2 B) 1, 3 C) 2, 3 D) 1, 4 E) 3, 4

65. Navarin dəniz döyüşünün nəticəsi:

- A) İngilis ordusu ABŞ-a məğlub oldu.
B) Osmanlı ordusu məğlub oldu.
C) Fransız ordusu ABŞ-a məğlub oldu.
D) İngilis ordusu fransızları məğlub etdi.
E) Rusiya İsveç ordusunu məğlub etdi.

66. İrəvan quberniyası yaranmışdı:

- A) Komendant idarə üsulu dövründə
B) Qafqaz Canişinliyi dövründə
C) Şamaxı quberniyasının ləğvi nəticəsində
D) 1870-ci il islahatı ilə
E) XIX əsrin 40-cı illərinin I yarısında

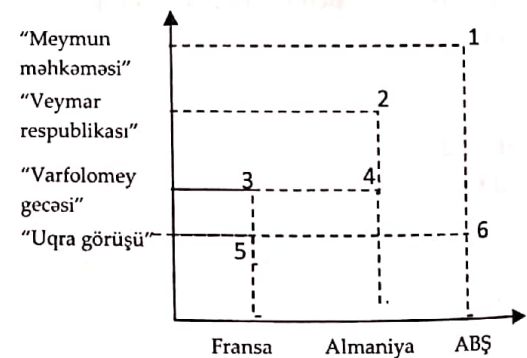
67. Səfəvilər və Teymurilər üçün oxşar cəhət:

1. Eyni əsrdə süqut etmələri
2. Ağqoyunlularla mübarizə aparmaları
3. Şeybanilərlə mübarizə aparmaları
4. Osmanlılara məğlub olmaları
5. Dərbəndilər sülaləsini asılı vəziyyətə salmaları
A) 1, 3, 4 B) 1, 4, 5 C) 2, 3, 5 D) 1, 2, 5 E) 2, 3, 4

68. Səfəvilər dövründə *qolbəyiyə* aiddir:

- A) Şəhərlərdə asayiş qoruyurdu.
B) Vilayətləri idarə edirdi.
C) Şəhərləri idarə edirdi.
D) Çərik adlanan dəstəyə başçılıq edirdi.
E) Vəqf işləri və onun əmlakının idarə edilməsinə nəzarət edirdi.

69. Uyğunluğu müəyyən edin.



- A) 1, 2, 3 B) 2, 4, 5 C) 2, 4, 6 D) 1, 3, 4 E) 1, 3, 6

70. XIX əsr Azərbaycan tarixinə aid *deyil*:

1. İlk mütəşəkkil tətilin keçirilməsi
2. İlk siyasi təşkilatın yaranması
3. Sənaye çevrilişinin başlanması
4. Dənizdə ilk neft quyusunun qazılması
A) 1, 4 B) 2, 3 C) 1, 2 D) 2, 4 E) 1, 3

Blok II

71. Verilənlərdən neçəsi Albaniyada Arşakilər sülaləsinə aiddir:

1. Sasanilərdən asılılı vəziyyətə düşməsi
2. Mərkəzləşmiş dövlətin yaradılması
3. Bizansdan vassal asılılığına düşməsi
4. Haylandur hunları ilə mübarizə aparılması
5. Ərəblərə qarşı Sasanilərlə müttəfiq olması
6. Kanidi tərəfindən Romadan asılı vəziyyətə salınması

A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

72. XVIII əsrin 90-cı illərinə aiddir:

- A) Kapetinqlər sülaləsinin hakimiyyətə gəlməsi
- B) Yutlandiya dəniz döyüşünün baş verməsi
- C) ABŞ-da Konstitusiyaya ilk düzəlişin edilməsi
- D) Osmanlı dövlətinin Kırımın müstəqilliyini tanıması
- E) İngiltərədə respublikanın yaranması

73. Daha əvvəl baş vermişdir:

- A) İsrail dövlətinin yaranması
- B) Soyuq müharibənin başlanması
- C) Koreya müharibəsinin başa çatması
- D) Potsdam konfransının çağırılması
- E) Evian sazişinin imzalanması

74. Ərzincan (I) və Batum (III) müqavilələrini müqayisə edərək, onların fərqli və oxşar (II) cəhətlərini Eyler-Venn diaqramına əsasən müəyyən edin.



1. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin xarici siyasətdə ilk uğurlu addımlarındandır.
2. Qafqaz cəbhəsində hərbi əməliyyatlar dayandırıldı.
3. I Dünya müharibəsi dövründə imzalanmışdır.
4. Osmanlı tarixi ilə bağlıdır.

- A) I - 1, 4; II - 3; III - 2 B) I - 2; II - 3, 4; III - 1
- C) I - 4; II - 1, 3; III - 2 D) I - 2; II - 3; III - 1, 4
- E) I - 3; II - 1; III - 2, 4

75. Abolitionistlər hərəkatının baş verdiyi dövlət:

- A) Osmanlı B) Böyük Britaniya C) Yaponiya
- D) ABŞ E) İspaniya

76. Aşağıdakı cədvəldə hadisələrdən hansılarının yerini dəyişsək xronoloji ardıcılıq düz olar?

1.	Azərbaycan SSR-də III Konstitusiyanın qəbul edilməsi
2.	Milli Azərbaycan Qərargahının yaranması
3.	Bakı-Qroznu neft kəmərinin çəkilməsi
4.	"Sumqayıt fitnəkarlığı" adlı hadisənin baş verməsi
5.	Prezident vəzifəsinin yaranması

- A) 2 və 4 B) 1 və 2 C) 4 və 5
- D) 1 və 3 E) 3 və 4

77. Səbəb-nəticə əlaqələri pozulmuşdur:

	Səbəb	Nəticə
1.	Parfiyanın Atropatenanı işğal etmək istəyi	Atropatenanın Romaya yaxınlaşması
2.	Xristian dinini qəbul etməsi	Frankların yerli əhalini özlərinin dayaqına çevirməsi
3.	ABŞ-nin Əfqanıstana ordu yeritməsi	Moskva olimpiya oyunlarının boykot edilməsi
4.	Sərdrud döyüşündə Qaraqoyunluların qalib gəlməsi	Cəlairilər dövlətinin süqut etməsi

- A) 1, 3 B) 2, 3 C) 3, 4 D) 1, 2 E) 2, 4

78. Feodal zülmünə qarşı yönəlmiş üsyanlar:

1. Spartak 2. Məzdəkilər
3. Sarısarıqlılar 4. Uot Tayler
- A) 1, 2 B) 2, 4 C) 2, 3 D) 1, 4 E) 3, 4

Blok II

79. Xronoloji ardıcılığı müəyyən edin.

1. Folklend böhranının baş verməsi
2. Almaniya Federativ Respublikasının yaranması
3. SSRİ-nin dağılması
4. Parisdə Avropa üçün xartiyanın qəbul edilməsi

A) 1, 3, 2, 4 B) 4, 3, 2, 1 C) 2, 3, 4, 1
D) 2, 1, 4, 3 E) 1, 2, 4, 3

80. Cənubi Qafqaz Müsəlmanlarının Ruhani idarəsi yaranmışdı:

- A) Komendant idarə üsulu dövründə
- B) I Dünya müharibəsi dövründə
- C) Qafqaz Xalqlarının Bakı qurultayında
- D) II Dünya müharibəsi dövründə
- E) Türkalogiya qurultayında

81. Əfşarlar dövlətinin hərbi donanma saxlamaq üçün diplomatik əlaqə saxladığı dövlətlər:

1. Rusiya 2. Fransa 3. İngiltərə
 4. Osmanlı 5. Hollandiya 6. Almaniya
- A) 1, 4, 5 B) 2, 3, 6 C) 1, 3, 5 D) 2, 3, 5 E) 1, 3, 4

82. Kipr böhranının hansı ölkələr arasında olduğunu müəyyən edin.



A) 1, 3 B) 2, 4 C) 3, 5 D) 1, 2 E) 2, 5

83. Maqneziya döyüşünün nəticələri:

1. Romanın qalib gəlməsi
2. Parfiyanın Atropatena ordusunun köməyindən istifadə etməsi
3. Atropatenanın yenidən müstəqil olması
4. E.ə II əsrin II rübündə baş verməsi

84. "Soyuq müharibə" dövrünə aid deyil:

1. SSRİ-nin Əfqanıstana qoşun yeritməsi
2. ATƏM-in ATƏT adlandırılması
3. Belfast müqaviləsinin imzalanması
4. Fransada prezidentli Respublikanın yaradılması
5. "Çin modeli"nin qəbul edilməsi

85. E.ə II əsrdə Romanın əyalətinə çevrilən dövlətlər:

1. Suriya 2. Karfagen 3. Yunanıstan
4. Makedoniya 5. Misir

86. Anaxaqanlıq dövrünə aid olan fikirləri müəyyən edin.

1. Köçmə maldarlıq yarandı.
2. Ata sitayiş ayini meydana gəldi.
3. Şüurun inkişafı nəticəsində səsli nitq yarandı.
4. Ox və kamanın kəşf olundu.
5. Tayfa başçıların hakimiyyəti gücləndi.
6. Toxuculuq meydana gəldi.

87. Uyğunluğu müəyyən edin.

1. "Homstedlər" haqqında qanun
 2. "İndependent respublika"
 3. Stolipin islahatı
- a. Almaniya b. Fransa c. ABŞ
d. Rusiya e. İngiltərə

Blok II

Sizə təqdim olunmuş mənbəni diqqətlə oxuyun və burada verilmiş məlumatlardan istifadə edərək 88-90-cı tapşırıqları yerinə yetirin.

I Pyotrun ölkəmizlə bağlı siyasətinin ən təhlükəli cəhəti ondan ibarət idi ki, o, ermənilərin Osmanlı dövlətinin ərazisindən köçürülüb Azərbaycan torpaqlarına yerləşdirilməsi barədə göstəriş vermişdi. Ermənilərin xalqımıza qarşı törətdikləri soyqırımların bünövrəsi, əslində, o zaman qoyulmuşdu.

88. I Pyotr ermənilərin Azərbaycana köçürülməsi ilə bağlı neçənci ildə qərar vermişdi?

89. XVIII əsrin 20-ci illərində Xəzərsahili ərazilərin Rusiyanın hakimiyyəti altında qalmasına razılıq verən dövlətin adını qeyd edin.

90. Tarixi biliklərinizə əsasən ermənilərin hansı Osmanlı ərazisindən Azərbaycana köçürülməsi hansı müqavilədə nəzərdə tutulurdu?

SINAQ - 11

RİYAZİYYAT

1. $2^{|\sin x - 3|} = 16$ tənliyini həll edin.

- A) $\emptyset$ B) $2\pi k$ C) $\pi + 2\pi k$
D) $\frac{\pi}{2} + 2\pi k$ E) $-\frac{\pi}{2} + 2\pi k$

2. $y = \sqrt{x} + \frac{1}{\sqrt{x}}$ funksiyasının ən kiçik qiymətini tapın.

- A) 1 B) 4 C) 2 D) 3 E) 5

3. $a = \lg 6,3$ və $b = \lg 3$ olarsa, $\lg 7$ -nin a və b ilə ifadəsi aşağıdakılardan hansıdır?

- A) $a - 2b$ B) $a + 2b$ C) $2b - a$
D) $1 + a - 2b$ E) $2b - a - 1$

4. Üçbucağın bucaqları 3:4:5 nisbətindədir və kiçik tərəfi 8 sm-dir. Üçbucağın xaricinə çəkilmiş çevrənin radiusunu tapın.

- A) $2\sqrt{2}$ B) $4\sqrt{2}$ C) 8 D) $5\sqrt{2}$ E) 6

5. m parametrinin hansı qiymətlərində $\vec{a}(m; -3)$ və $\vec{b}(-12; m)$ vektorları paralel olar?

- A) ± 6 B) ± 3 C) 0 D) ± 12 E) ± 4

6. Trapesiyanın diaqonalları onun böyük oturacağına bitişik bucaqları yarıya bölür. Trapesiyanın böyük oturacağı 30 sm, perimetri isə 90 sm olarsa, onun yan tərəfini tapın (sm-lə).

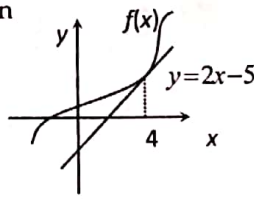
- A) 15 B) 20 C) 25 D) 30 E) 35

7. Oturacağının sahəsi 16 sm^2 , hündürlüyü 2 sm olan düzgün dördbucaqlı prizmanın diaqonalını tapın.

- A) 4 B) $4\sqrt{2}$ C) 6 D) $6\sqrt{2}$ E) 18

Blok II

8. Şəkilə $f(x)$ funksiyasının qrafikinə $x = 4$ nöqtəsində çəkilmiş toxunanın tənliyi $y = 2x - 5$ düsturu ilə verilmişdir. Şəkilə verilənlərə əsasən $f(4) + f'(4) = ?$



- A) 6 B) 0 C) 8 D) 5 E) 4

9. $\lim_{x \rightarrow \infty} \frac{\sqrt{x-1}}{\sqrt{9x+5}} = ?$

- A) 2 B) 1 C) $\frac{1}{3}$ D) 3 E) $\frac{1}{9}$

10. $\int_0^9 \frac{x+1}{2\sqrt{x}} dx = ?$

- A) 24 B) 16 C) 18 D) 6 E) 12

11. $f(x^3 + 1) = 3x - 2$ olarsa, $f(28) = ?$

- A) 7 B) 6 C) 82 D) 48 E) 10

12. Tənliyi həll edin: $x^{\log_2 x} = 16$

- A) {4} B) $\left\{\frac{1}{4}; 2\right\}$ C) $\left\{\frac{1}{4}; 4\right\}$
D) $\left\{2; \frac{1}{2}\right\}$ E) $\left\{16; \frac{1}{2}\right\}$

13. Katetləri 3 sm və 4 sm olan düzbucaqlı üçbucağın kiçik kateti ətrafında fırlanmasından alınan konusun həcmi tapın.

- A) $16\pi \text{ sm}^3$ B) $18\pi \text{ sm}^3$ C) $12\pi \text{ sm}^3$
D) $9\pi \text{ sm}^3$ E) $15\pi \text{ sm}^3$

14. $\operatorname{tg} \alpha = 3$ olarsa, $\frac{\sin 2\alpha}{1 + \cos 2\alpha}$ ifadəsinin qiymətini hesablayın.

- A) 4 B) 1 C) 0 D) 7 E) 3

15. $\{a_n\}$ ədədi silsiləsində $a_8 = 41$ və $a_{20} = 101$ olarsa, a_n -i tapın.

A) $n^2 + 2n$

B) $3n + 4$

C) $5n + 1$

D) $4n + 7$

E) $2n - 2$

16. $ABCDEF$ düzgün altıbucaqlısında ACD üçbucağının sahəsi 18 sm^2 olarsa, AMC üçbucağının sahəsini tapın.

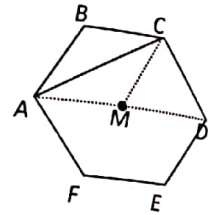
A) 8 sm^2

B) 9 sm^2

D) 12 sm^2

E) 15 sm^2

C) 10 sm^2



17. $\begin{cases} f(x) = 6x + 3 \\ f(g(x)) = 12x + 27 \end{cases}$ olarsa, $g(x) = ?$

A) $2x + 1$

B) $x + 4$

C) $2x + 4$

D) $3x - 1$

E) $3x + 1$

18. $a = 4 \cdot 6 \cdot 157$ ədədinin natural böhlənlərinin sayını tapın.

- A) 24 B) 16 C) 18 D) 6 E) 12

19. $\begin{cases} x \cdot y = 10 \\ xy^2 + x^2y = 80 \end{cases}$ tənliklər sistemindən $(x + y)^2$ -ni tapın.

A) 8

B) 16

C) 64

D) 80

E) 10

20. $z = \frac{4-5i}{1-i} \Rightarrow \operatorname{Re}(z) = ?$

A) 4,5

B) 4,2

C) 3,5

D) 6,5

E) 5

21. Mərkəzi O nöqtəsi olan çevrədə $\angle MON = 120^\circ$, $MN = 10 \text{ sm}$ olarsa, MN vətərinin mərkəzdən olan məsafəsini tapın.

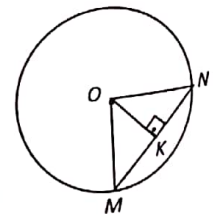
A) $\frac{5\sqrt{3}}{3} \text{ sm}$

B) $\frac{3\sqrt{3}}{2} \text{ sm}$

C) $\frac{4\sqrt{3}}{5} \text{ sm}$

D) $\frac{10\sqrt{3}}{3} \text{ sm}$

E) $10\sqrt{3} \text{ sm}$



Blok II

22. $n(A \cup B) = 29$, $n(A - B) = 11$, $n(A) = 15$, $n(B) = ?$
A) 3 B) 7 C) 14 D) 16 E) 18

23. Oturacağının radiusu 5 sm, doğuranı 12 sm olan konusun açılışından alınan qövsün mərkəzi bucağı neçə dərəcədir?

24. İkiüzlü bucağın daxilində götürülmüş nöqtədən üzlərə qədər məsafələr 5 sm və $5\sqrt{3}$ sm, tilə qədər məsafə isə 10 sm olarsa, ikiüzlü bucağın dərəcə ölçüsünü tapın.

25. $2x - 3y + 5 = 0$ düz xəttinin bucaq əmsalının 6 mislini tapın.

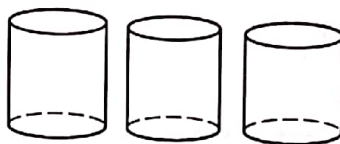
26. "Sınaq" sözündəki hərflərdən neçə üsulla bir samit və bir sait seçilə bilər?

27. Uyğunluğu müəyyən edin.

1. $f(x) = \operatorname{ctgx}$ a. Dövrü funksiya deyil.
2. $f(x) = e^x$ b. Azalan funksiya.
3. $f(x) = e^{\cos x}$ c. Qiymətlər çoxluğu $\left[\frac{1}{e}; e\right]$ -dir.
- d. Bütün həqiqi ədədlər üçün təyin olunmamışdır.
- e. Qiymətlər çoxluğu $(0; +\infty)$ -dur.

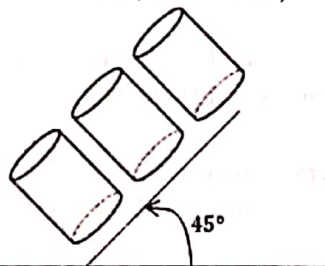
Sizə təqdim olunmuş situasiyanı diqqətlə oxuyun və burada verilmiş məlumatlardan istifadə edərək 28-30 sayılı tapşırıqları Cəvab vərəqində yerinə yetirin. Nəzərə alın ki, hər tapşırıqda alınan nəticə həmin situasiya ilə bağlı növbəti tapşırıqlarda istifadə oluna bilər.

Oturacaqlarının radiusu 10 dm olan silindr formalı üç eyni çən su ilə tam doldurulmuşdur. Çənlərin ikisi dəmir, biri isə plastikdir.



28. Hər $1 m^2$ sahəni rəngləmək üçün 1,5 kq boya işlənir. Çənlərin hər birinin hündürlüyü 3 metr olarsa, onların yan səthlərini rəngləmək üçün neçə kq boya lazımdır?

29. Rəngləndikdən sonra çənlər yük maşınında şəhərdən qəsəbəyə aparılır. Yük maşını yolda 45° -lik yoxuş çıxarsa, çənlərdən cəmi neçə litr su tökülər ($\pi = 3$), ($1 dm^3 = 1 \text{ litr}$)?

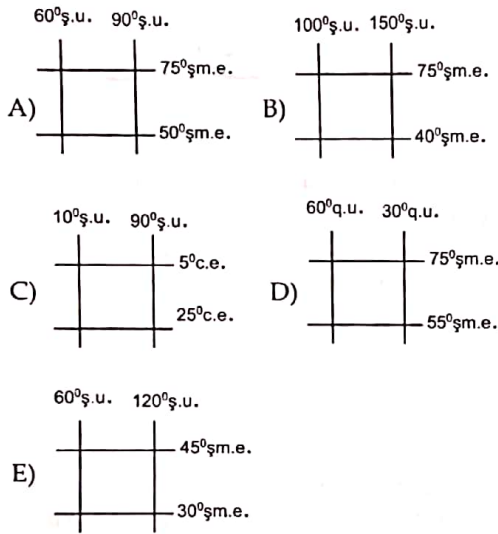


30. Çənlərin təsadüfən seçilmiş ikisindən yalnız birinin dəmirdən olması ehtimalını tapın.

COĞRAFIYA

31. Aşağıda verilənlər hansı koordinatlar arasında yerləşir?

1. Zəngin neft yataqlarına malikdir.
2. Qərbi Sibir ovalığında yerləşir.
3. Əsasən bataqlıqlar hakimdir.
4. Rütubətlənmə əmsalı vahiddən böyükdür.
5. Çökmə mənşəli süxurlar qalın təbəqə əmələ gətirir.



32. Eroziya bazisi daha hündürdə olan çayı seçin.

- A) Samurçay B) Ağsuçay C) Girdimançay
D) Gilançay E) Göyçay

33. Avrasiyada kontinental hava kütlələrinin hakim olduğu əraziləri müəyyən edin.

1. Turan ovalığı
 2. Qərbi Avropa
 3. Ərəbistan yaylası
 4. Böyük Çin düzənliyi
 5. Orta Sibir yaylası
 6. Hind-Çin düzənliyi
- A) 2, 4, 6 B) 1, 2, 3 C) 1, 3, 5
D) 1, 4, 5 E) 2, 3, 6

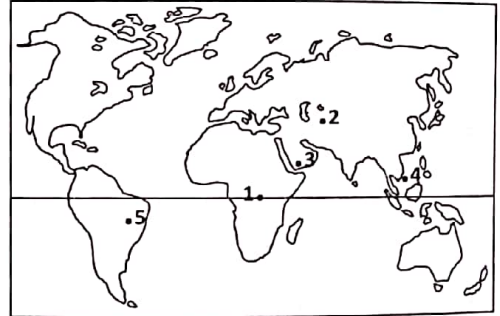
34. Torpaq ehtiyatı ilə yaxşı təmin olunmuş ölkələr:

- A) Avstraliya, Kanada, Braziliya, Qazaxıstan
B) Kanada, Norveç, Yaponiya, Misir
C) Çin, Niderland, Avstraliya, Rusiya
D) Yaponiya, Kanada, Belçika, Çin
E) Braziliya, Azərbaycan, Danimarka, Misir

35. Naxçıvan İCR-nin sahəsinin 5,5 min km^2 olduğunu nəzərə alaraq, uyğun sektor bucağını hesablayın.

- A) 22° B) 25° C) 29° D) 30° E) 18°

36. Xəritədə verilmiş məntəqələrin hansında iqlim quraqdır?



- A) 2 və 3 B) 1 və 5 C) 1 və 4
D) 3 və 5 E) 2 və 5

37. Respublikamızın ən mühüm nəqliyyat qovşaqları:

- A) Göyçay, Ağdam, Ağdaş, Yevlax
B) Bakı, Yevlax, Gəncə, Şirvan
C) Bakı, Quba, Gəncə, Şamaxı
D) Bərdə, Lənkəran, Naxçıvan, Qazax
E) Sumqayıt, Bərdə, Quba, Lənkəran

38. Azərbaycanın həm İran, həm də Ermənistanla həmsərhəd olan iqtisadi rayonları:

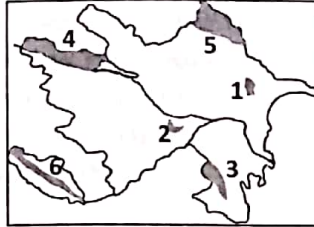
- A) Zəngilan, Sabirabad B) Qubadlı, Lənkəran
C) Zəngilan, Ordubad D) Laçın, Beyləqan
E) Kəlbəcər, Şərur

39. Daşınan yük üçün "fraxt" haqqı hansı nəqliyyat növündə verilir?

- A) Dəmir yolunda B) Su nəqliyyatında
C) Avtomobildə D) Boru-kəmərdə
E) Hava nəqliyyatında

40. Bedlendlərin daha geniş yayıldığı ərazilər:

- A) 2, 4, 5 B) 1, 3, 6
C) 1, 3, 5 D) 2, 4, 6
E) 1, 4, 6



41. İqtisadi cəhətdən fəal əhalinin kənd təsərrüfatında daha çox çalışdığı ölkələr:

- A) Avstraliya, Fransa, Kanada, Albaniya
B) Çin, İtaliya, Rusiya, İndoneziya
C) ABŞ, Rusiya, Kanada, Hindistan
D) Misir, İtaliya, Fransa, Almaniya
E) Banqladeş, Çad, Nigeriya, Sudan

42. Azərbaycanda istilik elektrik stansiyalarının (İES) iri şəhərlərdə yerləşməsinin səbəbi:

- A) Böyük çayların olması
B) İxtisaslı kadrlar tələb etməsi
C) Elektrik enerjisinə tələbatın çox olması
D) Elm tutumlu olması
E) Enerjiyə tələbatın az olması



43. Rənglənmiş ölkələr üçün xas olan xüsusiyyətləri müəyyən edin.

1. Təbii artımın tipi müasirdir.
2. Neft-qaz ixracatçılarıdır.
3. Eyni dil ailəsinə mənsubdurlar.
4. Tropik meyvəçilik üzrə ixtisaslaşmışlar.
5. La-Plata ölkələrinə aiddirlər.
6. Urbanizasiyanın üstünlük təşkil etdiyi ölkələrdir.

- A) 1, 2, 3 B) 4, 5, 6 C) 2, 3, 4 D) 1, 2, 4 E) 3, 5, 6

44. Etnik tərkibin yekcins olduğu İCR-ni seçin.

- A) Abşeron B) Bakı C) Naxçıvan
D) Quba-Xaçmaz E) Şəki-Zaqatala

45. Karakas şəhəri ilə oxşar iqlimə malik ərazini seçin.

- A) Dublin B) Havana C) Pert
D) Əddis-Əbəbə E) Ankara

46. "Avanqard üçlük"ə aid olanları seçin.

- A) kimya, metallurgiya, yeyinti
B) maşınqayırma, kimya, elektroenergetika
C) maşınqayırma, yüngül, yeyinti
D) elektroenergetika, meşə, kimya
E) meşə, yüngül, yeyinti

47. Rəqəmlərə uyğun yarımada və dənizləri müəyyən edin.



- A) 1 – Taymır, 2 – Kola, 3 – Norveç, 4 – Ağ
B) 1 – Yamal, 2 – Skandinaviya, 3 – Baltik, 4 – Ağ
C) 1 – Taymır, 2 – Yamal, 3 – Baltik, 4 – Barens
D) 1 – Kola, 2 – Yamal, 3 – Şimal, 4 – Barens
E) 1 – Yamal, 2 – Yutlandiya, 3 – Baltik, 4 – Ağ

48. Geotermik pillənin kiçik olduğu ərazini seçin.

- A) Kamçatka yarımadası B) Hindistan yarımada.
C) Ərəbistan yarımada. D) Skandinaviya yarımada.
E) Kola yarımada.

49. İynəyarpaqlı meşələrin daha çox yayıldığı ölkələr:

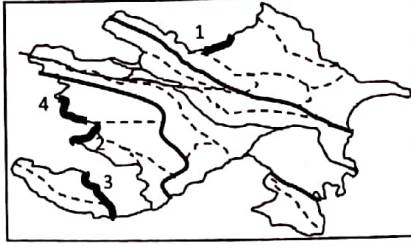
- A) Rusiya, İtaliya B) İspaniya, ABŞ
C) Filippin, Kanada D) Monqolustan, Çili
E) Finlandiya, İsveç

50. Kserofit landşaftın yayıldığı əraziləri seçin.

- A) Aran, Kiçik Qafqaz B) Talış, Böyük Qafqaz
C) Böyük Qafqaz, Kiçik Qafqaz
D) Naxçıvan, Böyük Qafqaz E) Naxçıvan, Talış

Blok II

51. Xəritə-sxemə əsasən respublikamızın sərhədləri boyunca uzanan müvafiq dağlar:



- A) Sudur, Şahdağ, Zəngəzur, Şərqi Göyçə
B) Sudur, Şərqi Göyçə, Zəngəzur, Şahdağ
C) Dərələyəz, Şərqi Göyçə, Sudur, Şahdağ
D) Sudur, Şərqi Göyçə, Zəngəzur, Dərələyəz
E) Şahdağ, Şərqi Göyçə, Zəngəzur, Sudur

52. Yer öz oxu ətrafında saatda 24° dönərsə, Bakı şəhəri hansı saat qurşağına düşər?
A) I B) II C) III D) IV E) V

53. Ölkəmizdə meşə landşaftının zəif inkişaf etdiyi dağ silsilələri:

1. Dərələyəz 2. Talış 3. Zəngəzur
4. Murovdağ 5. Qarabağ 6. Bozdağ

54. Çay yatağının en kəsiyinin sahəsi $15 m^2$, sürəti isə saniyədə $0,8 m$ -dir. Çayın su sərfi nə qədərdir ($\frac{m^3}{san}$)?

55. Unitar respublikaları seçin.

1. Böyük Britaniya 2. Çin 3. Gürcüstan
4. Nigeriya 5. Venesuela 6. Argentina

56. Kanada və Avstraliyanın oxşar xüsusiyyətləri:

1. Hər ikisi İEO-dır.
2. Xammal və hazır məhsul ixrac edirlər.
3. Eyni təbii şəraitə malikdirlər.
4. Tropik səhralar üstünlük təşkil edir.
5. Federativ dövlətlərdir.
6. Qərb yarımkürəsində yerləşirlər.

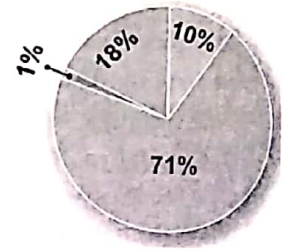
57. Uyğunluğu müəyyən edin.

1. Quba-Xaçmaz 2. Şəki-Zaqatala 3. Naxçıvan
a. çəyirdəkli meyvəçilik

- b. quru subtropik meyvəçilik
c. tumlu meyvəçilik
d. fərəş meyvəçilik
e. qərzəkli meyvəçilik

Sizə təqdim olunmuş situasiyanı diqqətlə oxuyun və burada verilmiş məlumatlardan istifadə edərək 58-60 sayılı tapşırıqları Cavab vərəqində yerinə yetirin. Nəzərə alın ki, hər tapşırıqda alınan nəticə həmin situasiya ilə bağlı növbəti tapşırıqlarda istifadə oluna bilər.

Sərnişin daşımaları nəqliyyatın əsas və vacib sahələrindən biridir. Sxemdə nəqliyyatın müxtəlif növləri üzrə sərnişin daşımalarının göstəriciləri əks olunub.



58. Sxemə əsasən birinci yerdə duran nəqliyyat növünü təyin edin və son zamanlar daha da inkişaf etməsinin səbəblərini qeyd edin.

Nəqliyyat növü	
İnkişaf səbəbləri	

59. Verilmiş sxemdə faiz göstəricilərinə uyğun olaraq nəqliyyat növlərini ardıcılıqla qeyd edin (azalan sıra ilə).

71%	
18%	
10%	
1%	

60. Yükdəşimlərin 11%-ni təşkil etməsinə baxmayaraq sərnişin daşınmasında iştirak etməyən nəqliyyat növü hansıdır?

TARİX

61. Sasanilərin VII əsrin 50-ci illəri, Hülakülərin XIV əsrin 50-ci illəri tarixi üçün səciyyəvi idi:

- A) Verginin məhsulun miqdarına görə deyil, məhsulla alınmağa başlanması
- B) Ərəblərin hücumuna məruz qalması
- C) Yeni dinin qəbul edilməsi
- D) Daxili müstəqilliklərinə son qoyulması
- E) Slavyanların qarət və talanlarına məruz qalması

62. XIX əsrin 50-ci illərində imzalanmış Paris müqaviləsinin şərtlərinə aiddir:

- A) Bolqarıstan və Rumıniyaya müstəqillik verildi.
- B) Azov qalası Osmanlıya qaytarıldı.
- C) Qara dəniz bütün ölkələrin ticarət gəmiləri üçün açıq elan edildi.
- D) İngiltərə ABŞ-yə müstəmləkə kimi baxmaqdan imtina etdi.
- E) Rusiya ilk dəfə Baltik dənizi sahillərinə çıxdı.

63. XIX əsrin 40-cı illərinin I yarısına aiddir:

- A) İrəvan quberniyasının yaranması
- B) Qafqaz Cənubi Qafqazın yaranması
- C) Şamaxı quberniyasının mövcud olması
- D) Hərbi verginin alınması
- E) İlk Alman koloniyalarının yaranması

64. Uyğunluq gözlənilmişdir:

- A) Romada müddətli ordu yarandı – Respublika dövründə
- B) Çində ipək yolu salındı – Sin sülaləsinin dövründə
- C) Yunanıstanda yoxsullar vəzifə tutmaq hüququ aldı – E.ə. VI əsrdə

D) Misir Makedoniyalı İsgəndərin hücumuna məruz qaldı – E.ə. IV əsrin I yarısında

E) Mesopotamiyada vahid dövlət yarandı – E.ə. III minilliyin I yarısında

65. Cəlairilər dövlətinin mövcudluğu dövründə Azərbaycanda:

- A) Xidmət müqabilində tiyul torpaqlarının paylanması
- B) Can vergisi, qopçur vergisinin toplanması
- C) Bağdadda Abbasilər sülaləsinin hakimiyyətdə olması
- D) Teymurilərin Azərbaycanda hakimiyyətinə son qoyulması
- E) Qaraqoyunluların öz hakimiyyətini Kür çayının şimalına yayması

66. XX əsrin əvvəlinə aiddir:

- A) Çinin Koreyanın müstəqilliyini tanıması
- B) İngiltərənin bütün Cənubi Afrikanın işğalını başa çatdırması
- C) ABŞ-də sənaye çevrilişinin başlanması
- D) Rusiyanın Şimali Qafqazın işğalını başa çatdırması
- E) Osmanlının Krimin müstəqilliyini tanıması

67. Türk dövlətləri arasında baş verən döyüş *deyil*:

- A) Dəndənəkan B) Malatya C) Sultanbud
- D) Ankara E) Sufiyan

68. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti ilə bağlı xronoloji ardıcılığı müəyyən edin.

- 1. Dövlət Bankının açılması
- 2. Parlamentin fəaliyyətə başlaması
- 3. Təbrizdə konsulluğun açılması
- A) 2, 1, 3 B) 1, 2, 3 C) 3, 1, 2 D) 3, 2, 1 E) 2, 3, 1

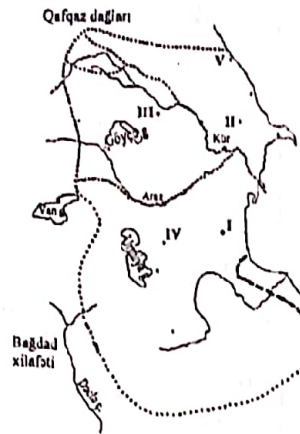
Blok II

69. Aşağıdakıların aid olduğu dövlətin ərazisini xəritədə müəyyən edin.

◆ Xəzərlərə qarşı uğurlu mübarizə aparmışdır.

◆ Dəbili ələ keçirmək istəyən bizans, erməni, gürcü qoşunlarını məğlub etmişdir.

A) I B) II C) III D) IV E) V



70. XV əsrin əvvəllərində Ağqoyunlular:

- A) Şəməsi döyüşündə məğlub oldular.
- B) Qara dənizə birbaşa çıxışı itirdilər.
- C) Səfəvilərə qarşı Şirvanşahlarla müttəfiq oldular.
- D) Teymurilər ilə müttəfiq idilər.
- E) Azərbaycanın cənubunda dövlət yaratdılar.

71. Gəncə xanı Cavad xanın fəaliyyətinə aiddir:

- 1. Xanlıqda ikihakimiyyətliyi son qoyması
- 2. Bir müddət Qarabağ xanlığından asılılığı qəbul etməsi
- 3. Qazax və Borçalını azad etmək siyasəti yürütməsi
- 4. Quruqobu döyüşündə ruslara məğlub olması

A) 1, 2 B) 3, 4 C) 1, 4 D) 2, 3 E) 1, 3

72. I Göytürk dövlətinin mübarizə apardığı dövlətlər:

Çin	?	Bizans
-----	---	--------

- A) Frank B) Uyğur C) Ərəb
- D) Ağ Hun E) Xəzər

73. Fransanın II Dünya müharibəsindən sonrakı dövr tarixinə aiddir:

- 1. Brian-Kelloq paktının imzalanması
- 2. Ərzaq ixracına görə ABŞ-dən sonra ikinci yerdə olması
- 3. III Respublikanın yaranması
- 4. Prezidentli Respublika idarə üsulunun yaranması

A) 1, 2 B) 3, 4 C) 1, 4 D) 2, 4 E) 2, 3

74. Təbrizdə "Göy Məscid" və Bakıda "Şirvanşahlar sarayı" üçün oxşarlıq:

- A) Monqolların yürüşü zamanı dağıdılmışlar.
- B) Eyni əsrdə inşa ediləblər.
- C) İntibah dövrünə aiddirlər.
- D) Müdafiə xarakterli memarlıq abidələridir.
- E) XVI əsrə aiddirlər.

75. Heydər Əliyevin Azərbaycanda II prezidentliyi dövrünə aiddir:

- A) Aqrar islahatın keçirilməsi
- B) İlk Bələdiyyə seçkilərinin keçirilməsi
- C) Yeni Konstitusiyanın qəbul edilməsi
- D) Bütün çadır şəhərciklərinin ləğv edilməsi
- E) Dünya azərbaycanlılarının II qurultayının keçirilməsi

76. Aşağıdakıların aid olduğu dövlətin ərazisini xəritədə müəyyən edin.

– XVI əsrin əvvəlində Osmanlılar tərəfindən məğlub edilmişdir.

– XVI əsrin sonlarında ingilislər tərəfindən məğlub edilmişdir.



A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

Blok II

77. Manna hökmdarı Uallinin hakimiyyət dövrü üçün xarakterikdir:

1. Hakimiyyətin irsən keçməsi
 2. Assuriyanın hücumuna məruz qalması
 3. E.ə. VII əsrin II yarısı hakimiyyətdə olması
 4. Sirdakka sazişinin imzalanması
- A) 1, 2 B) 1, 4 C) 1, 3 D) 2, 4 E) 2, 3

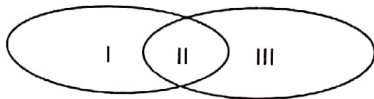
78. Uyğunluğu müəyyən edin.

1. Atropatena dövləti 2. Albaniya dövləti
 - a. III əsrin birinci yarısında Sasanilərdən asılı vəziyyətə düşmüşdü.
 - b. Kanidi tərəfindən Romadan asılı vəziyyətə düşmüşdü.
 - c. Bir müddət Mehranilər sülaləsi tərəfindən idarə edilmişdi.
 - d. Urartu dövlətinin hücumuna məruz qalmışdı.
 - e. Qədim Roma imperiyasını Fraaspa döyüşündə məğlub etmişdi.
- A) 1 - a, b; 2 - e B) 1 - a; 2 - b, c
C) 1 - c; 2 - b, d D) 1 - d; 2 - a, b
E) 1 - a, e; 2 - c, d

79. XIX əsrin 90-cı illəri Şimali və Cənubi Azərbaycan üçün oxşar cəhət:

- A) İlk mütəşəkkil tətilin baş verməsi
- B) İngilis kapitalının nüfuz etməsi
- C) "Qapı pulu" vergisinin alınması
- D) Şəhər islahatının keçirilməsi
- E) Hərbi verginin alınması

80. Məzdəkilər hərəkatı (I) ilə Müsafir üsyanını (III) müqayisə edin. Oxşar (II) və fərqli cəhətləri müəyyən edin.



1. V əsrin ikinci yarısında başlanmışdır.
 2. Beyləqanda baş vermişdir.
 3. Məğlubiyyətlə nəticələnmişdir.
 4. Erkən feodalizm dövründə baş vermişdir.
 5. Əməvilər sülaləsinə qarşı çevrilmişdir.
- A) I - 1; II - 3, 4; III - 2, 5

B) I - 2, 3; II - 4; III - 5

C) I - 4; II - 3, 5; III - 1, 2

D) I - 5; II - 3; III - 2, 4

E) I - 4, 5; II - 2; III - 1, 3

81. XIX əsrin II rübündə xanlıq idarə üsulu ləğv edilmişdir:



- A) 1, 2 B) 2, 4 C) 3, 5 D) 2, 3 E) 1, 5

82. Qızıl Ordu dövlətinə aid hadisələrin xronoloji ardıcılığını müəyyən edin.

1. Terek döyüşündə məğlub olması
 2. İslam dinini qəbul etməsi
 3. Ərazisində bir sıra xanlıqların yaranması
- A) 1, 2, 3 B) 3, 2, 1 C) 2, 1, 3 D) 3, 1, 2 E) 2, 3, 1

83. XIX əsrin 80-ci illərinə aiddir:

1. II tiryək müharibəsinin başlanması
2. ABŞ-də respublikaçılar partiyasının yaranması
3. Şimali Azərbaycanda hərbi verginin alınmağa başlanması
4. Cənubi Azərbaycanda dövlət torpaqlarının satılması haqqında qərarın verilməsi

84. Çirmən döyüşünə aid doğru fikirləri seçin.

1. XIV əsrin 70-ci illərində baş verməsi
2. Serbiyanın müstəqilliyinə son qoyulması
3. Bolqarıstanın işğalının başa çatdırılması
4. I Muradın qalib gəlməsi

Blok II

85. Uyğunluq pozulmuşdur:

1. Araz-Türk respublikası yaranmışdı – Naxçıvanı ermənilərdən qorumaq üçün
2. "Gələsən-görəsən" qalası Nadir şahla tabe oldu – Qalada ərzaq çatışmazlığı səbəbindən
3. Osmanlı əsgərləri Cənubi Qafqazdan tamamilə çıxarıldılar – Bağdad müqaviləsi ilə
4. Qarabağ və Şəki xanlığının daxili müstəqilliyinə son qoyuldu – Kürəkçay müqaviləsi ilə
5. XVI əsrin II yarısında sənətkarlıq və ticarət inkişaf etdi – Rəhdar vergisinin ləğvi ilə

86. II Qarabağ müharibəsinə aid olanları müəyyən edin.

1. Zəngilanın Ağbənd qəsəbəsinin azad edilməsi ilə İranla dövlət sərhəddi tam nəzarətə götürüldü.
2. Azərbaycan dövləti hərbi meydanı ilə yanaşı, diplomatik və ideoloji cəbhədə də mübarizə aparırdı.
3. Hadrut qəsəbəsini düşməndən təmizləyən Azərbaycan ordusu Xankəndi rayonunun ərazisində əlverişli mövqeləri ələ keçirdi.
4. İslam Konfransı Təşkilatı BMT Təhlükəsizlik Şurasında ölkəmizin mənafeyinə uyğun olmayan qətnamə layihəsinin qəbul edilməsinin qarşısı alınmışdır.

87. Uyğunluğu müəyyən edin.

Azərbaycan ordusunun:

1. 1992-ci il "Daşaltı" əməliyyatı
2. 1994-cü il "Murovdağ" əməliyyatı
 - a. Şuşanın mühasirəsini yarmaq üçün həyata keçirilmişdir.
 - b. Kəlbəcər istiqamətində uğursuzluqla nəticələnmişdir.
 - c. Goranboyun düşmən tərəfindən tutulmuş torpaqları geri alınmışdır.
 - d. Cəbrayıl və Kəlbəcərin bir sıra yaşayış məntəqələri düşməndən azad edilmişdir.

e. Beyləqan istiqamətində düşmən hücumunun qarşısı alınmışdır.

Sizə təqdim olunmuş mənbəni diqqətlə oxuyun və burada verilmiş məlumatlardan istifadə edərək 88-90-cı tapşırıqları Cavab vərəqində yerinə yetirin. Nəzərə alın ki, hər tapşırıqda alınan nəticə həmin situasiya ilə bağlı növbəti tapşırıqlarda istifadə oluna bilər.

1038-ci ildə Toğrul Qəznəviləri məğlub edib Nişapur şəhərini tutaraq yeni dövlətin, Səlcuq dövlətinin əsasını qoydu. Böyük Səlcuq imperiyasının yaranması Azərbaycanda tarixi hadisələrin gedişinə ciddi təsir etdi. Azərbaycan türkləri, o cümlədən burada yaşayan müxtəlif oğuz tayfaları səlcuqlarla eyni soykökdən idilər. Cənubi Qafqazın müsəlman əhalisi Bizans və erməni-gürcü təəcüvünə qarşı mübarizədə səlcuq türklərinə müttəfiq kimi baxırdılar.

88. Mətnə haqqında danışılan dövlətin süqut etdiyi ili qeyd edin.

89. Səlcuqlar hansı sülaləni asılılığa salmaqla Azərbaycanın işğalını başa çatdırdılar?

90. Tarixi biliklərinizə əsasən Səlcuqların Azərbaycana axınlarının ən azı iki nəticəsini qeyd edin.

SINAQ – 1									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
B	E	A	B	E	B	B	A	E	D
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
C	C	A	B	D	C	B	E	E	D
21	22	23	24	25	26	27			
C	E	28	40	48	21	1d,2a, 3e			
28									
9 metr									
29									
210006metr									
30									
5C									
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
A	B	E	A	A	E	A	E	A	E
41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
A	C	C	D	B	B	D	D	D	C
51	52	53	54	55	56	57			
D	A	2,3,6	5°	1,3,4	1,5,6	1ac,2d,3be			
58									
N									
59									
L və M									
60									
4 ⁰⁸ ; 1 gün									
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70
C	A	D	B	E	E	C	B	B	B
71	72	73	74	75	76	77	78	79	80
C	E	C	E	C	E	E	E	B	B
81	82	83	84	85	86	87			
A	D	2,4	1,4	1,3,5	1,3	1a,d; 2e			
88									
e.ə. 714-cü il									
89									
Sirdakka									
90									
1. Mannanın Urartu tərəfindən tutulmuş bütün vilayətləri azad edildi.									
2. Urartu çox zəiflədi və bir daha Mannanın daxili işlərinə qarışa bilmədi.									

SINAQ – 2									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
D	B	B	B	B	C	E	E	A	E
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
E	B	B	C	C	A	A	C	D	C
21	22	23	24	25	26	27			
B	A	120	3	2	3	1cd;2ae;3b			
28									
6000									
29									
3500									
30									
1/21									
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
A	A	D	E	C	C	B	A	A	C
41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
C	C	B	E	D	C	C	C	A	D
51	52	53	54	55	56	57			
A	D	1,3,5	3	1,3,5,6	3,5	1a,2b,3c			
58									
Kaynozoy, Mezozoy									
59									
1. Qışı quraq keçən mülayim-isti iqlim									
2. Yağıntıları təxminən bərabər paylanan mülayim-isti iqlim									
3. Bütün fəsillərdə bol yağıntılı soyuq iqlim									
60									
Mucux									
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70
D	A	B	D	C	E	A	E	B	E
71	72	73	74	75	76	77	78	79	80
C	A	D	B	B	E	E	C	B	A
81	82	83	84	85	86	87			
C	D	1	2,4	1,3	1,3	1d,2e,3a			
88									
Çinlilərə									
89									
II Göytürk									
90									
682-744-cü illər									

SINAQ – 3									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
C	C	D	D	C	C	B	E	D	C
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
E	C	D	A	A	A	A	C	B	B
21	22	23	24	25	26	27			
C	B	60	48	21	4	1b;2c;3d			
28									
0,5 m və ya 50 sm									
29									
3750									
30									
60									
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
B	C	A	B	C	D	B	E	A	B
41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
C	E	A	D	A	D	C	D	C	B
51	52	53	54	55	56	57			
B	D	23,2	2,5	1,3	5625 km	1a,2d			
58									
Qışı mülayim keçən yarımsəhra quru-çöl									
59									
1.Suvarma, 2.Energetika, 3.Balıqçılıq, 4.İdman yarışları avarçəkmə, 5.İcməli su 6. Məişətdə									
60									
Şəmkir, Varvara, Yenikənd									
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70
E	B	C	A	A	C	C	D	D	A
71	72	73	74	75	76	77	78	79	80
E	A	B	A	D	E	E	A	A	B
81	82	83	84	85	86	87			
C	B	1,3	4	2,3,1	2,4	1c,2ab			
88									
İrəvan									
89									
1827									
90									
1441									

SINAQ - 4									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
D	B	C	B	D	B	D	C	B	A
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
E	A	A	B	C	D	A	D	B	C
21	22	23	24	25	26	27			
E	C	4	0	2	1	1b;2a;3d.			
28									
320									
29									
2,8									
30									
8 saat									
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
D	B	D	D	C	E	D	A	C	C
41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
A	B	C	C	D	C	D	D	C	C
51	52	53	54	55	56	57			
E	B	21,3	250	3,4,1,2	80	1d,2ac,3be			
58									
Xəzər, Balxaş, Aral									
59									
Tarim									
60									
Mesopotamiya; Anadolu									
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70
A	E	A	A	D	B	E	B	B	E
71	72	73	74	75	76	77	78	79	80
B	A	C	C	E	C	E	D	C	C
81	82	83	84	85	86	87			
E	A	2,3	1,3,5	1,4	1,3	1b,2c,3a			
88									
Pənahəli xana									
89									
Fətəli xan Əfşara									
90									
XVIII əsr									

SINAQ - 5

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
A	A	D	E	A	E	E	A	B	A
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
A	D	E	B	E	E	B	A	C	E
21	22	23	24	25	26	27			
B	E	21	19	500	68	1.a 2.c 3.d			
28									
26%									
29									
22									
30									
11%									
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
B	E	E	A	C	D	D	A	A	B
41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
E	D	A	D	A	A	C	C	A	C
51	52	53	54	55	56	57			
D	B	2	1,3,5	2, 3	1,2,4	1be,2cd,3a			
58									
22 iyun									
59									
Yay fəslı									
60									
73,5 °									
Bucaq = 90 ⁰ -40 ⁰ +23,5 ⁰ =73,5 ⁰									
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70
D	C	A	B	D	C	D	B	D	E
71	72	73	74	75	76	77	78	79	80
E	D	C	E	B	A	D	C	D	E
81	82	83	84	85	86	87			
B	D	1,4,5	3	1,3	1,3,2,4	1a, 2c, 3b			
88									
E.ə.133-cü ildə									
89									
1.Varlıların istifadə etdiyi torpaqların ölçüsünə məhdudiyyət qoyulsun.Artığı kəndlilər arasında paylansın									
2.Yoxsullara paylanan torpaqlar həmişəlik onların ixtiyarına verilsin,bu torpaqların satılıb-alınması qadağan edilsin.									
90									
1. Torpaqların paylanması dayandırıldı.									
2. Torpağın satılıb-alınmasını qadağan edən qanun ləğv edildi.									
3. Varlılar yenə kəndlilərin torpaqlarını satın almağa başladılar.									

SİNAQ - 6									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
B	D	E	A	C	C	A	C	B	D
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
E	C	A	C	D	C	C	E	B	A
21	22	23	24	25	26	27			
C	D	49	25	9	2	1d;2a,e;3 b,c			
28									
60 km\saat									
29									
8 saat									
30									
2									
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
A	A	E	D	C	D	D	C	C	D
41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
B	C	D	B	E	D	A	E	D	E
51	52	53	54	55	56	57			
D	C	3,4	150	1,2,3	2,3,6	1ae;2d;3bc			
58									
Qarabağ silsiləsi									
59									
Kaynazoy, Mezozoy									
60									
IV dövr (antropogen), vulkanogen (effuziv), təbaşir, yura									
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70
E	D	C	C	E	A	B	D	C	C
71	72	73	74	75	76	77	78	79	80
A	C	C	C	E	A	C	E	E	D
81	82	83	84	85	86	87			
E	A,	3,1,2	1,2,5	2,3,4	1,3	1b,2c,3d			
88									
Marağa və Ərdəbil									
89									
912-ci il									
90									
Dərbənd hakimliyi									

SINAQ - 7

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
D	D	C	A	B	A	C	A	D	C
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
E	C	B	E	B	B	D	B	D	B
21	22	23	24	25	26	27			
A	E	3	8	4	76	1be;2a;3cd			
28									
80 sm və ya 0,8 m									
29									
56 manat									
30									
2450 manat									
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
E	B	E	C	E	D	C	A	C	B
41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
B	C	A	E	D	A	D	A	E	A
51	52	53	54	55	56	57			
E	B	2,1,3	30	1,2,5	3,4,6	1b,2e,3c			
58									
Qabarma Elektrik Stansiyaları (QES və ya Qabarma-çəkilmə enerjisi)									
59									
Kanada, ABŞ, Rusiya, Fransa, Yaponiya									
60									
ABŞ, Yaponiya									
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70
B	D	C	C	A	C	D	C	A	E
71	72	73	74	75	76	77	78	79	80
E	C	C	C	D	A	D	B	D	D
81	82	83	84	85	86	87			
C	C	1,3	1,3,4	3,4	4,3,2,1	1d,e 2b			
88									
1461-ci il									
89									
1.Osmanlıları ağqoyunlularla müharibə etmək fikrindən daşındırmaq 2.Osmanlının Trabzonu işğal etməsinin qarşısını almaq									
90									
Ağqoyunlu-Avropa ticarət əlaqələrinə ağır zərbə vurdu. Ağqoyunlu tacirlərinin Qara dənizə birbaşa çıxışı itirildi.									

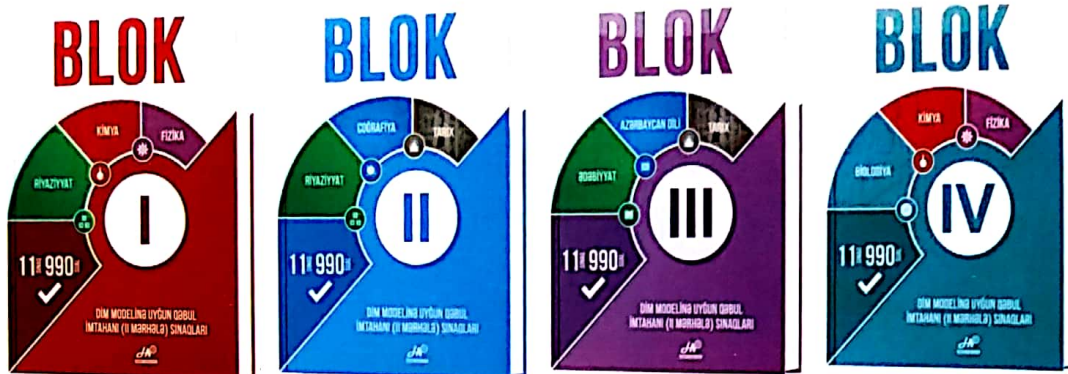
SINAQ - 8									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
E	E	B	D	B	D	E	C	A	B
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
B	D	B	A	C	E	E	C	E	A
21	22	23	24	25	26	27			
A	A	4	3	10	4,8	1cd;2ae;3b			
28									
3024 dm ³									
29									
28									
30									
1									
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
A	D	E	C	E	D	B	C	A	C
41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
B	D	E	B	E	D	D	B	E	B
51	52	53	54	55	56	57			
C	A	2,3,6	1,2,3	1,2,4	625	1 b, 2 a, 3 c			
58									
I – Zaqatala II – Lənkəran									
59									
Mülayim-isti									
60									
1 – yayı quraq keçən mülayim- isti iqlim 2 – qışı quraq keçən mülayim- isti iqlim 3 – yağıntıları bərabər paylanan quraq keçən mülayim -isti iqlim									
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70
D	C	E	C	A	D	E	A	D	D
71	72	73	74	75	76	77	78	79	80
C	C	C	C	D	C	A	B	D	B
81	82	83	84	85	86	87			
C	C	1,3	2,4	1,3,5	1,2,4,3	1a, 2b, 3d,e			
88									
Təbriz şəhəri									
89									
Qızıl Ordu hökmdarı Toxtamışın Buxara və Səmərqəndə hücum etməsi. Toxtamışın Mərkəzi Asiyaya hücum etməsi Mərkəzi Asiyaya xarici hücumun baş verməsi									
90									
Cəlairilər dövləti									

SINAQ - 9									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
E	B	A	E	C	C	A	E	B	D
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
E	C	B	D	D	A	B	A	C	A
21	22	23	24	25	26	27			
A	C	4	15	4	80	1e;2c;3a			
28									
9/11									
29									
5/11									
30									
0,62 və ya 31/50									
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
C	D	C	C	E	D	D	C	B	D
41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
E	B	C	D	D	B	A	C	E	B
51	52	53	54	55	56	57			
A	E	1,2,4	1,2,3,5	2,3,5	1,6	1b,2ce,3ad			
58									
Bəsitçay									
59									
Zəngilan									
60									
Şərqi Zəngəzur									
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70
D	C	C	D	C/E	B	C	A	B	D
71	72	73	74	75	76	77	78	79	80
E	D	D	B	A	D	A	B	B	C
81	82	83	84	85	86	87			
A	C	1,3	2,3	1,4,5	2,3,4,1	1b, 2a, 3c			
88									
1773-cü ildə									
89									
"Boston çay qonaqlığı"									
90									
1. Boston limanını bağlatdırdı.									
2. Şəhər əhalisinə ticarət ilə məşğul olmaq qadağan edildi.									

SINAQ - 10									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
C	D	E	C	C	C	B	B	D	A
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
B	A	E	A	E	E	B	C	E	D
21	22	23	24	25	26	27			
C	A	2	40	63	270	1b;2a;3e			
28									
0,5 m və ya 50 sm									
29									
3750									
30									
60									
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
A	B	D	B	E	C	A	D	D	D
41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
E	B	C	A	D	D	C	D	A	D
51	52	53	54	55	56	57			
B	B	1,2,3	3, 5	1,2,5	3	1bd,2e,3a			
58									
73 ⁰ c.e. və 107 ⁰ ş.u									
59									
istiqamət : cənub şərq, azimut : 135 ⁰									
60									
Antarktida; qış									
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70
C	B	E	D	B	B	C	B	A	D
71	72	73	74	75	76	77	78	79	80
C	C	D	B	D	B	C	B	D	D
81	82	83	84	85	86	87			
C	D	1,3	2,3,5	2,3,4	3,4,6	1c, 2e, 3d			
88									
1724-cü ildə									
89									
Osmanlı									
90									
1. Əhalinin etnik tərkibi ciddi dəyişikliklərə məruz qaldı. 2. Naxçıvan, Qarabağ, İrəvan, Borçalıda ermənilərin sayı xeyli artdı. 3. Bugünkü gündə ermənilərin ərazi iddialarına şərait yarandı. 4. Azərbaycan türkləri öz torpaqlarının bir hissəsindən məhrum oldular. 5. İrəvan və Naxçıvan ərazisində "erməni vilayəti" yaradıldı (1828).									

SINAQ - 11

SİNAQ - 11									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
E	C	D	B	A	B	C	D	C	E
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
A	C	A	E	C	B	C	B	C	A
21	22	23	24	25	26	27			
A	E	150	90	4	6	1bd;2ae;3c			
28									
81 kq									
29									
9000 litr									
30									
2/3									
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
A	D	C	A	A	A	B	C	B	E
41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
E	C	E	C	D	B	E	A	E	E
51	52	53	54	55	56	57			
B	B	1,3,6	12	2,3	1,2,5	1c, 2e , 3a			
58									
Nəqliyyatın növü – Avtomobil, İnkişaf səbəbləri – Yükgötürmə qabiliyyəti artıb. İstismarı rahatdır. Qapıdan – qapıya daşınır. Aralıq məntəqəyə yük boşaltmır									
59									
1. Avtamobil 2. Hava 3. Dəmir 4. Çay									
60									
Boru kəməri									
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70
D	C	B	A	D	B	C	A	C	D
71	72	73	74	75	76	77	78	79	80
B	D	D	B	B	E	C	B	B	A
81	82	83	84	85	86	87			
A	C	3,4	1,4	3,4,5	1,2	1a, 2b			
88									
1157-ci il									
89									
Kəsrənilər (Şirvanşahlar)									
90									
1.Bizans imeriyasının Cənubi Qafqazda möhkəmlənmək planları baş tutmadı.									
2.Erməni və gürcü təcavüzkarlarının ölkəmizin qərb ərazilərinə yiyələnmək planlarının qarşısı alındı.									
3.Azərbaycan türk xalqının formalaşması prosesi başa çatdı.									
4.Türk və müsəlman amili Cənubi Qafqazda, o cümlədən Azərbaycanda qəti olaraq möhkəmləndi.									
5.Cənubi Qafqazı bütünlüklə xristianlığın təsir dairəsinə salmaq planı baş tutmadı.									



Bakı ş., Tbilisi pr. 72
+994 70 523 01 34
info@hedefnesrleri.az
www.hedefnesrleri.az

hedefnesrleri
hedefnesrleri
@hedefnesr
hedefnesrleri

